herman melville

---

cojocelul alb
sau
lumea pe un vas de război

TRADUCERE, PREFAȚĂ ȘI TABEL CRONOLOGIC DE
PETRE SOLOMON

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1976
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

PREFAȚA

În toamna lui 1849 Herman Melville, care împlinise în vară vîrsta de treizeci de ani, părăsea Statele Unite pentru o călătorie de cîteva luni în Europa. În bagajul lui se aflau și șpalturile ultimei sale cărți — a cincea de cînd se întorsese în patrie după lungile sale peregrinări pe mările lumii. O scrisese foarte repede (în nici trei luni) și se grăbea să o ducă în Anglia, pentru a-i găsi un editor; toate celelalte cărți ale sale apăruseră fie simultan, fie mai întîi în Anglia și abia după aceea în Statele Unite. Scriitorii americani aveau mult mai multe șanse de a se impune în propria lor țară, dacă operele lor primeau în prealabil girul unei ediții engleze. Dar în joc nu era numai prestigiul, ci și folosul material: în lipsa unei legi a drepturilor de autor, cărțile scriitorilor americani erau adeseori publicate de „editori-pirați", care binențeles nu le plăteau nici un ban pentru ele. Apariția unei ediții engleze îi punea oarecum la adăpost împotriva unor astfel de riscuri.

Melville venea în Anglia aureolat de faima dobîndită de primele sale două cărți, *Typee* și *Omoo*, recenzate foarte favorabil pe ambele țărmuri ale Atlanticului (deși pe țărmul american stîrniseră și unele rezerve, legate de atacurile autorului împotriva misionarilor). „Din momentul plăcut cînd am citit pentru prima oară *Robinson Crusoe* — crezînd total în el, și minunîndu-ne cu atît mai mult cu cît credeam — nu am mai întîlnit o lucrare atît

de fermecătoare ca această povestire", scrisese despre *Typee* un recenzent în revista *John Bull* (din 7 martie 1846).

Între timp, Melville făcuse însă o încercare îndrăzneață de a abandona formula literară ce-i adusese consacrarea — o încercare nereușită din multe puncte de vedere, dar semnificativă pentru evoluția lui ca scriitor. Iritat de propria-i faimă de autor „exotic", el scrisese *Mardi*, o lungă povestire care, începînd aproximativ la fel ca și cele două cărți de debut, se pierdea curînd în cețurile unui tărîm metafizic, unde cititorul — obișnuit cu maniera oarecum realistă a primelor cărți — îl putea urmări mult mai anevoie. „Deși e cu neputință să nu admiri strălucirea culorilor care impregnează întreaga carte, precum și adevărul izbitor al multora dintre alegoriile și afirmațiile sale, nu putem decît să ne exprimăm profundul regret că un condei atît de înzestrat și o tehnică atît de fascinantă ca acelea aflate la îndemîna autorului lui *Mardi*, au fost folosite de el pentru răspîndirea unor idei sceptice". nota aceeași revistă *John Bull*, care-i elogiase debutul. Iar alte publicații, engleze și americane, erau și mai vehemente.

Melville, care se însurase între timp și întemeiase o familie, avea, firește, nevoie de bani, ca s-o poată întreține. De aceea, eșecul suferit de *Mardi* l-a determinat să renunțe, deocamdată, la căutările sale în direcția către care îl mîna o vocație profundă și să scrie din nou pentru marele public. *Redburn* și *Cojocelul alb*, scrise una după alta în vara anului 1849, erau socotite de el tocmai astfel de cărți, capabile să placă publicului, sau, în orice caz, să-i capteze interesul.

Într-o scrisoare, trimisă la 6 octombrie 1849 socrului său, judecătorul Lemuel Shaw,[1] Melville afirma că le scrisese pentru bani, „fiind silit să le scriu, așa cum alții sînt siliți să taie lemne", și adăuga : „În ce mă privește personal, independent de buzunarul meu, doresc să scriu tocmai acele cărți despre care se spune că

---

[1] Citatele din corespondența lui Melville și din presa ce i-a recenzat cărțile, sînt luate din monumentala lucrare a lui Jay Leyda, *The Melville Log (Jurnalul de bord melvillean)* (Gordian Press, New York, 1969), lucrare pe care m-am bizuit și în alcătuirea tabelului cronologic.

sînt «eşecuri»"... Această mărturisire a lui Melville a fost folosită, mult timp, ca un pretext pentru desconsiderarea celor două cărţi de către majoritatea criticilor, deşi nici *Redburn,* nici *Cojocelul alb* nu meritau un asemenea tratament. Dispreţul manifestat de autor faţă de ele era, de fapt, îndreptat împotriva acelora care-l împiedicau să scrie aşa cum ar fi vrut. Trebuie spus de asemenea că Melville avea să disocieze cele două cărţi, rezervîndu-i *Cojocelului alb* un tratament ceva mai bun decît lui *Redburn.* Într-o scrisoare trimisă la 6 octombrie 1849 lui Richard Henry Dana Jr. — autorul unei cărţi de succes despre viaţa marinarilor *(Doi ani în faţa catargului)* — Melville îl ruga să-şi spună cuvîntul în cazul cînd *Cojocelul alb,* o carte scrisă „pe alocuri într-un stil cam războinic, cam agresiv", ar fi atacată „într-un mod neelegant sau ignorant" în presa din Statele Unite. Dacă şi-ar fi dispreţuit într-adevăr cartea, Melville n-ar fi făcut un asemenea apel la un confrate capabil s-o înţeleagă.

În intenţia autorului, *Cojocelul alb sau Lumea pe un vas de război* era îndeosebi o operă propagandistică, menită să trezească atenţia compatrioţilor săi asupra anumitor practici inumane din flota militară a Statelor Unite. Pe vremea aceea, a face propagandă prin literatură nu era cîtuşi de puţin un lucru neobişnuit pentru un scriitor. În perioada 1840—1860, Anglia a cunoscut o adevărată înflorire a romanului de reformă socială, gen practicat de Dickens, Disraeli, Kingsley şi numeroşi alţii. În Statele Unite, genul avea, de asemenea, mulţi adepţi, printre care şi poetul Walt Whitman, autorul unui roman (foarte slab, ce-i drept) de propagandă antialcoolică. Şi chiar în Franţa, un Balzac sau un Hugo îşi concepeau literatura ca pe un mijloc eficace de a îndrepta relele din societate.

Cojocelul alb nu e aşadar o carte neobişnuită din acest punct de vedere. Dar ea rămîne, în ansamblul operei lui Melville, o carte unică, şi cu atît mai interesantă. Partea ei direct propagandistică a fost prima care s-a perimat, căci la vreo şase luni după apariţia cărţii, Congresul Statelor Unite a votat o lege privind interzicerea biciuirilor în flota de război americană. (Decizia Congresului nu a fost, se pare, influenţată de cartea lui Melville,

deși ideea unei posibile influențe i-a ispitit pe unii comentatori.) Dar chiar lipsită de obiectivul ei direct, cartea a putut supraviețui, ca *operă literară*, grație unor calități mult mai rezistente decît materia perisabilă a actualității imediate.

Ca mai toate scrierile lui Melville, *Cojocelul alb* are la temelie o experiență trăită, iar una din dimensiunile fundamentale ale întregii creații melvilliene este tocmai relația subtilă și complexă dintre această experiență și conștiința scriitorului, dintre realitate și ficțiune, dintre universul obiectiv și cel subiectiv. *Cojocelul alb* ocupă un loc oarecum privilegiat în opera scriitorului — un loc central atît în cronologia (al cincelea dintre cele zece romane ale sale) cît și în evoluția ei. Faptul că e cartea care precede imediat *Moby Dick* îi conferă, în orice caz, o anumită distincție și o transformă într-un fel de post de observație, din care capodopera lui Melville poate fi cercetată mai îndeaproape și mai bine. Cel puțin cîteva din flăcările acelui „foc al iadului" în care Melville va spune [1] că „s-a rumenit" epopeea Balenei Albe, ard cu strălucire și în cuprinsul cărții mai modeste despre *Cojocelul alb*.

Cartea ne oferă, întîi de toate, un model relativ simplu de transfigurare a realității — simplu în măsura în care relația dintre experiență și ficțiune e și ușor de stabilit, și destul de străvezie. Într-o „notă istorică" adăugată unei ediții critice a *Cojocelului alb* [2], Willard Thorp — unul dintre cei mai lucizi și mai competenți exegeți ai lui Melville — indică în amănunt corespondențele

---

[1] Într-o scrisoare trimisă la începutul lui iunie 1851 prietenului său, romancierul Nathaniel Hawthorne, scrisoare esențială pentru înțelegerea evoluției lui Melville.

[2] *White-Jacket*, edited by Harrison Hayford, Hershel Parker and G. Thomas Tanselle, 1970, Evanston and Chicago, Northwestern University Press & The Newberry Library. Textul acestei ediții a fost stabilit prin confruntarea ediției engleze cu cea americană, între care există unele deosebiri. În lipsa manuscrisului original, care s-a pierdut, sursa cea mai sigură a textului o constituie totuși ediția americană „princeps", tipărită în 1850 de firma „Harper & Brothers" din New York, și reluată, cu mici modificări, în ediția după care am tradus cartea. Am corectat cele cîteva greșeli din această ediție, pe baza textului stabilit de Harrison Hayford etc.

dintre călătoria reală făcută de scriitor între 17 august 1843 și 14 octombrie 1844 ca marinar pe fregata „United States", și voiajul imaginar al fregatei „Neversink". (Melville a avut numărul 572 în „rolul echipajului" de pe „United States.") „Călătoria reală, spune Thorp, a fost transformată sub multe și importante aspecte"; bunăoară, autorul își începe narațiunea de la Callao, nu de la Honolulu, unde se îmbarcase el însuși, și o încheie la Norfolk, nu la Boston, unde avea să se încheie propria-i călătorie. Spre deosebire de fregata „United States", care a ocolit Capul Horn fără dificultăți prea mari, fregata imaginată de scriitor întîmpină o furtună năpraznică. O altă deosebire este că „United States" a rămas la Rio doar o săptămînă, pe cînd „Neversink" zăbovește vreme îndelungată în acel port, de care se leagă 27 din cele 93 de capitole ale cărții. Ce a luat, așadar, Melville din călătoria reală? „Mai ales, scrie Thorp, descrierile privind programul de viață de pe un vas de război : carturile, mesele și orele de somn, lectura lunară a *Codului maritim militar* în fața cabestanului, jocurile de noroc, contrabanda și biciuirile... Totuși, chiar în problemele de acest fel, familiare oricărui membru al echipajului, Melville s-a îndepărtat de realitate ori de cîte ori țelul urmărit i-a cerut-o."

Erudiții au identificat în peste douăzeci de personaje ale cărții oameni reali, dar, așa cum sublinia însuși Melville în prefața lui la ediția engleză și cum au scos în relief Thorp și alți cercetători, scriitorul a creat personaje compozite, nu reproduceri fidele ale unor modele vii. Înainte de a ne ocupa de aceste personaje, care alcătuiesc partea cea mai durabilă a cărții, să aruncăm însă o scurtă privire asupra celorlalte surse ale ei. Thorp citează douăsprezece lucrări din care Melville a împrumutat informații, situații și chiar episoade întregi pentru a le încorpora în *Cojocelul alb*. Iată cîteva dintre ele : o carte a lui Nathaniel Ames, *Schițele unui marinar*, publicate inițial în *Gazeta Manufacturierilor și Fermierilor*, Providence, 1830 ; o carte a lui Samuel Leech, *Treizeci de ani departe de casă*, sau *Un glas de pe puntea principală*, Boston, 1843 ; o carte apărută fără semnătură, în 1841, la Philadelphia, sub titlul *Viața pe-un vas de război, sau*

Scene petrecute pe nava „Old Ironsides" în timpul croazierei sale în Pacific; broşura unui anume William McNally, *Relele şi abuzurile din Marina militară şi comercială, demascate şi însoţite de propuneri pentru remedierea şi înlăturarea lor*, Boston, 1839. O sursă importantă a constituit-o şi *Codul maritim militar al Statelor Unite*, din care Melville citează copios şi căruia îi consacră capitole întregi, pe lîngă că se referă la el în numeroase altele.

Împrumuturile făcute de Melville din toate aceste surse aruncă o lumină interesantă asupra metodei sale de lucru, metodă pe care o putem identifica atît în cărţile sale de debut, cît şi în *Moby Dick*. În *Cojocelul alb*, el o explică astfel: „Nu las să-mi scape nimic, nici cel mai neînsemnat lucru, şi mă simt mînat de acelaşi îndemn ce i-a făcut pe mulţi cronicari din vechime să consemneze chiar cele mai mărunte detalii ale unor lucruri menite să dispară de pe pămînt şi care, dacă n-ar fi păstrate la timp, ar sfîrşi prin a pieri şi din memoria oamenilor. Cine ştie, poate că această modestă naraţiune va deveni cîndva cronica unor obiceiuri barbare, de demult! Sau poate că, într-o vreme cînd nu vor mai exista vase de război pe lume, *Cojocelul alb* va fi citat ca o lucrare de referinţă, pentru a-i face pe oamenii din epoca de aur să priceapă ce însemna un vas de război!".

Dincolo de ironia amară ascunsă în aceste rînduri, pasajul indică ambiţia autorului de a trata exhaustiv şi cronicăreşte o temă care, prin imensitatea ei, nici n-ar putea fi tratată altfel. Pentru a nu lăsa să-i scape nimic, autorul se bizuie pe propria-i experienţă şi putere de observaţie, dar şi pe mărturiile şi relatările altora, pe care nu se sfieşte să le încorporeze în cărţile sale, uneori cu modificări minime, dar totdeauna cu un rost adînc. Metoda lui Melville este, la prima vedere, aceeaşi ca a scriitorilor naturalişti de la sfîrşitul secolului trecut, dar la o analiză atentă ea se vădeşte a fi cu totul contrarie demersului naturalist. Acumularea de date şi detalii în jurul temei alese îi permite scriitorului american cele mai îndrăzneţe zboruri ale imaginaţiei; abia după ce şi-a clădit, cu migală şi chiar cu pedanterie, o „bază materială" solidă, el se avîntă spre înălţimile de unde poate desluşi mai bine

semnificaţiile faptelor zugrăvite. Fascinat de realitate, dar şi perplex în faţa ei, Melville încearcă să o reproducă, să o inventarieze, dar numai pentru a o putea înţelege şi interpreta. În celebrul capitol din *Moby Dick*, intitulat *Cetologic* (vol. I, p. 204, B.P.T., 1973), el face următoarea mărturisire : „O expunere oarecum sistematică asupra balenei în general, iată ce aş dori să vă prezint acum. Nu-i o treabă uşoară. Clasificarea elementelor constitutive ale unui adevărat haos, iată, nici mai mult nici mai puţin, ceea ce încerc să fac aici".

În *Cojocelul alb*, el încerca acelaşi lucru, în legătură cu lumea de pe un vas de război. Lungile capitole despre „cetologie" din *Moby Dick* îşi găsesc în *Cojocelul alb* un echivalent în la fel de lungile capitole despre programul de lucru şi despre abuzurile din flota de război : ele joacă şi aici un rol de suport documentar al ficţiunii, atita cîtă există în carte (mult mai puţină, fireşte, decît în *Moby Dick*). Melville, care a fost socotit de atîţia exegeţi ai lui un scriitor „metafizic", era de fapt un romancier obsedat de realitate, şi atent la toate dimensiunile şi aspectele ei, chiar cele mai „prozaice". Pe bună dreptate remarca Albert Camus [1], comparîndu-l pe Melville cu Kafka, în defavoarea acestuia din urmă, că, „întocmai ca artiştii cei mai mari, Melville şi-a construit simbolurile pe concret, nu din materia viselor"...

O altă trăsătură comună *Cojocelului alb* şi epopeii Balenei Albe este elementul livresc prezent în cele două cărţi, ambele bogate în referinţe la cultura universală. Într-un studiu extrem de important pentru înţelegerea lui Melville, Cesare Pavese sublinia mai demult [2] că marele scriitor american „a fost la început un barbar şi abia mai tîrziu a intrat în lumea culturii şi a gîndirii,

---

[1] Într-un articol despre Melville, din *Les Ecrivains célèbres*, Editions Mazenod, tome III, 1952, articol reprodus in ediţia din „Pléiade", 1962, a operelor lui Albert Camus.

[2] Într-un eseu publicat în revista italiană *La Cultura* din ianuarie-martie 1932 şi reprodus în *Sewanee Review* din vara anului 1960, apoi în volumul *The Recognition of Herman Melville*, edited by Hershel Parker, 1967, Ann Arbor, The University of Michigan Press.

aducînd cu el sănătatea și echilibrul dobîndite în viața pe care-o dusese... Idealul lui Melville este Ismael, un marinar care poate vîsli timp de-o jumătate de zi pe urmele unei balene, împreună cu tovarășii săi analfabeți, pentru a se retrage după aceea în vîrful unui catarg, ca să mediteze la Platon..."

Cojocelul alb pregătește și prefigurează epopeea Balenei Albe și sub acest aspect — esențial — al creației melvilliene. Ca și Ismael, pentru care „colegiile Yale și Harvard au fost o balenieră" [1], Cojocel Alb găsește pe fregata „Neversink" nu numai o lume, ci și o școală. Ca și Ismael, el e deopotrivă un om de acțiune, și un visător. „Avînd o fire meditativă, obișnuiam să mă cațăr adesea în arboradă, noaptea, și să mă așed, înfășurat în cojocel, pe una din vergile de sus, pentru a-mi lăsa gîndurile să zboare în voie", spune el undeva.

Dar analogiile dintre cele două cărți sînt prea numeroase pentru a le putea analiza pe toate în spațiul restrîns al acestei prefețe. (Și nu numai analogiile, ci și deosebirile — una dintre acestea fiind însuși faptul că în *Cojocelul alb* vînătoarea de balene e tratată cu dispreț de către Jack Chase, unul din personajele „pozitive" ale cărții.) De altfel, deși privește înainte spre *Moby Dick* — și înapoi spre *Redburn*, cu care are de asemenea multe asemănări — *Cojocelul alb* este o operă de sine stătătoare, cu propriile ei merite și defecte.

Principala însușire a cărții mi se pare a fi capacitatea ei de cuprindere a lumii de pe un vas de război, în toate aspectele-i reale și implicațiile-i simbolice. Abundența și plasticitatea detaliilor privitoare la viața echipajului, la muncile și distracțiile lui, creează cărții „baza materială" despre care am vorbit. Rezultatul este că cititorul vede parcă aievea ce se întîmplă în diferitele compartimente ale navei și ajunge să înțeleagă chiar limbajul tehnic, adesea rebarbativ, folosit pentru descrierea activităților echipajului. Pe această bază, solidă și plină de culoare, autorul își construiește atît pledoariile cu caracter propagandistic, cît și suprastructura simbolică.

---

[1] *Moby Dick*, vol. I, pag. 179, B.P.T., nr. 720, 1973.

Despre partea propagandistică nu e cazul să ne ocupăm, ea e evidentă ca sens și aproape că nu are nevoie de comentarii, deoarece vorbește de la sine. Ceea ce se cuvine subliniat este interesul scriitorului față de problemele cele mai acute ale contemporaneității sale, interes pasionat, dublat de dorința aprigă de a schimba stările de lucruri dezvăluite în carte. Însuși faptul că Melville introduce într-o narațiune marinărească oarecum clasică un asemenea element propagandistic, e semnificativ. Încadrat într-o anumită tradiție, aceea a „romanului maritim" care se bucura de o mare popularitate în prima jumătate a secolului trecut, atît în Anglia cît și în Statele Unite — *Cojocelul alb* spărgea tiparele genului, printre altele și prin prezența acestui element.

De vină era poate și împrejurarea că genul devenise neîncăpător pentru dramele și problemele omului acelei epoci, îndeosebi ale omului american. Melville și-a scris cartea într-o perioadă cînd Statele Unite erau încă o națiune neînchegată — războiul civil (presimțit de el în *Mardi)* era deocamdată un nor la orizontul ei. În 1849, atenția unei bune părți a americanilor era îndreptată spre California, unde se descoperiseră primele zăcăminte de aur, dar foarte mulți americani continuau să privească spre mare. Așa cum subliniază Jean Simon într-o teză de doctorat despre Melville[1], grosul populației Statelor Unite „continua să trăiască în apropierea coastei Atlanticului, iar marea atrăgea energiile și stîrnea visele, în aceeași măsură ca și Frontiera".

Marina, atît cea comercială cît și cea militară, juca un rol preponderent în viața tinerei republici — rol pe care avea să și-l piardă în cea de-a doua jumătate a secolului trecut. Alegîndu-și ca temă lumea pe-un vas de război, Melville nu-și valorifica doar propria experiență de marinar, ci ataca un subiect de interes național, cu răsunet puternic în conștiința compatrioților săi, și în

---

[1] *Herman Melville, Marin, Métaphysicien et Poète, Thèse pour le doctorat ès Lettres, présentée à la Faculté des Lettres de l'Université de Paris, par Jean Simon.* Ancienne Librairie Furne, Boivin &Cie, Editeurs, Paris 1939.

același timp un subiect capabil să suporte un tratament simbolic, depășind datele imediate ale problemei.

Cojocelul alb rezistă ca operă literară tocmai prin întrepătrunderea elementelor realiste și propagandistice, cu elementul simbolic. Dacă Melville s-ar fi mulțumit să descrie viața pe-un vas de război și să demaște abuzurile din Marina americană, cartea lui n-ar fi putut supraviețui, decît, cel mult, ca „lucrare de referință". Un instinct artistic sigur l-a împins pe scriitor să-și încadreze capitolele pur propagandistice într-o țesătură epică și dramatică destul de densă ca să poată susține și generalizările din cuprinsul lor. Ca și „cetologia" din *Moby Dick*, considerațiile teoretice privitoare la biciuirile din Marină sînt introduse relativ tîrziu în carte. Analizînd structura internă a *Cojocelului alb*, Thorp subliniază că Melville și-a construit cartea după un plan riguros întocmit, și care „funcționează bine" : „Capitol după capitol, ne dăm seama de o anumită direcție. Episoadele, descrierile și propaganda sînt făcute să-și ocupe locul firesc". Arătînd că Melville nu a vrut să scrie „un tratat sau o autobiografie", ci o „operă de ficțiune", Thorp observă că „în consecință, el a conceput un număr de capitole menite să-i asigure narațiunii sale puncte culminante de încordare și emoție". Există unsprezece capitole de acest fel, distribuite destul de egal în carte ; ele încununează de obicei capitolele descriptive sau propagandistice.

Simțind că propaganda pură e oarecum un corp străin într-o operă literară, dar ținînd totuși s-o facă, Melville recurge la un dozaj abil, la un fel de orchestrație savantă a elementelor constitutive ale cărții. Rezultatul este că acestea sfîrșesc prin a deveni solidare ; chiar dacă elementul propagandistic tinde uneori să le copleșească pe celelalte, fuziunea se produce pînă la urmă.

Greul povestirii îl duc bineînțeles personajele. Așa cum spunea Lewis Mumford, [1] *Cojocelul alb* este „o mare galerie de portrete", o galerie mai bogată, poate, decît oricare alta din întreaga operă a scriitorului. Prin aceste portrete, unele abia schițate, dar altele duse la perfecțiunea unui tablou rembrandtian,

---

[1] *Herman Melville*, Harcourt, Brace & World, Inc. New York & Burlingame, 1962.

Melville își însuflețește „lumea de pe-un vas de război" cu duhul suprem al artei. Personajele sînt luate din diferite categorii și compartimente ale vasului, și au, fiecare, un rost și un rol în definirea ansamblului.

Protagonistul cărții apare în prim plan în relativ puține capitole, dar de fiecare dată prezența lui servește la personalizarea punctului de vedere al autorului, care se identifică parțial cu el, deși alteori vorbește direct, fără acest purtător de cuvînt. Personajul în sine a fost interpretat în diferite moduri, ceea ce dovedește complexitatea lui, deși, aparent, Cojocel Alb este unul din eroii melvillieni cei mai străvezii. Pentru James E. Miller [1], prăbușirea personajului în mare, descrisă în final, ar semnifica „o cădere din starea de inocență", cădere urmată de „botezul lui în Râul universului". Pentru un alt critic, Cojocel Alb e doar un observator, eroul cărții fiind de fapt nava „Neversink" [2]. Cea mai aproape de adevăr mi se pare a fi interpretarea dată de A. Carl Bredahl Jr., într-o lucrare mai recentă despre Melville [3]. Autorul ei observă că naratorul vorbește la început din perspectiva unui „om de pe gabie", privind „de sus" frămîntările de pe punțile navei. În capitolul XIX, personajul apare cel mai izolat și e cît pe-aci să-și piardă și viața din pricina asta. După aceea, însă, deși continuă să privească de pe gabie, el se integrează treptat echipajului. „Începînd din capitolul XXI, îl vedem pe Cojocel Alb devenind un purtător de cuvînt împotriva abuzurilor din Marină, ceea ce dovedește identificarea lui cu restul echipajului și interesul lui pentru problemele acestuia.... Ceea ce descoperă Cojocel Alb în decursul narațiunii și ceea ce aș sugera că reprezintă tema ei centrală este faptul că omul nu se poate izola dacă vrea să denunțe relele din lume.... Căderea de pe catarg nu-i o cădere

---

[1] În *A Readers Guide to Herman Melville*, New York, 1962,

[2] Paul McCarthy, în articolul *Symbolic Elements in „White-Jacket" (Elemente simbolice în „Cojocelul alb")*, din revista *Midwest Quarterly* no. 7, iulie 1966.

[3] *Melville's Angles of Vision Perspectiva lui Melville*, University of Florida Press, Cincinnati Gainesville, 1974 (second impression).

din starea de inocență, ci mai degrabă o coborîre din izolarea aristocratică, spre participarea la interesele obișnuite ale umanității."

Cojocel Alb „denunță relele din lume" din perspectiva unui marinar de rînd, indignat de comportarea tiranică a căpitanului și a celorlalți ofițeri. El se reclamă mereu de la idealurile democratice și republicane, proclamate solemn în Constituția Statelor Unite, dar terfelite sistematic de acești ofițeri, sub pretextul că altfel n-ar putea menține disciplina pe vas. Melville pune în gura personajului său un elogiu patetic al democrației americane, în care încă mai credea el însuși la ora cînd scria *Cojocelul alb*. Arătînd că „trecutul este manualul tiranilor, pe cînd viitorul e *Biblia* oamenilor liberi", Melville își exprimă speranța că americanii, ca națiune tînără, nesupusă unor tradiții apăsătoare, vor deveni un soi de „popor ales" al epocii moderne (vezi capitolul XXXV). Ideea, împărtășită de mulți scriitori americani — de la Whitman pînă la Mark Twain — avea să fie abandonată de Melville sub presiunea evenimentelor, dar deocamdată — în perioada premergătoare Războiului Civil — afirmația lui Whitman, că „Statele Unite sînt, ele însele, cel mai mare poem" putea fi regăsită și în *Cojocelul alb* (și chiar în *Moby Dick)*. Era o afirmație făcută pe un ton mesianic, propriu atît poetului cît și prozatorului — la acesta din urmă mesianismul avînd, însă, și unele accente sumbre, apocaliptice, audibile încă de pe acum. Melville avea, ca fost marinar, tendința de a proiecta într-un cadru cosmic întîmplările și dramele omenirii, tendință accentuată de folosirea limbajului și a simbolismului biblic. Trebuie spus însă că el se adresa unui public care transpunea în termeni religioși problemele fundamentale ale existenței, deși știința făcuse, în prima jumătate a secolului trecut, pași atît de mari în direcția laicizării acestor probleme, adică a aducerii lor pe pămînt. Dar, atît în *Cojocelul alb*, cît și în alte opere ale sale, Melville invoca *Biblia* și celelalte izvoare ale creștinismului, pentru a demonstra, cu o ironie amară, necorespunderea dintre vorbele și faptele unei anumite civilizații.

Revenind la protagonistul cărții, se cuvine să subliniem că el întruchipează, finalmente, o atitudine bărbătească în fața vieții, atitudine axată pe demnitate și pe o conștiință lucidă a evenimentelor. Lepădîndu-se de veșmîntul caraghios și șleampăt care-l singulariza, el se salvează nu numai fizic, dar și sufletește; în mod semnificativ, primul lucru pe care-l face după ce e „pescuit" din mare și readus pe punte, este să-și reia munca în arboradă.

Între timp s-a petrecut pe vas drama tăierii bărbilor, dramă colectivă în care echipajul e supus, pentru ultima oară, arbitrariului unei autorități despotice. Eroul acestui episod este bătrînul Ushant, „un fel de Socrate al mării", care-l înfruntă pe căpitan, refuzînd să execute ordinul privitor la tăierea bărbilor. Deși e închis în carcera vasului și biciuit, bătrînul rezistă și, pînă la urmă, dobîndește „o victorie strălucită împotriva cuceritorului însuși".

Episodul are, desigur, o semnificație simbolică — aceea a afirmării dreptului inalienabil la demnitate, chiar dacă autorul îl folosește și ca „un exemplu grăitor al felului cum niște evenimente de o mare însemnătate din lumea noastră ca un vas de război, pot izbucni dintr-o nimica toată".

Faptul că, spre sfîrșitul cărții, bătrînul Ushant îl înlocuiește ca personaj „pozitiv" pe Jack Chase, adept și el al „drepturilor și libertăților omului", dar numai pe uscat, căci „pe mare se supunea disciplinei navale", e de asemenea plin de semnificație. În ciuda admirației sale nețărmurite față de Chase, autorul lasă să se înțeleagă că atitudinea bărbătească și sobră a venerabilului Ushant e mai eroică decît aceea a romanticului staroste de gabie, despre care ajunge să spună, referindu-se la felul cum acesta își descrie participarea la o celebră bătălie navală: „De unde se vede că războiul face chiar și din cei mai buni oameni niște păcătoși, aducîndu-i pe toți la nivelul de umanitate existent pe insulele Fiji".

Cojocelul alb ne înfățișează o gamă largă și variată a ticăloșiei generate de un sistem axat pe „războiul tuturor împotriva tuturor". De la sergentul Bland, „un ticălos înnăscut, iremediabil, care săvîrșea răul așa cum vacile pasc iarba", pînă la căpitanul

Claret, prezentat ca un monarh absolut al navei, dar care „ajunsese așa cum era din pricina uzanțelor din flota de război", autorul ne pune sub ochi însuși modul de funcționare a „sistemului". Și deși accentele mistice nu lipsesc, rădăcinile sociale și politice ale Răului sînt dezvăluite în carte mai limpede și mai pregnant decît, poate, în oricare altă operă a scriitorului.

În ultimă instanță, Melville nu vizează doar abuzurile din flota de război americană a epocii sale, ci însuși războiul; de aceea, cartea lui nu s-a demodat prin suprimarea biciuirilor. Latura ei simbolică, nutrită de niște realități în parte depășite astăzi, rămîne valabilă și ne vorbește și în acest ultim pătrar al veacului XX, cînd lumea seamănă încă destul de mult cu nava „Neversink" — o navă al cărei nume înseamnă, în englezește, „cea care nu se scufundă niciodată".

PETRE SOLOMON

1819 *1 august* Se naşte. la New York, pe Pearl Street No. 6, Herman — al treilea copil al lui Allan şi Mariei Melvill (numele va fi ortografiat Melville abia în 1832). Ambii părinţi provin din familii ilustre : Allan, coborîtor dintr-o veche familie originară din Scoţia, este fiul lui Thomas Melvill, erou al Războiului pentru independenţa Statelor Unite, iar Maria, născută Gansevoort, descinde dintr-o familie de imigranţi olandezi, stabiliţi în valea fluviului Hudson încă în secolul al XVII-lea (tatăl ei este generalul Peter Gansevoort, un alt erou al Războiului de independenţă). Allan Melvill, negustor „importator de mărfuri franţuzeşti", s-a căsătorit cu Maria Gansevoort în 1814. Primii lor copii au fost Gansevoort, născut în 1815, şi Helen Maria, născută în 1817.

1821 *24 august* Se naşte Augusta, al patrulea copil al lui Allan şi Maria Melvill.

1823 *7 aprilie* Se naşte Allan, al cincilea copil al familiei Melvill.

1825 *21 mai* Se naşte Catherine, al şaselea copil al familiei Melvill. În toamnă, micul Herman e trimis

la o școală de băieți din New York („Male High School").

1826 Thomas W. Melvill, un văr al lui Herman, e primit ca ofițer-aspirant în Marina americană. Herman e trimis vara la familia Gansevoort din Albany. Un alt văr al lui, Peter L. Gansevoort, e primit ca ofițer-aspirant în Marină.

1827 *26 august* se naște Frances Priscilla, al șaptelea copil al familiei Melvill. Allan Melvill își mărește întreprinderea de import, cu ajutorul financiar al cumnatului său, Peter Gansevoort din Albany.

1828 În primăvară, familia se mută într-o casă mai încăpătoare, pe Broadway nr. 675.

1830 *24 ianuarie* se naște Thomas, al optulea copil al lui Allan și Maria Melvill. În toamnă, Allan își lichidează firma de import din New York și se mută împreună cu familia lui în orașul Albany, unde devine directorul filialei locale a unei mari blănării new yorkeze. La 15 octombrie, Herman și fratele său mai mare, Gansevoort, sînt trimiși la o școală selectă din localitate „The Albany Academy".

1832 *28 ianuarie.* Moare Allan Melvill. Herman și Gansevoort sînt scoși de la „Academia" din Albany; primul se angajează ca funcționar la filiala locală a lui „New York State Bank", iar Gansevoort preia conducerea magazinului de blănuri al tatălui său. La 16 septembrie moare bunicul lui Herman, Thomas Melvill, la Boston (cu trei ani înainte, fusese scos din postul de „ofițer naval" al orașului, de către noul președinte al S.U.A., Andrew Jackson).

1834 În primăvară, un incendiu distruge blănăria familiei Melville (aceasta adoptase în martie 1832 grafia cu terminația în *e*). În vară, Herman e trimis la ferma unchiului său Thomas, din Pittsfield, și-l ajută la muncile cîmpului.

1835 Herman intră la „Classical School“ din Albany.

1836 Herman ia parte la activitatea clubului „Ciceronian Debating Society“ și-și încheie studiile la „Classical School“.

1837 *15 aprilie* Gansevoort dă faliment (e anul unei mari panici financiare în Statele Unite) și pleacă apoi la New York să caute de lucru. Unchiul Thomas Melvill se ruinează ca fermier și pleacă în Illinois. Herman începe să dea lecții la o școală de țară din districtul Sikes (lîngă Pittsfield).

1838 Familia Melville se mută din Albany în tîrgușorul Lansingburgh, de pe valea fluviului Hudson. Înainte de a părăsi orașul Albany, Herman, ales președinte al clubului „Philo Logos“, poartă o polemică aprigă în ziarul local *The Microscope* cu fostul președinte al acestui club. Toamna, Herman se înscrie la o școală din Lansingburgh, care pregătește ingineri hotarnici, dar speranța lui de a obține o slujbă la întreprinderea care construia Canalul Erie se va dovedi zadarnică.

1839 La 4 și 18 mai o gazetă locală, *The Democratic Press & Lansingburgh Advertiser* îi publică, fără semnătură, cîteva proze intitulate *Fragmente de pe-o masă de scris (Fragments from a Writing Desk).* Herman îl roagă pe fratele său Gansevoort, care plecase la New York pentru a studia Dreptul, să-i găsească un loc ca marinar pe-o corabie. La 5 iunie,

se îmbarcă la bordul vasului „St. Lawrence", care pornește spre Liverpool, cu o încărcătură de bumbac și cîțiva pasageri. La 1 octombrie se întoarce acasă, cu o experiență de viață pe care o va descrie în romanul *Redburn*. Curînd după întoarcere, predă ca institutor la o școală din Greenbush (statul New York).

1840 Predă și la o școală din Brunswick. În primăvară, pornește împreună cu un prieten, Ely Fly, spre Vest, pînă la Galena (Illinois) unde se stabilise unchiul său Thomas. În noiembrie e din nou la New York. Neputînd găsi de lucru, se angajează ca marinar pe o balenieră, „Acushnet".

1841 La 3 ianuarie, baleniera pornește din portul New Bedford spre Mările Sudului. La 13 martie baleniera se oprește la Rio de Janeiro pentru a trimite în patrie primele 150 de barile de ulei de spermanțet. În aprilie, ocolește Capul Horn, la 7 mai trece pe lîngă insula lui Robinson Crusoe (Juan Fernandez), iar toamna, la 24 octombrie, traversează Ecuatorul.

1842 În iunie, baleniera „Acushnet" ajunge în Insulele Marchize, tocmai cînd acestea erau ocupate de o escadră franceză. La 9 iulie, Melville dezertează, împreună cu un alt marinar, Richard Tobias Greene, pe insula Nuku Hiva ; după cîteva săptămîni petrecute printre băștinașii din valea Taipi, fuge și se îmbarcă, la 9 august, pe baleniera australiană „Lucy Ann". Spre sfîrșitul lui septembrie, în Tahiti, o parte din echipaj se răzvrătește împotriva secundului, care preluase comanda balenierei, după îmbolnăvirea căpitanului acesteia. Marinarii rebeli, printre care și Melville, sînt arestați și încarcerați din ordinul consulului englez din Papeete (Tahiti). În octombrie,

Melville și un alt marinar, John Troy, evadează pe insula Eimeo, unde găsesc de lucru pe o plantație. Pe la inceputul lui noembrie, Melville se îmbarcă pe baleniera americană „Charles & Henry", ca timonier.

1843 Baleniera ajunge, spre sfîrșitul lui aprilie, la Lahaina, pe insula Maui, din arhipelagul Hawai — ocupat recent de englezi — iar Melville și alți doi marinari sînt concediați și trimiși la Honolulu, capitala arhipelagului, unde lucrează un timp ca funcționar la prăvălia unui anume Isaac Montgomery. În august se înrolează ca marinar pe fregata „United States", vas-amiral al escadrei americane din Pacific. Face o călătorie lungă (cu escale în Marchize, Tahiti, Valaparaiso, Callao, Rio de Janeiro etc.), pe care o va evoca în *Cojocelul Alb*.

1844 La 14 octombrie, este eliberat din Marină, în portul Boston ; se întoarce la Lansingburgh. Între timp, fratele lui, Gansevoort a devenit un personaj influent în cadrul Partidului Democrat. Îndemnat de familie și de prieteni, Herman se apucă să-și povestească în scris aventurile din arhipelagul Marchizelor.

1845 În primăvară, predă editurii „Harper & Brothers" manuscrisul cărții sale *(Taipi)*, dar editura i-o refuză, pe motivul că „nu poate fi adevărată". În iulie, Gansevoort Melville e numit secretar al legației americane din Londra, ca recompensă pentru sprijinul activ dat în campania prezidențială candidatului democrat James K. Polk. Gansevoort ia cu el la Londra manuscrisul fratelui său, pentru a-i găsi un editor. La 3 decembrie, editorul londonez John Murray cumpără dreptul de a publica în Anglia cartea lui Melville.

1846 În februarie, apare la Londra primul din cele două volume ale cărţii, intitulată *O povestire despre o şedere de patru luni printre băştinaşii unei văi din insulele Marchize (Narrative of a Four Months' Residence among the Natives of a Valley of the Marquesas Islands)* ; volumul al doilea va apărea la începutul lui aprilie. Între timp, cartea apare şi în Statele Unite, sub titlul *Taipi, O privire asupra vieţii polineziene (Typee : A Peep at Polynesian Life)*, fiind editată de firma „Willey & Putnam" din New York. Cartea de debut a lui Melville este elogiată pe ambele ţărmuri ale Atlanticului, printre recenzenţii ei numărîndu-se Hawthorne, Whitman, etc. La 12 mai, moare la Londra, doborît de o „anemie cerebrală", Gansevoort Melville, fratele scriitorului. Cu cîteva luni înainte, Thomas, fratele lui mai mic, se îmbarcase pe o balenieră americană.

În iulie, Tobias Greene, fostul camarad al lui Melville, publică în ziarul *Commercial Advertiser* din Buffalo o scrisoare în care adevereşte cele scrise de Melville în *Taipi* (autenticitatea cărţii fusese contestată de unele ziare). Melville scrie o *Urmare (Sequel)* pentru o ediţie uşor revizuită a cărţii, în care atenuează, la cererea editurii americane, atacurile îndreptate împotriva misionarilor din Marchize. În decembrie, termină de scris o a doua carte, pe care Murray şi Harper o acceptă numaidecît.

1847 Cartea apare la 30 martie la Londra, sub titlul *Omoo, O povestire despre nişte aventuri în Mările Sudului (Omoo, A Narrative of Adventures in the South Seas)*, iar în mai apare în ediţie americană. În iarnă, Melville e solicitat să colaboreze la revista săptămînală *The Literary World*, scoasă de Evert Duyckinck, fost lector la editura „Willey & Putnam". Începe o nouă carte, *Mardi*. La 4 august, se căsătoreşte,

la Boston, cu Elizabeth Shaw, fiica lui Lemuel Shaw, judecătorul suprem al statului Massachusetts, un vechi prieten al familiei Melville. După un voiaj de nuntă prin Statele Unite și Canada, tinerii căsătoriți se stabilesc, provizoriu, la Lansingburgh, apoi la New York, împreună cu Allan Melville și soția lui (Allan se căsătorise, tot în august, cu Sophia Thurston). Cele două perechi se instalează într-o casă de pe Fourth Avenue nr. 103.

1848 Melville își termină noua carte, pe care editura „Harper" o acceptă în noiembrie. Frecventează cercul literar al fraților Evert și George Duyckinck. Citește enorm, printre altele operele lui Shakespeare, Rabelais, Montaigne etc.

1849 La 16 februarie se naște Malcolm, primul fiu al lui Melville. Editorul Murray refuză să publice noua carte a scriitorului, dar un alt editor, Richard Bentley o va publica, în martie, sub titlul *Mardi : O călătorie într-acolo (Mardi : A Voyage Thither).* Editura „Harper" din New York difuzează în aprilie ediția americană a cărții. La 15 mai apare în *Revue des Deux Mondes* din Paris un lung eseu al lui Philarète Chasles despre primele trei cărți ale lui Melville. În iunie, acesta termină o nouă carte, care va apărea în editura „Harper" sub titlul *Redburn. Prima lui călătorie (Redburn. His First Voyage).* Bentley va publica ediția engleză a cărții. În august, Melville termină *Cojocelul Alb (The White-Jacket),* iar în octombrie pleacă în Anglia, luînd cu el șpalturile noii sale cărți. La 6 noembrie e la Londra, unde între timp apăruseră recenzii favorabile despre *Redburn.* La 27 noiembrie traversează Canalul Mînecii pentru o scurtă călătorie pe continent (Paris, Bruxelles, Köln). Reîntors la Londra, îl convinge pe

editorul Bentley să-i publice *Cojocelul Alb*. La 25 decembrie se îmbarcă pe un pachebot ce-l va readuce în patrie.

1850 La 1 februarie se întoarce la New York și începe să lucreze la o carte despre balene. În iulie pleacă împreună cu familia la ferma din Pittsfield a vărului său Robert Melvill. Citind cartea lui Nathaniel Hawthorne, *Mosses from an Old Manse (Mușchi dintr-un vechi prezbiteriu)*, are revelația unui scriitor profund. La 5 august îl cunoaște personal pe Hawthorne cu prilejul unei excursii făcute pe „Muntele Monumentului" împreună cu Evert Duyckinck, Oliver Wendell Holmes și alți literați. Peste cîteva zile scrie un eseu entuziast, *Hawthorne & His Mosses (Hawthorne și mușchiul din prezbiteriile sale)*, publicat în revista *The Literary World*, fără semnătură, cu indicația că ar fi opera *„unui Virginian ce-și petrece vacanța în Vermont"*. Leagă o strînsă prietenie cu Hawthorne, care s-a stabilit de curînd la Lenox, nu departe de Pittsfield. În septembrie, Melville cumpără de la dr. John Brewster o fermă vecină cu aceea a vărului său Robert, fermă pe care o botează „Arrowhead" (Vîrf de săgeată), după ce găsește în pămîntul ei niște cioburi rămase de la un trib de piei-roșii. La începutul lui octombrie, se mută la fermă și lucrează intens la noua lui carte.

1851 Melville și Hawthorne își fac reciproc vizite și corespondează. În iunie, Melville încearcă să-și termine cartea la New York, dar se întoarce la ferma din Pittsfield, unde își termină, în iulie, epopeea Balenei Albe. Aceasta va apărea în octombrie în editura londoneză „Bentley", sub titlul *Balena (The Whale)* și în noembrie în editura „Harper" sub titlul *Moby Dick*,

sau Balena (Moby Dick, or The Whale). La 16 octombrie, ziarul *Panama Herald* publică știrea că baleniera „Ann Alexander" din New Bedford a fost sfărîmată în Pacific de un cașalot uriaș... La 22 octombrie Maria Melville aduce pe lume un al doilea fiu, botezat Stanwix. În noembrie, Hawthorne se mută din Lenox, întîi la West Newton, apoi la Concord.

1852 Melville termină o nouă carte, *Pierre, sau ambiguitățile (Pierre, or The Ambiguities).* În aprilie, editorul englez Bentley refuză să o publice, dar în august ea va apărea în Statele Unite (ed. „Harper"). Romanul e vehement atacat, chiar de prietenul lui Melville, Duyckinck.

1853 La 22 mai Melville devine tatăl unei fetițe, Elizabeth. Starea sănătății lui se înrăutățește din pricina surmenajului și i se recomandă să schimbe aerul. Rudele și prietenii încearcă zadarnic să obțină pentru el un post în diplomație. Hawthorne, numit el însuși consul la Liverpool grație prieteniei ce-l leagă de noul președinte al S.U.A., Franklin Pierce, pleacă în Anglia. Melville începe să publice povestiri în revistele *Putnam's Monthly Magazine* și *Harper's New Monthly Magazine.* Prima povestire, *Bartleby,* apare fără semnătură în numerele din noiembrie și decembrie ale revistei *Putnam's.* La 10 decembrie un incendiu distruge sediul editurii „Harper" din New York, mistuind aproape toate exemplarele operelor lui Melville tipărite de această editură (dar, din fericire, nu și zațul tipografic).

1854 Revista *Putnam's* publică în numerele din martie, aprilie, mai, povestirile *The Encantadas,* sub pseudonimul „Salvator R. Tarnmoor", iar în numărul pe august, povestirea intitulată *Negușătorul de paratrăz-*

nete (The Lightning-Rod Man); îi respinge însă o altă povestire *(Cele două Temple)*, socotind-o prea antireligioasă. În revista *Harper's New Monthly Magazine* apar (în iunie) *Pudingul săracului și firimiturile bogatului (Poor Man's Pudding and Rich Man's Crumbs)* și (în iulie și august) povestirile *Falitul fericit (The Happy Failure)* și *Vioristul (The Fiddler)*. Începînd din iulie revista *Putnam's* publică noul roman al lui Melville, *Israel Potter, sau Cincizeci de ani de surghiun (Israel Potter, or Fifty Years of Exile)*.

1855 În februarie, are o criză acută de reumatism. La 2 martie i se naște o fetiță, Frances. Tot în martie, apare în volum *Israel Potter* (ediția engleză va apărea în mai). În iunie, o criză de sciatică îl țintuiește la pat. Revista *Putnam's* îi publică povestirile *Clopotnița (The Bell-Tower)* — în august — și *Benito Cereno* — în numerele din octombrie-noiembrie-decembrie. Revista *Harper's* îi publică în aprilie dipticul *Paradisul Burlacilor și Infernul Fecioarelor (The Paradise of Bachelors, and the Tartarus of Maids)*, iar în noembrie povestirea *Jimmy Rose*. În același an, apare prima ediție a *Firelor de iarbă* de Walt Whitman.

1856 O parte din povestirile lui Melville apar, primăvara, în volum, sub titlul *Povestirile Verandei (The Piazza Tales)* în editura „Dix & Edwards" din New York, iar apoi și la Londra. Vara, Melville termină un nou roman, intitulat *Omul de încredere (The Confidence Man)*, cu al cărui manuscris pleacă, la 2 octombrie, într-o lungă călătorie spre Europa și Orientul Apropiat, la stăruințele familiei îngrijorate de starea sănătății lui. La Liverpool îl revede pe Hawthorne, consul american în acel oraș. La 18 noembrie se îmbarcă

pe-un vas cu destinaţia Constantinopol, via Malta, Salonic, etc. Ţine un jurnal de călătorie. În ajunul Anului Nou, vizitează Piramidele.

1857 În ianuarie, face un voiaj de cîteva săptămîni în „Ţara Sfîntă". În februarie şi martie, vizitează Grecia, Sicilia, Italia, Elveţia, iar în aprilie, după scurte popasuri în Germania şi Olanda, se întoarce la Londra, unde între timp i-a apărut, în editura „Longman's, Brown &co." romanul satiric *The Confidence Man* (publicat simultan şi de editura americană „Dix & Edwards"). Romanul e primit cu ostilitate de critica engleză şi mai ales de cea americană. La 5 mai, se îmbarcă, la Liverpool, pe-un vas ce-l va readuce, peste două săptămîni, în patrie. Panica financiară izbucnită în S.U.A. îi face pe editorii americani ai lui Melville să scoată la mezat zaţurile tipografice ale cărţilor sale. Pentru a-şi cîştiga existenţa, Melville începe să ţină conferinţe — prima la 23 noiembrie, în orăşelul Lawrence (Massachusetts), pe tema „Statuile din Roma". Dă un anunţ la ziar că vrea să-şi vîndă ferma.

1858 În ianuarie-februarie cutreieră ţara, ţinînd conferinţe în diferite oraşe, despre „Statuile din Roma" şi despre „Mările Sudului". În martie, o nouă criză de reumatism. În decembrie, din nou conferinţe (acestea erau organizate toamna şi iarna).

1859 Conferenţiază la New York, Boston, Chicago etc. Vara, începe să scrie versuri. În noiembrie participă, pentru ultima oară, la un program de conferinţe ; de data aceasta vorbeşte despre *Plăcerile, chinurile şi foloasele călătoriilor.*

1860 La 21 februarie, conferenţiază pentru ultima oară. În mai, pregăteşte un volum de versuri şi-l roagă pe

Evert Duyckinck să-i găsească un editor. La 28 mai, se îmbarcă, la Boston, pe *clipper*-ul „Meteor", comandat de fratele său mai mic Thomas. După o călătorie de cîteva luni prin Atlantic și Pacific debarcă, la 12 octombrie, la San Francisco, de unde se întoarce prin Istmul Panama la New York, lăsîndu-l pe fratele său Thomas să-și continue călătoria. Sosește la New York la 12 noembrie, curînd după alegerea lui Abraham Lincoln ca președinte al Statelor Unite.

1861 Rudele și prietenii lui Melville încearcă din nou să obțină pentru el un post în diplomație. Înarmat cu multe recomandări, Melville pleacă în martie la Washington, unde asistă la o recepție la Casa Albă și dă mîna cu noul președinte. Spre sfîrșitul lui martie e chemat urgent la Boston, unde socrul său, Lemuel Shaw, e pe moarte. Judecătorul Shaw e înmormîntat la 3 aprilie. La 12 aprilie, începe războiul civil, prin atacul asupra Fortului Sumter.

1862 După o iarnă petrecută la New York, se duce, în aprilie, la ferma de lîngă Pittsfield. În noiembrie se mută de la fermă, provizoriu, în orășelul Pittsfield. La 7 noiembrie, ducîndu-se cu o căruță la fermă să-și ia niște lucruri, calul se sperie și răstoarnă căruța; Melville e grav accidentat — are o fractură la omoplat și cîteva coaste rupte.

1863 În mai, îi vinde fratelui său Allan ferma „Arrowhead", iar el însuși se mută, toamna, în casa de pe East Twenty-Sixth Street nr. 104, din New York, cumpărată de la Allan.

1864 În aprilie, vizitează împreună cu Allan frontul (în Virginia, unde vărul lor, colonelul Henry Gansevoort

comanda un regiment de cavalerie nordist). Are o criză de nevralgie care-i afectează vederea. La 19 mai, moare Hawthorne.

1865 La 3 aprilie, trupele federale intră în Richmond, capitala rebelilor sudişti ; la 9 aprilie, generalul Lee capitulează ; la 14 aprilie, preşedintele Lincoln e asasinat de un fanatic sudist. Melville continuă să scrie versuri inspirate din tragedia Războiului Civil.

1866 În februarie, îi apare în revista *Harper's New Monthly Magazine* poezia *Marşul spre mare (The March to the Sea)*. Editura „Harper" îi publică în august volumul *Poeme de luptă şi Aspecte din război (Battle-Pieces and Aspects of the War)*. La 5 decembrie depune jurămîntul ca inspector la Vama portului New York, post obţinut datorită lui Henry Smythe, şeful Vămii new yorkeze, cu care Melville călătorise pe vremuri în Elveţia. Slujba, remunerată cu patru dolari pe zi, îi asigură o oarecare independenţă materială.

1867 La 11 septembrie, Melville îl găseşte pe fiul său Malcolm, mort în odaia lui — se împuşcase, din greşeală sau în mod deliberat, cu un pistol căpătat la regimentul de voluntari în care se înrolase de curînd. Ziarele vorbesc de o sinucidere, dar o comisie de anchetă va elimina ipoteza unei sinucideri premeditate.

1869 Celălalt fiu al lui Melville, Stanwix se îmbarcă, în aprilie, ca marinar pe un vas care pleacă spre China.

1870 Stanwix se întoarce, vara, dar va pleca în curînd în Kansas. Melville lucrează la un poem lung despre

„Țara Sfîntă". În mai, îi pozează pictorului Joseph O. Eaton, care-i face portretul.

1872 La 9 februarie, moare Allan Melville, iar la 1 aprilie — mama scriitorului. Stanwix pleacă în California. În noiembrie, un incendiu distruge proprietățile din Boston ale soției lui Melville.

1875 Vameșilor din New York li se scade leafa de la 4 la 3,60 dolari pe zi. Stanwix se întoarce din California, vara, dar pleacă din nou peste cîteva luni.

1876 În ianuarie, moare Peter Gansevoort, unchiul lui Melville, care se oferise ceva mai înainte să suporte cheltuielile legate de publicarea poemului despre „Țara Sfîntă", terminat între timp. Poemul, intitulat *Clarel*, apare în iunie în editura „Putnam & Sons" (două volume, cuprinzînd peste 20.000 de versuri). În aprilie, moare sora lui Melville, Augusta.

1878 La 13 august moare Evert Duyckinck. Moare și o mătușă a Elizabetei Melville, Martha Marett, care-i lasă prin testament o sumă de bani destul de mare.

1880 Frances, fiica cea mai mică a scriitorului, se mărită, în aprilie, cu Henry B. Thomas din Philadelphia. Stanwix s-a îmbolnăvit de tuberculoză în California.

1882 La 24 februarie, se naște Eleanor, fiica lui Frances și Henry Thomas. În toamnă, Melville refuză să ia parte la ședința de constituire a „Clubului Autorilor" din New York.

1885 La 31 decembrie, Melville demisionează din postul de inspector vamal. Între timp, la Londra a apărut,

în numărul din 15 august al revistei *The Academy*, un poem al lui Robert Buchanan despre Walt Whitman, cuprinzînd şi un omagiu la adresa lui Melville, despre care poetul englez spune într-o notiţă : „L-am căutat peste tot pe acest Triton, care trăieşte undeva la New York. Nimeni nu părea să ştie ceva despre acest scriitor, singurul mare scriitor imaginativ care merită să stea alături de Whitman pe acel continent".

1886 La 23 februarie, moare, într-un spital din San Francisco, Stanwix Melville. Un ziar new yorkez, *Commercial Advertiser*, îl pomeneşte în treacăt pe Melville ca pe-un „autor îngropat" (referindu-se la un omagiu adus scriitorului de către profesorul J. W. Henry Canoll la un Colegiu din New York). E anul în care moare Emily Dickinson, total ignorată ca poetă.

1888 În februarie-martie, Melville face o ultimă călătorie, în Bermude. În septembrie, îi apare, în 25 de exemplare, placheta de versuri *John Marr şi alţi marinari (John Marr and Other Sailors)*, tipărită pe propria-i cheltuială. La 16 noiembrie, începe să scrie o ultimă povestire, *Billy Budd*.

1890 În februarie, pune la punct o nouă culegere de versuri. În aprilie se îmbolnăveşte de erizipel.

1891 În aprilie îi apare, în 25 de exemplare, o nouă plachetă de versuri, intitulată *Timoleon şi alte încercări în vers minor (Timoleon, and Other Ventures in Minor Verse)*. La 19 aprilie îşi încheie revizuirea povestirii *Billy Budd*. Pregăteşte pentru tipar încă o plachetă de versuri, dedicată soţiei sale, sub titlul *Bălării şi mere pădureţe, cu un trandafir, doi, ici-colo (Weeds and Wildings with a Rose or Two)*.
În noaptea de 27 spre 28 septembrie moare de inimă.

E înmormîntat în cimitirul din Woodlawn (New York). Presa americană, încă tulburată de moartea poetului James Russel Lowell — decedat ceva mai înainte — ignoră plecarea lui Melville dintre cei vii. *New York Times* publică totuși o notiță, în care numele marelui scriitor era cît pe-aci să apară „*Henry* Melville", dacă un redactor n-ar fi înlocuit pe „Henry" cu o simplă inițială — „H". Iar în ziarul *The Press* apare o notiță, sub titlul : *Moartea unui autor cîndva popular...*

P.S.

PREFAȚĂ LA PRIMA EDIȚIE ENGLEZĂ

Scopul prezentei cărți este de a-i înlesni cititorului să-și facă o idee despre viața de pe un vas de război. În anul 1843 autorul s-a îmbarcat ca simplu marinar pe-o fregată a Statelor Unite, ancorată atunci într-un port din Oceanul Pacific. După un stagiu de peste un an la bordul acestei fregate, el a fost eliberat, împreună cu restul echipajului, la întoarcerea vasului în patrie. Experiențele și observațiile sale au fost incorporate în prezentul volum.

Cum obiectul acestei cărți nu este de a descrie chiar vasul de război pe care a navigat autorul, și nici ofițerii și echipajul respectiv, ci de a zugrăvi, cu ajutorul unor scene caracteristice, viața din Marină, numele adevărat al fregatei nu este indicat. De asemenea, nu se pretinde că vreunul dintre personajele introduse în capitolele cărții ar fi reale. Acolo unde se fac afirmații legate într-un fel sau altul de legile și rînduielile Marinei, faptele au fost riguros respectate. Se fac uneori aluzii la întîmplări sau fapte din trecuta istorie a Marinei. În aceste cazuri, orice afirmație făcută de autor se sprijină pe izvoarele cele mai sigure. Pentru episoadele, inedite pînă-n prezent, legate

de cîteva bătălii navale celebre, autorul le rămîne îndatorat matelotilor în gura cărora sînt puse aluziile la aceste episoade

Acțiunea cărții începe în ultimul port din Pacific în care a poposit fregata, cu puțin înainte de a ridica ancora în călătoria de întoarcere, pe ruta Capului Horn.

New York, octombrie 1849

NOTĂ LA PRIMA EDIȚIE AMERICANĂ

În 1843 m-am îmbarcat ca „marinar de rînd“ la bordul unei fregate a Statelor Unite, ancorată pe atunci într-un port din Oceanul Pacific. După ce-am slujit peste un an pe aoeastă fregată, am fost eliberat, în momentul întoarcerii ei în patrie. Experiențele și observațiile făcute de mine pe acest vas de război au fost încorporate în prezentul volum.

New York, martie 1850

„Şi acum să vi-l închipuiţi pe un vas de război ; cu hîrtii în regulă, bine înarmat, aprovizionat şi echipat, şi să vedeţi cum îşi face datoria".

FULLER, *Căpitanul destoinic.*

CAPITOLUL I

Cojocelul

Nu era un cojocel *foarte* alb, dar destul de alb era el, v-o jur, şi veţi vedea îndată de ce spun asta.

Iată cum am intrat în posesia lui.

În vreme ce fregata noastră era ancorată la Callao, pe coasta peruană — ultimul ei port de escală în Pacific — am constatat că n-am nici un *grego*, adică nici un veston marinăresc ; şi cum la stewardul comisarului de bord nu se mai găsea, spre sfîrşitul unei călătorii de trei ani, nici o haină, iar noi mai aveam de ocolit Capul Horn, trebuia neapărat să *o* înlocuiesc cu ceva ; de aceea, m-am îndeletnicit, multe zile-n şir, cu confecţionarea unui veşmînt straniu şi original, menit să mă ferească de vremea rea pe care urma s-o întîlnim atît de curînd.

Era doar o jacheţică albă, sau mai degrabă o cămaşă, pe care, stînd pe punte, am croit-o aşa fel ca să fie dublă la piept, dar căreia i-am lungit deschizătura — întocmai cum se taie o filă a unui roman modern. Cînd deschizătura a fost gata, s-a petrecut o schimbare, mai grozavă decît toate metamorfozele descrise de Ovid. Căci iată : cămaşa

era acum o haină ! — o haină bizară, desigur : largă în poale ca o tunică de quaker [1], cu un guler bleg şi ponosit, cu nişte manşete prea bogate ca să nu te-ncurci în ele ; şi pe deasupra albă, da, albă ca un giulgiu. Şi era cît pe-aci să fie un giulgiu de-adevăratelea, aşa cum va putea constata oricine va avea răbdare să citească paginile ce urmează.

Dar ce fel de haină de vară ţi-ai pregătit, amice, pentru a înfrunta rigorile Capului Horn ? Ar fi putut să pară un foarte frumos şi distins veston de pînză albă ; numai că pînza e purtată de mai toţi oamenii aproape de piele.

Foarte adevărat. Gîndul acesta mi-a venit şi mie, în curînd ; căci n-aveam cîtuşi de puţin intenţia de a ocoli numai în cămaşă Capul Horn — ar fi însemnat să navighez fără vele.

De aceea, mi-am împodobit pe dinăuntru haina cu o sumedenie de petice şi căpeţele — ciorapi vechi, craci de pantaloni uzaţi şi alte asemenea zdrenţe — pînă cînd a ajuns să fie groasă şi ţeapănă ca pieptarul căptuşit cu vată al regelui Iacob [2], pieptar prin care n-ar fi putut pătrunde nici un pumnal ; cred că nici o cămaşă de zale n-ar fi putut să fie mai ţeapănă decît cojocelul meu.

Pînă-aici, e bine. Dar spune-mi, rogu-te, Cojocel Alb, cum îţi propui să te fereşti de ploaie şi de umezeală în

---

[1] Membru al unei secte religioase întemeiată în secolul al XVII-lea de George Fox şi răspîndită în Anglia şi S.U.A.

[2] E vorba de Iacob I, fost rege al Scoţiei, apoi rege al Angliei (între 1603—1625).

acest *grego* vătuit al dumitale ? Nu cumva zici că pufoaica asta făcută din petice e un „mackintosh" [1], nu cumva pretinzi că-i impermeabilă ?

Nu, amice ! Tocmai asta-i buba, că scumpul meu cojocel nu era mai impermeabil decît un burete. Într-adevăr, mi-l căptuşisem cu atîta nepricepere, încît pe ploaie deveneam un fel de sugativă universală, uscînd pînă şi parapetul de care mă rezemam. În zilele ploioase, nemiloşii mei camarazi obişnuiau chiar să se lipească de mine, într-atît de puternică era atracţia capilară exercitată de cojocul acela nefericit asupra tuturor stropilor de ploaie. Curgeau din mine şiroaie, ca dintr-un curcan pus la frigare ; şi mult timp după ce furtuna se potolea, iar soarele îşi arăta faţa, eu încă mai umblam învăluit într-o negură scoţiană ; cînd ceilalţi se bucurau de vreme frumoasă, eu aveam parte de aceiaşi vreme rea !

Da, vai mie ! Ud leoarcă şi greoi, ce povară devenea pentru mine cojocul acela, mai cu seamă cînd eram trimis sus pe catarg ! Mă tîram atunci pas cu pas, de parc-aş fi tras lanţul de ancoră. N-aveam răgazul să-l smulg de pe mine şi să-l lepăd, căci pe timp de furtună nu e îngăduită nici o zăbavă. Nu ! trebuie numai să te caţeri, fie că eşti rotofei sau sfrijit; — oricît de greu ai atîrna în cîntar. Şi astfel, din propria-mi persoană, multe ploi s-au putut urca din nou la cer, potrivit legilor naturale.

Să se ştie însă că eram crunt dezamăgit de zădărnicirea planurilor mele privitoare la acest cojocel. Intenţia mea fusese de a-l face să fie cu totul impermeabil, cu ajutorul

---

[1] Manta impermeabilă.

unui strat de vopsea. Dar soarta e totdeauna vitregă cu noi, cei lipsiţi de noroc. Marinarii furaseră atîta vopsea pentru a-şi impregna pantalonii şi hainele de lucru, încît în momentul cînd eu — om cinstit — isprăvisem cu vătuitul cojocului, cutiile cu vopsele fuseseră puse sub lacăt, folosirea lor fiind interzisă.

— Uite ce e, Cojocele Alb, nu poţi căpăta nici un pic de vopsea, mi-a zis Moş Periuţă, şeful *magaziei de pituri.* [1]

Astfel încît cojocelul meu a rămas bine peticit şi căptuşit, dar cam poros, iar în cîte o noapte întunecoasă, strălucea ca Domniţa Albă din Avenel [2] !

CAPITOLUL II

În drum spre patrie

— Întregul echipaj, vira ancora ! Manevraţi cabestanul !

— Ura, băieţi, sîntem în drum spre patrie !

În drum spre patrie ! Ce frumos sună ! V-aţi aflat vreodată în drum spre patrie ? Nu ? Atunci grăbiţi-vă ! Zburaţi pe aripile dimineţii, sau cu pînzele unei corăbii, spre regiunile cele mai depărtate ale pămîntului. Zăboviţi pe-acolo un an sau doi şi pe urmă, auzindu-l pe cel mai ţifnos boţman [3] cum strigă din rărunchi aceste cuvinte

---

[1] Încăpere la bord, destinată depozitării vopselelor (piturilor). Notele explicative privitoare la termenii nautici au fost întocmite pe baza *Lexiconului maritim englez-român,* apărut în Editura Ştiinţifică, 1971 — lucrare elaborată de un colectiv condus de Gh. Bibicescu.

[2] Apariţie supranaturală introdusă de Walter Scott în romanul *Mînăstirea.*

[3] Şef de echipaj.

magice, veţi jura că „nici harfa lui Orfeu nu-i mai plăcută la auz".

Totul era gata — bărcile erau ridicate la bord, aripile[1] erau pregătite, viratorul[2] la fel, manelele cabestanului[3] se aflau la locurile lor, scara de bord adăsta dedesubt. Plini de voie bună, ne-am aşezat la masă. La popotă, secunzii îşi treceau unul altuia sticla cu vin vechi de Porto, închinînd în sănătatea prietenilor. Pe întrepunte[4] elevii-ofiţeri căutau să împrumute bani pentru a-şi achita datoriile faţă de spălătoreasă şi de alţi creditori. Pe dunetă[5], căpitanul privea în direcţia vîntului, iar în măreţia şi inaccesibila-i cabină, temutul şi puternicul comandor şedea falnic şi tăcut, ca statuia lui Jupiter la Dodona.

Eram cu toţii îmbrăcaţi în straiele noastre cele mai bune şi mai mîndre; gulerele de un albastru pur ale bluzelor noastre erau răsfrînte pe umeri, aidoma unor fîşii de cer azuriu; iar pantofii ni-erau atît de săltăreţi şi de jucăuşi, încît ţopăiam în timp ce mîncam.

Ne adusesem merindea pe punte, între tunuri, şi şedeam acolo, picior peste picior. Te-ai fi putut crede în apropierea unor ferme şi păşuni, auzind măcăitul raţelor,

---

[1] Vele suplimentare de formă trapezoidală, menite să mărească suprafaţa velelor cînd vîntul bate din pupa.

[2] *Virator*, sau *zbir*, lanţ cu bucşe şi role, ale cărui capete sînt împreunate, pentru a putea ridica la bord lanţuri de ancoră sau parîme lungi.

[3] *Cabestan*, vinci cu tambur, folosit pentru manevrarea unei ancore sau parîme.

[4] Coridor sau compartiment de clasa a treia.

[5] Suprastructură la extremitatea pupa, deasupra punţii superioare şi pe toată lăţimea navei.

cotcodăcitul găinilor, gîgîitul gîştelor, mugetul boilor şi behăitul mieilor îngrămădiţi în ţarcuri, pe punte, pentru a asigura hrana ofiţerilor. Zgomotele astea erau mai degrabă rurale decît nautice şi-i aminteau fiecăruia de vechea-i casă părintească de pe uscat, de ulmii bătrîni şi încovoiaţi, de dealul pe care se juca în copilărie şi de malurile semănate cu orz ale gîrlei în care se scălda.

— Întregul echipaj, vira ancora !

La auzul acestui ordin, ne-am repezit cu toţii la cabestan şi am început să-i învîrtim manelele. Fiecare dintre noi era un Goliath, fiecare tendon un odgon !

Iar cabestanul se rotea ca un glob în cadenţa paşilor noştri ritmaţi de un fluier, pînă cînd cablul, întins de sus pînă jos, vîrî vasul cu nasul în apă.

— Vira ! Desfaceţi manelele şi întindeţi velele ! Zis şi făcut ! Oamenii care manevraseră manelele, filaseră lanţurile sau le strînseseră, se repeziră acum pe scări spre braţele de vergă şi spre fungi [1], în timp ce, aidoma unor maimuţe pe crengile unui palmier, întinzătorii de vele alergau pe vergi ca pe nişte ramuri groase ; velele cădeau — nori albi din eter — vele-gabier, vele-zburător, vele-rîndunică [2], — iar noi alergam tîrînd după noi fungile, pînă ce toate pînzele erau întinse.

---

[1] *Braţul de vergă* este o manevră curentă, folosită la orientarea unei vergi în plan orizontal, pentru ca velele să ocupe o anumită poziţie faţă de direcţia vîntului ; *funga* este tot o manevră curentă, folosită pentru ridicarea sau coborîrea vergilor sau a velelor.

[2] *Vela-gabier*, velă pătrată susţinută de a doua vergă, începînd de jos, a unui velier cu greement pătrat ; *vela-zburător* — a patra velă ; *vela-rîndunică* — a cincea velă, începînd de jos, a unui velier cu greement pătrat.

— Înapoi la manele !

— Trageţi, băieţi, trageţi tare !

Cu opinteli şi icnete, am tot tras aşa, pînă cînd, la prova, căzură cîteva mii de livre de fier vechi — ancora noastră.

Unde se afla în clipa aceea Cojocel Alb ?

Se afla acolo unde trebuia să fie. Cojocel Alb întinsese vela-rîndunică, o velă fixată atît de sus, încît ai zice că-i aripa albă a unui albatros.

Cojocel Alb fusese luat el însuşi drept un albatros, în clipa cînd sărise pe ameţitorul braţ de vergă !

CAPITOLUL III

O privire asupra principalelor cinuri în care e împărţit echipajul unui vas de război

După ce-am pomenit locul unde se afla Cojocel Alb, se cuvine să arătăm cum de-a ajuns el să fie trimis acolo.

Oricine ştie că pe un vas comercial marinarii sînt împărţiţi în carturi — cartul de la tribord şi cel de la babord —, iar noaptea lucrează în schimburi. Acelaşi program e folosit şi pe toate vasele de război. Dar, pe un vas de război există, pe lîngă această împărţire, şi alte clasificări, dictate de numărul mare al oamenilor, şi de ne-

cesitatea preciziei și disciplinei. La cele trei gabii [1] sînt repartizate echipe speciale. Mai mult încă, la ridicarea ancorei, sau la orice altă manevră care necesită participarea tuturor oamenilor, anumiți membri ai echipelor pomenite sînt repartizați la fiecare din vergile gabiilor. Și astfel, cînd se dă ordinul ca vela-rîndunică să fie întinsă, Cojocel Alb aleargă să-l execute — numai el, nu altcineva.

În asemenea momente echipe speciale staționează pe cele trei punți ale vasului, și unii dintre oameni primesc sarcini speciale, pe lîngă cele ale întregii echipe. De asemenea, cînd se schimbă murele, cînd se terțarolează [2] velele sau cînd se execută manevra de ancorare, fiecare dintre cei cinci sute de membri ai echipajului unei fregate își cunoaște locul, și poate fi găsit fără greș acolo. El nu vede și nu face nimic altceva, nu se va clinti din locul acela pînă ce moartea sau vreun om cu epoleți nu-i va porunci să plece. Și totuși există momente cînd, din pricina neglijenței ofițerilor, se produc unele excepții de la această regulă. O situație destul de gravă, provocată de o asemenea neglijență, va fi relatată într-un capitol viitor.

---

[1] *Gabie*, platformă orizontală de lemn sau de metal, fixată pe furcile și traversele coloanei unui arbore.

[2] *A schimba murele*, a schimba mersul vasului manevrînd pînzele, corespunzător direcției vîntului (*mura* — o parîmă cu care se întinde și se fixează colțul inferior din vînt al unei vele pătrate inferioare);

A terțarola, a reduce suprafața activă a unei vele întinse, cînd vîntul depășește o anumită intensitate.

În lipsa acestor reguli, echipajul unui vas de război n-ar mai fi altceva decît o gloată, mai greu de stăpînit în cursul manevrelor de scoatere a pînzelor pe timp de furtună, decît a fost lordul George Gordon în clipele cînd dărîma palatul lordului Mansfield. [1]

Dar nu numai atît. Pe lîngă postul pe care-l ocupa la vela-rîndunică atunci cînd toți matelotii erau puși să întindă velele, și pe lîngă îndatoririle speciale ce-i reveneau în momentul schimbării murelor, sau al ancorării vasului, Cojocel Alb făcea parte în mod permanent din cartul de la tribord, — una din cele două mari subdiviziuni ale echipajului. În acest cart, el era trimis, împreună cu alți marinari, pe gabierul mare [2], unde erau gata oricînd să execute orice ordin privitor la partea de mai sus de coloană a arborelui mare. Căci partea de jos, pînă la punte, a arborelui mare cădea în grija altei echipe.

Oamenii din fiecare cart — atît din cartul de la tribord cît și din cel de la babord — repartizați la gabierele mari ale arborelui trinchet, arborelui artimon și arborelui mare, [3] sînt organizați în echipe care se schimbă la in-

---

[1] *George Gordon* (1751—1793), propagandist anti-catolic, a fost acuzat că a instigat la răscoală populația, pentru a sili Parlamentul englez să abroge o legislație pro-catolică. Lordul *Mansfield* (1705—1793) pe numele său adevărat William Murray (conte de Mansfield) a fost magistratul care l-a achitat pe Gordon, deși palatul îi fusese incendiat în timpul pomenitei răscoale.

[2] *Gabierul mare*, partea arborelui mare aflată deasupra coloanei acestuia.

[3] *Arborele trinchet*, primul arbore, începînd de la prova, al unui velier; *arborele mare* (sau principal) — arborele din centru; *arborele artimon*, ultimul arbore al unui velier.

tervale fixe ; iar împreună ei schimbă întregul cart de la babord.

Pe lîngă aceşti oameni de pe gabiere, care sînt îndeobşte recrutaţi dintre marinarii activi, există aşa numita „rezervă“, alcătuită îndeobşte din veterani, şi amplasată la teuga [1] ; verga trincei [2], ancorele şi toate pînzele bompresului [3] se află în grija lor.

Oamenii aceştia sînt nişte bătrîni lupi de mare, aleşi dintrei cei mai căliţi mateloţi de pe vas. Ei îţi cîntă romanţe ca *Of, golful Biscaya !*, sau altele care, cînd le-asculţi pe ţărm, în vreo cîrciumă, te fac să comanzi o oală cu catran...

Nu se mai satură să înşire la poveşti despre Decatur [4], Hull [5] şi Bainbridge [6], şi ascund la sîn rămăşiţe din „Coastele de Fier [7], aşa cum catolicii poartă aşchii din sfînta cruce. Pe ei, unii ofiţeri nu-i înjură niciodată, oricît de mult i-ar spurca pe ceilalţi. E o plăcere să te uiţi la grenadirii aceştia navali, care-au făcut parte din „vechea gardă“, şi cărora vîntul le-a azvîrlit peste bord multe pălării ceruite.

---

[1] *Teuga*, suprastructură în extremitatea prova, deasupra punţii superioare şi pe toată lăţimea navei, suprastructură acoperită cu o punte numită *puntea teugii*.

[2] Prima vergă a arborelui trinchet.

[3] Arbore de dimensiuni reduse, fixat la prova unui velier.

[4] Stephen *Decatur* (1752—1808), comandor american, care s-a distins în luptele purtate pe mare împotriva flotei engleze.

[5-6] Isaac *Hull* (1773—1843) ; William *Bainbridge* (1774—1833) ofiţeri în marina americană.

[7] Cuirasate (în englezeşte *„ironsides“*, care e şi porecla dată soldaţilor lui Cromwell).

Unii dintre tinerii aspiranţi îndrăgesc şi caută societatea acestor oameni, de la care pot învăţa arta marinăriei ca de la nişte veterani pe care-i respectă, în măsura în care mai păstrează în sufletele lor asemenea simţăminte, ceea ce nu se poate spune despre toţi aspiranţii.

Vin apoi cei din „ariergardă", instalaţi pe puntea superioară pupa[1]; sub comanda „maiştrilor" lor, ei au grijă de vela mare[2] şi de brigantină[3] şi ajută la halarea[4] braţului vergii mari şi a altor manevre curente de la pupa vasului.

Muncile atribuite „ariergărzii" fiind relativ uşoare şi necerînd prea multă pricepere în arta marinăriei, ea e alcătuită îndeosebi din oameni ai uscatului, mai puţin robuşti şi mai puţin curajoşi decît ceilalţi membri ai echipajului; în schimb sînt aleşi mai cu seamă cei care au o ţinută corectă, deoarece lucrează pe puntea superioară. Mai toţi sînt, de aceea, nişte tineri firavi, blînzi la înfăţişare şi spilcuiţi, care nu atîrnă prea greu pe-o parîmă, dar în schimb atîrnă greu în ochii doamnelor ce se nimeresc să viziteze vasul. Ei îşi petrec mai tot timpul citind romane şi povestiri, sporovăind despre aventurile lor amoroase, şi făcînd comparaţii între deziluziile sentimentale ce i-au împins în braţele nemiloasei flote. Într-adevăr, mulţi dintre ei par să se fi învîrtit într-o societate foarte aleasă. Sînt întotdeauna curaţi şi manifestă o adîncă

---

[1] *Puntea superioară pupa* (sau *semi-duneta*), puntea superioară care acoperă duneta unui vas.

[2] *Vela mare*, vela pătrată cea mai de jos a arborelui mare.

[3] *Brigantină*, velă suplimentară a arborelui artimon.

[4] *A hala*, a trage o parîmă.

scîrbă față de găleata cu catran, în care nu li se cere niciodată, sau aproape deloc, să-și vîre degetele. Tot fudulindu-se cu croiala pantalonilor și cu strălucirea mantalelor lor, au ajuns să fie porecliți de către ceilalți membri ai echipajului, „filfizoni ai mării" și „ciorapi de mătase".

Vin apoi oamenii de pe puntea tunurilor [1], care halează școtele [2] de la pupa spre mijlocul vasului și execută muncile cele mai murdare, ca de pildă scurgerea apei sub bocaporți [3]. Nenorociții ăștia, numiți și „mijlocași", nu pun niciodată piciorul pe vreo grijea [4] și nu se încumetă să treacă peste parapetul vasului. „Țărănoi" sadea, cu părul încă plin de pleavă, ei sînt repartizați la paza cotețelor de găini, a cocinilor de porci și a magaziilor de cartofi — o treabă ce li se potrivește de minune. Acestea sînt instalate de-obicei în mijlocul punții tunurilor, între bocaportul prova și bocaportul principal — un spațiu atît de întins, încît seamănă cu o piață dintr-un orășel. Sunetele melodioase ce se aud de-acolo le storc lacrimi „mijlocașilor", amintindu-le de cocinile de porci și de straturile de cartofi ale fermei părintești. Un om care nu-i bun de nimic

---

[1] Puntea cea mai de jos a unui vas de război.

[2] *Scotă*, manevră curentă constînd dintr-o parîmă, palanc sau lanț, legată la un colț inferior de velă și folosită pentru întinderea și fixarea spre pupa a velelor, într-o poziție favorabilă față de direcția vîntului.

[3] *Bocaport*, sau *gură de magazie*, deschidere practicată în punțile navei, pentru încărcarea și descărcarea mărfurilor.

[4] *Grijea*, capăt de parîmă sau vergea fixată orizontal între două *sarturi* și folosită ca treaptă pentru urcarea în arboradă. (*Sart* — manevră fixă, alcătuită dintr-un cablu rigid, cu care se ancorează lateral un arbore).

altceva, e totuşi destul de bun ca să lucreze pe puntea tunurilor. De unde, faima de drojdie a echipajului, pe care-o au aceşti „mijlocaşi".

Cu trei punţi mai jos, dai peste oamenii din cală, nişte troglodiţi care scormonesc printre poloboace, butoaie şi colaci de parîmă, aidoma unor iepuri în cotineţele lor. Întocmai ca minerii din Cornwall, ei se spală mereu de funingine, şi au o paloare de strigoi. Nu ies decît foarte rar pe punte, ca să se prăjească la soare. Deşi fac poate de cincizeci de ori ocolul lumii, văd cam tot atîta din ea cît a văzut Iona în pîntecele balenei. Sînt nişte oameni trîndavi şi greoi, iar cînd poposesc pe uscat după o lungă călătorie, ies la lumină ca ţestoasele din grotele lor, sau ca urşii din bîrlogurile în care-au hibernat. Nimeni nu le ştie numele acestor oameni, care după o călătorie de trei ani, încă îţi mai rămîn nişte străini. Pe timp de furtună, cînd toţi marinarii sînt chemaţi să salveze vasul, ei ies la iveală ca misterioşii bătrîni ai Parisului în toiul masacrului din septembrie [1] : fiecare se întreabă cine-or fi, şi de unde vin, dar ei dispar în chip la fel de misterios, şi nu-i mai vede nimeni pînă nu se produce vreun alt cataclism.

Acestea sînt principalele categorii în care se împarte echipajul unui vas de război ; dar muncile de rînd sînt atît de numeroase, încît ar fi nevoie de-un cronicar neamţ pentru a le înregistra pe toate.

---

[1] Aluzie la masacrarea unor deţinuţi politici din Paris, în zilele de 2—5 septembrie 1792.

Nu vom spune nimic aici despre ajutoarele boțmanului, tunarului șef, maistrului lemnar, velarului și armurierului, nici despre sergentul și caporalii de bord, despre timonieri și intendenți, despre șefii de gabie și șefii de cală, despre dogari, zugravi și spoitori, despre stewardul căpitanului și stewardul comandorului, despre bucătarii acestora și bucătarii echipajului, despre curieri și infirmieri, despre băieții care fac paturile și hamacele, și despre mulți alții, ale căror îndatoriri sînt precis stabilite.

Tocmai din pricina acestei nesfîrșite liste de sarcini, un marinar care pășește pentru prima oară la bordul unui vas de război are nevoie de o memorie bună ; și cu cît e mai priceput la aritmetică, e cu atît mai bine pentru el.

Cojocel Alb a stat multă vreme cufundat în socoteli în legătură cu diferitele „numere" primite de el din partea primului secund. În primul rînd, acesta i-a dat numărul echipei cu care lua masa ; apoi numărul la care trebuia să răspundă cînd se făcea apelul marinarilor de cart ; pe urmă, numărul hamacului în care dormea ; după aceea, numărul tunului la care era repartizat ; și multe alte numere, ce i-ar fi luat pînă și lui Jedediah Buxton[1] oarecare timp ca să le rînduiască în batalioane, înainte de a le putea aduna. Și toate aceste numere trebuiau să fie temeinic memorate, căci altminteri era vai de cel ce le uita.

Imaginați-vă acum un marinar cu totul neobișnuit cu hărmălaia de pe un vas de război, pășind pentru prima oară la bordul unui asemenea vas și silit să-și bage-n

---

[1] *Jedediah Buxton* (1704—1774), calculator englez, vestit pentru repeziciunea cu care rezolva cele mai dificile probleme.

cap toate aceste numere. Chiar înainte de a le auzi, el este gata ameţit de zgomotele neobişnuite care-i răsună în urechi, prefăcîndu-i-le într-un fel de clopotniţe. Pe puntea tunurilor parc-ar trece o mie de care de luptă. Matelotul nostru aude treapădul puşcaşilor marini, care-şi zăngănesc săbiile de abordaj şi înjură de mama focului. În jurul lui ajutoarele boţmanului fluieră de zor, parc-ar fi nişte şoimi care cîrîie speriaţi de furtună, iar zgomotele stranii ce se-aud de sub punţi îi aduc aminte de bolboroseala unui vulcan. Bietul matelot se fereşte de zgomotele astea, ca un nou recrut de-o ploaie de obuze.

Acum nu-i mai folosesc la nimic toate călătoriile pe care le-a putut face în jurul acestui glob acvaterestru, nici experienţele sale arctice, antarctice sau echinoxiale, nici furtunile năpraznice prin care a trecut în largul capului Beach [1], sau în largul capului Hatteras [2]. Trebuie să o ia de la început, pentru că nu ştie nimic ; elina şi ebraica nu-l pot ajuta, deoarece limba pe care-o învaţă acum nu are nici gramatici, nici lexicoane.

Priviţi-l în timp ce păşeşte printre rîndurile bătrînilor războinici ai oceanului ; observaţi-i expresia năucă, gesturile dezaprobatoare, privirea arogantă ca aceea a unui scoţian la Londra, — parc-ar striga ; „Imploraţi iertare, nobili seniori !". E cu totul buimăcit şi nedumerit. Iar cînd primul secund, a cărui datorie este de a-i întîmpina pe noii veniţi şi de a le repartiza locurile, cînd ofiţerul

---

[1] Promontoriu pe coasta Sussex-ului, în Anglia.

[2] Promontoriu pe coasta răsăriteană a S.U.A., în Carolina de Nord.

acesta — care nu este dintre cei mai blînzi şi mai amabili — îi mai dă, colac peste pupăză, şi atîtea numere ca să le memoreze — 246, 139, 478, 351 — bietul om simte nevoia s-o ia din loc.

De aceea, voi, care aveţi de gînd să vă îmbarcaţi pe un vas de război, studiaţi bine matematica şi cultivaţi-vă temeinic memoria !

CAPITOLUL IV

Jack Chase

Prima noapte de după ieşirea noastră din port a fost o noapte luminoasă, cu clar de lună ; fregata luneca lin pe apă, cu toate bateriile-i grele.

Eram de cart pe gabie, unde mă bucuram de relaţii excelente cu colegii mei. Oricum ar fi fost ceilalaţi matelоţi, cei de-aici erau nişte oameni aleşi, care merită să fie prezentaţi cititorului.

În primul rînd, Jack Chase, nobilul nostru şef de gabie. Era un englez, un englez sadea, înalt şi bine legat, cu ochii limpezi şi deschişi, cu o frunte lată şi frumoasă şi o barbă castanie, bogată, şi fără pereche de inimos şi viteaz. Era iubit de marinari şi admirat de ofiţeri ; pînă şi căpitanul îi vorbea cu un aer uşor respectuos acestui om sincer şi fermecător.

În salon sau la teuga era omul cel mai sociabil cu putinţă ; nu-l întrecea nimeni la poveşti, nimeni nu cînta cîntece mai frumoase ca ale lui şi nimeni nu se ducea mai

repede ca el să-şi facă datoria. Avea un singur cusur, îi lipsea un singur lucru — şi anume un deget al mîinii stîngi, pe care şi-l pierduse în marea bătălie de la Navarino [1].

Chase acorda o înaltă preţuire profesiunii sale de marinar şi, stăpînind temeinic toate cunoştinţele privitoare la rosturile unui vas de război, era socotit ca un adevărat oracol. Gabierul mare, asupra căruia prezida, era un soi de oracol din Delphi, la care mulţi pelerini se urcau pentru a-şi vedea risipite nedumeririle sau aplanate divergenţele.

Personajul acesta părea înzestrat cu atîta bun simţ şi cu atîta omenie, încît a nu-l îndrăgi însemna a-ţi da pe faţă ticăloşia. Le-am mulţumit stelelor sub zodia cărora mă născusem, pentru norocoasa întîmplare ce mi-l scosese în cale şi-mi îngăduise să stau atît de aproape de el — deşi sub conducerea lui — pe aceeaşi fregată. De la bun început, Jack şi cu mine am fost prieteni.

Scumpul meu Jack, poartă cu tine dragostea mea cea mai aleasă, orişiunde vei fi plutind pe talazurile albastre! Şi Dumnezeu să te binecuvînteze, orişiunde te-ai afla!

Jack era un adevărat gentilom. Avea o mînă grea, dar nu şi o inimă aspră, cum au, prea adesea, oamenii cu palmele delicate. Se purta cu o graţie firească, şi nu era de fel gălăgios, cum sînt de obicei marinarii. Avea un fel politicos şi prevenitor de a te saluta, chiar atunci cînd

---

[1] Golf din Peloponez, unde în 1827, flota britanică, împreună cu o escadră franceză şi una rusească, au învins flota turcă, făcînd astfel posibilă eliberarea Greciei de sub jugul otoman.

îți cerea doar să-i împrumuți un briceag. Jack citise toate poeziile lui Byron și toate romanele lui Scott. Vorbea de Rob Roy [1], de Don Juan [2] și de Pelham [3] de Macbeth și de Ulise ; dar, mai presus de orice, era un admirator fervent al lui Camoëns [4]. Era în stare să recite în original părți întregi din *Lusiada*. Unde anume își dobîndise aceste cunoștințe uimitoare, nu-mi revine mie — umilul lui subaltern — să spun. Pot spune doar că avea cunoștințe variate, că vorbea multe limbi și că ilustra cu prisosință dictonul lui Carol al V-lea : „Acela care vorbește cinci limbi face cît cinci oameni". Jack, însă, făcea cît o sută de muritori de rînd — făcea cît o mie de oameni, cît o falangă, cît o armată întreagă. El ar fi onorat cu prezența lui salonul reginei Angliei. Jack trebuie să fi fost vlăstarul nelegitim al vreunui amiral britanic. Un exemplar mai strălucit al neamului insular al englezilor n-ai fi putut găsi nici în catedrala Westminster, în ziua încoronării unui monarh.

Întreaga lui comportare era în puternic contrast cu aceea a unuia dintre șefii de gabie de la arborele trinchet. Deși bun marinar, omul acesta era tipul englezului nesuferit care, cu toate că preferă să trăiască în alte țări, nu-și

---

[1] Personajul principal al romanului cu același titlu, publicat de Walter Scott în 1817.

[2] Protagonistul poemului epic cu același nume, publicat de Byron, în 1819—1824.

[3] Henry Pelham, eroul unui roman de Bulwer Lytton, tipărit în 1828, sub titlul *Pelham, sau aventurile unui gentleman*.

[4] Luis de *Camoëns* (1524—1580), poet portughez, autorul *Lusiadei*, poem epic închinat celebrului navigator Vasco de Gama.

mai încape în piele de atîta mîndrie națională, combinată cu înfumurarea propriei persoane. „Pe cînd mă aflam la bordul „Viteazului“, aceasta a fost, multă vreme, introducerea cu care omul nostru își începea aproape invariabil observațiile cele mai banale. Marinarii de pe vasele de război obișnuiesc uneori, cînd li se pare că toate merg anapoda, să se refere la *ultima croazieră*, în cursul căreia totul a mers, firește „ca pe roate“. „Viteazul“ — nume grăitor, între noi fie vorba — era o navă din flota engleză, la bordul căreia avusese cinstea să slujească. Aluziile lui la această navă erau atît de dese, încît colegii lui au sfîrșit prin a căsca de plictiseală la auzul frumosului ei nume. Și într-o după amiază toridă, în timpul unui calm plat, cînd omul nostru stătea, ca mulți alții, pe spardec[1], și căsca gura, compatriotul nostru Jack Chase veni la dînsul și, arătînd spre gura-i deschisă, îl întrebă politicos dacă acesta era sistemul prin care cei de pe vasul Maiestății sale Britanice „Viteazul“ prindeau muște ? După aceea, n-am mai auzit niciodată pomenindu-se de „Viteazul“.

Gabiile unei fregate sînt niște platforme destul de spațioase și confortabile. Avînd în partea din spate o balustradă, ele alcătuiesc un fel de balcon, unde e foarte plăcut să stai în nopțile tropicale. Între douăzeci și treizeci de mateloți pot să se-ntindă acolo, culcați pe vestoane sau pe pînze vechi. Petreceam de minune colo-sus, pe gabie. Ne socoteam cei mai buni mateloți de pe vas, iar

[1] *Spardec*, punte continuă care acoperă o suprastructură completă, pe toată lungimea navei, deasupra punții principale.

de la înălțimea unde ne cocoțam ne uitam literalmente de sus la nefericiții de dedesubt, care se tîrau pe punte, printre tunuri. Eram stăpîniți în mare măsură de acel sentiment denumit *esprit de corps*[1], pe care-l vei găsi întotdeauna, într-un grad sau altul, la diferitele secțiuni ale echipajului de pe-un vas de război. Noi, oamenii de pe gabii, eram frați, și ne dăruiam unul altuia, cu o deplină libertate.

Cu toate astea, abia intrasem în această confrerie de oameni aleși, cînd am descoperit că Jack Chase, căpetenia noastră, era ca orice muritor răsfățat de semenii săi și înzestrat cu darul prorocirii — nițeluș cam dictatorial, nu pentru că ar fi fost tiranic sau agresiv din fire, ci pentru că, dintr-o pornire egoistă, simțea nevoia să ne îndrepte purtările și să ne îmbunătățească gusturile, ca să nu-l facem de rușine.

Ne cerea să ne punem pălăria într-un anumit unghiu, ne învăța cum să ne facem nod la eșarfă, și nu ne lăsa să purtăm pantaloni de bumbac ; de asemenea, ne dădea lecții de artă marinărească și ne conjura, solemn, să evităm societatea oricărui matelot bănuit că ar fi lucrat pe o balenieră. Jack Chase nutrea împotriva marinarilor de pe baleniere scîrba neostoită a unui adevărat matelot din flota de război. Sărmanul Tubbs poate confirma cele spuse de mine.

Tubbs era un ins lung și deșirat, din Vineyard[2], care lucra în „ariergardă“ și vorbea necontenit despre hîrdaie

[1] Spirit de castă (fr.)

[2] E vorba de *Martha's Vineyard* (Podgoria Martei), insulă în Atlantic, la sud-vest de Capul Cod.

cu spermanțet, despre Nantucket, despre bărci spintecate și despre Japonia. Nimic nu-l putea sili să tacă, iar comparațiile pe care le făcea erau totdeauna pline de venin.

Jack îl detesta din toată inima pe acest Tubbs. Spunea că-i un parvenit, și-un mitocan, și — lua-l-ar Dracu — lucrase pe o balenieră ! Dar, așa cum se-ntîmplă cu mulți oameni care-au fost acolo unde *tu* n-ai putut să fi, sau care-au văzut ceea ce *tu* n-ai putut să vezi, Tubbs avea, din pricina experiențelor sale pe baleniere, aerul că se uită de sus la Jack, întocmai cum se uita Jack la el — ceea ce il scotea din sărite pe vrednicul nostru staroste.

Într-o noapte, acesta îmi porunci, clipind din ochi cu subînțeles, să cobor pe punte și să-l poftesc pe Tubbs să vină sus, la o parolă. Măgulit de atare cinste — căci noi eram oarecum pretențioși și nu făceam oricui asemenea invitații — Tubbs se grăbi să se cațere în arboradă, părînd cam rușinat de prezența lui în mijlocul augustei societăți a oamenilor din cartul de pe gabierul mare. Totuși, politeța lui Jack îl ajută să nu se mai simtă stingherit. Se pare însă că în lumea asta n-are rost să fii politicos cu *unii* oameni ; Tubbs era unul dintre acești oameni. Abia începuse țopîrlanul să se simtă la largul lui, că se și porni să-i laude, ca de obicei, pe vînătorii de balene, zicînd că numai ei merită să poarte numele de marinari. Jack răbdă ce răbdă, însă cînd Tubbs începu să ponegrească echipajul de pe vasele de război, mai cu seamă pe oamenii de pe gabii, simțul dreptății îl făcu să sară ca ars și să se repeadă la Tubbs :

— Nantucketez nenorocit ! Precupeț de untură de pește ! Ciur de spermanțet ! Pescar de stîrvuri ! În-

drăzneşti să vorbeşti de rău vasele de război ? Păi, nemernicule, un vas de război e, faţă de-o balenieră, ce-i o metropolă pe lîngă un tîrguşor sau un sat ! Vasul de război, iată unde pulsează adevărata viaţă, iată unde poate omul să se veselească și să fie om ! Dar tu, mocofanule, ce ştiai tu înainte de-a te îmbarca pe „Andrew Miller“ ? Ce ştiai tu despre puntea tunurilor, despre trecerea-n revistă a echipajului lîngă cabestan, despre împărţirea în carturi, despre chemarea la masă ? Oare ai băut tu vreodată grog pe puntea unsuroasă a corabiei tale afurisite ? Ai iernat tu vreodată la Mahon ?... Păi, nici măcar poveştile pe care le spun marinarii din flota comercială despre cutiile de ceai aduse din China, sau despre poloboacele de zahăr aduse din Indiile de vest, ori despre pieile de focă aduse din Shetland, da, nici măcar poveştile lor nu se compară cu ce putem spune noi, despre viaţa pe-un vas de război ! Mă, cap de berbec ! Află, cap de berbec, c-am navigat sub comanda unor lorzi și marchizi ! Și regele celor două Sicilii mi-a trecut prin faţă, pe cînd stăteam de strajă lîngă tunul meu. Tu nu cunoşti decît teuga, nu te-ai frecat decît de marinarii de rînd, n-ai rîvnit niciodată la altceva decît să tai nişte porci — căci asta socot eu că-i vînătoarea de balene ! — Camarazi de pe gabie, spuneţi și voi : n-a spurcat oare acest Tubbs blănile de stejar pe care-a călcat, și n-a pîngărit el oceanul de trei ori binecuvîntat ? Nu şi-a preschimbat oare corabia într-o căldare de fiert grăsime, iar oceanul într-o cocină de balene ? Piei din ochii mei, nemernicule și păgînule ! Hai, Cojocele Alb, azvîrle-l de-aici !

Nu era însă nevoie de intervenția mea : copleșit de aceste anateme, sărmanul Tubbs cobora deja, în mare grabă.

Această izbucnire a nobilului meu prieten Jack mă făcuse să tremur tot, sub cojocul meu gros, și să mulțumesc cerului că nu dădusem în vileag faptul că eu însumi slujisem cîndva pe o balenieră ; căci, observînd prejudecata pe care-o nutresc mateloții din flota de război împotriva acelei mult-defăimate categorii de marinari, avusesem înțelepciunea să nu scot o vorbă despre ambarcațiunile spintecate de balene în largul coastelor Japoniei.

CAPITOLUL V

Jack Chase pe duneta unei corăbii spaniole

Se cuvine să istorisesc aici o întîmplare care, fiind legată de onoarea și integritatea lui Jack, nu-l va face desigur să scadă în ochii niciunui om de inimă. În cursul acestei expediții a fregatei „Neversink", Jack dezertase, iar după un timp fusese prins.

Pentru ce dezertase el oare ? Pentru a se sustrage disciplinei navale ? pentru a-și face de cap în vreun port părăsit ? pentru a se drăgosti de vreo *signoriță ?* Nicidecum. El își abandonase fregata dintr-un motiv mult mai înalt și mai nobil, ba chiar eroic. Deși pe mare se supunea disciplinei navale, pe uscat era un adept înfocat al drepturilor și libertăților omului. Se dusese așadar să ia parte la

războiul civil din Peru, alăturîndu-se trup și suflet cauzei pe care-o socotea dreaptă.

Dispariția lui trezise cea mai vie uimire în rîndurile ofițerilor, care nu-l bănuiseră că ar fi în stare să dezerteze.

— Cum ? ! Jack, omul de nădejde de pe gabierul mare, a fugit ? exclamase căpitanul. Nu pot crede una ca asta !

— Jack Chase a șters-o ? ! oftase un aspirant senti-mental din fire. Înseamnă că are o iubită pe undeva — cine știe ce *signoriță* i-a sucit capul !

— Jack Chase nu e de găsit ? mîrîise un matelot din „vechea gardă", unul din oamenii care se pretind profeți, deși prorocesc doar trecutul. Puteam să jur c-așa o să se-ntîmple ! Știam eu — aș fi putut să bag mîna-n foc — da, era taman tipul de om în stare s-o șteargă pe furiș. Totdeauna l-am bănuit !

Luni de zile nu se auzi nimic despre Jack : în cele din urmă, fregata ajunse să ancoreze lîngă o șalupă militară peruană.

Un ofițer înalt și bărbos, îmbrăcat în frumoasa uniformă peruană, se plimba cu un pas marțial pe duneta corabiei străine, atent la saluturile schimbate în astfel de ocazii de navele a două țări diferite.

Ofițerul acela chipeș îl salută cît se poate de ceremonios pe căpitanul vasului nostru, ducîndu-și mîna la chipiul împodobit cu fireturi ; după ce-i întoarse salutul, căpitanul nostru îl privi, cam nepoliticos, prin ochean și exclamă :

— Dumnezeule ! El e ! Nu-și poate deghiza mersul ! Asta-i barba lui ! L-aș recunoaște chiar în Cochinchina. Hei, pregătiți o barcă ! Locotenente Blink, du-te la bordul acestei șalupe militare și adu-mi-l pe ofițerul de colo !

Toţi matelotii păliseră de spaimă. Cum ? Cînd între Statele Unite şi Peru domnea o pace atît de precară, să trimiţi la bordul unei şalupe militare peruane un detaşament înarmat ca să aresteze un ofiţer, ziua în amiaza mare ? Era o încălcare flagrantă a Dreptului Naţiunilor ! Ce-ar fi spus Vattel ? [1].

Dar ordinele căpitanului Claret trebuiau să fie executate. Ambarcaţiunea porni aşadar cu detaşamentul înarmat pînă-n dinţi, sub comanda locotenentului, după ce acesta primise instrucţiuni secrete ; cît despre aspiranţii care asistau la această scenă, se sileau să pară calmi, deşi în realitate se temeau de ce-o să se-ntîmple.

Ajuns la bordul şalupei militare, locotenentul fu primit cu obişnuitele onoruri ; întretimp, însă, ofiţerul acela înalt şi bărbos dispăruse de pe duneta şalupei. Locotenentul ceru să fie dus la căpitanul vasului peruan ; intrînd în cabina acestuia, el îl informă că la bordul şalupei sale se afla un membru al echipajului de pe fregata „Neversink" din flota Statelor Unite, şi că primise instrucţiuni să-l aducă înapoi numaidecît.

Căpitanul şalupei străine îşi răsuci mustaţa, uimit şi indignat totodată, şi spuse ceva în legătură cu neobrăzarea yankee, şi cu faptul că aceasta nu putea rămîne nepedepsită.

Dar locotenentul îşi repetă cu hotărîre în glas cererea, sprijinindu-şi pe masă o mînă înmănuşată şi jucîndu-se cu mînerul sabiei. Cazul fiind înfăţişat cu atîta claritate, iar

---

[1] *Emmerich de Vattel* (1714—1767), jurist elveţian, ale cărui tratate au avut un puternic răsunet în Statele Unite, deoarece popularizau principiile libertăţii şi egalităţii, înscrise şi în Constituţia S.U.A.

persoana în cauză fiind descrisă cu atîta precizie, pînă la alunița de pe-un obraz, nu rămînea nimic altceva de făcut decît ca cererea să fie îndeplinită pe loc.

Drept care, ofițerul acela chipeș și bărbos, care-l salutase atît de ceremonios pe căpitanul navei noastre, dar care se făcuse nevăzut la apariția locotenentului, fu chemat în cabina superiorului său.

— *Don* John, îi spuse acesta, dumnealui afirmă că aparții, de drept, fregatei „Neversink". E adevărat ?

— E adevărat *Don* Sereno, răspunse Jack Chase, încrucișîndu-și cu mîndrie pe piept mînecile cu găitane de aur. Și întrucît ar fi cu neputință să ne împotrivim fregatei, mă supun. Locotenente Blink, sînt gata să te urmez. Adio, *Don* Sereno, și Sfînta Fecioară să te aibă în pază ! Ai fost pentru mine un prieten și un comandant fără seamăn de bun. Sper că-ți vei mai scărmăna dușmanii vrednici de plîns.

Și spunînd acestea, își întoarse fața și porni spre ambarcațiune, care-l duse la fregată. Căpitanul Claret îl întîmpină pe dunetă, ridicîndu-și batjocoritor pălăria, dar aruncîndu-i în același timp o privire mînioasă :

— Bine-ai venit, distinsul meu *Don !*

— Sluga dumneavoastră supusă și pocăită, domnule, da, pocăită domnule căpitan Claret, însă mîndră să se pună sub comanda dumneavoastră, spuse Jack, făcînd o plecăciune de toată frumusețea și azvîrlindu-și apoi peste bord, cu un gest patetic, spada peruană.

— Redați-i slujba numaidecît ! porunci căpitanul Claret. Și acum, domnule, treci la datorie și îndepli-

neşte-ţi-o temeinic pînă la sfîrşitul călătoriei, dacă vrei să nu ţi se mai amintească niciodată de fuga dumitale.

Jack păşi prin mulţimea matelоţilor plini de admiraţie, care-i jurară credinţă, pe barba lui de culoarea alunei, ce-i crescuse şi se lungise uimitor de mult în timpul absenţei sale de pe fregată. Ei îi luară chipiul şi haina cu găitane, şi-l purtară pe umerii lor, într-un alai triumfal de-a lungul punţii tunurilor.

CAPITOLUL VI

Ofiţerii de pe dunetă, subofiţerii şi ceilalţi subalterni ; unde anume locuiesc ei pe un vas de război ; cum trăiesc ; poziţia lor socială la bord ; şi ce fel de oameni sînt

Am vorbit despre diferitele cinuri în care era împărţit echipajul nostru ; de aceea se cuvine să spun ceva şi despre ofiţeri — cine sînt şi ce funcţii au.

Nava noastră era vas-amiral, ceea ce înseamnă că arbora pavilionul cel mare, — numit şi *bougee* —, simbol al prezenţei la bord a unui comandor, cel mai înalt grad din marina americană. Acest steag nu trebuie confundat cu pavilionul cel lung, o flamură şerpuitoare, arborată de toate vasele de război.

Din pricina unor vagi scrupule republicane împotriva creării de ranguri superioare în Marină, America nu are pînă-n prezent amirali, deşi aceştia ar putea deveni

indispensabili, ca urmare a creşterii numărului vaselor de război. E ceea ce se va întîmpla cu siguranță în cazul cînd America va avea prilejul să folosească flote mari : ea va trebui atunci să adopte oarecum sistemul englez, introducînd trei sau patru grade de ofițeri superiori comandorului — amirali, vice-amirali și contra-amirali — care să se deosebească între ei prin culorile pavilioanelor lor : roșu, alb și albastru, corespunzînd centrului, avangardei și ariergardei. Ei ar ocupa ranguri corespunzătoare generalilor, generalilor-locotenenți și generalilor-maiori din armată, la fel cum comandorul e echivalentul gradului de brigadier-general. Aceeaşi prejudecată care împiedică guvernul american să creeze rangul de amiral, ar fi trebuit să împiedice înființarea tuturor gradelor ofiţereşti superioare celui de colonel.

Un comandor american, întocmai ca unul englez, sau ca un „șef de escadră“ francez, este de fapt doar un căpitan, care are sub comanda sa vremelnică un mic număr de nave, afectate unei misiuni speciale. El nu are un rang permanent, recunoscut de către guvern, deși uzanțele și politeța îl autoriză să-și păstreze titlul, chiar și după executarea misiunii.

Comandorul nostru era un bărbat vîrstnic și curajos, care la vremea lui luase parte la multe campanii. Ca locotenent, participase la ultimul război cu Anglia ; iar în luptele navale desfășurate pe lacurile de lîngă New Orleans, în ajunul marilor bătălii terestre, primise un glonț de muschetă în umăr, glonț pe care-l păstrează pînă-n ziua de azi, laolaltă cu ochii din cap.

Adeseori, privindu-l pe acest venerabil combatant, mă întrebam cît de dureroasă și de stranie trebuie să fie senzația că umărul tău e un soi de mină de plumb — deși, la drept vorbind, mulți dintre noi, oamenii civilizați, ne prefacem gurile în adevărate Golconde. [1]

Din pricina rănii acesteia, comandorul nostru primea, pe lîngă simbria lui, o alocație specială pentru plata unei ordonanțe.

Nu pot spune mare lucru despre comandor : acesta nu s-a arătat niciodată dornic să mă vadă și nu mi-a făcut nici măcar cinstea unui gest politicos. Dar cu toate că, personal, nu pot spune mare lucru despre dînsul, pot face unele afirmații cu privire la felul cum se achita de datoria lui de comandor. În primul rînd, mă întreb dacă nu cumva era mut — am grave îndoieli în această privință, căci nu l-am auzit niciodată rostind vreun cuvînt. Și nu numai că părea mut el însuși, dar prezența lui avea, în chip ciudat, darul de a-i face și pe ceilalți să amuțească vremelnic. Apariția lui pe dunetă părea să încleșteze fălcile tuturor ofițerilor.

Un alt fenomen în legătură cu el era felul ciudat cum îl evitau toți. La ivirea epoleților lui în partea dinspre vînt a dunetei, ofițerii adunați acolo o porneau invariabil în direcția contrară, lăsîndu-l singur. Poate că aducea ghinion, poate că era un fel de Jidov Rătăcitor al oceanului. Adevăratul motiv era, probabil, faptul că, aidoma tuturor

---

[1] Golconda, vechiul Haiderabad, oraș vestit cîndva pentru minele sale de diamante.

înalților demnitari, el considera necesar să-și susțină demnitatea — o atitudine extrem de penibilă. care presupune cea mai mare jertfă de sine. Atenția mereu încordată și vigilența pe care le cere afirmarea demnității de comandor, vădesc destul de limpede că. în genere. comandorii nu au nici o demnitate reală, în afară de demnitatea înăscută a oricărui om. E adevărat că, pentru capetele încoronate, pentru generalissimi. lorzi-amirali și comandori, e convenabil să se țină drepți, și să se păzească de durerile pricinuite de îndoirea șirei spinării ; dar nu-i mai puțin adevărat că poziția lor e excesiv de incomodă pentru ei înșiși, și ridicolă pentru o generație de oameni luminați.

Printre noi, oamenii de pe gabii, se aflau destui flăcăi de ispravă care, dacă-ar fi fost poftiți la un pahar-două în cabina bătrînului comandor, i-ar fi înveselit inima și i-ar fi tămăduit pe loc străvechea rană.

Hai, domnule comandor, nu mai face mutra asta acră ! Urcă-te, bătrîne, sus pe gabie, și-o să-ți spunem o snoavă hazlie.

Eu, unul, mă simțeam mult mai fericit în cojocul acela alb, decît se simțea bătrînul nostru comandor în frumoasa-i tunică cu epoleți.

Ceea ce-l făcea pe comandor să fie atît de melancolic și de deznădăjduit era, poate, împrejurarea că avea atît de puțină treabă. Căci întrucît fregata noastră avea un căpitan, comandorul era de prisos. Cît timp liber o fi avut într-o călătorie de trei ani ! cîte răgazuri nesfîrșite de a-și cultiva mintea !

Dar, așa cum știe oricine, nu se află pe lume caznă mai grea decît trîndăvia. Iată de ce comandorul nostru avea

un *secretar particular*, menit să-l ajute. Acesta era un om deosebit de politicos şi de cultivat, cu o înfăţişare foarte plăcută — ai fi zis că-i un ambasador extraordinar venit de la Versailles. El lua masa la popota ofiţerilor şi locuia într-o cabină mobilată elegant, aidoma cabinetului particular al lui Pelham. Băiatul care-i făcea patul obişnuia să le spună marinarilor tot felul de poveşti despre flautele şi flageoletele secretarului, despre tablourile lui frumoase, cărţile legate în piele, jocurile de şah chinezeşti, butonii de aur, penarele de email, despre nemaipomenitele lui ghete franţuzeşti cu talpa subţire ca o foaie de hîrtie parfumată, despre pieptarele lui brodate, sigiliile de ceară roşie cu miros de tămîie, statuetele de alabastru înfăţişîndu-i pe Venera şi Adonis, despre tabacherele din carapace de ţestoasă, în care-şi ţinea tutunul de prizat, despre trusele de toaletă frumos încrustate, periile cu mînere de fildeş, pieptenii de sidef, şi despre alte o sută de obiecte de lux risipite în somptuoasa cabină a secretarului.

Mi-a trebuit mult timp ca să aflu în ce constau atribuţiunile acestui secretar. Se pare că el scria depeşele trimise de comandor la Washington, precum şi alte documente. Nu era o muncă prea uşoară, fiindcă unii comandori, deşi nu prea sînt vorbăreţi, au totuşi multe de scris. Foarte adesea, ordonanţa postată la uşa comandorului nostru, îi înmîna primului secund cîte o hîrtiuţă, salutîndu-l cu un aer misterios. Totdeauna îmi închipuisem că aceste bileţele trebuie să conţină chestiuni extrem de importante ; pînă cînd, într-o bună zi, văzînd

într-o gaură de drenaj un bilețel cam ud și mototolit, l-am luat și am citit următoarele :

„Domnule, astăzi să le dai oamenilor carne proaspătă și castraveciori acri.

Către locotenentul Bridewell,
Din ordinul Comandorului,
ADOLPHUS DASHMAN, secr. part."

Era pentru mine o revelație, căci judecînd după rezerva aproape absolută în care se ținea comandorul, presupusesem că acesta nu se amesteca niciodată în treburile mărunte ale fregatei, lăsîndu-le în seama căpitanului. Dar, cu cît trăim mai mult, cu atît învățăm a-i cunoaște mai bine pe comandori.

Să ne întoarcem acum la ofițerul care, deși al doilea în grad, este totuși comandantul cvasi-suprem al navei, în ce privește treburile interne ale acesteia. Căpitanul Claret era un bărbat vînjos, corpolent, un soi de Henric al optulea, vesel și grobian, devenit navigator, dar la fel de maiestuos în cabina lui ca Henric [1] pe tronul său. Căci o navă e un crîmpei de uscat, rupt de restul lumii, un stat aparte, al cărui monarh e căpitanul.

Statul acesta nu-i o monarhie constituțională, în care dîrjii reprezentanți ai poporului au dreptul să formuleze cereri, și să-și arate colții, cînd le vine la socoteală ; ci este despotic, aidoma Turciei sultanilor. Cuvîntul căpitanului e lege ; el nu vorbește decît pe un ton de poruncă.

---

[1] Rege al Angliei (1509—1547), cunoscut prin destrăbălarea lui. Fiind excomunicat de Papa de la Roma, a secularizat averile mănăstirești și a creat Biserica anglicană.

Stînd pe dunetă, își exercită puterea absolută, asupra a tot ce poate cuprinde cu privirea.

Doar luna și stelele rămîn înafara jurisdicției sale. El e stăpînul soarelui.

Nu-i amiază, pînă nu spune el că-i ora douăsprezece. Fiindcă, atunci cînd ofițerul cu navigația, a cărui sarcină este de a lua relevmentele la amiază, îi raportează ofițerului de serviciu pe punte, salutîndu-l cu mîna la pălărie, că e ora douăsprezece, ofițerul acela îi ordonă unui aspirant să se ducă la cabina căpitanului și să-i comunice, smerit, sugestiile ofițerului cu navigația.

— Se raportează că-i ora douăsprezece, domnule căpitan, zice aspirantul.

— Dă de veste, îi răspunde căpitanul.

Crainicul bate de opt ori clopotul de bord, și abia atunci e ora douăsprezece.

Cînd căpitanul apare pe punte, subalternii lui se retrag de obicei în partea cealaltă, întocmai ca la apariția comandorului, și, îndeobște, nu se gîndesc să-i vorbească despre altceva decît despre navă, așa cum nu s-ar încumeta un valet să-l salute pe Țarul Rusiei pe tron și să-l poftească la un ceai. Odată ajuns pe mare, căpitanul unui vas de război este, poate, mai îndreptățit decît oricare alt muritor, să-și simtă propria importanță.

Următorul în grad este primul secund, principalul ofițer de bord. N-am nici un motiv să-l îndrăgesc pe individul care deținea acest rang la bordul fregatei noastre, căci tocmai el îmi refuzase cererea de a primi cantitatea de vopsea neagră necesară impregnării cojocului meu alb. Toată apa care mă uda pînă la piele, își avea izvorul la

ușa cabinei lui. Cred că nu i-o voi ierta niciodată ; fiece junghi reumatic, care continuă să mă înfioare din cînd în cînd, vine direct de la el. Zeii au faima că sînt milostivi ; ei l-ar putea ierta, dar pe mila mea să nu conteze ! Totuși, sentimentele mele personale față de el, nu mă vor împiedica să fiu obiectiv.

În mai toate privințele, era un excelent marinar : prompt, precis și cu autoritate ; ca atare, era foarte potrivit pentru funcția lui. Primul secund de pe-o fregată trebuie să fie un om energic, capabil să impună disciplina. El răspunde de tot în fața căpitanului, care l-ar vrea omniprezent — jos în cală, și sus în arboradă, în același timp.

Primul secund prezidează masa ofițerilor, la popota amenajată într-o anumită parte a vasului. Pe o fregată, popota asta ocupă partea din fund a punții-dormitor. Înăuntru, această încăpere seamănă mult cu un coridor lung și lat dintr-un mare hotel ; numeroase uși se deschid de-o parte și de alta, ducînd spre odăile ofițerilor. N-am avut decît o singură dată ocazia de a o privi bine pe dinăuntru, iar atunci capelanul ședea la masa din mijloc și juca șah cu locotenentul companiei de infanterie marină. Era pe la amiază, dar încăperea era luminată de lămpi.

În afară de primul secund, la popotă au acces și ceilalți secunzi, șase ori șapte la număr pe o fregată, precum și ofițerul cu navigația, comisarul de bord, capelanul, medicul, ofițerii de infanterie marină, și „profesorul", adică instructorul aspiranților. Ei alcătuiesc un foarte agreabil club, căci diversitatea caracterelor lor poate crea o ad-

mirabilă entitate socială. Secunzii discută despre luptele navale şi spun anecdote despre lordul Nelson şi Lady Hamilton [1], ofiţerii de infanterie marină vorbesc despre asaltul unor fortăreţe şi despre asediul Gibraltarului [2]; comisarul de bord aduce o notă de calm acestor discuţii înfierbîntate, făcînd cîte o aluzie la regula de trei simplă; „profesorul" are întotdeauna pregătită o observaţie savantă, sau un vers potrivit din clasici, îndeobşte din Ovid; poveştile medicului despre cazurile de pe masa de operaţie le amintesc în mod oportun tuturor celor prezenţi că sînt nişte muritori, iar vrednicul capelan e gata oricînd să-i consoleze, cu poveţe pioase.

Se înţelege că aceşti domni se asociază pe un picior de perfectă egalitate socială.

Urmează la rînd subofiţerii, între care se includ boţmanul, tunarul-şef, dulgherul şi velarul. Deşi aceşti domni umblă îmbrăcaţi în mantale lungi şi poartă la butonieră cocarda cu ancoră, ofiţerii nu-i socotesc, tehnic vorbind, nişte „domni". Primul secund, capelanul, sau medicul de bord, bunăoară, nu s-ar gîndi niciodată să-i invite la masă. În limbaj marinăresc, aceşti subofiţeri îşi au locul la nara de ancoră [3]; ei au mîinile aspre, iar dulgherul şi velarul înţeleg să contribuie activ la

---

[1] *Lady Hamilton* (1761—1815), soţia ambasadorului englez la Neapole şi amanta amiralului Nelson.

[2] E vorba de asediul la care a fost supusă fortăreaţa Gibraltarului în 1779—1783 de către forţele franceze şi spaniole, respinse în cele din urmă de garnizoana engleză a fortăreţei.

[3] *Nară de ancoră*, tunel cilindric înclinat, care traversează corpul navei la prova şi prin care e trecut lanţul ancorei.

lucrările pe care sînt chemați să le supravegheze. Ei iau masa împreună. Invariabil patru la număr, nu sînt puși niciodată în situația de a juca *whist* cu o „mînă moartă".

În aceeași categorie se înscriu și aspiranții de marină, sau elevii-ofițeri. Băieții aceștia sînt trimiși pe mare cu scopul de a deveni comandori ; iar pentru a deveni comandori, mulți dintre ei consideră neapărat necesar să înceapă prin a mesteca tutun, a bea rachiu cu apă, și a-i înjura pe mateloți. Întrucît sînt primiți la bordul unei nave exclusiv cu scopul de a face școală și de a învăța îndatoririle unui secund și întrucît nu au nimic special de făcut pînă nu le învață temeinic, ei sînt, practic vorbind, de prisos pe vas. Și fiindcă, pe o fregată cu un echipaj numeros, le stau mereu în drum atît mateloților cît și ofițerilor, în Marină s-a născut proverbul că un om de prisos „încurcă lumea la fel ca un aspirant".

Pe timp de furtună, cînd sînt chemați toți marinarii, iar puntea e un furnicar de oameni, „micii aspiranți" aleargă de colo-pînă colo, buimăciți și, neavînd nimic de făcut, înjură de mama focului și dau din picioare ca niște apucați. Unii dintre ei o fac pe copiii teribili, punîndu-și pălăria hoțește și luîndu-și o mutră fioroasă, de parc-ar fi niște cocoși bătăioși. Mari consumatori de ulei de Macassar și de balsam de Columbia, ei adoră favoriții și, uneori, aplicîndu-și pomenitele unsori, se întind la soare pentru a-și spori fertilitatea bărbiilor.

Cum unica metodă de a învăța să comanzi este aceea de a învăța să te supui, pe un vas de război s-a statornicit obiceiul ca tinerii aspiranți să fie veșnic muștruluiți de către secunzi ; deși n-au nici o destinație precisă, ei sînt

veşnic „pe drum“, şi nu ajung niciodată. În anumite privinţe, aspiranţii o duc aproape mai greu decît marinarii înşişi. Ei sînt folosiţi ca mesageri şi comisionari de către superiorii lor.

— Domnule „Dezgheţatu“, strigă un ofiţer către un june aspirant.

Acesta se apropie de ofiţer şi-şi duce mîna la pălărie, încremenind într-o atitudine de aşteptare respectuoasă.

— Du-te şi spune-i boţmanului că am nevoie de el, îi porunceşte ofiţerul.

Însărcinat cu această misiune periculoasă, aspirantul porneşte grăbit, şi mîndru ca un rege.

Aspiranţii îşi au sediul într-un salon de la prova, unde şi mănîncă, la o masă acoperită cu un ştergar de pînză. Li se pune în faţă un serviciu de oţet şi untdelemn şi sînt serviţi de cîţiva băieţaşi (aleşi din echipajul vasului); cîteodată beau cafea din ceşti de porţelan. Dar în ciuda tuturor acestor rafinamente moderne, recuzita clubului lor suferă uneori stricăciuni jalnice. Porţelanul se sparge; cafetiera lăcuită se crapă ca ulcica de tinichea dintr-o cîrciumă; furculiţele cu trei dinţi ajung să semene cu nişte scobitori (şi chiar sînt folosite ca atare); cuţitele se tocesc ca nişte ferăstraie, iar faţa de masă e trimisă la velar ca s-o cîrpăcească. Aspiranţii aceştia seamănă de fapt cu nişte studenţi din anul întîi sau doi, care locuiesc în clădirile colegiului lor, — cel puţin aşa dau impresia, mai ales prin gălăgia pe care-o fac. Salonul lor zumzăie ca un stup, sau ca o grădiniţă de copii într-o zi fierbinte de vară, cînd instructoarea aţipeşte, cu o muscă pe nas.

Pe o fregată, popota — refugiul secunzilor — se află în imediata vecinătate a salonului aspiranţilor, pe aceeaşi punte. De multe ori, dimineaţa, foarte devreme, cînd se trezesc — cum obişnuiesc mai toţi tinerii — şi încep să bată din picioare în hamacele lor sau să alerge, în cămăşile lor de noapte, pe punte, primul secund le aţine calea, cu vreo remarcă de felul acesteia :

— Domnilor, sînt de-a dreptul uimit. Încetaţi cu zbenguiala asta ! Domnule „Dezgheţatu", ce faci acolo, la masă, fără pantaloni ? Înapoi în hamacul dumitale, domnule ! Să nu mai văd una ca asta ! Domnilor, dacă veţi mai tulbura liniştea popotei, să ştiţi că veţi avea de-a face cu mine !

Şi spunînd acestea, încărunţitul secund se retrage în culcuşul din cabina lui, aidoma căpeteniei unei familii numeroase după ce-a ieşit, în halat şi papuci, ca să potolească zarva matinală a copiilor.

După ce-am coborît de la comandor la aspirant, ajungem în sfîrşit la o categorie de oameni greu de definit, care alcătuiesc la rîndu-le un „club" aparte, în raport cu restul echipajului. În acest „club" sînt vărsaţi diverşi subalterni — printre care sergentul de bord, stewardul comisarului de bord, caporalii şi sergenţii de marină, precum şi magazionerii ; ei alcătuiesc laolaltă prima pătură aristocratică suprapusă marinarilor de rînd.

Sergentul de bord e un soi de comisar de poliţie, îmbrăcat în straie civile, dar uşor de recunoscut, după bastonul pe care-l poartă. E omul pe care-l urăsc toţi marinarii. Îndatoririle lui sînt cele de totdeauna ale informatorului de profesie şi ale vînătorului de delicvenţi,

de pretutindeni. Puterea lui este suverană pe puntea-dormitor, unde descoperă orice pată de grăsime făcută de bucătari, și-i zorește pe cei zăbavnici, scoţîndu-i afară prin bocaporţi, atunci cînd e chemat la apel întreg echipajul. El trebuie să fie un adevărat Vidocq [1] în ce privește vigilenţa. E o slujbă pe cît de necruţătoare, pe atît de ingrată. În nopţile întunecoase, mai toţi sergenţii aceștia de bord sînt cu ochii în patru, pentru a se feri de ghiulelele grele, aruncate prin bocaporţi, drept în capul lor.

Caporalii de bord sînt ajutoarele lor de nădejde.

Sergenţii de marină sînt îndeobște niște vlăjgani cu spinarea dreaptă și cu buza de sus ţeapănă, și-s foarte pretenţioși în gusturile și preferinţele lor.

Magazionerul-șef e un personaj care are un soi de birou în magazia prova, printre butoaiele cu catran. Voi mai vorbi despre el în curînd.

Cu excepţia ofiţerilor pomeniţi mai sus, ceilalţi ofiţeri nu iau masa separat de restul echipajului. Așa-zișii „subofiţeri", adică ajutoarele boţmanului, tunarului-șef, dulgherului și velarului, ca și șefii de gabie, șefii teugii „ariergărzii", magaziei prova și magaziei principale, precum și timonierii, iau cu toţii masa la un loc cu echipajul, iar în flota americană nu se deosebesc de marinarii de rînd decît prin solda ceva mai mare pe care-o primesc. Dar în marina engleză, ei poartă cusute, pe mînecile vestoanelor lor, coroane și ancore, în chip de însemne. În marina

---

[1] *François-Eugène Vidocq* (1775—1857), aventurier și detectiv particular, a contribuit la crearea siguranţei statului francez.

franceză ei pot fi recunoscuţi după tresele de lînă purtate în acelaşi loc, şi asemănătoare acelora care-i disting pe caporalii şi sergenţii din armată.

După cum se vede, masa este criteriul rangului în lumea de pe-un vas de război. Comandorul mănîncă singur, fiind singurul om cu acest rang pe vas. La fel şi căpitanul. Dar ofiţerii, aspiranţii şi marinarii mănîncă în respectivele lor „cluburi", înlăuntrul cărora sînt egali între ei.

CAPITOLUL VII

Micul dejun, Prînzul şi Cina

Nu numai masa este un criteriu al rangului la bordul unui vas de război, ci şi ora mesei. Cel care ia masa cel mai tîrziu este personajul cel mai important ; iar acela care ia masa cel mai devreme, e socotit cel mai puţin important. Pe un vas-amiral, comandorul prînzeşte în genere pe la orele patru sau cinci ; căpitanul pe la trei ; secunzii pe la două ; pe cînd *poporul* (denumire prin care sînt desemnaţi marinarii de rînd în terminologia ofiţerească) se aşază exact la amiază la masa cu carne sărată.

Precum se vede, în timp ce regii şi lorzii mării iau masa la ore destul de tîrzii — vătămîndu-şi astfel, treptat, funcţiile digestive — marinarii de rînd, sau *poporul*, îşi ocrotesc organismul, respectînd demodata; dar sănătoasa

oră douăsprezece a Elizabethanilor, garantată şi de Franklin [1].

Ora douăsprezece ! Miezul firesc, cheia de boltă şi în acelaşi timp inima zilei. La această oră, soarele a ajuns în creştetul muntelui său şi, întrucît pare să stea suspendat o clipă acolo, înainte de-a porni la vale pe celălalt versant, e logic să presupui că s-a oprit ca să prînzească, dînd astfel un înalt exemplu întregii omeniri. Restul zilei poartă numele de „după amiază“, în englezeşte *afternoon,* un vechi şi frumos cuvînt saxon, al cărui sunet te duce cu gîndul la un pui de somn tras lîngă parapetul de sub vînt, într-o zi de vară, cînd pe mare se tîrăsc brize uşoare, iar în depărtare lunecă delfini visători.

După amiază ! Cuvîntul te lasă să înţelegi că-i vorba de-un divertisment, care vine după marea dramă a zilei, — un spectacol mai uşor, menit să fie gustat într-o stare de destindere. Dar cum ai putea să-l guşti astfel, dacă prînzeşti la orele cinci ? Căci, la urma urmei, oricît de nobil ar fi poemul *Paradisul Pierdut,* şi oricît am fi noi, marinarii, de pe-un vas de război, părtaşi la nemurirea nemuritorilor — să recunoaştem, totuşi, că, în general, mesele noastre sînt evenimentele cele mai însemnate ale vieţii pe care-o ducem în lumea asta sublunară. Ce-ar mai fi ziua, dac-ar fi lipsită de-un prînz ? O zi fără prînz ! o astfel de zi ar face mai bine să fie noapte.

Ora douăsprezece este, repet, ora firească pentru prînzul nostru, al marinarilor de pe-un vas de război, deoarece

---

[1] *Benjamin Franklin* (1706—1790), inventator şi om politic american, luptător pentru independenţă.

înseși cronometrele inventate de noi ajung atunci la punctul lor terminus; ele nu pot merge mai departe de douăsprezece, cînd își reiau vechiul itinerar. Fără îndoială că Adam și Eva își luau prînzul la douăsprezece; la fel, patriarhul Avraam în mijlocul turmelor sale; și bătrînul Iov, alături de secerătorii și cosașii săi, de pe marea moșie din Uț; și însuși Tata Noe, în arca lui, trebuie că se ducea la masă taman la amiază, cînd clopotul bătea de opt ori, — se ducea laolaltă cu toate neamurile și ogrăzile lui plutitoare.

Dar, cu toate că această oră ante-diluviană a prînzului e respinsă de către comandorii și căpitanii moderni, ea dăinuie încă în mijlocul *poporului* aflat sub comanda lor. Multe obiceiuri inteligente, eliminate din viața înaltei societăți, își găsesc adăpost în lumea celor de rînd.

Unii comandori se arată foarte grijulii ca niciun om de pe vas să nu cuteze a mînca înainte ca de pe masa lor (a comandorilor) să fie înlăturate resturile desertului. Nici măcar căpitanul. Se spune, și nu-i o poveste, că odată un căpitan a îndrăznit să se așeze la masă la orele cinci, într-o zi cînd comandorul lua masa la patru. A doua zi, căpitanul cu pricina a primit un răvaș, iar ca urmare a acelui răvaș avea să prînzească pe viitor la orele trei și jumătate.

Poporul nu are nici un motiv să se plîngă de ora lui de prînz pe un vas de război, dar are în schimb temeiuri să se răzvrătească împotriva scandaloaselor ore alese pentru micul dejun și pentru cină.

Micul dejun la ora opt, prînzul la douăsprezece şi cina la patru, — doar aceste trei mese, fără nimic altceva, nici măcar o gustare rece !

Din pricina acestui aranjament (şi, în parte, din pricina necesităţii de a programa, pe mare, masa fiecărui cart), toate mesele destinate unei zile de douăzeci şi patru de ore sînt înghesuite într-un răstimp de mai puţin de opt ore ! Şaisprezece ore mortale se scurg între cină şi micul dejun, — şaisprezece ore, dintre care opt sînt petrecute pe punte, de către oamenii fiecărui cart ! E un program barbar — orice medic va confirma acest lucru. Gîndiţi-vă numai ! Înainte ca domnul comandor să-şi fi luat masa de prînz, tu ai şi cinat ! Iar vara, la marile latitudini, deşi ţi-ai luat ultima masă din ziua respectivă, te mai aşteaptă încă cinci ore, sau chiar mai multe, de lumină !

Domnule ministru al Marinei, în numele *poporului* s-ar cuveni să interveniţi în această chestiune. Eu, marinar de pe gabie, am simţit de multe ori că mă ia cu leşin în toiul cartului de dimineaţă, cînd mi se cerea să muncesc cu toată energia, pe o vreme furtunoasă, — mă simţeam slăbit tocmai din pricina acestui mod nenorocit şi absurd de programare a meselor. Vă rugăm, domnule ministru, să nu vă lăsaţi influenţat în această chestiune de onorabilul consiliu al comandorilor, care vă va spune desigur că orele opt, douăsprezece şi patru sînt cele mai potrivite pentru mesele *poporului*, întrucît la aceste ore se schimbă carturile. Căci deşi acest program le face viaţa mai uşoară şi mai comodă ofiţerilor, şi poate să pară foarte frumos şi echitabil pe hîrtie, este

limpede că el dăunează sănătății, iar în timp de război poate avea consecințe și mai grave asupra întregii națiuni. Dacă s-ar efectua o anchetă, s-ar constata poate că vasele de război pe care a fost adoptat pomenitul program, și care au fost atacate, noaptea, de inamic, au ieșit mai totdeauna învinse, — în cazul cînd navele inamicului aveau un program de mese rezonabil; ceea ce se explică numai prin împrejurarea că *poporul* de pe navele învinse se bătea pe stomacul gol.

CAPITOLUL VIII

„Boț de parîmă" și „Jack Nebunul". Un contrast

După ce am aruncat o privire asupra principalelor categorii în care se împarte echipajul unui vas de război, să coborîm acum la cazurile particulare, îndeosebi la doi dintre secunzi — amîndoi niște aristocrați, membri ai acelei Camere a lorzilor, care este compartimentul tunurilor. La bordul vasului nostru se aflau mai mulți locotenenți tineri, dar putem lesne ghici după aceștia doi firea celorlalți locotenenți de pe „Neversink", — cei doi reprezentînd extremele de caracter existente în categoria lor.

Unul dintre acești doi seniori ai semi-dunetei era cunoscut printre marinari sub o poreclă născocită de ei, și anume „Boț de parîmă", poreclă menită firește să fie caracteristică, ceea ce și era.

Pe o fregată, ca pe orice mare vas de război, la ridicarea ancorei se folosește o parîmă groasă, numită „zbir",

care are menirea de a trece asupra cabestanului greutatea lanțului, astfel încît ancora să poată fi ridicată fără ca lanțul însuși, înnoroit și greoi, să se vireze în jurul cabestanului. De aceea, în clipa cînd lanțul intră în nara de ancoră, e necesar să se folosească un obiect capabil să țină lanțul acesta mobil în permanență legat de pomenitul „zbir", mobil și el, — un obiect care să poată fi repede înfășurat în jurul amîndurora, pentru a le ține strîns legate. Obiectul folosit se numește „boț de parîmă" și se potrivește de minune acestui scop, fiind o bucată de parîmă subțire, neîmpletită, pregătită cu multă grijă, dar deosebit de mlădioasă, care se încolăcește în jurul lanțului și al „zbirului", întocmai ca un șarpe mlădios în jurul a două curmeie de viță. „Boțul de parîmă" este modelul și simbolul perfect al unui filfizon înalt, zvelt și spilcuit. De unde, și porecla dată de marinari locotenentului cu pricina.

Din ce alcov al mării, din ce magazin cu articole de modă pentru sirene ai ieșit, domnule „Boț", cu talia asta subțire și cu fața asta languroasă ? Ce mașteră lipsită de suflet te-a alungat de-acasă pentru a-ți risipi parfumul în văzduhul sărat al mării ?

Dumneata, domnule „Boț", ești cel care, în largul Capului Horn, ai privit printr-un binoclu de operă Insula Pustnicului ? Dumneata i-ai propus căpitanului ca velele să fie stropite cu cîteva picături de lavandă, atunci cînd sînt strînse pe timp de furtună, pentru ca ele să nu mai miroasă a mucegai în momentul redesfășurării lor ? Nu afirm că ai fost chiar dumneata, ci te întreb numai, cît se poate de politicos.

Altfel spus, domnul „Boț de parîmă“ era unul dintre acei ofițeri care, în tinerețe, se lasă vrăjiți de priveliștea unei uniforme marinărești. Asemenea oameni își închipuie că, dacă un ofițer de marină se îmbracă elegant și are o conversație aleasă, e de ajuns pentru a face cinste drapelului, și pentru a-l imortaliza pe croitorul său. De această stîncă s-au sfărîmat mulți domnișori. Căci pe duneta unei fregate nu-i de ajuns să-ți etalezi o haină croită de un Stultz ; nu-i de ajuns să fii bine legat cu bretele și curelușe ; nu-i de ajuns să ai amintiri dulci despre diverse Laure și Matilde. Viața pe o fregată este grea și istovitoare, iar omul care nu-i destul de bine pregătit pentru munca unui marinar de rînd, nu va deveni niciodată un bun ofițer. Băgați-vă bine în cap acest lucru, aspiranților ! Vîrîți-vă brațele pînă la cot în catran, și vedeți dacă vă place, înainte de a solicita admiterea pe vas. Pregătiți-vă să înfruntați grenul alb, taifunul, uraganul ; citiți dările de seamă despre naufragii și alte catastrofe îngrozitoare ; răsfoiți relatările lui Byron [1] și Bligh [2] ; familiarizați-vă cu povestea fregatei engleze „Alceste“ și a fregatei franceze „Medusa“. E drept că, din cînd în cînd, puteți merge și pe uscat, la Cadiz sau Palermo, dar pentru fiece zi pe-

---

[1] *John Byron* (1723—1786), autorul unei *Narațiuni* despre naufragiul corăbiei pe care se îmbarcase ca elev-ofițer. *Narațiunea*, publicată în 1768, i-a folosit poetului Byron — un strănepot al autorului ei — la descrierea unui naufragiu în poemul *Don Juan*.

[2] *William Bligh* (1754—1817), comandantul vasului britanic „Bounty“, la bordul căruia a izbucnit o răscoală.

trecută printre portocale și femei, va trebui să îndurați luni întregi de ploi și furtuni.

Exact așa s-a întîmplat și cu domnul „Boț de parîmă". Dar el, cu firea lui efeminată, de filfizon, a continuat să-și parfumeze baia cu apă de colonie și să-și fluture în vîntul vijelios batistele cu tiv de borangic. Vai, domnule „Boț", nu era chip să se scoată lavanda din dumneata!

Domnul „Boț" nu era însă un prost. Teoretic, el își înțelegea meseria, dar simpla teorie a artei marinărești nu reprezintă decît a mia parte din ceea ce trebuie să știe un marinar. Nu poți salva o corabie rezolvînd o problemă în cabină; locul acțiunii este puntea.

Conștient de deficiențele lui în anumite domenii, domnul „Boț" nu-și ducea niciodată la gură porta-vocea — care este însemnul ofițerului de punte — fără ca buzele să-i tremure și fără să arunce o privire iscoditoare în direcția vîntului. El îi trăgea de limbă pe timonieri, acești bătrîni Tritoni, ca să le afle părerea în legătură cu probabilitatea unor furtuni, și le punea adesea în practică sfaturile în ce privește strîngerea sau întinderea velelor. Cele mai mărunte informații obținute în acest fel erau binevenite. Uneori, cînd întreaga zare se întuneca înspre miazănoapte, el se silea să prelungească șederea pe punte a ofițerului pe care ar fi trebuit să-l înlocuiască în cart, — ținîndu-l de vorbă la nesfîrșit. Dar pe o vreme frumoasă și calmă, cînd căpitanul ieșea din cabina lui, domnul „Boț" putea fi văzut plimbîndu-se pe dunetă cu niște pași mari, apăsați, și privind spre cer cu vădită încredere.

Aceste aparențe erau însă zadarnice, nu puteau înșela pe nimeni. Căci, domnule „Boț" știai prea bine că, dacă

vîntul ar începe să sufle mai tare, primul secund ar interveni personal, cu autoritatea-i paternă. Toţi oamenii, pînă şi ultimul „mus“ de pe fregată, ştiu, domnule „Boţ“, că nu eşti un Neptun !

Ce situaţie de neinvidiat ! Fireşte, colegii lui, ofiţerii, nu-l insultă, dar privirile pe care i le aruncă uneori sînt tăioase ca nişte pumnale. Marinarii nu-i rîd în faţă, dar în cîte o noapte întunecoasă îi pufneşte rîsul, auzind cum vocea aceea de croitor de dame porunceşte : „Trageţi tare de braţul vergii mari !“ sau : „Repede la fungă !“. Cîteodată, ca să-i sperie pe oameni şi să-i pună pe roate, domnul „Boţ“ slobozeşte cîte o înjurătură, dar e doar o tiribombă umplută cu bezele; care explodează întocmai ca un boboc de trandafir, răspîndindu-şi mireasma. Domnule „Boţ“, ascultă povaţa unui om de pe gabie, şi nu te mai lăsa niciodată ispitit de mare, după terminarea acestei expediţii !

Ce contrast între acest domnişor cu freză şi cu cravată, şi omul născut în furtună ! Căci „Jack Nebunul“ trebuie să fi venit pe lume într-o furtună, în largul Capului Horn sau al Capului Hatteras — asemenea lucruri s-au mai văzut ! — şi nu cu o lingură de argint în gură, ci cu o porta-voce şi cu o căiţă pe cap, ca o pînză de catarg, menită să-l ferească de naufragii, — şi strigînd : „Binişor ! la stînga ! Lume, iată-mă !“

„Jack Nebunul“ se simte ca la el acasă pe mare ; marea e chiar casa lui. Nu s-ar sinchisi prea mult dacă un alt Potop ar înghiţi uscatul, căci n-ar face decît să-i salte şi mai sus corabia, purtînd drapelul mîndrei sale naţii în jurul globului, deasupra capitalelor tuturor statelor vrăjmaşe ! Atunci, catargele ar domina turlele bisericilor şi întreaga omenire ar trăi în flote şi flotile, aidoma luntra-

șilor chinezi pe fluviul Canton, și și-ar găsi hrana în mare.

„Jack Nebunul" a fost făcut parcă anume ca să fie marinar. În ciorapi, măsoară 1,75 metri și nu cîntărește mai mult de șaptezeci de kilograme, înainte de masă. Tendoanele și mușchii lui sînt încordați ca sarturile unei corăbii ; e brațat peste tot, ca o navă în vînt. Talazurile furtunii se sparg de pieptul lui lat, ca de-un perete etanș, împărțit în două de nasul acvilin. Plămînii săi viguroși sînt ca două turle de clopotniță, doldora de tot felul de dangăte ; dar nu le-auzi decît răcnetele, în toiul vreunei furtuni — ai spune că-i clopotul cel mare al catedralei St. Paul, care e tras doar cînd moare regele, sau diavolul.

Priviți-l cum stă pe dunetă — c-un picior pe parapet și cu-o mînă pe-un sart, cu capul dat pe spate și cu portavocea azvîrlită în sus, ca o trompă de elefant. Vrea cumva să-i omoare prin asurzire pe flăcăii aceia cocoțați pe verga velei gabier ?

„Jack Nebunul" e un mic tiran — se zice că orice bun ofițer e așa — dar matelotii îl iubesc, și ar prefera să lucreze în cincizeci de carturi sub comanda lui, decît într-un singur cart sub comanda unui ofițer cu maniere alese.

Dar „Jack Nebunul" are, vai ! un nărav groaznic : îi place să bea. Cum îi place oricărui om, de altfel. Numai că „Jack Nebunul" bea *doar* rachiu ! Și are de multă vreme patima asta. De bună seamă că, aidoma lui Ferdinand, contele Poloboc,[1] o fi supt și el lapte dintr-un butoi. Năravul acesta l-a vîrît adeseori în bucluc. De două ori comandorul l-a pedepsit cu suspendarea din serviciu, iar o dată a fost cît pe-aci să fie concediat din pricina bețiilor sale. Pe uscat putea să bea cît poftea, fiindcă asta nu-i

[1] Protagonistul unui roman publicat de Tobias Smollett în 1753, sub titlul *Aventurile lui Ferdinand, contele Poloboc.*

afecta cîtuşi de puţin destoinicia marinărească ; dar pe mare, aşa ceva era de neîngăduit.

Dacă măcar ar fi urmat exemplul cămilelor, aceste corăbii ale deşertului, şi ar fi băut în porturi ca să-şi astîmpere setea din trecut, din prezent şi din viitor, aşa fel încît să poată străbate în stare de trezie oceanul, — „Jack Nebunul“ ar fi scos-o binişor la capăt. Ar fi fost încă şi mai bine, dacă s-ar fi lăsat de rachiu, şi ar fi băut doar vinul alb şi limpede al izvoarelor.

CAPITOLUL IX

Despre buzunarele cojocelului

Se cuvine să mai spun cîte ceva în legătură cu cojocelul acela alb.

În chip de introducere la ceea ce urmează, trebuie să ştiţi că, pentru un marinar de rînd, a trăi la bordul unui vas de război e ca şi cum ar trăi într-o piaţă, unde omul se îmbracă pe treptele pragului şi doarme în pivniţă. Acolo nu te poţi bucura de nici un fel de intimitate ; abia dacă poţi sta retras o clipă. E aproape o imposibilitate fizică să rămîi vreodată singur. Mănînci la o masă mare, dormi într-un dormitor comun, şi-ţi faci toaleta unde şi cînd poţi. N-ai posibilitatea să comanzi o costiţă de miel şi un litru de vin, să-ţi alegi o odaie pentru la noapte, să-ţi atîrni pantalonii pe spătarul unui scaun, să suni să ţi se servească

în pat cafeaua, în cîte o dimineață ploioasă. E ca și cum ai trăi într-o fabrică mare. Clopoțelul te cheamă la masă și, fie că ți-e foame sau nu, e musai să prînzești.

Hainele ți-s vîrîte într-un sac dolofan de pînză, vopsit îndeobște în negru, pe care-l poți scoate din „vestiar" doar o dată în douăzeci și patru de ore, — și atunci, într-un moment de maximă zăpăceală, cînd cinci sute de alți marinari își dibuie cei cinci sute de saci, în lumina de amurg de pe puntea teugii.

Pentru a remedia într-o oarecare măsură acest neajuns, mulți mateloți își împart garderoba între saci și hamacele în care dorm — vîrînd în acestea din urmă cîteva haine și perechi de pantaloni, așa fel încît să se poată schimba la nevoie, noaptea, cînd sînt chemați pe punte. Dar treaba asta nu le folosește prea mult.

În afară de sac și de hamac, n-ai unde să-ți păstrezi lucrurile. Dacă-ți lași vreun obiect și-ți întorci o clipă spatele, mai mult ca sigur că obiectul dispare.

Schițînd planul preliminar al memorabilului meu cojocel alb, și punîndu-i bazele, eu mă gîndisem la toate aceste inconveniente, pe care eram hotărît să le evit. Cojocelul meu trebuia să-mi țină nu numai de cald, dar și să fie astfel croit încît să poată adăposti o cămașă sau două, o pereche de pantaloni, și diverse mărunțișuri — unelte de cusut, cărți, pezmeți, și așa mai departe. În acest scop, îl prevăzusem cu o sumedenie de buzunare — minuscule cămări, garderobe și bufete.

Principalele încăperi, două la număr, erau situate pe margini, avînd o intrare largă, ospitalieră, pe dedesubt ;

alte două cămări. cu o capacitate mai redusă, erau plasate la piept. comunicînd între ele prin niște ușițe, astfel încît, în caz de urgență, cele două buzunare de la piept să poată adăposti, contopindu-se, vreun obiect mai voluminos. Cojocelul meu mai avea și o mulțime de firide nevăzute, ascunse după paravan : ai fi zis că-i un vechi castel, plin de scări întortocheate, cripte și cabinete misterioase ; și, întocmai ca un scrin din vechime, avea o sumedenie de nișe minuscule și comode, pentru depozitarea obiectelor de preț.

La acestea se adăugau patru buzunare încăpătoare, în exterior — două pentru ascunderea grabnică a cărților, în clipa cînd eram deranjat brusc din studiile făcute pe verga rîndunicii mari, iar celelalte două, destinate mănușilor, în care-mi vîram mîinile în timpul carturilor din nopțile geroase. Mănușile astea erau socotite ca un lucru nefolositor de către unul dintre colegii mei de pe gabie, care-mi arătase un model de mănuși, mult mai bune, după părerea lui, decît ale mele.

Trebuie spus că marinarii, chiar pe vremea cea mai rea, își acoperă mîinile doar atunci cînd n-au de lucru ; ei nu poartă niciodată mănuși cînd sînt sus, în arboradă, deoarece acolo își țin efectiv viața în mîini, și vor ca nimic să nu se interpună între aceste mîini și parîmele de cînepă. De aceea, este de dorit ca învelișul cu care-și acoperă mîinile să poată fi tras sau scos într-o clipită. Ba, este de dorit chiar ca aceste învelitori să fie așa fel făcute, încît, în vreo noapte întunecoasă, cînd ești

foarte zorit — să zicem ca să ajungi la timonă — să le poți pune grabnic, la nimereală, nu ca pe-o pereche, în care stînga și dreapta să nu primească decît mîna menită fiecăreia dintre ele.

Mănușile camaradului meu aveau particularitatea că fiecare dintre ele era prevăzută cu cîte două degete groase — un deget la o margine, și al doilea la cealaltă, — ceea ce era, evident, un mare avantaj, pentru care ar fi meritat să capete un brevet. Dar, cu toate că, pentru marinarii neîndemînatici, ale căror degete sînt, toate, groase, acest gen de mănuși ar putea să fie foarte convenabil, Cojocel Alb nu prea îl aprecia. Căci, în clipa cînd îți vîrai mîna în mănușa aceea, căușul gol dintr-o margine ți se bălăbănea în palmă, zăpăcindu-te și făcîndu-te să nu mai știi unde ar putea fi policarul adevărat ; sau, alteori, cînd apucai cu grijă marginea aceea goală, îți venea în minte gîndul nebunesc că ții în mînă degetul gros al altui om.

I-am spus așadar camaradului meu să mă lase-n pace cu mănușile sale cu patru policari — nu voiam să am de-a face cu ele : doi policari îi ajung oricărui om.

Cîtăva vreme, după ce cojocelul a fost gata, și după ce l-am umplut cu provizii și obiecte de uz casnic, am nutrit convingerea că nimic nu-l poate întrece în ce privește foloasele practice. Acum nu mă mai vedeam decît rareori pus în situația de a mă duce să-mi caut sacul, în înghesuiala celor ce-și țineau hainele claie peste grămadă. Dacă

aveam nevoie de un articol de îmbrăcăminte, de un ac, de ață, sau de o carte de literatură, mai mult ca sigur că prețiosul meu cojocel le conținea. Da, mă lăfăiam regește în acest cojoc, și mă bucuram strașnic de el. Dar, vai ! pînă-într-o zi, cînd o ploaie îndelungată m-a făcut să-mi pierd iluziile, udîndu-mă zdravăn și pe mine, și toate buzunarele, cu întreg conținutul lor ; pînă și ediția mea de buzunar din operele lui Shakespeare ajunsese să semene cu-o omletă !

Totuși, profitînd de ziua frumoasă și însorită care-a urmat, m-am întins gol pe gabia mare și mi-am pus la uscat avutul. Dar, în ciuda unui soare strălucitor, ziua aceea se dovedi a fi o zi neagră pentru mine. Nemernicii de pe punte, surprinzîndu-mă în clipa cînd mă goleam de abundenta încărcătură, și-au dat seama că-mi transformasem cojocelul într-o magazie. Rezultatul a fost că, după ce-mi pusesem la loc în buzunare bunurile, uscate bine, — chiar în noaptea următoare, cînd eram de cart pe punte, nu pe gabie (unde lucrau doar oameni cinstiți), am băgat de seamă că vreo cîțiva indivizi se țin după mine, oriunde m-aș fi dus. Erau, toți, niște pungași de buzunare, hotărîți să mă jefuiască. În zadar îmi tot loveam buzunarele, cum fac bătrînii mai nevricoși cînd trec printr-o mulțime : în aceeași noapte am constatat că-mi lipseau mai multe obiecte de preț. De aceea, în cele din urmă mi-am astupat cămările și dulapurile ; și astfel, cu excepția celor două buzunare folosite ca mănuși, cojocelul meu alb avea să rămînă în veci lipsit de buzunare.

CAPITOLUL X

De la buzunare, la hoții de buzunare

Întrucît partea din urmă a capitolului precedent ar putea să li se pară stranie acelor oameni ai uscatului care și-au băgat în cap idei sublime și romantice în legătură cu firea oamenilor de pe-un vas de război, n-ar strica, poate, să pomenim aici anumite fapte pe această temă, fapte în stare a pune lucrurile în adevărata lor lumină.

Din pricina vieții pe care-o duc, și din diferite alte cauze (pe care nu e nevoie să le menționăm), marinarii, ca tagmă, împărtășesc cele mai liberale idei despre morală și despre *Decalog ;* sau, mai bine zis, își fac propria lor idee despre chestiunile acestea, sinchisindu-se prea puțin de definițiile teologice sau etice date de alții unor purtări care-ar putea fi greșite sau chiar criminale.

Ideile lor sînt mult influențate de împrejurări. Ei sînt în stare să sustragă, pe ascuns, un lucru de la un ins pe care nu-l înghit și să pretindă, apoi, că, în asemenea cazuri, furtul nu înseamnă hoție. Sau, acolo unde furtul are o latură hazlie, așa cum s-a întîmplat în cazul cojocelului alb, ei pot să afirme că fură doar ca să se amuze. Trebuie remarcat totuși că ei nu obișnuiesc niciodată să-și strice distracția, restituind obiectul furat.

Se consideră, bunăoară, că-i foarte amuzant să stai de vorbă cu un om, pe întuneric, în timpul cartului de noapte, și să-i tai între timp nasturii de la haină — gluma asta se repetă des la bordul unei corăbii. O dată rupți, nasturii

nu mai cresc la loc. Nasturii nu cunosc generaţia spontanee a plantelor.

Poate că-i un lucru inevitabil, dar oricum ar fi, cert este că în rîndurile echipajului unui vas de război se găsesc prea adeseori zeci de aventurieri, care nu se dau înapoi de la nimic. Un anumit gen de tîlhărie la drumul mare, nu-i un lucru necunoscut pentru ei. O *bandă* prinde de pildă de veste că un matelot are trei-patru galbeni în punga, numită „sacul maimuţei“, pe care mulţi marinari o poartă la gît, ascunsă vederii. Atunci, tîlharii ticluiesc un plan şi, la timpul potrivit, îl pun în aplicare. Omul ales de ei ca victimă se plimbă poate pe puntea întunecată, în drum spre lada lui cu alimente, cînd, fără veste, tîlharii se reped din ascunzătoarea lor şi-l trîntesc la pămînt, în timp ce cîţiva îi astupă gura şi-l imobilizează, un altul îi smulge de la gît punga şi o şterge cu ea, urmat de complicii săi. Asemenea lucruri s-au petrecut nu o dată pe „Neversink“.

Alteori, bănuindu-l pe vreun marinar că şi-a ascuns în hamac un obiect preţios, tîlharii îi sfîşie hamacul pe dedesubt, în vreme ce doarme, şi transformă astfel bănuiala în certitudine.

S-ar putea înşira la nesfîrşit hoţiile mărunte săvîrşite la bordul unui vas de război. Cu unele excepţii foarte lăudabile, oamenii aceştia se fură unii pe alţii, pînă cînd ajung să întemeieze, ai zice, un soi de proprietate comună asupra lucrurilor mărunte ; şi în cele din urmă, tot practicînd, individual, hoţia, devin relativ cinstiţi, ca tagmă.

În zadar se străduiesc ofiţerii, ameninţîndu-i cu pedepse drastice, să le insufle marinarilor principii ceva mai morale : mulţimea e atît de deasă, încît nici un hoţ dintr-o mie nu poate fi prins.

CAPITOLUL XI

Despre dificultăţile de a cultiva poezia

Sentimentul de nesiguranţă în legătură cu propriile bunuri, sentiment generat de întîmplările amintite, în sufletele oamenilor cinstiţi de pe „Neversink", şi-a găsit o ilustrare ciudată în păţania sărmanului meu prieten Lemsford, un tînăr şi distins membru al „ariergărzii". Făcusem foarte de timpuriu cunoştinţă cu Lemsford. E ciudat cît de repede îşi găseşte omul un suflet înrudit cît de cît cu al lui, chiar şi în mulţimea cea mai pestriţă.

Lemsford era un poet, atît de înzestrat cu harul divin, încît nici măcar zbuciumul şi zarva de pe punţile unui vas de război nu i-l putea smulge din suflet.

Precum se poate lesne imagina, a scrie versuri pe puntea tunurilor de pe-o fregată e cu totul altceva decît a scrie versuri în atmosfera găsită de blajinul şi singuraticul Wordsworth în pacea de la Rydal Mount din Westmoreland[1]. Pe o fregată, nu te poţi aşeza să scrii sonete, ori de cîte ori îţi dă ghies preaplinul inimii, ci doar atunci cînd îţi oferă un răgaz treburile mai importante — cum

---

[1] *William Wordsworth* (1770—1850) şi-a petrecut ultima parte a vieţii în localitatea Rydal Mount, unde a şi murit.

ar fi brațarea vergilor, sau terțarolarea velelor-gabier. Totuși, fiece crîmpei de timp de care dispunea Lemsford, era consacrat de el celor nouă Muze. La cele mai nepotrivite ore, îl vedeai așezat undeva, în vreun ungher, printre tunuri, cu o ladă de muniții în față și cu un condei în mînă, în vreme ce „ochii i se rostogoleau într-o sublimă frenezie“ [1].

— Ce l-o fi apucat pe ăsta ?

— L-o fi lovit strechea, pe semne !

Asemenea exclamații erau adesea scoase de către camarazii săi mai puțin cultivați. Unii îl socoteau „conspirator“, alții nebun; iar cei ce pretindeau că se pricep, îl luau drept un metodist fanatic. Dar, cunoscînd prea bine, din experiență, adevărul dictonului care spune că „ poezia își este sie-și răsplată“, Lemsford continua să scrie — epopei întregi, sonete, balade și acrostihuri — cu o ușurință ce mă uimea, în împrejurările acelea. Îmi citea adeseori producțiile, și zău că făcea să le-asculți. Omul avea duh, imaginație, sensibilitate, și umor din belșug ; era în stare să scoată, din însăși batjocura cu care-l priveau unii, o poezie de un haz deosebit, de care ne amuzam împreună, sau chiar în prezența cîtorva prieteni aleși.

Totuși, rîsetele batjocoritoare și înțepăturile la adresa lui, îl scoteau uneori din sărite pe nobilul meu prieten ; disprețul trufaș cu care-și copleșea atunci dușmanii vădea limpede că-i înzestrat cu acea irascibilitate, atribuită aproape pretutindeni slujitorilor Parnasului și celor nouă Muze.

---

[1] Vers din *Visul unei nopți de vară* de Shakespeare.

Inimosul meu staroste, Jack Chase, îl proteja pe Lemsford și-i lua apărarea energic împotriva a zeci de adversari. Invitîndu-l adesea sus, pe gabie, îl ruga să-și recite versurile, pe care le asculta cu cea mai mare atenție, aidoma lui Mecena ascultîndu-l pe Vergiliu, cu un exemplar al *Eneidei* în mînă. Cîteodată își lua, în calitate de patron binevoitor, libertatea de a critica vreun poem, cu blîndețe, sugerînd unele modificări neînsemnate. Și zău că nobilul Jack, cu bunul lui simț înnăscut, cu gustul lui ales și cu omenia lui adîncă, nu era de fel nepregătit să joace rolul pe care s-ar cuveni de fapt să-l joace o revistă cum e *Quarterly Review*[1] — acela de a manifesta îndurare, oricît de aspră i-ar fi critica.

Marea grijă a lui Lemsford, și veșnica lui sursă de necazuri și neliniști, era păstrarea manuscriselor sale. Avea o lădiță, cam de dimensiunile unei truse de voiaj, în care-și ținea sub lacăt hîrtiile și uneltele de scris. Se înțelege că nu-și putea păstra lădița în sac sau în hamac, deoarece, și într-un caz și în celălalt, n-ar fi avut acces la ea decît o dată pe zi. Iar el trebuia s-o poată avea tot timpul la îndemînă. De aceea, cînd n-o folosea, era silit să o ascundă, pe unde se nimerea. Or, un vas de război este, dintre toate locurile din lumea asta, cel mai puțin bogat în ascunzători tainice. Deasupra calei, spațiul i-e ocupat

---

[1] Aluzie la *The Quarterly Review*, revistă conservatoare, înființată în 1809 pentru a rivaliza cu revista mai liberală, *Edinburgh Review*. În paginile ei a apărut, printre altele, o recenzie necruțătoare despre poemul *Endymion*, al lui Keats, ceea ce l-a făcut pe Byron să afirme că revista l-a ucis pe marele poet. În englezește „*to give quarter*" înseamnă și a manifesta îndurare.

aproape centimetru cu centimetru ; aproape fiecare centimetru e la vedere, și aproape fiecare centimetru e vizitat și explorat fără încetare. La această împrejurare, se adăuga dușmănia de moarte pe care i-o arăta, atît poetului cît și lădiței sale, întregul trib al subofițerilor — sergentul, caporalii de bord, ajutoarele boțmanului. Ei îi urau lădița, de parc-ar fi fost o cutie a Pandorei, plină vîrf cu uragane și furtuni. Îi căutau ca niște copoi ascunzătorile, și nu-i dădeau pace nici ziua, nici noaptea.

Tunurile grele de pe puntea principală făgăduiau totuși un oarecare adăpost lădiței ; în consecință, poetul o ascundea adesea în spatele afeturilor, printre lanțurile de pe margini ; culoarea ei neagră se contopea cu nuanța de abanos a tunurilor.

Dar Quoin, unul dintre tunari, avea niște ochi de nevăstuică. Acest Quoin era un omuleț în vîrstă, scund (nici cinci picioare), cu o față ca o rană de glonț, proaspăt vindecată. Își făcea neobosit datoria, care consta în supravegherea și îngrijirea a zece dintre tunurile mai sus pomenite. Aliniate la intervale regulate în bordul navei, ele semănau izbitor cu niște armăsari negri, în boxele unui grajd. În mijlocul acestei herghelii de fier, tot alerga de colo pînă colo mărunțelul Quoin, țesălînd „caii“ cu o cîrpă veche, sau alungînd muștele cu o măturică. Pentru Quoin, onoarea și demnitatea Statelor Unite ale Americii părea să fie indisolubil legată de păstrarea acestor tunuri într-o curățenie perfectă. El însuși, era negru ca un coșar, din pricină că le tot freca și le tot vopsea. Uneori venea în fața lor și li se uita în gură, cum se uită o maimuță într-o sticlă. Sau, ai fi zis că le examinează dinții, ca un dentist. Îl

vedeai deseori periindu-le țevile cu un ghemotoc de cîlți, întocmai ca un bărbier chinez din Canton, care curăță urechea unui mușteriu.

Era atît de grijuliu, încît îți spuneai că-i păcat că nu se poate face și mai mic, pentru a se vîrî în țevi ca să le cerceteze temeinic. Quoin înjura pe tunurile lui. și dormea lîngă ele. Vai de omul pe care l-ar fi găsit rezemat de-un tun, sau vinovat de-a le pîngări într-un fel sau altul ! Ai fi zis că-i nebun după tunurile astea și că le răsfăța, socotindu-le fragile ca niște retorte de sticlă.

Cum ar fi putut sărmanul meu prieten, poetul, să spere că va scăpa de vigilența lui Quoin ? Acesta îi găsea lădița de zece ori pe săptămînă și de fiecare dată răcnea :

— Iarăși afurisita asta de lădiță cu hapuri !

Data viitoare să știi c-o arunc peste bord, fără nici un avertisment !

Ca mulți alți poeți, Lemsford era nervos din fire, iar în astfel de momente tremura ca o frunză. Într-o zi, a venit la mine și mi-a spus, cu o mutră tristă, că nu-și găsește nicăieri lădița — o căutase în ascunzătoarea ei, dar nu era acolo.

— Unde-ai ascuns-o ? l-am întrebat eu.

— Printre tunuri.

— Atunci poți fi sigur, Lemsford, că n-a scăpat întreagă din mîinile lui Quoin !

Poetul s-a dus glonț la Quoin. Acesta, însă, n-avea habar de nimic. Vreme de zece zile poetul a rămas neconsolat. În orele lui libere, umbla de colo pînă colo, blestemîndu-l pe Quoin, și jelindu-și lădița pierdută. E sfîrșitul lumii ! — trebuie că-și spunea. Au pierit versurile mele !

O astfel de calamitate nu s-a mai abătut asupra omenirii de la Potop încoace...

Dar deși, așa cum avea să se dovedească mai tîrziu, Quoin găsise lădița, el nu o distrusese — ceea ce avea desigur să-l facă pe Lemsford să creadă că Providența intervenise anume spre a-i păstra pentru posteritate neprețuita lădiță, găsită în cele din urmă lîngă bucătăria vasului.

Lemsford nu era singurul om cu valeități literare, aflat la bordul fregatei „Neversink". Trei sau patru membri ai echipajului țineau un jurnal de călătorie. Unul dintre acești jurnaliști își împodobea opera — scrisă într-un enorm registru de contabilitate — cu diverse ilustrații în culori, înfățișînd porturile și golfurile în care poposea fregata, precum și cu mici schițe în creion evocînd unele întîmplări hazlii petrecute la bord. El citea adesea fragmente din opera lui, în fața unor marinari mai răsăriți, care-l ascultau plini de admirație, printre tunuri. Lucrarea li se părea un miracol de frumusețe artistică. Și, cum autorul le spunea că jurnalul urma să fie tipărit și publicat îndată după întoarcerea vasului în patrie, ei se întreceau să-i aducă la cunoștință fapte interesante, doar doar le va include în carte. Se zvonise însă că aceasta urma să poarte amenințătorul titlu : *Călătoria fregatei* „Neversink", *sau o lovitură de tun împotriva abuzurilor din Marină* ; de asemenea ajunsese la urechile ofițerilor de la popotă că lucrarea conținea unele reflexiuni cam jignitoare la adresa lor ; drept care *Jurnalul* a fost confiscat de către sergentul de bord, din ordinul căpitanului. Cîteva zile mai tîrziu, cartea a fost azvîrlită în mare, după ce fusese pecetluită pe vecie, cu un piron înfipt drept în mijloc, prin cele două

scoarţe. Motivul invocat de autorităţi era, poate, că lucrarea contravenea unui anumit articol din Codul Militar, care interzicea oricărei slujbaş al Marinei de război să aducă vreo jignire vreunui alt slujbaş — ceea ce lucrarea cu pricina fără îndoială că făcea.

CAPITOLUL XII

Buna sau proasta dispoziţie a oamenilor de pe un vas de război este în mare măsură determinată de funcţiile şi poziţia pe care le ocupă la bord

Tunarul Quoin era reprezentantul unei categorii de oameni prea interesantă pentru a fi lăsată să se piardă în valurile repezi ale capitolelor acestei cărţi.

Precum am văzut, Quoin era un om foarte capricios, cu toane imprevizibile, — un bătrînel acru, ţîfnos şi irascibil la culme. La fel erau şi ceilalţi tunari, inclusiv cei doi secunzi ai lui Quoin. Toţi aveau aceleaşi feţe tuciurii — ai fi zis că-s nişte şunci afumate. Toţi mîrîiau şi bombăneau, foindu-se printre tunuri şi alungîndu-i pe marinari din preajma lor ; toţi înjurau şi blestemau, de parcă meseria de tunar le-ar fi ars conştiinţele, prefăcîndu-le în pulbere. Erau nişte oameni cît se poate de dezagreabili, îndeosebi „Moş Fitil", secundul lui Quoin, — un individ cu-o buză de iepure şi cu-o voce nazală, — şi colegul său, poreclit „Ţilindru", un bîlbîit scurt de-un picior. Dar este de remarcat că toţi tunarii de pe vasele de război sînt îndeobşte nişte oameni ţîfnoşi, urîţi la chip, şi certăreţi din

fire. O dată, pe cînd vizitam un vas de linie englezesc, tunarii trebăluiau la prova și la pupa vasului, lustruind bateriile, care fuseseră vopsite în alb, potrivit unei idei fanteziste a amiralului.

Fîțîindu-se în jurul tunurilor grele, și gratificîndu-se reciproc, ca și pe mateloți, cu vorbe înțepătoare, îți aminteau de un roi de viespi negre, bîzîind deasupra lespezilor albe dintr-un cimitir.

Nu încape îndoială că tocmai prezența lor printre tunuri e ceea ce-i face pe tunari să fie atît de ursuzi și de certăreți. De acest lucru ne-am putut da limpede seama toți cei de pe gabierul mare, o dată, cînd unul dintre noi, un flăcău foarte vesel și sociabil de felul lui, a fost trimis să lucreze în echipa tunarilor. Cîteva zile mai tîrziu, unii dintre noi, vechii săi camarazi, ne-am dus să-i facem o vizită, în timp ce-și inspecta tunurile lăsate în grija lui. Dar, în loc să ne întîmpine cu obișnuita lui voioșie, și să ne delecteze cu glumele lui, el n-a făcut, spre uimirea noastră, decît să ne arunce o privire încruntată ; și în cele din urmă, cînd l-am luat peste picior din pricina mahmurelii lui, a apucat o vergea de tun, neagră și lungă, și ne-a împins mai încolo pe punte, amenințîndu-ne că ne reclamă dacă mai îndrăznim să ne batem pe burtă cu dînsul.

Camarazii mei s-au gîndit că această uimitoare metamorfoză era urmarea faptului că un om slab și vanitos din fire fusese promovat brusc de la rangul de simplu marinar la acela de *subofițer*. Dar cu toate că văzusem asemenea schimbări la unii membri ai echipajului, totuși, în cazul de față, știam bine că metamorfoza se datora exclusiv împrejurării că omul nostru intrase în rîndurile acelor

tunari înrăiţi, ursuzi şi ţîfnoşi, şi îndeosebi faptului că se afla sub ordinele acelor doi zbiri nătîngi — „Moş Fitil“ şi „Ţilindru“.

Adevărul este că toţi oamenii trebuie să-şi aleagă cu foarte mare grijă profesiunea şi vocaţia ; de asemenea, să se înconjoare cu obiecte plăcute la vedere şi cu sunete agreabile şi liniştitoare. Multe firi angelice au ajuns să se asprească şi să-şi tocească sensibilitatea şi multe elanuri de pietate s-au stins în inimile unor oameni, care şi-au ales meserii nepotrivite şi au uitat să se înconjoare cu privelişti plăcute. Grădinarii sînt îndeobşte nişte oameni agreabili, cu care e o plăcere să stai de vorbă ; dar feriţi-vă de tunari şi de paznicii arsenalelor şi ai farurilor singuratice. Căci, deşi veţi constata că oamenii care trăiesc în arsenale şi în faruri se străduiesc să cultive cîteva flori în ghivece, şi poate chiar cîte o varză, — chipurile, pentru a-şi înveseli puţin existenţa, — totuşi asta nu ajută la nimic : contactul lor cu tunurile şi muschetele face să putrezească florile ; iar cît despre varză, cum ar putea ea, cît de varză ar fi, să crească într-un pămînt îngrăşat cu mucegaiul de pe chila corăbiilor naufragiate ?

Orice om care-ar constata că se acreşte, din pricina unei profesiuni greşit alese, şi pe care e prea tîrziu ca să şi-o mai poată schimba, — ar trebui sfătuit să-şi îndulcească soarta, umplîndu-şi casa cu privelişti şi sunete plăcute. În timpul verii, poţi aşeza la fereastră o harfă eoliană, ceea ce nu costă aproape nimic ; poţi pune pe consola căminului o cochilie, ca s-o duci la ureche din cînd în cînd, pentru a-ţi linişti cu vuietul ei legănător sufletul năpădit de tristeţe. Cît despre privelişti, ar putea fi reco-

mandată o cupă mare pentru punș, vopsită în culori vesele, sau o cană olandeză așezată pe-un suport între ferestre — nu vă mai gîndiți s-o umpleți ! Chiar și un polonic de argint, de pe vremuri, o salatieră cu incrustații, o damigeană pîntecoasă, ori indiferent ce alt obiect care miroase a mîncare și-a băutură, are darul de a alunga plictiseala. Dar poate că ăl mai bun lucru este un raft cu cărți legate în scoarțe vesele, și cuprinzînd comedii, farse, cîntece și romane umoristice. Nici măcar nu trebuie să le deschizi — ai grijă numai ca titlurile lor să fie la vedere. În acest scop, *Peregrine Pickle* [1] este o carte bună ; ca și *Gil Blas* [2] sau cărțile lui Goldsmith [3].

Dar, din toată recuzita domestică, existentă în lume, cea mai potrivită pentru a te lecui de mohoreală și a te îmbia la voie bună, este priveliștea unei neveste drăgălașe. Dacă ai și copii, cărora le cresc primii dinți, nu strică totuși ca odaia lor să fie situată la etaj, cît mai depărtișor — pe mare, ar trebui să fie situată sus, pe gabia arborelui artimon. Căci într-adevăr, copiii cărora le cresc primii dinți îl pot scoate din sărite pe un soț. Am cunoscut trei soți tineri și promițători care s-au acrit cu totul din pricina cîte unui astfel de copil, care, pe lîngă dinți, suferea și de dezinterie. Cu jale în suflet și cu batista la ochi, i-am petrecut pe acești trei nefericiți soți tineri, unul după altul, la prematurul lor mormînt.

---

[1] *Aventurile lui Peregrine Pickle*, roman picaresc, publicat în 1751 de scriitorul englez Tobias Smollett.

[2] Roman picaresc al scriitorului francez *Le Sage* (1688—1747).

[3] *Oliver Goldsmith* (1730—1774), scriitor englez, preromantic.

Locurile prielnice bîrfelii stîrnesc bîrfeala. Cine-i mai vorbăreț decît funcționarii hotelurilor, precupețele, comisarii de licitații, cîrciumarii, farmaciștii, reporterii de ziar, surorile de caritate și alte asemenea persoane, care trăiesc în mulțime, sau asistă la scene ce se pretează la bîrfeli ?

Singurătatea, se știe, te face taciturn ; cine-i mai taciturn decît scriitorii, considerați ca tagmă ?

O liniște interioară, pe care ți-o impui în mijlocul unei mari agitații exterioare, te transformă într-un om morocănos. Cine-i mai morocănos decît frînarii de trenuri, mecanicii și timonierii de pe corăbii, sau decît lucrătorii de la războaiele de țesut din fabricile textile ? Căci toți acești oameni trebuie să stea tăcuți cît lucrează, lăsînd mașinile să trăncănească ; ei nu pot rosti nici măcar o silabă.

Teoria asta a mea, cu privire la miraculoasa influență a priveliștilor și sunetelor asupra caracterului oamenilor mi-a fost sugerată de propria-mi experiență la bordul fregatei noastre. Și deși văd în exemplul oferit de tunarii noștri — îndeosebi de acela care lucrase cîndva pe gabie cu noi — principalul argument în sprijinul teoriei mele, trebuie să spun că adevărul ei era ilustrat de întregul echipaj. Care dintre marinari erau mai inimoși, mai deschiși la minte, mai veseli, mai optimiști, mai puși pe aventură și pe glumă, decît cei de pe gabiile arborelui mare, arborelui artimon și arborelui trinchet ? Deveniseră generoși la suflet din pricină că erau chemați zilnic să străbată tot greementul ; iar lărgimea lor de vederi se datora faptului că se ridicau cu mult deasupra frămîntări-

lor meschine, a grijilor mărunte și a nimicurilor de pe punți.

Și sînt încredințat în adîncul sufletului meu că, tocmai datorită împrejurării că am lucrat pe gabierul mare, și îndeosebi faptului că postul meu se afla pe cea mai înaltă vergă a fregatei — verga rîndunicii mari, — sînt în măsură acum să înfățișez într-un mod atît de liber, degajat, cuprinzător și, mai presus de orice, imparțial lumea de pe un vas de război, fără să trec nimic sub tăcere, fără să născocesc nimic, fără să lingușesc și să scandalizez pe careva, ci dîndu-le tuturora — de la „muși" pînă la comandor — cuvenita caracterizare a persoanei și a meritelor lor.

Oamenii de pe gabii erau veseli pentru că aveau totdeauna sub ochi marea albastră, nemărginită, încrețită, surîzătoare și însorită. Socot că nu se întoarce împotriva acestei teorii faptul că, în cîte o zi furtunoasă, cînd fața oceanului era adumbrită și posomorîtă, unii dintre ei deveneau mahmuri și preferau să stea de-o parte. Dimpotrivă, acest lucru nu face decît să-mi confirme teza. Căci chiar și pe uscat există oameni veseli și ușurateci din fire, care, cînd vîntul de toamnă începe să bată, urlînd prin hornuri, devin brusc ursuzi, arțăgoși, irascibili. Ce poate fi mai dulce decît vechea și gustoasa bere de malț ? Totuși, tunetele fac să se acrească pînă și cea mai bună și mai oacheșă bere.

Marinarii din cala fregatei noastre „troglodiții" care viețuiau în beciurile și magaziile de sub punte, erau, mai toți, oameni morocănoși din fire, cu vederi sumbre asupra lucrurilor ; unul dintre ei era un calvinist inveterat.

În schimb, marinarii din „vechea gardă", care-și petreceau timpul pe puntea teugii scăldată în soare și bătută de vînturi, erau niște oameni liberi, inimoși, caritabili și plini de bunăvoință față de toți ceilalți, deși la drept vorbind unii dintre ei se dovedeau a fi triste excepții — dar excepțiile nu fac decît să confirme regula.

Măturătorii și „inspectorii de scuipători" din toate compartimentele navei, atît de la prova cît și de la pupa, erau niște oameni încuiați, mici la suflet, — desigur din pricina muncilor lor murdare. Acest lucru se vădea mai ales în cazul odioșilor „mijlocași", cum erau porecliți gunoierii care măturau, noaptea, punțile de la mijlocul navei.

Membrii fanfarei, vreo zece sau doisprezece la număr, care n-aveau nimic altceva de făcut decît să-și lustruiască mereu instrumentele și să cînte, din cînd în cînd, cîte o melodie ușoară menită să stîrnească puțin șuvoiul stătut din vinele bătrînului nostru comandor, erau cei mai veseli băieți din lume. Portughezi de obîrșie, fuseseră primiți la bord lîngă insulele Capului Verde. Luau masa împreună, alcătuind o bandă mai veselă chiar decît ar fi putut fi niște miri tineri, la trei luni după cununie, cu totul mulțumiți de nevestele lor, după ce le încercaseră.

Dar ce anume îi făcea să fie atît de veseli ? Tocmai meseria lor veselă și plăcută. Ar putea oare un om meschin să cînte la flageolet ? sau să sufle într-o trîmbiță de alamă, cu forța a o mie de viteji ? Dar la voioșia muzicanților contribuia poate și mai mult gîndul consolator că, dacă vasul ar fi intrat vreodată în acțiune, ei ar fi fost scutiți de primejdiile bătăliei. Pe navele de război, membrii fan-

farei sînt îndeobşte non-combatanţi, care se îmbarcă ştiind aproape precis că, de îndată ce vasul lor ar nimeri în bătaia tunurilor unui vas inamic, ei ar avea privilegiul de a se ascunde în magazia de parîme sau în cea de cărbuni. Ceea ce dovedeşte că aceşti oameni deosebit de sensibili nu sînt prea viteji din fire.

Uitaţi-vă acum la secunzi, la comisarul de bord, la ofiţerul cu navigaţia şi la ceilalţi ofiţeri de marină, la toţi aceşti „baroni", cu buza de sus ţeapănă şi cu nasul aristocratic. Poate oare cineva tăgădui că, trăind de atîta vreme în sferele înalte ale milităriei, slujiţi de o armată întreagă de servitori, şi deprinşi să împartă ordine în dreapta şi-n stînga, — poate oare cineva tăgădui că tocmai datorită acestor împrejurări nasurile li s-au subţiat, devenind acviline şi cartilaginoase, ca la nişte aristocraţi ? Pînă şi bătrînul chirurg „Epidermă" avea un nas roman.

Dar n-aş putea să-mi explic de ce era cam strîmb la trup primul nostru secund — mai exact, un umăr îi atîrna mai jos decît celălalt. Cînd am băgat de seamă că aproape toţi primii secunzi întîlniţi de mine pe alte nave de război, ca şi mulţi dintre ofiţerii doi şi trei, aveau umerii lăsaţi cam la fel, am dedus că trebuie să existe o regulă generală care stă la baza fenomenului, şi m-am apucat să-l studiez, ca pe o problemă interesantă. În cele din urmă, am ajuns la concluzia că adevărata cheie a misterului stă în faptul că ei poartă vreme atît de îndelungată doar un epolet (rangul lor neacordîndu-le decît unul singur). Iar cînd reflectezi la împrejurarea, bine cunoscută, că mulţi ofiţeri de marină îmbătrînesc înainte de a ajunge să pri-

mească gradul de căpitan și să poarte *doi* epoleți, — care le-ar putea echilibra umerii, — explicația de mai sus nu-ți mai pare nesigură.

CAPITOLUL XIII

Un pustnic în mulțime

Deoarece am vorbit într-un capitol anterior despre poetul Lemsford, se cuvine să pomenesc și de prietenii noștri Nord și Williams : împreună cu Lemsford, cu Jack Chase și cu tovarășii mei de pe gabie, ei erau aproape singurii oameni cu care îmi plăcea să am de-a face la bordul fregatei. Căci nu mi-a trebuit multă vreme ca să constat că nu are rost să fiu intim cu oricine. A fi în relații strînse cu toți marinarii, fără nici un discernămînt, duce la tot felul de necazuri și conflicte, care se sfîrșesc prea adesea cu biciuirea vinovaților, și nu numai a lor. Deși eram de mai bine de un an pe fregată, zeci dintre marinari îmi erau — și aveau să-mi rămînă pînă la urmă — străini ; nu știam nici măcar cum îi cheamă, și n-aș fi în stare, acum, să-i recunosc dacă i-aș întîlni, din întîmplare, pe stradă.

În cartul mic, din primele ore ale serii, puntea principală e de obicei ticsită de oameni, care se plimbă de colo pînă colo pe lîngă tunuri, aidoma cetățenilor care „iau aer“ pe Broadway. Unii se salută grăbiți, cu o clătinare a capului (s-ar putea să nu se fi văzut de-o săptămînă), alții schimbă cîte un cuvînt amabil cu vreun amic sau

fixează o întîlnire pentru a doua zi dimineața, undeva în greement, dar mai toți trec unii pe lîngă alții fără a catadicsi să se salute. Faptul că aveam oarecum puțini prieteni la bord nu făcea din mine un caz special, deși recunosc că-mi împingeam cam prea departe exigența.

Prietenul meu Nord era un personaj oarecum aparte, iar dacă misterul presupune romantism, era desigur un personaj foarte romantic. Înainte de a căuta să fac cunoștință cu el prin mijlocirea lui Lemsford, observasem silueta lui înaltă, firavă și dreaptă, mișcîndu-se, cu pasul țanțoș al lui Don Quijote, printre pigmeii din „ariergardă", unde lucra și el. La început mi-a făcut impresia unui om peste măsură de rezervat și taciturn ; fruntea i-era adumbrită și încruntată ; și avea ceva aproape respingător în purtarea lui. Într-un cuvînt, părea dornic să dea a înțelege că lista prietenilor săi pe acest vas de război era completă, definitiv încheiată, și, ca atare, nu mai era loc pentru nimeni. Văzînd însă că singurul om cu care stătea de vorbă era Lemsford, și fiind prea generos din fire ca să mă simt jignit de răceala lui, mi-am spus că n-are rost să-l silesc să piardă pentru totdeauna ocazia de a face cunoștință cu un personaj atît de interesant ca mine. Și apoi, vedeam limpede în ochii lui că fusese cîndva cititor de cărți bune — aș fi putut să bag mîna-n foc că-l înțelesese temeinic pe Montaigne. Îmi făcea impresia că gîndește serios, și eram sigur că se călise în lupta cu adversitățile vieții. Din toate aceste pricini, inima mea tînjea după el — și eram hotărît să-l cunosc.

În cele din urmă, într-o noapte liniștită, cînd se plimba singur pe puntea superioară centru, în timp ce mai toți

oamenii moțăiau cu capul pe afetele mortierelor, am izbutit să mă apropii de el și să-l cunosc.

În noaptea aceea am cutreierat cu el toate domeniile lecturii, scufundîndu-ne în sufletul multor autori ; în noaptea aceea, Cojocel Alb a învățat mai mult decît în oricare altă noapte trăită de-atunci încoace.

Era o minune de om. Mă uimea așa cum îi uimise Coleridge [1] pe cavaleriștii printre care se înrolase. Ce l-o fi mînat pe un asemenea om să se îmbarce pe un vas de război, nu mă duce mintea. Și cum de izbutea să-și păstreze demnitatea în mijlocul unei astfel de gloate, era de asemeni un mister pentru mine. Căci nu era cîtuși de puțin marinar — era la fel de ageamiu în treburile marinărești, ca un om de la izvoarele Nigerului. Și cu toate acestea, ofițerii îl respectau, iar matelotilor li-era teamă de el. Trebuie spus totuși că-și îndeplinea conștiincios sarcinile ce-i erau încredințate, și avea norocul de a nu fi mustrat niciodată. De bună seamă că în această privință împărtășea părerile tuturor membrilor echipajului ; de aceea se hotărîse, de timpuriu, să se poarte în așa fel, încît să nu se expună niciodată riscului de a fi biciuit. Tocmai acest lucru — la care se adăuga cine știe ce durere neîmpărtășită nimănui — îl făcea pe Nord să fie un fel de pustnic, pierdut în mijlocul mulțimii de pe vasul nostru de război. Tot de timpuriu cred că și-o fi dat seama că, pentru a se feri de singurul lucru de care se temea — și anume, de bici, — trebuia să devină un soi de mizantrop, și să

[1] Poetul englez *S. T. Coleridge* (1772—1834) s-a înrolat, în tinerețe, într-un regiment de dragoni.

renunțe la multe plăceri ce i-ar fi putut face mai suportabilă viața în societate. Mai mult încă, unele dintre întîmplările petrecute la bord trebuie să-l fi îngrozit, făcîndu-l să-și spună că, oricît s-ar fi izolat de ceilalți, improbabilitatea de a cădea victimă temutului bici, nu devenea nicicodată o imposibilitate absolută.

În discuțiile mele cu el, Nord nu pomenea un cuvînt în legătură cu trecutul său — un subiect despre care mai toți surghiuniții de neam ales de pe-un vas de război abia așteaptă să vorbească ; ei își povestesc pe îndelete aventurile de cartofori, țin să arate cu cîtă nepăsare au pierdut averi întregi într-o singură seară, ce pomeni au împărțit rudelor sărace, sau ce bacșișuri au dat portarilor, și-și evocă mai ales escapadele amoroase din tinerețe, cu niște femei părăsite mai apoi și lăsate cu inima zdrobită. Nord nu avea de povestit asemenea istorii. În legătură cu trecutul, era închis și zăbrelit ca tezaurul Băncii Angliei. Din vorbele lui, nimeni dintre noi n-ar fi putut trage încheierea că existase cu adevărat mai înainte de a se îmbarca pe vas. Da, era un om cu totul aparte.

Celălalt prieten al meu, Williams, era un yankeu întreprinzător din Maine, care fusese la vremea lui atît coropcar cît și dascăl. Ne spunea o sumedenie de povești hazlii despre petrecerile țărănești la care luase parte, și ar fi putut să înșire la nesfîrșit numele ibovnicelor sale. Era un om de treabă, isteț, spiritual, plin de voie bună — un filozof vesel. Ca antidot împotriva plictiselii, era de neprețuit ; de aceea i l-am recomandat și lui Nord, cu gîndul de a-l face să se bucure și el de foloasele societății

sale ; dar întunecatul Nord i-a tăiat-o scurt, chiar în seara cînd, ieşind din umbra tunurilor, am pornit tustrei la plimbare pe puntea principală.

CAPITOLUL XIV

O secetă pe o navă de război

La puţine zile după ieşirea noastră din port, a început să circule un zvon care i-a băgat rău în sperieţi pe unii dintre marinari. Iată despre ce era vorba : din pricina unei neglijenţe fără precedent a comisarului de bord, sau poate a magazionerului din Callao, cantitatea de grog de pe fregata noastră era aproape pe terminate.

În Marina americană, legea permite fiecărui membru al echipajului să consume zilnic cîte un „gill“ [1] de alcool, servit în două porţii, înainte de micul dejun şi de masa de prînz. La auzul bătăilor de tobă, marinarii se adună în jurul unui poloboc pîntecos, plin cu delicioasa băutură ; şi, în timp ce un aspirant îi strigă pe nume, ei se prezintă şi beau dintr-o căniţă de tablă. Niciun aristocrat care soarbe vin de Tokay dintr-un pocal scînteietor nu-şi linge buzele cu o satisfacţie mai mare decît o face matelotul, bînd din căniţa lui. Multora dintre marinari, gîndul la această căniţă zilnică le deschide orizontul unor peisaje

---

[1] Măsură de capacitate echivalentă cu 0,142 l. în Anglia, şi cu 0,1118 l. în Statele Unite.

mirifice, desfășurîndu-se la nesfîrșit. E marea „perspectivă a vieții lor". Ia-le grogul, și viața nu mai are pentru ei niciun farmec. Nu încape îndoială că principalul stimulent ce-i ține pe mulți în Marină este încrederea lor nestrămutată în capacitatea guvernului american de a le furniza fără greș, și sistematic, porția zilnică de băutură. Am cunoscut destui nenorociți care mi-au mărturisit că, deoarece sufereau fără leac de patima beției și deoarece excesele lor nesăbuite îi aduseseră într-o asemenea stare de mizerie, încît nu mai aveau cum să-și astîmpere setea pe uscat, — sfîrșiseră prin a se înrola în Marină, căci vedeau în ea un azil pentru toți bețivanii, unde, pe lîngă că puteau să-și prelungească viața, datorită unui program regulat, de muncă în aer liber, aveau și posibilitatea de a-și potoli setea, de două ori pe zi, cu ajutorul unor porții modeste, dar sigure.

Odată, l-am mustrat pe un camarad de pe gabie, bețiv înrăit, în legătură cu aceste chefuri zilnice, dar cînd i-am spus că ele îi distrug sănătatea și l-am sfătuit să renunțe la grog, în schimbul sumei de bani la care-i dădea dreptul legea, el mi-a răspuns, cu un aer ștrengăresc :

— Să renunț la grogul meu ? Și pentru ce, mă rog ? Pentru că mi-e dușman și mă distruge ? Nu, băiete ! Sînt un bun creștin și țin prea mult la dușmanul meu, ca să renunț la societatea lui.

Ne putem așadar lesne imagina consternarea și groaza ce s-au înstăpînit pe puntea tunurilor la vestea că grogul e pe sfîrșite.

— S-a dus grogul ! urlă un bătrîn matelot din „vechea gardă".

— Dumnezeule ! ce durere de burtă m-a apucat ! exclamă un om de pe gabie.

— E mai rău decît holera ! strigă unul din „ariergardă".

— Mai bine s-ar fi terminat apa de băut din butoaie, zise un șef de cală.

— Dar ce, sîntem gîște și gîscani, ca să putem trăi fără *grog* ? întrebă un caporal de marină.

— Văleu ! oftă un timonier, acu'o să trebuiască să bem cu rațele !

— N-a mai rămas nici de-o căniță ? gemu un „mijlocaș".

— Nici o înghițitură ! suspină un matelot din cală.

Da, trista veste se adeveri. Oamenii nu mai auziră bătăile de tobă care-i chemau la poloboc, iar jalea și deznădejdea se abătură asupră-le ca un nor negru. Vasul aducea acum cu un mare oraș lovit de-o calamitate cumplită. Oamenii stăteau în grupuri răzlețe și discutau despre necazurile lor, plîngîndu-se unii pe alții. Dinspre gabiile înalte nu se mai auzeau, în nopțile cu lună, cîntece vesele ; iar dacă se mai spuneau povești, ele erau puține la număr, și copleșite de pauze lungi.

În această perioadă, atît de groaznică pentru mulți, sergentul de bord ne comunică, spre uimirea noastră a tuturor, că zece oameni se îmbătaseră criță. Aceștia fură aduși în fața catargului, iar la vederea lor îndoielile celor mai sceptici dintre noi se risipiră. Dar de unde anume făcuseră rost de băutură, nimeni n-ar fi putut spune. S-a observat, totuși, că ticăloșii duhneau toți a parfum de lavandă, aidoma atîtor filfizoni.

După ce-au fost supuși unui control, au fost băgați

în închisoarea de bord, situată pe puntea principală, între două tunuri. Au zăcut acolo un timp, cu brațele încrucișate pe piept, așa cum îl arată atîtea efigii pe Prințul Negru în nișa lui din catedrala din Canterbury [1].

După primul lor somn, sentinela care-i păzea a izbutit cu chiu cu vai să țină în frîu mulțimea curioșilor, nerăbdători să afle cum de reușiseră prizonierii să se îmbete criță, pe-o asemenea secetă. Pînă la urmă prizonierii au fost puși în libertate, și atunci taina a putut fi dezlegată.

Se pare că unul dintre ei, un om descurcăreț, care suferea cumplit din pricina pomenitei secete, avusese subit o idee strălucită. El prinsese de veste că stewardul comisarului de bord avea o cantitate enormă de apă-de-colonie, pe care-o adusese clandestin pe vas, cu scopul de a o vinde, pe cont propriu, localnicilor de pe coastă; dar cum cantitatea era mult mai mare decît cererea, iar la bordul fregatei nu existau alți clienți în afară de locotenentul „Boț de parîmă", stewardul se întorcea în patrie cu peste o treime din stocul inițial. Pentru a nu mai lungi povestea, acest slujbaș s-a lăsat convins, într-o discuție purtată pe ascuns cu împricinații, să se despartă de o duzină de sticle, cu al căror conținut se delectaseră. Vestea s-a răspîndit în rîndurile întregului echipaj, fiind ascunsă doar ofițerilor și subalternilor lor, iar în noaptea aceea, sticlele lunguiețe, cu gîturi de barză, umplute cu apă-de-colonie au fost golite pe furiș prin felurite unghere

---

[1] „Prințul Negru", poreclă dată lui Edward, fiul cel mare al regelui englez Edward al III-lea (1330—1376). În catedrala din Canterbury există un monument ce-l înfățișează pe „Prințul Negru" culcat, în armura lui.

şi azvîrlite în mare, prin saborduri. Cu zahăr brun, luat din dulăpioarele „cluburilor“, şi cu apă fiartă, cerşită de la bucătari, oamenii au preparat tot felul de punşuri, groguri şi cocktailuri, în care lăsau să cadă şi cîte un strop de catran, ca o fărîmă de pîine prăjită, chipurile pentru a da aromă băuturii. Fireşte, toată treaba a fost făcută în cea mai desăvîrşită taină ; şi deoarece trecuse o noapte întreagă după cheful lor, petrecăreţii păreau să fie oarecum la adăpost de pericolul de a fi prinşi ; iar cei care băuseră peste măsură, au avut un răgaz de douăsprezece ore pentru a se trezi, înainte de ivirea zorilor.

A doua zi, de la prova la pupa, întreaga fregată mirosea ca un budoar ; pînă şi găleţile de catran păreau parfumate ; iar din gura multor tunari bătrîni, cărunţi şi aprigi, ieşea cea mai înmiresmată suflare.

Uluiţi, secunzii umblau de colo pînă colo, adulmecînd furtuna ; iar domnul „Boţ“ n-a mai fost nevoit, măcar de data asta, să-şi fluture pe la nas batista parfumată. Era ca şi cum am fi navigat pe lîngă un ţărm înmiresmat, în anotimpul violetelor.

„...Pe multe leghe,
Bătrînul Ocean zîmbea, înveselit
De binecuvîntatele miresme“.

Dar vai ! aceste miresme nu puteau rămîne nedescoperite ; sergentul de bord şi caporalii lui aflară în curînd taina, punînd laolaltă informaţiile răzleţe căpătate de la unii sau alţii. Stewardul comisarului fu chemat să dea socoteală, iar de atunci încoace la bordul vasului „Neversink“ nu s-a mai putut bea nici un punş de lavandă şi nici un grog din apă-de-colonie.

CAPITOLUL XV

Un club al mîncătorilor de carne sărată și un aviz de a-l părăsi

Cam pe vremea incidentului cu apa-de-colonie, mi s-a întîmplat să fiu jignit în amorul meu propriu și zdruncinat pînă în străfundurile sufletului, de o aluzie politicoasă pe care mi-a făcut-o bucătarul echipei mele. Pentru a înțelege despre ce este vorba, se cuvine să dau mai întîi unele explicații.

Marinarii de rînd de pe o fregată sînt împărțiți în treizeci pînă la patruzeci de echipe, sau cluburi, trecute în registrul comisarului de bord sub denumirea : clubul nr. 1, clubul nr. 2 etc. Membrii fiecărei echipe își pun laolaltă rațiile sau proviziile și-și iau micul dejun, prînzul și cina, la orele fixate lor, pe puntea principală, între tunuri. Printr-o rotație fără greș, membrii fiecărei echipe (cu excepția subofițerilor) își asumă pe rînd funcțiile de bucătar și de ospătar și exercită în același timp un control asupra tuturor treburilor „clubului".

Bucătarul are la rîndu-i sarcina de a veghea asupra intereselor generale ale echipei respective, avînd grijă ca, atunci cînd sînt împărțite rațiile de carne, pîine etc., echipa să-și primească partea cuvenită, fără nici o știrbire. El dispune de un dulăpior, în care-și ține oalele, tingirile, lingurile, precum și mici rezerve de zahăr, melasă, ceai și făină.

Dar, deși i se spune „bucătar", la drept vorbind el nu este cîtuși de puțin bucătar, deoarece mîncarea pentru

întregul echipaj este preparată de un slujbaș înalt și temut, numit în mod oficial „bucătarul vasului" și secundat de cîțiva oameni care-l ajută.

Pe fregata noastră, acest personaj era un om de culoare, foarte cilibiu, pe care marinarii îl porecliseră „Moș Cafea", iar ajutoarele sale, tot tuciurii, primiseră porecle și mai poetice : „Rază de soare", „Apă de roze" și „Zi de mai".

Gătitul nu necesita prea multă pricepere, deși „Moș Cafea" ne asigura adesea că absolvise înalta școală a Casei Astor din New York, sub directa supraveghere a faimoșilor Coleman și Stetson. N-avea, practic, altceva de făcut decît să-și țină curate și lucioase cele trei cazane uriașe, în care erau fierte zilnic sute de livre de carne. În acest scop, „Rază de soare", „Apă de roze" și „Zi de mai" dădeau fuga în fiece dimineață la bucătărie, unde, goi pînă la brîu, și înarmați cu săpun și nisip, se apucau de frecat. Folosind aceste materiale într-un mod foarte viguros, izbuteau, cu prețul unei intense transpirații, să dea un luciu frumos pereților interiori ai căldărilor.

„Rază de soare" era cîntărețul acestui trio, căci în timp ce toți trei frecau de zor metalul, el îi însuflețea pe ceilalți cu niște admirabile cîntece din San Domingo, dintre care unul suna astfel :

„Îmi pierdui, of, of ! în barcă-un pantof !
Aoleo, băiete !
Și-ntr-o pilotină, pe o mare lină,
Una dintre ghete !
Freacă deci căldarea, freac-o tare,
Să lucească-n soare !"

Ascultîndu-i pe africanii aceia, care-şi uşurau munca prin cîntecele lor vesele, nu-mi puteam stăpîni un simţămînt de revoltă împotriva unei reguli imemoriale, ce le interzice marinarilor de pe-un vas de război să cînte, aşa cum fac cei din flota comercială, cînd trag parîmele sau execută vreo altă manevră. Singura muzică îngăduită pe-un vas de război în asemenea momente este cea a fluieratului strident al ajutorului de boţman, — o muzică mai îngrozitoare decît absenţa oricărei muzici. Iar dacă ajutorul de boţman nu se află prin preajmă, mateloţii trebuie să tragă parîmele într-o adîncă tăcere, întocmai ca nişte ocnaşi ; sau, de nu, să încerce a-şi armoniza mişcările, cîntînd maşinal : *un, doi, trei*, şi trăgînd împreună după aceea.

După ce „Rază de soare", „Apă de roze" şi „Zi de mai" au dat căldărilor un asemenea lustru, încît, dacă ai vîrî înăuntru o mănuşă albă, din piele de căprioară, ar ieşi fără nici o pată — ei o zbughesc din văgăunile lor şi pun la fiert apă, pentru cafea. Cînd cafeaua a fiert, şi a fost pritocită în nişte găleţi speciale, bucătarii diferitelor echipe vin cu carnea sărată — pachete legate cu sfoară şi etichetate, care sînt azvîrlite grămadă în aceleaşi cazane, ca să fiarbă. După ce carnea e pescuită cu o furcă uriaşă, în cazane e turnată apa pentru ceaiul de seară, care are, din această pricină, o aromă asemănătoare celei a supei de oase.

Din cele de mai sus se poate vedea că „bucătarul" unei echipe nu prea are ce face, în materie de gătit, munca lui rezumîndu-se la transportarea proviziilor din marea bucătărie democratică a vasului. Totuşi, în unele privinţe, slujba lui îi dă destulă bătaie de cap. De două ori pe săp-

tamînă fiecare marinar primește cîte o rație de unt și de brînză, iar bucătarul e singurul păstrător al acestor delicatese. Marea lui dificultate este de a-și gospodări atît de bine proviziile, încît să-i mulțumească pe toți. Unii mîncăi ar vrea să înghită tot untul la o singură masă, și să isprăvească și brînza în aceeași zi ; alții pretind ca lactatele să fie puse de-o parte pentru zilele de post, cînd nu se servește altceva decît pîine și carne ; alții, în sfîrșit, ar vrea să li se dea cîte o fărîmiță de unt și de brînză, ca desert, la fiece masă. Toate aceste puncte de vedere dau naștere la nesfîrșite discuții, certuri și altercații.

Cîteodată, îl poți vedea pe bucătar așezat pe un butoiaș de chibrituri în capul unei mese improvizate pe punte, între tunuri, și așternută cu propriu-i ștergar — un dreptunghi de pînză pictată — pe care stau înșirate oale, castroane și gamele ; cu nădragii sumeși, și cu brațele dezvelite, dumnealui prezidează ospățul.

— Uite ce e, băieți, astăzi nu puteți căpăta unt. Îl pun de-o parte pentru mîine. Habar n-aveți ce preț are untul, măi băieți ! Hei, Jim, ia-ți jos copita de pe ștergar ! La naiba, unii dintre voi n-au maniere nici cît porcii ! Repede, repede, băieți ! Haliți mai repede, căci mai am de pregătit aluatul pentru mîine. Unii dintre voi halesc încet de parcă eu n-aș avea nimic altceva de făcut decît să șed pe butoiașul ăsta și să mă uit. Hai, băieți, ați halit destul ! Cărați-vă de-aici, și lăsați-mă să strîng masa.

Cam așa ne vorbea unul dintre bucătarii numiți periodic în fruntea „clubului" numărul 15. Era un flăcău înalt și energic, care fusese cîndva frînar de cale ferată, și care ne ținea din scurt : nu exista apel împotriva deciziilor lui.

Dar situația se schimba cînd le venea rîndul altora dintre noi. Atunci, trebuia să fim cu băgare de seamă ; mîncatul devenea o corvoadă plicticoasă, iar digestia ni-era serios stînjenită de un discurs neprietenos privitor la carnea sărată.

Aveam uneori senzația că hartanele de porc — fierte cu păr cu tot, încît semănau cu bărbiile țepoase și sfrijite ale unor cazaci nespălați și lihniți de foame — nu erau deloc străine de atmosfera încordată ce domnea adesea în „clubul" nostru. Oamenii jupuiau pielea tare a bucăților de porc, de parc-ar fi fost niște Piei-Roșii scalpînd capetele unor creștini.

Unii îl înjurau pe bucătar, învinuindu-l că ne-ar drămui untul și brînza, ca să le pună deoparte pentru sufletelul lui — poate ca să le vîndă cu suprapreț altor echipe și ca să se îmbogățească astfel pe socoteala noastră. Alții îl blestemau pentru murdăria lui, și-și examinau cu un ochi foarte critic blidele și castroanele, răzuindu-le cu briceagul. Bucătarul era batjocorit apoi pentru „aluaturile" lui nenorocite și pentru alte preparate deficitare.

Băgînd de seamă, încă de la început, toate aceste lucruri, eu, Cojocel Alb, eram tare necăjit la gîndul că o să-mi vină și mie rîndul odată și-odată, să primesc asemenea mustrări. Nu știam cum aș fi putut să scap. Totuși, cînd mi-a venit însfîrșit rîndul, am primit cu resemnare cheile de la dulapul cu alimente, rugîndu-mă fierbinte Cerului să-mi dea tăria de a îndura. Mă hotărîsem să fiu un ospătar imparțial, și să-i servesc pe toți cum se cuvine, ca să n-aibă ce cîrti împotrivă-mi.

În prima zi trebuia făcut un „aluat“ — treabă ce le revenea bucătarilor, deși fiertul pomenitului „aluat“ intra în atribuțiile lui „Moș Cafea“ și ale ajutoarelor sale. Mi-am pus în gînd să mă pregătesc temeinic pentru „aluatul“ acela. să-mi concentrez toate energiile asupra lui și să-i insuflu însuși duhul artei, realizînd o capodoperă a genului, un „aluat“ care să le dea de rușine pe toate celelalte, și să-mi facă memorabilă scurta domnie.

Am obținut de la magazioner făina și stafidele cuvenite, iar de la „Moș Cafea“ seul de vacă ; apă, am luat cît am avut nevoie, din poloboc. După aceea m-am dus în vizită la ceilalți bucătari, pentru a compara rețetele lor de „aluat“ ; după ce le-am cumpănit bine pe toate, luînd din fiecare cîte un ingredient menit să asigure originalitatea propriei mele rețete, m-am apucat de treabă, cu o hotărîre solemnă. Punînd diferitele părți componente într-o formă de tablă, le-am frămîntat vreme de-o oră, fără să-mi pese de bieții mei plămîni, siliți să respire într-un ritm nimicitor ; am scurs apoi aluatul semilichid într-un sac de pînză, pe care l-am legat la gură și, adăogîndu-i eticheta, l-am predat lui „Apă de roze“, care a azvîrlit prețiosul sac într-un cazan, laolaltă cu alte cîteva duzini de saci.

Clopotul de bord bătu de opt ori. Boțmanul și ajutoarele sale îi chemară pe marinari la masă ; oamenii din echipa mea luară loc, cu cuțitele-n mîini, la masa pe care-o așternusem cu un ștergar, — gata să se năpustească asupra „aluatului“. Așteptînd în bucătăria cea mare să-mi vină rîndul, am primit în cele din urmă sacul cu „budincă“ ; l-am adus la ai mei, și am început să-i desfac băierile.

A fost un moment, aş putea spune, de spaimă, de neliniște. Mîinile îmi tremurau ; ochii tuturor erau ațintiți asupră-mi ; erau în joc faima și onoarea mea. Am dezvelit încetișor „aluatul“, legănîndu-l pe genunchi, întocmai cum leagănă doica un prunc înainte de culcare. Emoția mi-a sporit în clipa cînd am tras sacul în jos, și a devenit intensă în momentul cînd am pus „budinca“ în farfuria întinsă de-o mînă nerăbdătoare. Dar vai ! „budinca“ a căzut, ca un om împușcat la o petrecere ! Era, pasămite, mai grea decît inima unui păcătos ; și tare — ca faimosul cocoș care-a cîntat în zorii zilei cînd Petru a spus o minciună.

— Pentru numele lui Dumnezeu, oameni buni, îngăduiți-mi să vă spun un cuvînt. Mi-am făcut datoria în ce privește „aluatul“, mi-am...

Dar camarazii mei mi-au înecat scuzele sub un potop de reproșuri. Unul dintre ei a propus ca fatala „budincă“ să-mi fie legată la gît, ca o piatră de moară, iar eu însumi să fiu azvîrlit peste bord. Ce mai ? ! o făcusem fiartă ! „Budinca“ aceea avea să-mi apese ca o povară grea pîntecul și sufletul.

Eram disperat ; ajunsesem să urăsc popularitatea — răspundeam cu dispreț la disprețul oamenilor, pînă cînd, săptămîna mea de servici la bucătărie s-a sfîrșit, și i-am putut astfel înmîna succesorului meu cheile dulăpiorului cu alimente, vîrîte în sacul pentru budincă.

Între mine și oamenii din această echipă relațiile nu fuseseră niciodată prea cordiale ; încă de la început, se arătaseră porniți împotriva cojocelului meu alb. Pe semne că-și vîrîseră în cap ideea stupidă că purtam acest cojocel ca să-mi dau aere, și să par un om important, — sau poate

ca să ascund în el unele bunătăți șterpelite din dulăpiorul cu alimente. Numai că, la drept vorbind, nici ei nu prea erau niște sfinți ; avînd în vedere cele pe care le voi descrie îndată, această mărturisire poate să treacă drept pură răutate — dar simt nevoia să-mi descarc sufletul.

După săptămîna în care-am fost de servici la bucătărie, oamenii din echipa mea și-au schimbat treptat purtarea față de mine ; au început să mă jignească, au devenit reci și distanți ; nu-mi mai adresau decît rareori vreun cuvînt, în timpul meselor, și atunci, doar pentru a face aluzii malițioase la „budinca" mea, ca și la cojocelul meu, din care, cică, în zilele ploioase, se scurgeau stropi de apă pe ștergarul ce acoperea masa. Totuși, nu bănuiam că ar putea pune ceva la cale împotriva mea. Dar vai ! tocmai asta făceau !

Într-o seară, cînd eram cu toții la cină, am băgat de seamă anumite ochiade și semne schimbate în tăcere cu bucătarul de servici. Acesta era un individ scund și mieros, care fusese cîndva, pe uscat, patronul unei bodegi unde se serveau stridii. Omul ăsta îmi purta pică. Aruncînd o privire ștergarului de pe masă, el spuse că unii oameni nu știu niciodată cînd anume absența lor e mai de dorit decît prezența lor. Fiind vorba de o observație cu caracter general, am aprobat-o în tăcere, cum ar fi făcut orice om cu scaun la cap. Dar această remarcă a fost urmată de o alta, și anume, că unii oameni nu numai că nu știu niciodată cînd sînt indezirabili, dar se încăpățînează să rămînă în societatea în mijlocul căreia prezența lor e de nedorit, și tulbură în felul acesta liniștea pomenitei societăți. Era, însă, tot o observație cu caracter general, care nu putea fi

respinsă. În tăcerea lungă şi rău prevestitoare ce se lăsase, am băgat de seamă că ochii tuturor erau aţintiţi asupra mea şi a cojocelului meu alb ; bucătarul începu apoi să explice cît de neplăcută e prezenţa unui veşmînt veşnic ud într-o sală de mese, mai ales cînd acest veşmînt este alb. Atacul venea mai aproape de ţintă.

Da, camarazii mei voiau să mă elimine din rîndurile lor ; eram însă hotărît să mai zăbovesc puţin printre ei, fără să bănuiesc că bucătarul-moralist va continua să mă împroaşte cu insinuările lui, de faţă cu toţi ceilalţi. Dar, dîndu-şi seama că pe aceste căi ocolite n-o să-şi atingă niciodată ţinta, schimbă macazul : pe scurt, îmi aduse la cunoştinţă că toţi membrii echipei, aci de faţă, mă avertizau că trebuie să-mi caut un alt loc de masă, întrucît nu mai priveau cu ochi buni nici societatea mea, nici pe aceea a cojocelului meu alb.

Am rămas perplex. O asemenea lipsă de tact şi delicateţă ! Bunul simţ ar fi trebuit să le sugereze că o comunicare de acest gen se cuvine făcută într-o discuţie între patru ochi, sau — şi mai bine — prin scris. M-am ridicat numaidecît de la masă, mi-am strîns cojocelul pe trup şi, înclinîndu-mă, am plecat.

Trebuie să spun că, a doua zi, am fost primit cu braţele deschise de o echipă strălucită — echipa numărul 1 ! — care-l avea în rîndurile ei pe nobilul meu staroste Jack Chase !

Echipa aceasta era alcătuită mai ales din fruntaşii de pe puntea tunurilor care, dintr-o explicabilă mîndrie, îşi spuneau „Clubul tunurilor de mare calibru“ înţelegînd prin asta că erau, toţi, nişte oameni de mare capacitate intelec-

tuală şi fizică. Masa lor era bine plasată. La stînga aveau ca vecini echipa nr. 2, alcătuită din diverşi petrecăreţi şi glumeţi, care-şi savurau cu un spirit epicureic mîncarea, şi erau cunoscuţi sub denumirea de „societate pentru distrugerea cărnii de vacă şi de porc". La dreapta aveau ca vecini echipa nr. 31, alcătuită în întregime din oameni de pe gabii — nişte flăcăi aprigi şi focoşi, care-şi ziceau „Invincibilii de pe «Neversink»". În faţă se afla una din echipele corpului de marină, cuprinzînd elita acestui corp — cei doi caporali, toboşarul şi fluierarul, precum şi şase-şapte soldaţi neaoşi-americani, destul de cilibii, care luptaseră în campania contra seminolilor [1], iar acum îşi pipărau masa cu istorii despre ambuscadele crîncene din mlaştinile Floridei ; unul dintre ei istorisea o poveste uluitoare, despre lupta lui corp la corp cu Osceola, căpetenia indiană, cu care se bătuse din zori pînă la vremea micului dejun. Acelaşi soldat bătăios se mai lăuda că ar fi în stare să-ţi smulgă o aşchie dintre dinţi, de la douăzeci de paşi, — ar fi pus rămăşag pe orice sumă de bani ca s-o dovedească ; negăsind însă nici un amator, a rămas cu lauda.

Pe lîngă numeroasele atracţii pe care ţi le oferea, „Clubul tunurilor de mare calibru" mai avea şi avantajul că, datorită prezenţei în rîndurile sale a atîtor *subofiţeri,* toţi membrii săi erau scutiţi să lucreze ca bucătari şi ca ospătari. Un „bucătar permanent" se ocupa de aceste treburi, pentru toată durata expediţiei. Era un lungan sfrijit, cu faţa palidă, cunoscut sub porecla „Fus de ancoră". În zilele foarte călduroase, el obişnuia să-şi facă vînt, la masă, cu

---

[1] *Seminoli,* trib indian, ai cărui supravieţuitori se găsesc astăzi pe teritoriul statului Oklahoma în S.U.A.

poala hainei sau cămăşii, pe care-o purta, şleampăt, deasupra pantalonilor. Jack Chase, preşedintele „Clubului", îl mustra adeseori pentru această abatere de la codul bunelor maniere, dar obiceiul ăsta, al „bucătarului permanent", devenise, pe cît se părea, un nărav de nevindecat. Tot Chase a încercat însă, în repetate rînduri, să-l scuze pe mitocan în faţa mea, simţind probabil nevoia de a-mi menaja susceptibilitatea de nou venit în rîndurile „Clubului". Într-o zi, el şi-a încununat observaţiile printr-o remarcă filozofică :

— Ce vrei, dragă Cojocele Alb, la ce te poţi aştepta din parte-i ? Tot răul vine din faptul că distinsa noastră echipă e nevoită să stea la masă cu bucătarul ei.

La bordul fregatei se aflau mai mulţi „bucătari permanenţi" — îndeobşte nişte oameni de nimic, incapabili să nutrească vreun sentiment ales şi să viseze la cucerirea unor lumi noi ; ei se mulţumeau să-şi prepare „budincile", să aştearnă masa, şi să strîngă farfuriile de cîte trei ori pe zi, — şi asta, în toţi cei trei ani ai călătoriei. Foarte rareori îi puteai vedea pe spardec, fiindcă stăteau mai tot timpul departe de privirile oamenilor.

CAPITOLUL XVI

Instrucţia militară pe un vas de război

Pentru un om liniştit din fire, aplecat spre meditaţie şi ostil vacarmului, eforturilor fizice exagerate, şi oricărei forme de agitaţie inutilă, nimic nu poate fi mai trist decît

așa-zisa „mobilizare generală“, practicată pe toate vasele de război ; denumirea e cum nu se poate mai potrivită, deoarece este vorba de participarea întregului echipaj.

Întrucît scopul precis pentru care e construit și lansat la apă un vas de război este acela de a susține lupte navale, se consideră, firește, necesar ca echipajul să fie instruit temeinic în tainele meșteșugului militar. De unde, aceste exerciții de „mobilizare generală“, în care toți matelоții sînt trimiși la posturile lor lîngă tunurile de pe diferitele punți, unde se înscenează lupte cu un inamic fictiv.

Apelul este lansat de toboșarul vasului ; acesta execută un fel de marș într-o cadență sacadată, ce amintește de pașii unor grenadiri care-și lovesc călcîiele de fier. E un cîntec foarte frumos, după cum se poate vedea din refrenul următor :

„De piatră ni-s navele, ni-s veseli flăcăii,
Și gata să lupte, da, gata oricînd
Să lupte și veșnic să-nvingă, luptînd.“

Pe vreme călduroasă, acest exercițiu la tunuri este extrem de neplăcut, ca să nu spun mai mult, căci te face să nădușești și să te-ncingi amarnic. Eu, unul, nu-l puteam suferi.

Sînt la fel de curajos ca Iuliu Cezar, iar la nevoie mă pot bate ca un al doilea Caius Marcius Coriolanus. Dacă scumpa și-n veci glorioasa mea patrie ar fi vreodată amenințată de năvălitori, iar Congresul mi-ar ordona să încalec pe-un cal de război, în avangardă, s-ar vedea atunci cum știu să-mi fac datoria ! Dar să te spetești și să nădușești într-o bătălie fictivă ; să-ți irosești prețioasa suflare

a prețiosului trup într-un simulacru ridicol ; să alergi pe punți prefăcîndu-te că transporți în cală trupurile celor uciși sau răniți ; să-ți bagi în cap că vasul a explodat, pentru a-ți cultiva „prezența de spirit", în vederea unor explozii reale, — toate acestea, eu le disprețuiesc, căci sînt nedemne de un matelot adevărat și de un om curajos.

Acestea erau sentimentele mele, atunci ca și acum ; dar cum la bordul fregatei, libertatea mea de gîndire nu mergea pînă la libertatea de expresie, eram silit să țin aceste sentimente ascunse în propriu-mi suflet, deși mă bătea uneori gîndul să-i adresez domnului comandor o scrisoare confidențială pe această temă.

Postul meu în baterie se afla la una din mortierele pentru ghiulele de 32 de funți, în partea dinspre tribord a punții de comandă [1]. Postul acesta nu-mi plăcea deloc, deoarece, după cum se știe, în timpul unei bătălii navale puntea de comandă este unul din cele mai expuse locuri

---

[1] Pentru uzul eventualilor cititori Quakeri, nu strică să explicăm în cîteva cuvinte ce înseamnă o mortieră. Mortiera este un tun relativ scurt și ușor pentru calibrul său. O mortieră care lansează ghiulele de 32 de funți cîntărește incomparabil mai puțin decît un tun cu țeavă lungă, care aruncă ghiulele de numai 24 de funți. Ea se mai deosebește de un tun lung și prin faptul că e manevrată cu ajutorul unui trăgător plasat dedesubt, în loc de brațele laterale scurte, numite *pivoți*. De asemenea, *afetul* ei se deosebește de acela al unui tun cu țeavă lungă, prin mecanismul de glisare de care dispune — întocmai ca o masă ce se poate mări ; dar gîsca de pe masa aceasta e o gîscă de fier, umplută cu materialele cele mai indigeste. În linie dreaptă, bătaia unei mortiere nu depășește 150 de iarzi, adică mult mai puțin decît bătaia unui tun lung. Dar cînd e de mare calibru, mortiera poate azvirli, în aceste limite, tot soiul de proiectile distrugă-

de pe-o navă de război, din pricină că acolo sînt prezenți ofițerii cu rangurile cele mai înalte ; inamicul are uneori prostul și grosolanul obicei de a trage la țintă în butonii lor. Dacă am fi întîlnit o navă inamică, n-ar fi fost de mirare ca vreun țintaș prost, de pe gabiile navei aceleia, să mă găurească *pe mine* c-un glonț, în loc să-l nimerească pe comandor ! Dacă l-ar fi nimerit, de bună seamă că el nu s-ar fi sinchisit prea mult, fiind deprins cu asemenea lucruri — de fapt, avea și așa un glonț în trup. Pe cînd eu, eram cu totul neobișnuit să văd zburîndu-mi în jurul capului gloanțele astea, trase la întîmplare. Și apoi, fregata noastră era un vas-amiral, și toată lumea știe ce loc periculos a fost puntea de comandă a vasului-amiral al lui Nelson în timpul bătăliei de la Trafalgar, — gabiile navelor inamice erau înțesate de soldați care trăgeau de sus în amiralul englez și-n ofițerii săi. Mulți marinari aflați la tunurile de pe acea punte vor fi primit, sărmanii, cîte un glonț destinat vreunui purtător de epoleți.

Mărturisindu-mi deschis simțămintele în legătură cu acest subiect, nu renunț cîtuși de puțin la pretenția de a fi socotit un om de curaj, ci îmi proclam doar refuzul categoric de a fi împușcat în locul altuia. Dacă e să fiu împușcat, vreau ca inamicul să știe precis că eu sînt per-

---

toare, fiind astfel foarte periculoasă de aproape. Mortierele se pot găsi acum pe punțile multor nave engleze și americane. Armamentul mai tuturor fregatelor moderne se compune în întregime din mortiere (în engleză *carronade* (n. t.) — nume derivat din acela al satului Carron din Scoția, în ale cărei vestite topitorii a fost turnat pentru prima oară acest Atila de fier) (n. a.).

soana pe care dorea s-o împuşte. Acel Trac viteaz care i-a trimis regelui Macedoniei, laolaltă cu complimentele sale, o săgeată cu inscripţia : *„Pentru ochiul drept al lui Filip“*, a dat un frumos exemplu tuturor războinicilor. Graba dezordonată şi lipsită de discernămînt cu care se bat astăzi atît marinarii cît şi soldaţii, îl umple de jale pe orice veteran serios şi conştiincios, îndeosebi dacă se nimereşte să aibe o minte ordonată, de contabil. Nu mai e vorba de iscusinţă sau de curaj. Două tabere, înarmate cu plumb şi cu fier, se învăluie într-un nor de fum şi îşi lansează în toate direcţiile proiectilele. Dacă te nimereşti în calea lor, eşti lovit, poate chiar omorît ; dacă nu, scapi. În luptele navale, dacă ai norocul sau ghinionul — depinde de caz — să-ţi vezi arborele trinchet aruncat peste bord de o ghiulea trasă la întîmplare prin norul de fum, şi apoi cîrma demontată de o altă ghiulea, — te pomeneşti dezarmat, la cheremul inamicului, care, în consecinţă, se proclamă învingător, deşi această onoare îi revine de drept legii Gravitaţiei, ce acţionează asupra proiectilelor trase de inamic prin fum. În loc să-şi lanseze-n văzduh plumbul şi fierul, ar fi, deci, mult mai cinstit ca adversarii să azvîrle un ban în aer şi să vadă cine-a cîştigat, adică pajura.

Mortiera la care eram postat era cunoscută sub denumirea de „Tunul nr. 5“, şi se afla sub supravegherea primului secund. Servanţii, însă, îi ziceau „Bet cea oacheşă“.

Porecla asta îi fusese dată de către tunarul-şef, un negru chipeş, în cinstea iubitei sale, o femee de culoare din Philadelphia. Eu mînuiam vergeaua şi buretele acestei mortiere — le mînuiam cu pricepere şi rîvnă. N-am nici un fel de îndoială că, dacă eu şi mortiera mea am fi luat

parte la bătălia Nilului, ne-am fi cucerit amîndoi nemurirea: vergeaua ar fi fost agăţată undeva în catedrala Westminster, iar eu, înnobilat de regele Angliei, aş fi primit din mîna parfumată a secretarului particular al Maiestăţii sale o epistolă scrisă de augusta-i mînă.

Dar era tare greu să vîri şi să scoţi prin sabord matahala aceea de fier, mai ales că trebuia s-o faci într-o clipă. Apoi, la auzul unui ordin înfricoşător, scrîşnit printre dinţi de însuşi căpitanul, trebuia să alergăm de la tunurile noastre şi, punînd mîna pe lăncii şi pistoale, să alungăm o armată imaginară care, potrivit fanteziei ofiţerilor noştri, ne lua cu asalt nava, din toate părţile. După ce dădeam iama în atacatori, ne repezeam înapoi la tunuri, şi iar ne smuceam coatele din încheieturi.

Între timp, de pe gabia arborelui trinchet se auzea strigătul: „Foc! foc! foc!“ şi o echipă de mateloţi punea în funcţiune o tulumbă. Pe urmă, se auzea „Foc!“ pe puntea principală, şi atunci întreaga navă intra în panică, de parcă ar fi izbucnit un incendiu pe-un penitenciar plutitor.

N-au oare habar ofiţerii din flota noastră, de regulile elementare ale sănătăţii? Nu ştiu ei oare că acest exerciţiu violent, care se ţine de obicei îndată după o masă copioasă, poate provoca dispepsie? Mîncarea nu ne mai făcea nici o plăcere; gustul fiecărei îmbucături era distrus de gîndul că în clipa următoare am fi putut auzi bătăile de tobă ale apelului.

Căpitanul nostru era un asemenea zbir, încît uneori poruncea să fim treziţi din hamace în toiul nopţii, şi atunci urma o scenă pe care pana şi cerneala n-au puterea s-o

descrie. Cinci sute de bărbaţi stăteau în picioare, se îmbrăcau, îşi luau aşternutul şi alergau spre plasele în care trebuiau să-l aşeze ; după care, dădeau fuga la posturile lor — fiecare îmbrîncindu-şi vecinul — unii sus în greement, alţii jos în cală, unii într-o direcţie, alţii în direcţia contrară ; şi, în mai puţin de cinci minute, fregata era gata de luptă, şi învăluită într-o tăcere de mormînt ; aproape fiecare om se afla exact în locul unde ar fi fost dacă inamicul ar fi atacat aevea. Întocmai ca un miner din Cornwall în puţul lui, tunarul scormonea în arsenalul de sub popotă, luminat de nişte felinare puse înapoia unor geamuri fixate în cloazonul navei. „Pulberarii", adică băieţii care transportau cartuşele, circulau printre tunuri, unde încărcătorii stăteau gata să le primească.

„Pulberarii" aceştia joacă un rol ciudat în timpul unei bătălii. Intrarea în arsenalul unde-şi procură hrana pentru tunuri, este acoperită de un paravan de lemn, în spatele căruia stă un tunar care-i serveşte pe oameni cu cartuşe, printr-un fel de deschizătură, largă cît un braţ. Ghiulelele inamicului (poate înroşite de foc) zboară în toate direcţiile ; pentru a-şi feri cartuşele, „pulberarii" le înfăşoară grăbiţi în vestoanele lor şi se caţără apoi pe scări pînă la tunuri, — ai zice că-s nişte chelneri care aleargă cu plăcintele lor fierbinţi pentru micul dejun.

În timpul unei „mobilizări generale" lăzile cu muniţie sînt descoperite, lăsînd să se vadă „ciorchinii", cum bine li se spune mitraliilor (deşi un asemenea ciorchine primit în abdomen ar fi un desert jalnic), precum şi alte proiectile de fier, toate vîrîte în nişte lădiţe de tablă asemănătoare lădiţelor cu ceai.

Închipuiți-vă o corabie navigînd noaptea în direcția inamicului, cu tunurile în poziție de tragere, cu focoasele aprinse, și cu fiecare șef de tun la postul său !

Dar, dacă ar fi intrat într-adevăr în acțiune, fregata „Neversink“ ar mai fi făcut și alte pregătiri, deoarece, oricît de multe asemănări ar exista între realitate și simulacrul ei, acestea se deosebesc radical, dacă le examinezi în profunzime. Ca să nu mai vorbim de fețele încordate și palide ale tunarilor și de simțămintele înăbușite în inimile lor, nava însăși ar avea, în asemenea clipe, o cu totul altă înfățișare în unele privințe. Ea ar semăna oarecum cu un vast castel ce se pregătește pentru o mare petrecere : ușile glisante sînt trase atunci la perete, odăile sînt transformate în saloane, și toate obstacolele sînt înlăturate, pentru a mări cît mai mult cu putință spațiul disponibil. Căci, înaintea unei bătălii, toate cloazoanele navei sînt scoase ; pînă și în ferestrele salonului comandorului sînt amplasate tunuri grele ; între popota ofițerilor și „cluburile“ mateloților nu mai e niciun hotar, decît cel mult un drapel, folosit în chip de perdea. Dulăpioarele cu alimente ale marinarilor sînt mutate în cală, iar paturile de spital (care abundă pe orice vas de război) sînt scoase din magazia de vele și așezate la îndemînă, pentru a-i primi pe răniți ; mesele de operație, pentru tăierea celor schilodiți, sînt așezate în *cocpit*[1]. Vergile sînt fixate în lanțuri ; ici-colo sînt distribuite ecrane ignifuge ; între tunuri se clădesc movile întregi de ghiulele ; de grinzi sînt

---

[1] Spațiu deschis de la pupa unei nave, amenajat pentru uzul echipajului.

prinse, la o înălţime uşor accesibilă, „dopurile" pentru astuparea găurilor ; şi baloturi întregi de fultuială, mari ca nişte calupuri de brînză de Olanda, sînt montate pe marginile afeturilor.

O deosebire destul de mare s-ar vădi şi în îmbrăcămintea oamenilor, atît a ofiţerilor cît şi a marinarilor de rînd. Îndeobşte, ofiţerii luptă aşa cum filfizonii dansează, adică, în ciorapi de mătase, astfel încît, cînd se întîmplă să fie răniţi la picior, ciorapii pot fi scoşi de către chirurg mai lesne decît ar fi cei de bumbac, care se lipesc de rană. Un căpitan econom din fire, ar avea grijă să-şi îmbrace picioarele în mătase, dar şi-ar putea cruţa hainele bune, luptînd în cele vechi. Căci, pe lîngă că-i mai bine să-ţi vezi tăiată-n bucăţi o haină veche decît una nouă, trebuie să fie tare neplăcut să mori într-un veşmînt scrobit, cu subsuorile încă ţepene. În asemenea momente, omul trebuie să se simtă slobod, la largul lui, nestingherit de curele şi bretele. În gîndurile-i despre veşnicie nu se cuvine să se-amestece nici un pic de ură împotriva croitorului său. Seneca a înţeles acest lucru, cînd s-a decis să moară gol într-o cadă. Îl înţeleg şi marinarii de pe-un vas de război, căci mai toţi luptă goi pînă la brîu, şi nu poartă pe ei decît o pereche de pantaloni marinăreşti, şi-o eşarfă.

Un căpitan care-ar combina spiritul de economie cu un patriotism prudent, ar ordona probabil ca velele gabier să fie învergate, ferindu-şi astfel pînzele cele mai bune de primejdia de a fi sfîşiate în bucăţi, căci se ştie că proiectilele inamicului zboară îndeobşte destul de sus. De la o distanţă mare, un tun care-ar ţinti în coca unui vas, şi-ar

trimite ghiuleaua hăt deasupra velelor-zburător, dacă servantul lui n-ar ține seama de ruliu.

La aceste deosebiri dintre o luptă fictivă și o canonadă reală, se adaugă aspectul general al navei, în momentul cînd se dă semnalul pentru retragere : în cazul dintîi, ar domni pe vas o ordine și o disciplină, cu neputință de păstrat atunci cînd se dă o bătălie adevărată. Căci în asemenea împrejurări, parapetele navei ar putea s-arate ca zidurile caselor din vestul cartierului newyorkez Broadway, după ce-au fost luate cu asalt și incendiate de o mulțime de negri. Vînjoasele noastre catarge și vergi ar putea să zacă vraiște pe punți, aidoma unor crengi smulse de furtună într-o pădure ; din parîmele noastre, tăiate și rupte alandala, ar picura catran din fiece șuviță ; iar puntea tunurilor, presărată cu așchiile căzute din scîndurile rănite, ar putea să semene cu atelierul unui dulgher. După terminarea bătăliei, cînd ni s-ar porunci să dăm jos hamacele din plase (unde ele joacă rolul baloturilor de bumbac la New Orleans), am putea găsi în păturile noastre schije și gloanțe. Și, în timp ce chirurgul și asistenții săi mînjiți de sînge ca niște măcelari, ar tăia brațe și picioare pe punte, un om din echipa dulgherului ar repara brațele și picioarele scaunelor și meselor rupte din cabina comandorului, pe cînd ceilalți membri ai echipei ar *matisi* și ar *înădi* catargele și vergile sfărîmate. După ce prin găurile de drenaj s-ar scurge ultimul șuvoi de sînge, punțile ar fi spălate, iar bucătarii le-ar străbate de la un capăt la altul, stropindu-le cu oțet fierbinte, pentru a scoate din scînduri duhoarea de abator, care altminteri ar dăinui săptămîni în șir după terminarea bătăliei.

Iar cînd s-ar face apelul oamenilor, la lumina unui felinar, mulți mateloți răniți, cu cîte un braț înfășurat într-un bandaj, ar răspunde în numele unor camarazi care n-ar mai fi niciodată în stare să răspundă singuri :

— Tom Brown ?

— Mort, domnule.

— Jack Jewel ?

— Mort, domnule.

— Joe Hardy ?

— Mort, domnule.

Și, în dreptul numelor acestor oameni, ar apărea în registre niște semne scrise cu cerneală roșie — un lichid sîngeriu, a cărui întrebuințare este foarte nimerită în astfel de ocazii.

CAPITOLUL XVII

Lansați cuterele doi, trei și patru !

În dimineața care-a urmat unuia dintre exercițiile acestea am pescuit un colac de salvare, care plutea pe aproape.

Era un rotocol mare de plută, gros de vreo opt „inci", cu un diametru de patru picioare, și acoperit cu o pînză gudronată. De jur-împrejur tîra niște capete de parîmă înodate în chip fantezist, — parc-ar fi fost căpățînile unor turci : erau, însă, funiile de care trebuiau să se agațe înecații. În mijlocul plutei acesteia stătea înfipt un țăruș drept și sculptat, ceva mai scurt decît un lemn

de suliță. Întreg colacul era încrustat cu cochilii, iar pe margini îi atîrnau alge. Delfini se zbenguiau și țîșneau în jurul lui, iar peste vîrful țărușului se rotea o pasăre albă. Colacul fusese pe semne aruncat de multă vreme peste bord, pentru a-l salva pe vreun nenorocit, care desigur că se înecase, colacul depărtîndu-se prea mult de el.

Oamenii de la teuga îl pescuiră, la prova, iar marinarii se strînseră buluc în jurul lui.

— Semn rău ! semn rău ! exclamă șeful echipei de la prova. N-o să treacă mult, și-o să fim cu unul mai puțin la socoteală.

Dogarul vasului, în a cărui sarcină cade și păstrarea în bune condițiuni a colacilor de salvare, își făcu apariția.

Pe vasele de război sînt atîrnați zi și noapte, în permanență, cîte doi colaci la pupa, unde doi marinari înarmați cu securi se plimbă de colo pînă colo, gata să arunce peste bord colacii, tăindu-le frînghia, la auzul celui dintîi strigăt. Oamenii aceștia se schimbă din două în două ore, întocmai ca niște sentinele. În marina comercială sau în flota de baleniere nu se iau asemenea măsuri de precauție, ceea ce dovedește cît de grijuliu cu viețile oamenilor este regulamentul navelor de război. Un exemplu cît se poate de grăitor al acestei griji ni-l oferă bătălia de la Trafalgar, unde, după ce, potrivit lordului Collingwood, au pierit „mai multe mii" de marinari francezi și — conform statisticilor oficiale — o mie șase sute și nouăzeci de englezi au fost uciși sau răniți, căpitanii navelor rămase întregi le-au ordonat

sentinelelor să-şi lase tunurile dătătoare de moarte, pentru a-şi face datoria umanitară, tăind parîmele colacilor de salvare.

— Hei, nene Cep ! îl strigă pe dogar un matelot de la ancorele de rezervă [1]. Iată un model potrivit pentru tine : fă-ne o pereche de colaci de salvare, care să poată salva un om, nu să se umple cu apă şi să cadă la fund cu el, aşa cum se-ntîmplă cu butoaiele astea găurite, cînd le aruncăm în mare. Deunăzi era cît pe-aci să cad sub bompres, iar cînd m-am tîrît înapoi pe punte, m-am dus la pupa să arunc o privire colacilor. Păi, nene Cep, butoaiele tale n-au nimic între doage. Ruşine să-ţi fie ! Să zicem c-ai cădea tu însuţi peste bord şi te-ai pomeni scufundîndu-te o dată cu colacul făcut de tine ! Ce-ai zice atunci ?

— Eu nu mă urc niciodată în arboradă, şi nu am de gînd să cad peste bord, răspunse dogarul.

— Nu te amăgi ! îl repezi omul de la ancore.

Voi, ăştia care tăndăliţi pe punţi sînteţi mai aproape de fundul mării decît e matelotul care întinde vela rîndunică. Ia seama, nene Cep, ia seama !

— O să iau, dar ia seama şi tu, îi replică dogarul.

A doua zi, în zori, m-am trezit brusc, auzind comanda :

— *Toţi marinarii la scurtarea velelor !*

Căţărîndu-mă pe scări, am aflat că un marinar necunoscut mie căzuse peste bord, dintre lanţurile de ancoră ;

[1] Pe lîngă ancorele principale, o fregată are şi cîteva „ancore de rezervă", aşezate la prova. Marinarii care le deservesc sînt numiţi „sheet-anchor men" (n. a.).

privind spre pupa, mi-am dat seama, după gesturile sentinelelor, că acestea tăiaseră frînghiile colacilor.

Bătea un vînt rece, iar fregata despica repede valurile. Dar cele o mie de brațe ale celor cinci sute de oameni o făcură să se aplece spre celălalt bord, împiedicîndu-i astfel înaintarea.

— Îl vezi ? strigă prin portavoce ofițerul de cart către omul de pe catarg. — Vezi om sau colac ?

— Nu văd nimic, domnule, răspunse celălalt.

— Lăsați cuterele ! sună ordinul următor. Gornist, cheamă echipajele cuterelor doi, trei și patru ! Pregătiți palancurile !

În mai puțin de trei minute, cele trei ambarcațiuni erau coborîte. Și fiindcă pe una dintre ele mai era nevoie de încă vreo cîțiva mateloți, am sărit și eu, pentru a umple golul.

— Și acum, dați-i drumul, băieți ! strigă ofițerul care conducea ambarcațiunea mea. Fiecare om să privească cu luare aminte în dreptul vîslei sale !

Cîtva timp am lunecat în sus și-n jos pe valurile înalte, dar n-am zărit nimic.

— N-are nici un rost ! exclamă ofițerul. S-a dus, oricine-o fi fost. Dați-i drumul, băieți, dați-i drumul ! Au să ne recheme la bord în curînd !

— N-are decît să se-nece ! strigă șeful de barcă. Mi-a furat timpul liber !

— Cine naiba o fi ? întrebă un altul.

— Unul care n-o să aibă niciodată un sicriu ! răspunse un al treilea.

— N-au să-i cînte niciodată „veşnica pomenire" ! zise un al patrulea.

— Tăcere ! porunci ofiţerul. Fiţi cu ochii pe rame !

Dar cei şaisprezece vîslaşi continuară să sporovăiască ; după ce-am mai vîslit aşa, preţ de două-trei ore, am văzut semnalul de întoarcere, arborat în vîrful catargului, şi ne-am înapoiat la bord, fără a fi găsit vreo urmă, măcar a colacului.

Ambarcaţiunile au fost trase sus, vergile au fost braţate la prova, şi ne-am continuat drumul — cu un om lipsă.

— Apelul echipajului ! sună ordinul următor.

Iar cînd îi fu strigat numele, se vădi că singurul om lipsă era dogarul.

— V-am spus eu ! exclamă şeful echipei de la prova. V-am spus eu că n-o să treacă mult, şi-o să pierdem un om !

— A dispărut nenea Cep ? întrebă marinarul de la ancorele de rezervă. I-am zis eu că un înecat nu se poate salva cu colacii ăia ai lui. Parc-a ţinut morţiş să ne-o dovedească !

CAPITOLUL XVIII

Un vas de război plin ca o nucă

În locul dogarului dispărut trebuia găsit un alt om, de aceea se trimise vorbă tuturor celor care cunoşteau meseria de dogar să se prezinte la arborele mare, în vederea alegerii unuia dintre ei. Treisprezece oameni

se prezentară — cifră ce dovedeşte că mulţi meseriaşi destoinici pierd, angajîndu-se în flota de război, ocazia de a-şi practica meseria în folosul semenilor lor. Din echipajul unei fregate ar putea fi recrutaţi oameni de toate profesiile şi vocaţiile, de la preotul apostat pînă la actorul ratat. Marina de război e un azil al depravaţilor şi un cămin al nefericiţilor. Copiii soartei vitrege se întîlnesc aici cu fiii calamităţii şi cu odraslele păcatului. Curtierii şi escrocii rămaşi lefteri se întîlnesc aici cu lustragiii şi fierarii ; iar tinichigiii, ceasornicarii, conţopiştii, cizmarii, doctorii, fermierii şi avocaţii faliţi vorbesc despre vremurile de altădată şi fac comparaţii între trecutele lor experienţe. Naufragiat pe un ţărm pustiu, echipajul unui vas de război ar putea să întemeieze grabnic o Alexandrie, şi s-o doteze cu toate lucrurile caracteristice unei mari capitale.

Uneori poţi vedea cum se practică pe puntea tunurilor, simultan, toate meseriile — dogăritul, dulgheria, croitoria, tinichigeria, fierăria, frînghieria, başca predicile, jocurile de noroc, şi ghicitul în cărţi.

Un vas de război este un oraş plutitor, cu bulevarde lungi mărginite de tunuri în loc de copaci, şi cu numeroase alei, curţi şi străduţe umbroase. Puntea de comandă este un mare scuar sau cîmp de parăzi, avînd la un capăt un ulm falnic — arborele mare, şi la celălalt capăt cabina ca un palat a comandorului.

Sau, mai degrabă, un vas de război este un oraş fortificat, aidoma Quebecului, ale cărui străzi sînt, mai toate, nişte bastioane, unde cetăţenii paşnici întîlnesc, la fiece colţ, sentinele înarmate.

Sau ai zice că seamănă cu casele de locuit din Paris, întoarse însă pe dos: puntea e primul etaj, închiriat unui nobil; etajul al doilea e închiriat unui club select; al treilea — unor meseriaşi, iar al patrulea unei gloate de oameni simpli.

Cam acelaşi lucru se-ntîmplă şi pe-o fregată: comandorul ocupă un apartament întreg, pe spardec, dedesubt se află popota ofiţerilor, iar şi mai jos se leagănă în hamace mulţimea marinarilor.

Cu lungile-i şiruri de saborduri, fiecare lăsînd să se vadă cîte o ţeavă de tun, vasul de război aminteşte şi de-o clădire cu trei caturi, dintr-un cartier rău-famat al oraşului — o clădire al cărei subsol are o adîncime nedefinită, şi la ale cărei ferestre stau şi se zgîiesc nişte oameni urîţi la înfăţişare.

CAPITOLUL XIX

Cojocelul alb în arboradă

Mă văd din nou nevoit să vorbesc despre cojocelul meu, căci era cît pe-aci să mă coste viaţa.

Avînd o fire meditativă, obişnuiam să mă caţăr adesea în arboradă, noaptea, şi să mă aşed, înfăşurat în cojocel, pe una din vergile de sus, pentru a-mi lăsa gîndurile să zboare în voie. Pe unele vase pe care slujisem, marinarii ajunseseră să creadă că studiez astronomia — ceea ce era şi adevărat într-o oarecare măsură — şi că scopul pentru care mă căţăram în arboradă era de a

vedea mai îndeaproape stelele, fiind, de bună seamă, miop. Aparent, era o idee stupidă, dar în realitate nu era cîtuşi de puţin stupidă, căci avantajul de a fi cu o sută de metri mai aproape de un obiectiv nu e deloc de lepădat. Şi apoi, a cerceta stelele în largul mării nemărginite, e o îndeletnicire la fel de divină cum a fost pentru Magii Chaldeei contemplarea de pe cîmpie a aştrilor rotitori.

Te cuprinde un simţămînt nespus de frumos, şi care te face să te contopeşti cu întreg universul, ca o părticică din el, la gîndul că, orişiunde ne-am afla noi, hoinarii mărilor, aceleaşi stele străvechi ne ţin tovărăşie, căci ele strălucesc mereu, veşnic frumoase şi luminoase, ispitindu-ne cu fiece rază să murim şi să ne împărtăşim astfel din slava lor.

Da, noi, marinarii, nu navigăm în zadar ! Noi ne expatriem pentru a deveni cetăţeni ai universului ; şi în toate călătoriile noastre în jurul lumii, sîntem însoţiţi de stele, aceşti vechi navigatori în jurul lumii, care ne sînt camarazi şi care lunecă pe oceanul albastru al cerului aşa cum noi lunecăm pe mările de azur. N-au decît generaţiile crescute-n puf să rîdă de palmele noastre bătătorite, de unghiile noastre mînjite cu catran — au strîns oare ele vreodată mîini mai leale decît ale noastre ? Să ne-asculte inimile vînjoase, bătînd ca nişte baroase în covăliile încinse ale piepturilor noastre ; să ne pipăie cu bastoanele lor cu măciulii de chihlimbar pulsul generos, şi vor jura că-i ca bătaia unui tun greu, pentru obuze de 32 de funţi !

O, dați-mi înapoi viața de marinar — bucuria, fiorii, vîrtejul ei ! Lasă-mă să te simt iarăși, bătrîne ocean ! Lasă-mă să mai săr odată în șeaua ta ! Mi-e lehamite de muncile și de grijile acestea terestre, mi-e silă de praful și de fumul orașelor. Vreau să aud răpăiala grindinei pe iceberguri, nu pașii monotoni ai acestor truditori, care, din leagăn pîn-la mormînt, își croiesc anevoie drumul anodin. Briză marină, lasă-mă să te adulmec și să nechez în spulberul tău ! Zei ai mării, puneți o vorbă pe lîngă Neptun ! — o, dulce Amphitrită [1], înduplecă-l ca nici un bulgăre de țărînă să nu cadă peste sicriul meu ! Să-mi fie mormînt apa care l-a înghițit pe Faraon cu oștile sale ! Să zac alături de Drake [2], în culcușul lui din adîncurile mării !

Dar cînd vorbește de viața lui de marinar, Cojocel Alb nu se gîndește la viața pe-un vas de război care, cu miile-i de păcate și cu ceremoniile ei marțiale, rănește de moarte inima oricărui matelot slobod și cinstit.

Spuneam că aveam obiceiul să mă urc în arboradă și să meditez. E ceea ce am făcut și în noaptea de după dispariția dogarului. Înainte de a mi se termina cartul pe gabie, m-am întins sus, pe verga rîndunicii mari, înfășurîndu-mă în cojocelul alb întocmai ca Sir John Moore [3] în mantia-i înghețată.

---

[1] Soția lui Neptun, ea însăși socotită o zeiță a mării.

[2] *Francis Drake* (1540 ?—1596), navigator englez, celebru prin expedițiile de jaf pe care le-a condus și prin contribuția lui la înfrîngerea flotei spaniole *(Invincibila Armada)*.

[3] *Sir John Moore* (1761—1809), comandant al flotei engleze în timpul războaielor napoleoniene.

Clopotul bătuse de opt ori, şi colegii mei de cart se vîrîseră în hamacele lor, iar cei din cartul următor îşi luaseră în primire posturile. Gabia de sub mine era înţesată de necunoscuţi ; la vreo sută de picioare deasupra lor, eu zăceam într-un fel de transă, moţăind sau visînd, gîndindu-mă cînd la întîmplări din trecut, cînd la viaţa viitoare. Gîndul la aceasta din urmă era cît se poate de oportun, căci viaţa viitoare era mult mai aproape de mine decît mi-aş fi putut închipui. Deodată am auzit, ca prin vis, o voce tremurătoare strigînd dinspre gabie către verga rîndunicii mari. Nu i-am dat însă atenţie, căci conştiinţa m-a părăsit, lăsîndu-mă în Lethe. Dar cînd verga s-a prăbuşit fulgerător sub mine, m-am agăţat instinctiv, cu amîndouă mîinile, de „atîrnătoare" [1], şi atunci mi-am venit grabnic în fire, simţindu-mă parcă strîns de gît. O clipă, am avut senzaţia că *Gulf Stream*-ul din capul meu mă mîna spre veşnicie, dar în clipa următoare m-am pomenit în picioare. Verga căzuse pînă la butucul arborelui. Scuturîndu-mi trupul înfăşurat în cojocel, am simţit că-s viu şi nevătămat.

Cine făcuse isprava asta ? cine atentase astfel la viaţa mea ? m-am întrebat, coborînd în grabă.

— Dumnezeule, uite-l că vine ! Uite, uite, e alb ca un hamac.

— Cine vine ? strigai eu, sărind pe gabie. Cine-i alb ca un hamac ?

---

[1] Bucată de lanţ sau parîmă legată cu unul din capete de mijlocul unei vergi mobile, iar cu celălalt capăt de curentul unui palanc.

— Nu-i decît Cojocel Alb, zău așa ! iar afurisitul ăla de Cojocel Alb ?

Se pare că, zărind colo sus o pată albă, mișcătoare, marinarii mă luaseră drept stafia dogarului și, după ce mă strigaseră, rugîndu-mă să cobor, ca să mă poată pipăi, coborîseră fungile, speriați că nu primesc nici un răspuns.

Furios, mi-am zmuls de pe mine cojocelul și l-am azvîrlit pe punte, strigînd :

— Cojocelule, trebuie să-ți schimbi culoarea ! Trebuie să te duci la vopsitor ca să te vopsească, iar eu să pot rămîne viu. Cojocelule alb, n-am decît o singură viață, și nu mă pot lipsi de ea. Nu pot accepta să mor pentru tine, dar tu trebuie să te lași vopsit pentru mine. Tu poți fi vopsit de multe ori, fără nici o vătămare, pe cînd eu nu pot să mor, fără a mă pierde pentru totdeauna.

Și astfel, a doua zi dimineață, m-am dus, cu cojocelul în mînă, la primul secund și i-am povestit întîmplarea din noaptea trecută. M-am plîns că riscam mereu să fiu luat drept un strigoi, și l-am rugat din suflet să-și lase o clipă treburile și să-i poruncească lui Moș Periuță, șeful magaziei de pituri, să-mi dea niște vopsea neagră, pentru a-mi vopsi cojocelul.

— Uitați-vă la el, domnule, i-am zis, ridicînd cojocelul. Ați văzut vreodată ceva mai alb ? Gîndiți-vă cum strălucește noaptea — parc-ar fi un crîmpei din Calea Laptelui ! Nu-mi puteți refuza puțină vopsea, domnule !

— Fregata noastră nu-și poate permite să risipească nici un pic de vopsea, îmi răspunse primul secund. Trebuie să te descurci și fără ea.

— Domnule, din fiece ploaie ies muiat ! Sîntem aproape de Capul Horn ! Dacă mi-aş vopsi cojocelul, l-aş face impermeabil — şase perii dacă i-aş da, i-ar fi deajuns. Şi n-aş mai fi mereu în primejdie de moarte.

— N-am ce-ţi face. Pleacă !

Tare mă tem că n-o să sfîrşesc prea bine; fiindcă, dacă propriile-mi păcate urmează să fie iertate doar în măsura în care eu însumi îl voi ierta pe acel ofiţer cîinos şi nesimţitor, înseamnă că nu voi fi iertat niciodată.

Auzi ?! Să refuzi să-i dai cuiva niţică vopsea care-ar face dintr-un strigoi un om, şi dintr-o setcă de scrumbii o manta de ploaie !

Mi se pune un nod în gît. Nu pot spune nimic mai mult.

CAPITOLUL XX

Cum dorm oamenii pe un vas de război

Nu voi mai vorbi deocamdată despre cojocelul acela nenorocit. Vreau acum să vorbesc despre hamacul meu, şi despre chinurile pe care mi le pricinuia.

Daţi-mi un spaţiu larg în care să mă pot legăna ! lăsaţi-mă să mă balansez între doi curmali, în Arabia ; ori să-mi întind hamacul între două coloane maure, deasupra lespezilor de marmoră din curtea Leilor, în Alhambra din Granada ! Lăsaţi-mă să-l legăn pe o faleză înaltă a fluviului Mississippi — la fiece înălţare în eterul pur, cîte un zbor deasupra pajiştii verzi ! Sau daţi-mi voie să-l legăn sub cupola răcoroasă a catedralei Sfîntului Petru !

Ori vîrîţi-mă în hamac şi azvîrliţi-mă ca pe-un balon, din zenit, pe întinsul bolţii cereşti ! Atunci n-aş da hamacul meu de pînză aspră nici pentru patul somptuos şi încăpător ca o caleaşcă, în care e vîrît regele cînd îşi petrece o noapte la Castelul Blenheim.

Cînd ai destul loc, hamacul ţi-e totdeauna prevăzut cu două „întinzătoare", adică nişte beţe orizontale, cîte unul la fiece capăt, menite să ţină marginile depărtate una de alta, şi să creeze un spaţiu larg între ele, în care să te poţi răsuci în voie, pentru a dormi pe-o parte sau pe cealaltă, ori pe spate, dacă doreşti, şi pentru a-ţi întinde picioarele ; pe scurt, pentru a te putea lăfăi în hamacul tău, căci, fiind al tău, e mai bun decît paturile oricărui han.

Dar cînd hamacul tău stă înghesuit din toate părţile, printre alte cinci sute de hamace, pe puntea unei fregate, — a treia punte de sus ; cînd un ordin al căpitanului interzice categoric folosirea „întinzătoarelor", şi cînd fiecare dintre vecinii tăi îşi apără cu străşnicie drepturile şi privilegiile propriului său hamac, consfinţite prin uz şi prin lege, — atunci hamacul tău e o temniţă, o carceră, în care e la fel de greu să intri, pe cît este să ieşi din el, şi în care somnul e doar o batjocură şi o vorbă goală.

Optsprezece „inci", atîta spaţiu ţi se acordă — optsprezece „inci" lăţime are hamacul în care trebuie să te legeni. E groaznic ! ţi se acordă un spaţiu mai larg cînd te legeni în ştreang !

În nopţile calde de la Tropice, hamacul e ca un ceaun în care tot fierbi, pînă cînd aproape c-ajungi să te-auzi şuierînd. Zadarnice ţi-s stratagemele pe care le-ncerci

pentru a-ți lărgi culcușul. Dacă te-ar vedea cineva că-ți vîri cizmele sau alte lucruri, în chip de „întinzătoare", la un capăt al hamacului, toți locatarii șirului de hamace, din care faci parte, ar prinde numaidecît de veste și ar vocifera, pînă ce vinovatul ar fi găsit, iar culcușul lui ar fi readus la starea inițială.

Hamacele sînt înșirate în plutoane și escadroane, la același nivel ; colțurile lor se încrucișează în toate direcțiile, astfel încît să dea impresia unui imens pat de campanie, așezat la mijlocul spațiului — larg de vreo cinci picioare, — dintre tavan și podea.

Într-o noapte neobișnuit de toridă, (era atît de cald, încît doar un schelet s-ar fi putut răcori, prin curentul de aer dintre oasele sale), am izbutit să mă smulg din hamac, după ce mă scăldasem bine în propria-mi nădușeală, și, deși sleit de puteri, m-am tîrît pînă pe punte. Ia să văd, îmi ziceam, dacă sînt în stare să născocesc vreun mijloc de a face rost de-un spațiu mai larg, în care să pot respira și dormi în același timp. Da, am găsit ! Îmi voi lăsa hamacul mai jos de cît toate celelalte, și atunci voi fi — cel puțin la acest nivel — stăpîn pe întreaga punte. Mi-am coborît așadar culcușul pînă la punctul dorit — cam la vreo trei „inci" deasupra podelei — apoi m-am strecurat din nou în el.

Dar vai ! acest aranjament mi-a transformat hamacul într-un leagăn semicircular, în care capul mi-era în rînd cu picioarele, în timp ce scobitura spatelui îmi rămînea atîrnată în gol ; mă simțeam încordat ca un arc în mîna unui arcaș uriaș.

M-am gîndit atunci la altceva. Am ridicat hamacul cît am putut mai sus, ca să-l aduc *deasupra* şirurilor de hamace din jur. După aceea, cu un ultim efort, m-am urcat în el — însă, vai ! acum era mult mai groaznic decît înainte. Nefericitul meu hamac era ţeapăn şi drept ca o scîndură, iar eu zăceam în el cu nasul lipit de tavan, întocmai ca un cadavru strivit de capacul sicriului său.

În cele din urmă a trebuit să mă întorc la vechiul nivel, meditînd la zădărnicia eforturilor, întreprinse într-un sistem despotic, de a te plasa fie *sub* fie *deasupra* acelora pe care legislaţia i-a pus pe picior de egalitate cu tine.

Fiindcă veni vorba de hamace, îmi amintesc de o întîmplare petrecută într-o noapte pe „Neversink". Ea s-a repetat de trei-patru ori, cu rezultate felurite, dar nu fatale.

Marinarii care nu erau de cart dormeau buştean pe puntea cufundată într-o tăcere deplină, cînd o izbitură şi un geamăt ne-au trezit pe toţi pe neaşteptate ; în aceeaşi clipă am zărit tivul unor pantaloni albi, ce se căţărau pe una din scările magaziei-prova.

Am alergat într-acolo, şi am găsit un om care zăcea pe punte : una din marginile hamacului său se desfăcuse, izbindu-i capul de nişte ghiulele, care trebuie să fi fost puse dinadins acolo. Cînd oamenii au descoperit că-i vorba de-un individ bănuit de mult că-i *informator*, s-au arătat mai puţin surprinşi, şi încă şi mai puţin încîntaţi să-l vadă nevătămat.

CAPITOLUL XXI

Una din explicațiile faptului că oamenii de pe un vas de război trăiesc îndeobște puțin

Înainte de a isprăvi cu hamacele, simt nevoia să pomenesc de un păs al marinarilor, care s-ar cuveni ascultat.

Pe un vas de război aflat în largul mării, matelоții sînt de cart cîte patru ore, apoi liberi tot atîtea ore, și așa mai departe, de-a lungul întregii zile. Hamacele sînt coborîte din „plase" (spațiul descoperit unde sînt așezate, de jur împrejurul bordurii de sus a parapetului) curînd după asfințit, iar la orele opt dimineața, cînd e chemat cartul de dinainte de amiază, ele sînt ridicate din nou în „plase" ; în felul acesta, peste zi hamacele nu pot fi folosite ca paturi, ceea ce ar fi normal dacă marinarii s-ar putea odihni ca lumea noaptea. Numai că, în fiece noapte petrecută pe mare, ei pot dormi în hamace doar cîte patru ore. De fapt, scăzînd timpul lăsat acelora care te înlocuiesc în cart, precum și timpul de care ai nevoie tu însuți pentru a-ți pregăti hamacul, a te vîrî în el și a adormi, s-ar putea spune că-ți rămîn, în fiece noapte, doar cîte trei ore de somn. După ce-ai lucrat pe punte de două ori cîte patru ore, ești schimbat de ceilalți la orele opt dimineața, și nu mai ai nimic de făcut pînă la amiază. În condiții asemănătoare, un marinar din flota comercială se retrage în *cușeta* lui, unde poate dormi bine și îndelung. Dar pe-un vas de război n-ai acest avantaj : hamacul ți-e așezat în „plase", unde trebuie să rămînă pînă la căderea serii.

S-ar putea totuşi să găseşti vreun colţişor undeva, printre bateriile de tunuri, unde să tragi un pui de somn. Dar cum nimeni n-are voie să se întindă pe partea stîngă a punţii tunurilor (care este rezervată ca un fel de coridor ofiţerilor, cînd se duc să fumeze o pipă în „foaierul" lor de la prova), marinarilor nu le rămîne decît partea dreaptă a acestei punţi. Însă această parte este, mai toată, ocupată de dulgheri, velari, bărbieri şi dogari. Pe scurt, colţişoarele unde ai putea să tragi peste zi un pui de somn sînt atît de puţine la număr pe-o fregată, încît, practic, nici un om din zece care-au fost de cart opt ore pe punte nu poate aţipi pînă-n noaptea următoare. De multe ori mi s-a întîmplat ca, după ce-am avut norocul să-mi găsesc un colţişor, să fiu alungat de-acolo de către vreun slujbaş pus anume ca să-l ferească de intruşi.

În largul Capului Horn, acest neajuns neplăcut devenea de-a dreptul o calamitate. Udat pîn'la piele de bura marină, dormeam uneori, noaptea, stînd în picioare pe spardec — dormeam dîrdîind — pentru că somnul în hamac nu era îndestulător.

Timp de trei zile, pe o furtună năpraznică, ni s-a acordat privilegiul de a ne întinde hainele pe puntea-dormitor (de obicei strict interzisă) şi de a dormi puţin acolo, dimineaţa, după cele opt ore petrecute în bătaia vîntului. Dar acest privilegiu era, de fapt, o bătaie de joc. Pe lîngă că hainele noastre — folosite în chip de pături — erau ude leoarcă, şuvoiul ce se scurgea prin bocaporţi făcea ca scîndurile punţii să fie veşnic jilave ; dacă ni s-ar fi dat voie să ne culcăm în hamace, ne-am fi putut legăna uscaţi deasupra acestui potop. Ne sileam totuşi să ne

încălzim şi să ne facem cît mai comozi, mai ales printr-o apropiere strînsă unii de alţii, aşa fel încît să înlocuim căldura unui cămin măcar cu niseaiva aburi. Aţi văzut, poate, în ce poziţie sînt aşezate cadavrele menite să ilustreze cursurile de iarnă ale unui profesor de chirurgie. Exact aşa stăteam şi noi : înghesuiţi unii într-alţii, claie peste grămadă. Umezeala din hainele noastre, astfel înghesuite, începea în curînd să se evaporeze. Dar era ca şi cum am fi turnat peste noi apă fierbinte, ca să nu degerăm. Sau ca şi cum am fi fost „împachetaţi“ între cearşafuri ude, în vreun sanatoriu balnear.

Într-o asemenea poziţie nu te puteai menţine multă vreme, fără să simţi nevoia de a te mişca. De trei sau patru ori în cele patru ore eram trezit din somnul meu jilav de zbieretele unui matelot pus să facă ordine la capătul rîndului meu :

— Hei, somnoroşilor ! E timpul să vă răsuciţi !

Şi atunci, ne răsuceam toţi o dată, printr-o mişcare dublă, care ne aducea cu faţa spre parapetul-pupa, de unde mai înainte privisem spre bompres. Dar, oricum te-ai fi sucit, tot te izbeai cu nasul de spinarea năduşită a unuia sau altuia dintre vecini. Schimbarea mirosurilor era aproape singurul rezultat al acestei schimbări de poziţie.

Cum se explică oare că, după opt ore petrecute noaptea pe puntea bătută de furtună, oamenii de pe-un vas de război nu cunosc binecuvîntarea unui somn de patru ore, „pe uscat“, în ziua următoare ? Care să fie motivul ? Comandorul, căpitanul, primul secund, capelanul, comisarul de bord, şi zeci de alţi ofiţeri au *o noapte întreagă* la dispoziţie, de parcă s-ar afla într-un hotel de pe ţărm.

Iar secunzii nu numai că se pot întinde oricînd în culcușurile lor, dar sînt prezenți pe punte doar cîte patru ore, fiind liberi în cele douăsprezece ore următoare, deoarece numai unul dintre ei e de cart — obligație ce le revine foarte rar, din pricină că sînt atît de mulți la număr. În unele cazuri, le vine rîndul și mai rar, pe cînd marinarii lucrează din patru în patru ore, tot timpul.

Cum se explică oare această nedreptate ? Aparent, ar fi ceva foarte simplu să li se îngăduie să se întindă, peste zi, în hamacele lor ; dar o asemenea îngăduință ar duce la o prea mare diversificare a monotonului program zilnic al unei nave de război.

S-ar părea că, pentru ca spardecul să fie un loc plin de pitoresc, e neapărat necesar ca hamacele să rămînă invariabil suspendate în „plase", de la răsăritul pînă la apusul soarelui. Dar principalul motiv era altul, un motiv care-a consfințit numeroase abuzuri săvîrșite în lumea asta — și anume, faptul că nu exista nici un precedent : nu se pomenise pînă atunci în Marină ca mateloții să doarmă peste zi în hamacele lor, după opt ore de muncă nocturnă, în bătaia vînturilor, deși trebuie spus că, spre cinstea lor, unii comandanți le-au dat voie oamenilor, în largul Capului Horn, să se odihnească, dimineața, în hamace ; amănuntul e consemnat în analele Marinei. Cerul să-i binecuvînteze pe acei ofițeri inimoși ; și fie ca atît ei cît și urmașii lor — pe mare sau pe uscat — să aibe vise plăcute cît vor trăi, și să se bucure de un somn fără vise cînd vor muri.

Tocmai în legătură cu stările de lucruri evocate în acest capitol, Congresul este chemat să adopte unele legi

speciale. Sănătatea şi confortul — atît cît e cu putinţă în imprejurările date — se cuvin garantate legal marinarilor de pe-un vas de război, şi nu lăsate la discreţia ori capriciul comandantului lor.

CAPITOLUL XXII

Ziua curăţeniei şi spălatului pe un vas de război

După ce că hamacul îţi căşunează atîtea necazuri, mai trebuie să-l ţii şi curat ca lacrima ! Cine n-a observat lungile şiruri de hamace fără pată, atîrnate în „plasele" în care sînt puse, ziua, la aerisit, cel puţin cu părţile lor exterioare ?

Hamacele sînt spălate în anumite dimineţi — numite chiar „dimineţile curăţeniei hamacelor" — cînd li se face toaleta.

Operaţiunea începe înainte de a se lumina de ziuă. Sînt chemaţi toţi marinarii, iar ei se prezintă numaidecît. Toate punţile, de la prova la pupa, sînt aşternute cu hamace, şi te poţi socoti norocos dacă găseşti suficient spaţiu pentru a-ţi întinde propriul hamac. Cinci sute de oameni stau în genunchi şi-şi freacă hamacele cu perii şi mături, îmbrîncindu-se şi ciorovăindu-se pentru vreo bucăţică de săpun, deşi tot săpunul primit de la comisarul de bord se topeşte într-o aceeaşi băltoacă de spumă.

Cîteodată descoperi că, pe întuneric, ai frecat hamacul vecinului, în loc să-l freci pe al tău. E însă prea tîrziu ca s-o iei de la început, fiindcă între timp s-a dat ordin ca fiecare

marinar să vină cu hamacul său şi să-l atîrne la uscat într-o plasă de frînghie de rufe.

După care, fără zăbavă, marinarii îşi strîng laolaltă hainele şi nădragii şi se apucă de spălat, pe puntea gata inundată. N-ai la îndemînă nici un lighean, nici măcar o găleată — întreaga navă fiind o covată enormă, în care toţi marinarii îşi spală şi-şi freacă rufele, pînă cînd li se dă ordinul să le strîngă, ca să poată fi şi ele puse la uscat.

După aceea, pe toate cele trei punţi începe operaţiunea „bricuitului", botezată în englezeşte cu numele ciudat[1] al principalei unelte folosite. E vorba de-o piatră de gresie, grea şi netedă, avînd la fiece capăt cîte o frînghie lungă, cu ajutorul căreia piatra e trasă pe puntea udă şi presărată cu nisip, — o muncă obositoare, de ocnaş.

Pentru spaţiile înguste dintre tunuri şi de sub catarge, sînt folosite pietre mai mici, numite „cărţi de rugăciuni", din pricină că omul care le foloseşte trebuie să stea în genunchi.

În sfîrşit, urmează stropirea, un adevărat potop, după care punţile sînt biciuite fără milă cu nişte tîrnuri uscate. Apoi, o unealtă neobişnuită — un fel de perie, numită *„squilgee"* — e pusă în mişcare pentru a stoarce ultimele picături de apă din scînduri. În legătură cu această unealtă, mă bate gîndul să redactez un memoriu şi să-l citesc într-o şedinţă a Academiei de Arte şi Ştiinţe, căci e un obiect ieşit din comun.

---

[1] în engleză, ***holystone***, piatra sfîntă.

Toate aceste operaţiuni se încheie cam în momentul cînd clopotul de bord bate de opt ori, chemîndu-i pe oameni la micul dejun, servit pe punţile încă jilave.

Cojocel Alb protestează solemn împotriva acestui program de potopire zilnică a celor trei punţi ale unei fregate. Pe vreme noroasă, acest program menţine punţile într-o stare de permanentă umiditate, încît nu te poţi aşeza nicăieri fără riscul de a te îmbolnăvi de lumbago. Un bătrîn marinar reumatic s-a văzut nevoit să-şi coasă pe fundul pantalonilor o bucată de pînză impregnată cu catran.

Ofiţerii aceia spălăţei şi tipicari, cărora le place atît de mult să-şi vadă nava strălucind de curăţenie, şi care ordonă să fie găsit şi pedepsit cu străşnicie omul care-a lăsat să-i scape o fărîmă de pezmet pe punte, — ofiţerii aceia ar face bine să se legene în hamace, odată cu marinarii, şi atunci s-ar sătura grabnic de această zilnică potopire a punţilor.

Este oare nava un blid de lemn, ca să fie frecată în fiece dimineaţă înainte de micul dejun, chiar dacă termometrul arată zero grade, iar marinarii umblă desculţi prin potop, cu picioarele degerate ? La bordul navei se află un doctor, care cunoaşte desigur celebra povaţă a lui Boerhaave[1] : „picioarele să-ţi fie mereu uscate“. El îţi oferă o sumedenie de pilule cînd te vede doborît de febră, ca urmare a acestor munci grele, dar nu protestează din capul locului — aşa cum ar fi de datoria lui s-o facă — împotriva cauzei care provoacă febra.

---

[1] *Hermann Boerhaave* (1668—1738), medic olandez.

În carturile de noapte mai plăcute, ofițerii, încălțați în botfori cu tocuri înalte, se plimbă pe punți, fără să-și ude picioarele, întocmai ca Israeliții[1]; dar în zori, talazurile încep din nou să crească, iar bieții marinari aproape că se-neacă în ele, ca egiptienii în Marea Roșie.

Ce de mai răceli și friguri se capătă atunci! Și n-ai nici un fel de sobă încinsă, nici un cămin la care să te duci! Nu, singurul mijloc de a te încălzi este să rămîi supărat-foc și să blestemi obiectul care transformă în fiecare dimineață vasul de război într-o spălătorie.

Închipuiți-vă că v-ați îmbarcat pe un vas de linie. Totul vi se pare curat ca-n palmă; toate punțile sînt pustii ca trotuarele din Wall Street într-o dimineață de duminică; nu se vede nici o urmă de așternut marinăresc. Prin ce farmec s-a săvîrșit minunea asta, v-ați putea întreba, nu fără temei. Căci gîndiți-vă că, în acest spațiu liber trebuie să doarmă, să mănînce, să se spele, să se îmbrace, să gătească, și să facă toate celelalte gesturi obișnuite ale umanității, aproape o mie de muritori. Același număr de oameni ar alcătui, pe uscat, un întreg orășel. Cum s-ar putea oare ajunge la această curățenie extraordinară, și îndeosebi la această *pustietate* a punților unui vas de război, altfel decît prin ordinele cele mai stricte, și prin sacrificarea de către marinari a oricărui confort? Marinarii înșiși nu se plîng decît rareori, ei sînt deprinși cu aceste lucruri — căci omul se poate obișnui chiar cu lucrurile

[1] Aluzie la legenda biblică, potrivit căreia, fiii lui Israel au trecut ca pe uscat prin mijlocul mării, iar oastea Faraonului s-a înecat.

cele mai rele. Şi tocmai fiindcă-i obişnuit cu ele, uneori nici nu se mai plînge.

Vasele de război americane sînt mai curate decît vasele de război ale altor naţii, şi le merge vestea pentru această curăţenie exemplară. Iar disciplina de la bordul lor este, poate, cea mai aspră din lume.

În Marina engleză, oamenii mănîncă în devălmăşie, la nişte mese care, între micul dejun şi prînz, şi între prînz şi cină, sînt strînse şi puse de-o parte. Marinarii americani mănîncă pe punte şi-şi ciugulesc pezmeţii — sau „nucile marinăreşti" cum li se mai spune — întocmai ca găinile într-o ogradă.

Dar dacă această *pustietate* a punţilor unui vas de linie american este, să zicem, un lucru de dorit, atunci de ce să nu-i imităm pe turci ? În flota turcă nu există dulăpioare pentru alimente ; marinarii îşi vîră mîncarea şi tacîmurile într-o boccea, pe care o ascund sub cîte un tun. Ei n-au hamace, şi dorm pe unde-apucă, înfăşuraţi în mantalele lor aspre, pe punţi. Şi, la drept vorbind, îi trebuie oare marinarului un veşmînt mai larg decît propria-i piele ? Aceasta e destul de încăpătoare ; înlăuntrul ei se poate răsuci în voie, dacă bineînţeles ştie cum să-şi mişte şira, ca pe-o vergea de tun, aşa fel ca să nu-şi deranjeze vecinii.

Printre marinarii de pe vasele de război umblă o vorbă — că navele din cale-afară de curate sînt ca Tătarii pentru echipaj ; s-ar putea adăuga că pe-un asemenea vas domneşte întotdeauna un soi de tiranie.

Pe „Neversink", ca şi pe alte vase americane, operaţiunea *bricuitului* era deseori prelungită, ca un mijloc de pedepsire a oamenilor, îndeosebi în dimineţile reci, frigu-

roase. Aceasta e una din pedepsele pe care ofițerii de cart le pot lesne aplica echipajului, fără a contraveni regulamentului, ce acordă dreptul de a pedepsi exclusiv căpitanului.

Oroarea pe care le-o inspiră marinarilor de pe vasele de război această operațiune a *bricuitului*, prelungită pe vreme rece, — cînd picioarele lor desculțe se bălăcesc în apa vărsată pe punți — este ilustrată de următoarea anecdotă, răspîndită printre ei, — o anecdotă colorată în chip ciudat de proverbiala lor aplecare spre superstiție.

Primul secund al unei șalupe militare engleze, un om cum nu se poate mai sever, se arăta neobișnuit de pedant în ce privește curățenia punții de comandă, pe care o voia albă ca neaua. Într-o dimineață geroasă de iarnă, cînd echipajul spălase, ca de obicei, puntea aceea, și-și pusese de-o parte pietrele de *bricuit*, primul secund veni pe punte și, după ce-o inspectă, porunci ca pietrele și „cărțile de rugăciuni" să fie puse iarăși în funcțiune. Scoțîndu-și din nou ghetele din picioarele înghețate, și sumecîndu-și din nou pantalonii, oamenii îngenunchiară și, în această poziție smerită, rostiră în tăcere un blestem împotriva tiranului; iar cînd acesta plecă, ei se rugară ca tiranul să nu mai iasă viu din popotă. Ruga lor păru să fie ascultată, căci a doua zi dimineață, după ce suferise un atac de paralizie la micul dejun, primul secund fu scos mort din popotă, cu picioarele înainte. Cînd îl azvîrliră peste bord — spune povestea — sentinela de la pasarelă îi întoarse spatele.

Să adăugăm aici, spre lauda căpitanilor de marină americani care-și păstrează omenia și bunul simț, că *ei* nu țin morțiș ca punțile să fie curate tot timpul, pe orice vreme,

şi nici nu-i chinuie pe oameni punîndu-i să frece lemnăria şi să lustruiască belciugele, ci preferă să vopsească toate aceste podoabe cu un strat gros de vopsea neagră, care, pe lîngă că are un aer mai războinic, le apără mai bine de intemperii şi-i scuteşte pe marinari de o muncă plictisitoare.

CAPITOLUL XXIII

Spectacolele de teatru pe un vas de război

„Neversink" îşi petrecuse Crăciunul în vara de la Ecuator, iar acum se pregătea să întîmpine ziua de 4 iulie în iarna ce domneşte în friguroasa zonă a Capului Horn.

În Marina americană se obişnuieşte uneori ca această sărbătoare naţională să fie marcată prin dublarea raţiei de alcool, atunci cînd vasul se nimereşte să fie ancorat în vreun port. Urmările acestui program patriotic sînt lesne de imaginat : întreaga navă se transformă într-o cîrciumă, iar marinarii chercheliţi umblă pe două cărări, pe fiecare dintre cele trei punţi, cîntînd, zbierînd şi bătîndu-se. În asemenea momente, din pricina relaxării disciplinei pe vas, vechile şi aproape uitatele certuri reînvie, cu ajutorul băuturii ; baricadîndu-se între tunuri — pentru a-şi asigura un cîmp liber, mărginit din cel puţin trei părţi — cîte-o pereche de combatanţi înghesuiţi ca nişte soldaţi ce se duelează într-o gheretă, îşi varsă ura unul asupra celuilalt. Într-un cuvînt, au loc scene pe care ofiţerii nu le-ar tolera nici o singură clipă în orice altă împrejurare. Atunci, cei mai venerabili

tunari şi timonieri, laolaltă cu cei mai neînsemnaţi „muşi"; şi cu alţi marinari, care nu se mai îmbătaseră niciodată în timpul călătoriei — toţi se tăvălesc în aceeaşi troacă a beţiei.

Vrînd parcă să-i întreacă pe potentaţii din Evul Mediu, unii căpitanii sporesc vacarmul, îngăduind scoaterea tuturor prizonierilor care s-ar putea găsi în „arestul" vasului în acea norocoasă zi de 4 iulie.

Din fericire însă, fregata „Neversink" era scutită de asemenea scene. Pe lîngă faptul că se apropia acum de zona cea mai periculoasă a Oceanului — unde ar fi fost curată nebunie să-i îmbeţi pe marinari — împrejurarea că grogul îi lipsea cu desăvîrşire, era un obstacol de netrecut, chiar în cazul cînd căpitanul ar fi fost dispus să le îngăduie marinarilor să se dedea la cele mai copioase libaţiuni.

Cu multe zile înainte de marea sărbătoare, pe puntea tunurilor oamenii au ţinut nu o dată sfat în legătură cu sumbrele perspective ale navei lor.

— E de rău, băieţi ! exclamase într-o zi un marinar de pe gabie. Gîndiţi-vă numai ! Un 4 iulie fără grog !

— În ziua aia o să înalţ pavilionul comandorului pînă la jumătatea catargului, spusese, oftînd, şeful magaziei de drapele.

— Iar eu o să-mi întorc uniforma pe dos, ca să-i ţină tovărăşie drapelului naţional, spusese un marinar din „ariergardă".

— Aşa să faci ! exclamase un om de la teuga. Aproape că-mi dau lacrimile cînd mă gîndesc.

— Nici o picătură de grog în ziua a mai mare-a ţării ! gemuse „Rază de soare", bucătarul.

— Cine-ar mai dori acum să fie yankeu ? strigase un olandez din echipa de la gabierul arborelui trinchet, — mai olandez decît varza acră.

— Astea-s roadele libertății ? îl întrebase, patetic, un matelot irlandez pe-un bătrîn spaniol de la ancorele de rezervă.

Se poate constata că, dintre toți americanii, cei născuți în străinătate sînt cei mai patrioți — îndeobște cînd vine vorba de 4 iulie.

Putea însă oare căpitanul Claret, tatăl echipajului nostru, să asiste nepăsător la suferința copiilor săi oceanici ? Nu, nu putea. Trei zile înainte de sărbătoare — cînd vremea continua să fie destul de frumoasă pentru aceste latitudini — li se dădu de veste marinarilor că au voie să prezinte orice fel de spectacole, în cinstea lui 4 iulie.

Cu vreo cîteva săptămîni înainte de plecarea din patrie a vasului „Neversink" — deci, cu aproape trei ani înainte de întîmplările istorisite în această carte — unii dintre marinari se asociaseră și făcuseră o colectă cu scopul de a cumpăra recuzită teatrală ; căci doreau să rupă monotonia săptămînilor petrecute în porturile străine, prin cîte o reprezentație ocazională dată pe scîndurile punții, — măcar că, dacă a existat vreodată în lume un teatru permanent, care să dea spectacole zi și noapte, și fără pauze între acte, acest teatru e tocmai nava de război.

Marinarii care avuseseră această idee slujiseră pe alte fregate americane, ale căror echipaje se bucurau de privilegiul de a da spectacole. Cu atît mai adîncă le fusese

mîhnirea cînd, la sosirea într-un port peruan, îi ceruseră căpitanului permisiunea de a prezenta, sub patronajul lui, mult-admirata dramă *Micul bandit*, iar căpitanul le răspunsese că erau destui bandiţi la bord, aşa că nu mai era nevoie de alţii, din foaierul artiştilor.

Drept care, marinarii ascunseseră recuzita teatrală în fundul sacilor, nebănuind că va veni vreodată vremea s-o scoată de-acolo, sub domnia căpitanului Claret.

Îndată după ce se anunţă ridicarea interdicţiei, începură pregătiri febrile şi entuziaste în vederea sărbătoririi zilei de 4 iulie. Puntea parţială [1] fu aleasă ca scenă a teatrului, iar şeful magaziei de drapele primi ordinul de a-şi pune la dispoziţie flamurile pentru ca scena să fie împodobită în stilul cel mai patriotic.

Întrucît marinarii stăpîniţi de demonul teatrului repetaseră adesea unele fragmente din diferite piese, pentru a-şi alunga plictisul carturilor de noapte, — ei nu mai aveau nevoie acum decît de puţin timp pentru a-şi învăţa la perfecţie rolurile.

În consecinţă, chiar în dimineaţa care-a urmat zilei cînd căpitanul şi-a dat consimţămîntul, pe puntea tunurilor a putut fi citit acest anunţ, lipit pe arborele mare şi presărat cu litere de-o şchioapă, încît ai fi zis că-i un afiş al Teatrului din Drury Lane [2], lipit pe Monumentul din Londra :

---

[1] *Puntea parţială*, sau *semi-puntea*, o punte situată între cea principală şi puntea inferioară.

[2] *„Drury Lane"*, teatru londonez celebru, situat pe strada cu acelaşi nume.

„TEATRUL CAPULUI HORN

— în cinstea sărbătorii de 4 iulie —

SPECTACOL DE ZI·

Atracție neobișnuită

BATRINA CORABIE CAZUTA SUB VINT!

Jack Chase . . . . Percy „Rîndunică"

VEDETE DE PRIMA MÎNĂ.

O singură reprezentație

ADEVĂRATUL MATELOT YANKEU

*

* *

Directorii Teatrului Capului Horn aduc la cunoștința locuitorilor de pe coastele Oceanului Pacific și Oceanului de sud, că în după-amiaza zilei de 4 iulie 184 —, vor avea cinstea de a le prezenta mult-admirata dramă

„BĂTRÎNA CORABIE CĂZUTĂ SUB VÎNT!"

Comandorul Pavilion	Tom Brown, de la gabierul arborelui-artimon.
Căpitanul Ochean	Ned Brace, din „ariergardă".
Șeful de barcă al Comandorului	Joe Bunk, de la barca mare.
Moș Vergă	intendent-șef Coffin.
Primarul	Seafull, de la teuga.
Percy „Rîndunică"	JACK CHASE.
D-na Dora Prins	„Plete-lungi" din „ariergardă."
Groguță	Frank Jones.
Gin-cu-zahăr	Dick Dash.

Mateloți, pușcași marini, cîrciumari, agenți recrutori, consilieri municipali, comisari de poliție, soldați, și diverși oameni ai uscatului.

*

Trăiască domnul Comandor!

Intrarea liberă.

Spectacolul se va încheia cu mult-admiratul cîntec al lui Dibdin[1], intitulat:

ADEVĂRATUL MATELOT YANKEU

— cîntec uşor modificat, pentru a se potrivi cu toţi marinarii americani.

În rolul titular apare (în costum) Patrick Flinegan, şeful echipei de la prova.

Reprezentaţia începe cu *Vivat Columbia*, executată de fanfara vasului. Înălţarea pavilionului are loc după-amiază, la a treia bătaie de clopot. Nici un marinar nu poate intra îmbrăcat în cămaşă. Se cere păstrarea ordinei. Sergentul şi caporalii de bord vor avea grijă să fie linişte."

La rugăminţile stăruitoare ale marinarilor, Lemsford, poetul de pe puntea tunurilor, se lăsase înduplecat să compună anunţul de mai sus. Măcar cu acest unic prilej, talentul lui literar a fost preţuit, pînă şi de cei mai neintelectuali dintre membrii echipajului. Trebuie spus de asemenea că, înainte de afişarea anunţului, căpitanul Claret, jucînd rolul de cenzor şi de lord-şambelan, a frunzărit o copie a piesei *Bătrîna Corabie căzută sub vînt*, pentru a vedea dacă aceasta conţine vreun element susceptibil să provoace printre marinari nesupunerea faţă de autoritatea legiuită. Căpitanul a ridicat unele obiecţii, dar în cele din urmă a dat drumul întregului text.

---

[1] *Charles Dibdin* (1745—1814), actor, cîntăreţ şi compozitor englez, autor al unor faimoase *Sea Songs (Cîntece marinăreşti)*.

Dimineața zilei de 4 iulie — așteptată cu multă nerăbdare sosi în sfîrșit, vestindu-se încă din zori limpede și senină. Adia o briză lină, aerul era răcoros, și toți marinarii presimțeau o după-amiază veselă. Se spulberau astfel profețiile anumitor bătrîni ursuzi care, fiind contra teatrului, preziseseră o furtună menită să zădărnicească toate pregătirile actorilor.

Întrucît oamenii cărora le venea rîndul să lucreze la ora spectacolului, sus pe gabii și la diferitele parîme și fungi de pe spardec, nu puteau fi lăsați să ia parte la reprezentație, unii dintre ei încercară, în dimineața aceea, să-și găsească înlocuitori, ceea ce prilejui multe scene hazlii. Toată dimineața, ochii multora priviră neliniștiți în direcția vîntului, dar vremea promitea să rămînă frumoasă.

În cele din urmă, *poporul* fu chemat la masă ; clopotul sună de două ori și, curînd după aceea, toți oamenii la a căror muncă se putea renunța, se îndreptară grăbiți spre puntea parțială. Manelele cabestanelor fuseseră puse pe niște lăzi cu muniții, pentru ca spectatorii să aibe pe ce să se-așeze, întocmai cum făceau și duminica, la ora de rugăciune ; iar la un capăt al spațiului deschis de pe punte, oamenii din echipa dulgherului meșteriseră o podină joasă. Cortina era alcătuită dintr-o flamură mare, iar parapetele dimprejur erau pavoazate cu pavilioanele tuturor țărilor. Cei zece sau doisprezece membri ai fanfarei ședeau înșirați la poalele scenei, ținîndu-și în mîini instrumentele lustruite, în timp ce dirijorul lor, un personaj important, stătea cocoțat pe-un afet de tun.

În clipa cînd se auziră trei bătăi de clopot, un grup de ofițeri ieșiră din magazia-pupa și se așezară pe niște scaune

de campanie, într-un fel de „lojă regală", situată în centru, sub drapelul cu stele şi dungi. Marinarii îl căutau din ochi pe comandor, dar nici comandorul nici căpitanul nu onorară *poporul* cu prezenţa lor.

La semnalul dat de o goarnă, fanfara execută marşul *Vivat Columbia !*, întreaga asistenţă bătînd tactul, întocmai ca la Teatrul Drury Lane, cînd se cîntă imnul regal, după vreo mare victorie naţională.

Un foc de muschetă dădu semnalul de ridicare a cortinei, şi atunci patru marinari, îmbrăcaţi în pitorescul costum al mateloţilor maltezi, apărură pe scenă, poticnindu-se ca nişte beţivi. Ruliul vasului sporea impresia de veridicitate.

„Comandorul", „Moş Vergă", „Primarul" şi „Gin-cu-zahăr" fură întîmpinaţi cu aplauze frenetice, stîrnind admiraţia publicului. Dar la apariţia popularului Jack Chase, în rolul romantic al lui Percy „Rîndunică", toţi spectatorii se ridicară spontan în picioare şi-l salutară cu trei rînduri de urale puternice, care erau cît pe-aci să doboare velagabier a arborelui mare.

Neîntrecutul Jack, în mare ţinută, se tot înclina, cu o graţie şi o stăpînire de sine desăvîrşite, iar cînd, în loc de buchete de flori, îi fură aruncate cinci-şase şuviţe de parîmă şi ghemotoace de cîlţi, el şi le prinse pe rînd de nasturii vestonului său.

— Ura ! ura ! ura !... Dă-i drumul... Dă-i drumul !... Nu mai urlaţi !... Ura !... Dă-i drumul !... Nu mai zbieraţi ! Ura !

Strigătele acestea se auzeau acum din toate părţile, încît, în cele din urmă, văzînd că entuziasmul aprigilor săi

admiratori nu poate fi domolit, Jack Chase păşi înainte şi, cu gura schimonosită, începu să-şi joace rolul. În curînd se făcu tăcere, dar aceasta fu întreruptă de zeci de ori de aplauze cu neputinţă de stăvilit. Într-un tîrziu, cînd veni la rînd emoţionanta scenă în care Percy „Rîndunică" salvează din temniţă cincisprezece mateloţi, sub nasul unui detaşament de poliţişti, publicul se ridică în picioare, răsturnă manelele de cabestan şi-şi azvîrli pălăriile pe scenă, într-un delir de entuziasm. Da, Jack, a fost cu adevărat o lovitură de teatru !

Era o vînzoleală nemaipomenită ; disciplina părea să se fi dus pentru totdeauna ; secunzii alergau printre oameni ; pînă şi căpitanul ieşi din cabină, iar comandorul îl întrebă, nervos, pe marinarul care stătea de gardă la uşa lui, „ce naiba face *poporul ?*" În toiul acestei agitaţii, goarna care-i chema pe oameni să strîngă velele-zburător, nici nu fu auzită.

Înspre prova se îndrepta cu repeziciune un gren negru [1], iar la gura magaziei principale ajutoarele botmanului zbierau pînă răguşeau. Dumnezeu ştie ce s-ar fi putut întîmpla dacă nu s-ar fi auzit deodată toba, care chema întreg echipajul — o chemare irezistibilă. Marinarii ciuliră urechile, aidoma unor cai la auzul unui pocnet de bici, şi porniră în dezordine spre posturile lor din arboradă. Peste cîteva clipe amuţiră cu toţii, afară de vînt, care urla printre parîme ca o armată de diavoli.

— Terţarolaţi toate cele trei vele-zburător !... Filaţi fun-

[1] Vînt violent, care se stîrneşte brusc şi bate scurt timp, fiind însoţit uneori de ploaie, zăpadă şi îngheţ.

gile !... Trageți !... Așa !... Trageți și legați bine ! Așa, băieți !... Terțarolați velele !

Astfel s-a terminat, în plină furtună, spectacolul din ziua aceea. Dar marinarii n-aveau să-și revină niciodată din deziluzia de a nu-l fi auzit pe șeful de echipă irlandez cîntînd *Adevăratul matelot yankeu.*

Cojocel Alb simte nevoia să filozofeze un pic, pe această temă. Priveliștea insolită a ofițerilor care-l aplaudau, laolaltă cu marinarii de rînd, pe un simplu matelot ca Jack Chase, mi-a umplut inima de bucurie. E plăcut, îmi spuneam, să-i vezi pe acești ofițeri recunoscîndu-se legați de noi printr-o fraternitate omenească ; e plăcut să-i vezi aplaudînd calitățile rare ale inegalabilului Jack. Da, există printre noi destui oameni de ispravă, iar eu i-am nedreptățit uneori în gîndurile mele.

Nu fără o plăcere asemănătoare am privit vremelnica debandadă provocată de entuziasmul spectatorilor. E firesc să fie așa, îmi spuneam. Nu strică să scuturăm din cînd în cînd jugul acesta de fier care ne-apasă grumazul ; căci după ce ne-au îngăduit nouă, marinarilor, să facem nițică gălăgie, și să ne dedăm la o veselie inofensivă, — ofițerii nu pot redeveni la fel de aspri și neînduplecați ca mai înainte. Începusem să cred că un vas de război poate fi, la urma urmelor, un vas de pace și bunăvoință. Dar vai ! dezamăgirea avea să vină curînd.

A doua zi dimineață, la pasarelă avu loc vechea și obișnuita scenă de toate zilele. Și privindu-i pe ofițerii aceia severi, veniți să asiste, împreună cu căpitanul, la pedepsirea vinovaților — aceiași ofițeri care, în ajun, se arătaseră atît

de bine dispuşi — un bătrîn matelot îmi spuse, bătîndu-mă pe umăr :

— Vezi, Cojocele Alb, toţi *au arborat iarăşi mutrele lor de pe dunetă*. Dar, de, aşa li-e firea !

Am aflat mai apoi că „mutrele de pe dunetă" e o veche expresie, folosită pe vasele de război pentru a sugera uşurinţa cu care un ofiţer îşi reia ţinuta severă, după o pauză vremelnică.

CAPITOLUL XXIV

Introducere la Capul Horn

Fregata noastră cu punţile jilave se apropia tot mai mult de furtunatecul Cap, înfruntînd cu velele-i de două ori terţarolate negura şi ploaia.

Capul Horn ! Cine n-a auzit de el — de acest cap Horn[1], care-a sfărîmat atîtea corăbii zdravene ? A fost oare coborîrea în Infern a lui Orfeu, a lui Ulise ori a lui Dante o faptă mai îndrăzneaţă şi mai sublimă decît dublarea acestui Cap teribil de către primul navigator ?

Răsucite de-un vînt cumplit, care bate dinspre apus, numeroase corăbii au fost abătute din drumul lor şi împinse, prin Mările Sudului, către Capul Bunei Speranţe, de unde căutau apoi să ajungă în Pacific. Şi n-am nici o îndoială că acelaşi Cap furtunatec a trimis la fund multe corăbii straşnice, despre care nu s-a mai auzit nimic. La

[1] În limba engleză, *horn* înseamnă „corn" (n. t.).

acea margine a pămîntului nu există cronici scrise. Ce înseamnă vergile şi sarturile rupte, care sînt zilnic aduse de valuri la prova unor corăbii mai norocoase ? ori catargele falnice, încrustate în iceberguri, ce se pot vedea plutind pe aproape ? Ele nu fac decît o aluzie la vechea poveste — povestea atîtor corăbii care-au pornit la drum, şi despre care nu s-a mai auzit nimic, niciodată.

Inaccesibil Cap Horn ! Te poţi apropia de el dintr-o direcţie sau alta — din orice direcţie pofteşti — dinspre răsărit ori dinspre apus, cu vîntul în pupa sau în travers, — dar Capul Horn rămîne Capul Horn. Acest Cap Horn îi vindecă de fumuri pe marinarii de apă dulce, şi-i moaie pe cei mai săraţi mateloţi într-o bură şi mai sărată. Vai şi amar de cei neştiutori şi de cei prea îndrăzneţi !

Cutare căpitan din Mediterana, care pînă acum n-a făcut altceva decît să traverseze voios Atlanticul, cu cîte o încărcătură de portocale, fără să strîngă măcar o velă-zburător, primeşte adesea, în largul Capului Horn, o lecţie pe care n-o va putea uita nici în mormînt — deşi mormîntul îl înghite, mai totdeauna, atît de grabnic, încît experienţa nu-i foloseşte la nimic.

Alţi străini, care se apropie de acest capăt patagonez al continentului nostru, cu sufletele pline de naufragiile şi catastrofele sale, cu velele-zburător bine terţarolate şi cu toate celelalte pînze puse la adăpost — străinii aceştia întîlnesc la început o mare destul de lină şi se grăbesc să conchidă că, la urma urmei, Capul Horn nu-i decît o gogoriţă ; tot ceea ce li s-a spus despre corăbiile sfărîmate şi scufundate pe-acolo, n-ar fi, chipurile, decît nişte poveşti.

— Jos terțarolele, băieți ! Sus velele-zburător la prova și la pupa ! Fiți gata să puneți o aripă la vela trinca !

Să știi însă, căpitane Pripă, că velele astea ale dumitale ar fi mult mai la adăpost în magazia velarului, căci iată, în timp ce echipajul se apleacă peste talazuri, un nor negru răsare din mare, soarele piere de pe cer, și o negură sinistră se întinde peste apă.

— Toată lumea la fungi ! Strîngeți tare !

Prea tîrziu. Căci, pînă să apuce oamenii să desprindă capetele de parîme, tornada a și început să le șuiere în gîtlejuri. Catargele s-au prefăcut în sălcii, velele în panglici, parîmele în ațe, și întreaga corabie a început să fiarbă în spuma furtunii.

Dacă acum, cînd talazurile se abat asupra lui, căpitanul Pripă nu-i aruncat peste bord, are în schimb ce face. Cele trei catarge au căzut, mai mult ca sigur, în mare, iar velele, rău încîlcite, zboară pe sus. Sau poate că vasul se abate sub vînt. Și într-un caz și în celălalt, Dumnezeu să-i ajute pe marinari, pe nevestele și pe copiii lor, ca și pe asigurători !

Contactul cu primejdiile sporește curajul omului curajos, dar îl face mai prudent. Așa și cu marinarii : cei care ocolesc de multe ori Capul Horn, devin din ce în ce mai precauți. Un veteran nu se lasă niciodată amăgit de brizele înșelătoare care-l mîngîie uneori în apropierea Capului. Ajuns la o anumită distanță de acesta — distanță precis calculată în mintea lui — veteranul are grijă ca echipajul să pregătească vasul pentru furtună ; oricît de ușoară ar fi briza, velele-zburător sînt coborîte. Velele cele mai puternice sînt învergate, iar toate obiectele de pe punte

sînt „amarate" bine. Atunci, vasul e gata să înfrunte orice primejdie ; şi dacă, în timp ce se rostogoleşte în jurul promontoriului primeşte o lovitură în plin, o suportă de obicei cu succes ; iar de nu, toţi marinarii se duc la fund cu conştiinţa împăcată.

Unii căpitani de nave par să vadă în Capul Horn un geniu rău, viclean, capricios, care trebuie înduplecat, prin linguşeli, să se îmblînzească. Întîi, ei se apropie încet, cu puţine pînze, nu se reped cu îndrăzneală spre promontoriu, ci-şi lasă nava să plutească în zigzag. Îi fac curte acestei Izabele [1] arborînd o aripă la vela-zburător, apoi încearcă să-i potolească mînia terţarolînd de cîte două ori velele-gabier. Cînd, în cele din urmă, furia ei de nedomolit se dezlănţuie din plin, iar în jurul vasului furtuna urlă zile în şir, ei perseverează în eforturile lor. Mai întîi, încearcă să dea impresia unei capitulări fără condiţii, strîngînd toate pînzele şi punînd nava la capă [2], astfel încît aceasta să pară ca un buştean, cu care furtuna să se poată juca în voie.

Dacă această încercare dă greş, schimbă aliura [3] vasului, cu ajutorul unei rande [4]. Dar tot degeaba ! Furtuna urlă

---

[1] Izabela, soţia regelui izraelit Ahab, socotită un simbol al duplicităţii.

[2] A pune o navă *la capă*, a manevra, venind cu nava în vînt pentru a suporta mai uşor furtuna (după ce sînt scoase o parte din pînze).

[3] *Aliură* (sau *aliură de marş*), direcţia din care primeşte vîntul o corabie cu pînze.

[4] *Randă*, velă aurică (trapezoidală) întinsă între *ghiu* şi *pic* în planul diametral al unui velier. (*Ghiu* — şcondru montat în poziţie orizontală la baza arborilor tuturor velierelor dotate cu

la fel de tare ca înainte. În cele din urmă, vîntul îi silește să dea jos vela trinca și să micșoreze unghiul de brațare a vergilor, pentru a putea fugi din calea implacabilului dușman care-i hărțuiește fără milă.

Alte corăbii, deși nu întîlnesc asemenea furtuni năprazнice, încearcă săptămînă după săptămînă să treacă pe lîngă această cumplită răspîntie a lumii, înfruntînd vîntul ce le bate mereu din față. Schimbîndu-și mereu aliura, tot dau tîrcoale Capului, „lustruindu-l", cum zic marinarii.

Lemaire [1] și Schouten [2], doi olandezi, au fost primii navigatori care-au ocolit Capul Horn. Înainte de ei, trecerea în Pacific se făcea prin strîmtoarea Magellan ; pe vremea aceea nici nu se știa sigur că ar exista o altă rută, sau că pămîntul numit astăzi Tierra del Fuego — Țara de foc — e o insulă. Cu cîteva leghe mai la sud de Tierra del Fuego se află un mănunchi de insule mici, numite Diegos ; iar între acestea și Tierra del Fuego se găsește strîmtoarea Lemaire, denumită astfel în onoarea descoperitorului ei, care a navigat, cel dintîi, prin ea, spre Pacific. Lemaire și Schouten au înfruntat, pe corăbiile lor prizărite, multe furtuni teribile — preludiu la lungul alai de belele abătute asupra mai tuturor urmașilor lor. Și e semnificativ că vasul lui Schouten, „Horne", de la care și-a luat Capul numele, era cît pe ce să piară în încercarea de a-l ocoli.

Cel care-a ocolit Capul după cei doi navigatori pomeniți mai înainte a fost *Sir* Francis Drake ; în timpul expe-

---

vele aurice. *Pic* — vergă articulată oblic cu unul din capete în partea superioară, înapoia coloanei unui arbore).

[1]—[2] *Jakob Lemaire* (1585—1616) ; *Willem Cornelis Schouten* (1567—1625), navigatori olandezi.

diției lui Raleigh [1], privind pentru prima oară, din Istmul lui Darien [2], „Divina Mare a Sudului", el s-a jurat; ca un adevărat englez ce era, să treacă pe-acolo cu o navă britanică și viteazul navigator s-a ținut de cuvînt, spre necazul spaniolilor înfrînți de el pe coastele chiliene și peruane.

Dar poate că dificultățile cele mai mari întîmpinate vreodată în dublarea celebrului promontoriu, au fost acelea întîlnite de escadra lordului Anson [3] în 1736. Trei cronici remarcabile și extrem de interesante i-au înregistrat suferințele și dezastrele. Prima, scrisă de dulgherul și de tunarul vasului „Wager" ; a doua, de către Byron, un tînăr elev-ofițer de pe același vas ; iar a treia, de către capelanul de pe vasul „Centurion". Cojocel Alb le are pe toate trei, și vă asigură că ele constituie o lectură grozavă într-o noapte vijelioasă de martie, cînd geamurile ferestrelor îți clănțăne în urechi, iar hornul își scuipă fumul pe caldarîmul biciuit de ploaie.

Dar dacă vreți să vă faceți cea mai completă idee despre Capul Horn, luați incomparabila povestire a prietenului meu Dana, *Doi ani în fața catargului* [4]. Socot însă

---

[1] *Walter Raleigh* (1552 ?—1618), om politic englez foarte influent sub domnia reginei Elisabeta, pînă la căderea lui în dizgrație. A condus cîteva expediții spre America de Sud, pentru a căuta aur.

[2] Denumirea mai veche a istmului Panama.

[3] *George Anson* (1699—1762), primul lord al Amiralității engleze, care-a făcut ocolul lumii în 1740—4.

[4] *Richard Henry Dana* (1815—1882), scriitor american, care și-a evocat anii din tinerețe petrecuți pe mare, într-o carte intitulată *Two Years Before the Mast.*

că, dacă ştiţi carte, aţi şi citit-o. Capitolele care descriu Capul Horn au fost de bună seamă scrise cu un ţurţure.

În zilele noastre, Capul şi-a mai pierdut din grozăvie, din pricină că oamenii s-au familiarizat din ce în ce mai mult cu el, şi mai ales din pricină că navigaţia a făcut progrese pe toate planurile ; mijloacele folosite acum pentru protecţia sănătăţii echipajelor le îngăduie acestora să înfrunte vreme îndelungată rigorile unor climaturi vitrege.

CAPITOLUL XXV

Caniculă în largul Capului Horn

Pe măsură ce ne apropiem de Cap, vremea e din ce în ce mai rece. Acum sînt la ordinea zilei mantalele, scurteicile, pufoaicele, pelerinele ceruite, şi cojoacele de tot felul, inclusiv nemuritorul cojocel alb, care a început să fie încheiat la toţi nasturii, şi să fie tras cu putere în jos, pentru ca poalele lui să poată acoperi şalele.

Dar vai ! poalele astea erau cam sărăcăcioase ; şi deşi cojocelul era vătuit şi burduşit la piept, întocmai ca un curcan la Crăciun, iar în zilele reci şi uscate izbutea să-mi ţină de cald în părţile acelea, totuşi la şale era mai scurt decît rochiţa unei balerine ; de aceea, în vreme ce pieptul meu se afla în zona temperată, vecină cu cea tropicală, sărmanele-mi coapse se aflau în Novaia Zemlia, la o azvîrlitură de ţurţuri de Polul Nord.

Şi apoi, repetatele udări şi uscări prin care trecuse, îl făcuseră să se strîmteze rău, peste tot, îndeosebi la mîneci,

încît manşetele ajunseseră treptat sub coate, şi trebuia să le smucesc tare, ca să-mi pot vîrî braţul prin ele.

M-am străduit să înlătur aceste neajunsuri cosînd un soi de tiv lat de pînză în jurul poalelor, pentru a le lungi niţel ; la fel am făcut şi cu manşetele.

Pe o asemenea vreme omul ar trebui să poarte haine de pînză gudronată sau de stofă groasă, pantaloni şi mantale ceruite, cizme, pături, mănuşi, ciorapi de lînă, flanele, scurte din piele de bizon, şi izmene din piele de elan. Haina devine pentru orice om un *wigwam*[1], iar pălăria un cuptor.

Acum, li se acordă oamenilor cea mai deplină libertate în ce priveşte îmbrăcămintea. Marinarii pun pe ei orice găsesc — se înfăşoară în vele, sau îşi vîră capul în cîte un ciorap vechi. Pe o asemenea vreme îţi loveşti pieptul cu pumnii, şi vorbeşti tare ca să nu-ţi îngheţe sîngele în vine.

Navigam printr-o zonă din ce în ce mai rece, cînd deodată am întîlnit o flotă de iceberguri ce se îndreptau spre nord. După aceea, „somnul" nostru n-avea să mai fie decît o amorţeală, care aproape că ne înţepenea degetele de la mîini şi de la picioare. Era un ger de-ngheţa şi focul, cum zic marinarii.

Ajungînd la latitudinea Capului Horn, ne-am îndreptat spre sud, pentru a-l ocoli pe de departe, şi în felul acesta, ne-am pomenit într-un calm plat, — dar vai ! calmul din largul Capului Horn e mai rău, mult mai rău decît cel de la Ecuator.

---

[1] În vorbirea indienilor din America de Nord, colibă.

Am stat acolo patruzeci şi opt de ore, pe un ger ţeapăn. Mă uitam uimit la apă, întrebîndu-mă cum de nu îngheţa la o temperatură ca asta. Cerul rece şi senin semăna cu un talger de oţel, gata-gata să zbîrnîie, dacă l-ai fi putut atinge. Din nări ne ieşeau aburi ca fumul din lulele. Pe urmă se stîrni o hulă timidă, care ne sili să strîngem mai toate velele, şi chiar să dăm jos vergile zburătorilor, de teamă să nu cadă peste bord.

La acest capăt al lumii locuibile, dar şi al celei nelocuibile, departe de uscat, fregata noastră — plină de glasuri omeneşti, de behăituri, cotcodăceli şi grohăituri, — semăna cu arca lui Noe, încremenită pe apă, la apogeul Potopului.

Nu aveam nimic altceva de făcut decît să aşteptăm să se facă voia stihiilor şi „să fluierăm după vînt", cum obişnuiesc marinarii pe un calm plat. Nu ni se dădea voie să aprindem nici un foc, decît pentru a găti strictul necesar şi pentru a încălzi sticlele de apă cu care-şi dezmorţea domnul „Boţ" picioarele. Omul care-avea cele mai mari rezerve de vitalitate avea şi cele mai mari şanse de a scăpa de îngheţ. Era ceva îngrozitor. Pe o asemenea vreme oricine ar fi putut suporta cu uşurinţă să i se amputeze picioarele ; ba, ar fi fost chiar în stare să ajute la extracţia propriilor sale artere.

Într-adevăr, această stare de lucruri nu dura nici de douăzeci şi patru de ore, şi totuşi răceala extremă a aerului, îmbinată cu tendinţa noastră crescîndă spre inactivitate ne-ar fi făcut curînd, pe unii dintre noi, buni pentru masa de operaţie a chirurgului, dacă un gest umanitar al căpitanului nu ne-ar fi silit brusc la un efort viguros.

Trebuie spus că apariția boțmanului, cu fluieru-i argintiu, la gura de magazie a punții tunurilor, este privită întotdeauna de către marinari cu cea mai mare curiozitate, fiind un indiciu că un ordin important urmează să fie dat întregului echipaj. Ce anume urmează ? se întreabă oamenii. „Moș Sfilață“ scoate mai întîi un fluierat scurt, care-i aduce lîngă el, de la posturile lor, pe cei patru subalterni ai săi. El lansează apoi, ca un șef de orchestră, o chemare puternică, întărită de cei patru. După aceea, ordinul — oricare ar fi — este citit cu glas tare, și în repetate rînduri, încît ecoul i se-aude pînă-n cele mai depărtate colțuri. Boțmanul și ajutoarele sale sînt pristavii navei de război.

Calmul plat începuse după amiază ; a doua zi dimineață, echipajul vasului avea să fie galvanizat de un ordin general formulat astfel : „Hei, băieți, de la prova pînă la pupa, veseliți-vă cu toții !“

Ordinul acesta, care nu mai e folosit decît în foarte rare ocazii în zilele noastre, a avut asupra oamenilor același efect pe care l-ar fi produs un gaz ilariant sau o porție suplimentară de grog. Disciplina strictă fu suspendată pentru cîtva timp, fiind înlocuită cu o libertate deplină. Vasul semăna ici cu un Babel, colo cu un balamuc, și peste tot cu un pandemoniu. Spectacolul de teatru nu era nimic în comparație cu atmosfera ce domnea acum pe vas. Cei slabi de înger și timorați din fire se furișau în ascunzătorile lor, în vreme ce oamenii puternici și îndrăzneți își strigau cu glas tare bucuria. Cete de marinari, îmbrăcați în tot felul de straie bizare, ca acelea purtate la vreun carnaval deșucheat, alergau de colo pînă colo, legîndu-se

de cine pofteau — cu excepția ofițerilor și a pugiliștilor periculoși — îmbrîncindu-i și tîrîndu-i pe nefericiții care le ieșeau în cale, pînă cînd îi „încălzeau“ și pe ei. Unii erau legați și duși așa în arboradă ; alții, proțăpiți pe cîte-o vîslă, erau călăriți de colo pînă colo, spre hazul spectatorilor, care puteau și ei să fie victimele aceluiași joc. Pe gabii sau pe catarge atîrnau leagăne, în care erau vîrîți cu de-a sila cei mai morocănoși dintre marinari, pe care-i vedeai apoi bălăngănindu-se în cercuri largi, de la est la vest, pînă le pierea piuitul. Hore, cadriluri și tot felul de dansuri îndrăcite se încingeau sub nasul prea-puternicului căpitan, chiar pe dunetă și pe puntea de comandă. Boxul și trînta erau de asemenea la mare preț ; se schimbau „mușcături ca-n Kentucky“ și „îmbrățișări indiene“. Gălăgia speria păsările, care se grăbeau să zboare de-acolo.

Se cuvine amintit faptul că au fost și victime, dar nu voi pomeni decît de una dintre ele. În timp ce „veselia“ era în toi, un matelot de pe gabie — un portughez supărăcios — s-a jurat că-l omoară pe ăl care-ar încerca să se-atingă de inviolabila-i persoană. Niște apucați, auzindu-i amenințarea, veniră pe la spate și, luîndu-l prin surprindere, îl siliră pe portughez să încalece pe-o vîslă, pe care fu mînat pe punte într-un galop frenetic, de către mulțimea care vocifera. Cantitatea de brațe din jurul și dedesubtul lui era atît de mare, încît de cîte ori se apleca într-o parte era împins în sus numaidecît, dar cădea iar, pentru a primi un brînci din direcția contrară. Deodată, desprinzîndu-și mîinile din brațele celor care-l țineau, portughezul își scoase de la piept o cavilă de fier și începu

să izbească, furios, în dreapta şi-n stînga. Mai toţi prigonitorii lui o luară la fugă, dar vreo opt sau zece rezistară, străduindu-se să-i smulgă din mîini arma, fără a-l lăsa din braţe. În această încercare, unul dintre ei fu izbit în moalele capului şi căzu în nesimţire. Socotit mort, fu dus jos, la doctorul „Epidermă“ ; iar cît despre portughez, fu pus la popreală. Dar rana se dovedi a nu fi prea gravă şi, peste cîteva zile, marinarul acela putu să se plimbe din nou pe punte, cu capul bine bandajat.

Acest incident puse capăt „veseliei“, întrucît spargerea de capete era strict interzisă. Portughezul avea să-şi primească în curînd, la pasarelă, pedeapsa pentru nesocotinţa lui, iar ofiţerii îşi recăpătară atunci „mutrele de pe dunetă“.

CAPITOLUL XXVI

Rostogolirile Capului

Nu ieşisem încă din zona calmului plat cînd, deodată, de pe gabia arborelui mare fu zărită o corabie, la o distanţă de peste trei leghe. La început era cît un punct, pe care nici nu-l vedeai de pe punte. Pe o mare calmă, două nave ajung totdeauna să se apropie mai mult sau mai puţin una de alta, prin forţa lor de atracţie sau în virtutea cine ştie cărui alt principiu la fel de misterios, precum şi datorită curenţilor care le mînă pe amîndouă. Deşi nu adia nici o boare, în curînd corabia străină fu observată de pe parapetele navei noastre ; apoi se apropie şi mai mult.

Ce era, şi de unde venea? Nimic nu stîrneşte atîta interes şi atîtea presupuneri şi nimic nu te poate contraria mai mult decît o corabie, zărită mai întîi ca un simplu punct pe depărtatele mări ale Capului Horn.

O briză! o briză! Da, începuse să adie o briză, de vreme ce corabia se apropia mereu de fregată; privind prin ochean, ofiţerul de cart ne spuse că era un velier cu trei arbori şi cu toate pînzele sus, care venea drept spre noi, deşi fregata noastră continua să fie prizoniera calmului plat.

Corabia străină ne aducea briza. Ura! a, uite-o! Ce frumos lunecă pe apă, abia încreţind-o!

Oamenii noştri fură trimişi numaidecît în arboradă, pentru a desfăşura pînzele, care începură să se umfle puţin. Deocamdată însă, abia dacă aveam viteza de guvernare.[1] Către asfinţit, corabia străină se lăsă sub vînt: o piramidă de pînză. Cred că niciodată nu mai fusese Capul Horn insultat ca acum, cu atîta insolenţă. Corabia, împodobită de sus pînă jos cu bonete, cu rîndunici şi cu tot felul de alte vele, luneca la mică distanţă de pupa fregatei „Neversink"; şeful magaziei noastre de drapele se grăbi de altfel să arboreze pavilionul la pic.

— *Ahoy,* corabie! strigă prin porta-voce ofiţerul de cart.

Un marinar vîrstnic, îmbrăcat într-un veston verde, îi răspunse ducîndu-şi o mînă la gură, şi ţinîndu-se cu cealaltă de sarturile arborelui artimon.

---

[1] *Viteză de guvernare*, viteza care asigură navei capacitatea de guvernare prin efectul cîrmei.

— Ce corabie-i asta ? îl mai întrebă ofiţerul.

— „Sultan“, cargobot plecat din New York, cu destinaţia Callao şi Canton, în urmă cu şaizeci de zile. Dar fregata voastră ?

— Fregata „Neversink“ din flota Statelor Unite, în drum spre patrie.

— Ura, ura, ura ! exclamă entuziastul nostru concetăţean, într-un elan de patriotism.

Între timp „Sultan“ trecuse de fregată, dar ofiţerul nostru nu se putu abţine să lanseze un avertisment de adio :

— Auziţi ? Aţi face mai bine să daţi jos o parte din zmeiele alea. Atenţie la Capul Horn !

Dar povaţa prietenească se pierdu în vîntul care se înteţise. Cu o iuţeală cîtuşi de puţin neobişnuită la aceste latitudini, briza uşoară se prefăcu într-o suită de grenuri aprige, încît trufaşului şi lăudărosului „Sultan“ începură să-i zboare pînzele, una cîte una ; aripile se desprinseră grabnic de pe şcondruri ; focul săgeţii fu luat pe sus, făcut sul în cîteva minute, şi azvîrlit ca o minge de fotbal în valuri. Vîntul nu se putu însă juca la fel de nebuneşte cu pînzele mai prudent gospodărite ale fregatei „Neversink“, deşi nu peste multe ceasuri aveam să trecem şi noi prin încercări grele.

Pe la miezul nopţii, cînd cartul de la tribord, din care făceam parte şi eu, era liber, se auzi fluierul boţmanului, urmat de ordinul :

— Toţi marinarii la strînsul velelor ! Săriţi, băieţi, şi salvaţi vasul !

Sărind din hamace, am putut vedea că fregata se aplecase atît de tare, încît abia am izbutit să ne cățărăm pe scările ce duceau spre puntea superioară.

Acolo, o priveliște înspăimîntătoare ! Vasul părea să plutească într-o rînă. Tunurile de pe puntea principală fuseseră cu vreo cîteva zile mai înainte puse la adăpost, iar sabordurile fuseseră închise, dar acum mortierele de pe puntea de comandă și de pe puntea teugii erau în apă, care se abătea peste ele în valuri înspumate, albe ca laptele. La fiece răsucire sub vînt, capetele de vergi păreau să se moaie în mare, în vreme ce la prova, matelotii de pe verga trincei erau potopiți de talazurile ce se revărsau în cascadă peste bompres. Punțile erau acum împînzite de oameni — toți cei cinci sute de membri ai echipajului, inclusiv ofițerii — iar majoritatea se țineau de parapetele de sub vînt. Spuma fosforescentă a mării lumina din cînd în cînd fețele oamenilor, întocmai cum un foc nocturn luminează mulțimea cuprinsă de panică dintr-un oraș.

Cînd o furtună se dezlănțuie pe neașteptate, sau cînd o mare cantitate de pînze trebuie strînse în grabă, se obișnuiește ca primul secund să smulgă goarna din mîinile ofițerului de cart. Acum, însă, goarna se găsea în mîinile lui „Jack Nebunul" așa că primul secund nici nu încercă să i-o smulgă. Toate privirile erau ațintite asupra lui, ca și cum noi l-am fi ales anume pe el pentru a hotărî soarta acestei bătălii cu stihiile, într-o încleștare de unul singur cu duhul Capului Horn ; iar „Jack Nebunul" se dovedi, în noaptea aceea, a fi geniul salvator al fregatei. Lui îi datorez eu însumi mîna asta dreaptă, care aleargă

acum pe hîrtie, precum și întreaga mea existență. Fregata noastră lua în piept talazurile ce se abăteau, vuind, peste etrava ei, iar coca i se rostogolea încolo și-ncoace, cu un zgomot oribil, de parcă s-ar fi bălăcit în troaca mării înspumate. Vîntul izbea de-a curmezișul punțile, și fiece pînză părea să plesnească sub suflarea-i năprasnică.

Toți timonierii, și mulți dintre oamenii de la teuga se foiau în jurul timonei cu două roți de pe puntea de comandă. Unii săreau în sus și-n jos, cu mîinile pe spițe, căci întreaga cîrmă, ca și chila galvanizată a vasului, fremătau de viața pe care le-o insufla furtuna.

— Cîrma sus ! strigă căpitanul Claret, țîșnind din cabina lui ca o nălucă, în cămașa-i de noapte.

— La naiba ! urlă „Jack Nebunul" către timonieri. În *jos*, trageți în *jos*, vă zic, afurisiților !

Ordinele erau contradictorii, dar ordinul care fu ascultat fu acela al lui „Jack Nebunul" : scopul urmărit de el era de a aduce vasul în vînt, pentru ca velele-gabier să poată fi cît mai strîns terțarolate. Dar deși fungile erau molate, vergile nu puteau cu nici un chip să fie fixate, din pricina uriașei presiuni orizontale asupra pînzei. Acum, vîntul era un adevărat uragan. Bura marină potopea întreg vasul. Catargele gigantice păreau gata-gata să se rupă sub greutatea enormă a celor trei gabiere.

— Fixați vergile ! zbieră „Jack Nebunul", ațîțat la culme, și izbind cu goarna într-un școndru.

Dar, din pricina înclinării vasului, ordinul lui nu putea fi executat : era limpede că, peste puține minute, ceva trebuia să cedeze — fie pînzele, fie vergile, poate chiar coca vasului, și întreg echipajul.

Deodată un om de pe gabie anunţă că vela gabierului mare era ruptă într-un loc. În aceeaşi clipă se auzi o detunătură ca aceea a două-trei muschete descărcate simultan, şi enorma pînză se rupse de sus pînă jos, întocmai ca tabernacolul Templului din Ierusalim.

Această întîmplare salvă arborele mare, deoarece acum verga putu să fie fixată destul de uşor, în timp ce oamenii de pe gabii strîngeau pînza sfîşiată. În curînd, celelalte două vele gabier fură şi ele fixate şi terţarolate.

Mugetele furtunii şi strigătele echipajului erau acoperite de bătăile lugubre ale clopotului de bord — un clopot aproape la fel de mare ca acela al unei biserici de ţară : violentul ruliu al navei îl făcea să sune necontenit. Imaginaţia nici nu poate concepe grozăvia unui astfel de sunet într-o noapte furtunoasă, pe mare.

— Smulgeţi-i limba strigoiului ! urlă „Jack Nebunul".

Dar abia amuţi „strigoiul", că se auzi un sunet şi mai lugubru, scos de ghiulelele grele care, scăpînd din stelajele lor, se rostogoleau acum pe puntea tunurilor, transformînd acea parte a vasului într-o imensă popicărie. Mai mulţi mateloţi fură trimişi să le prindă. Era însă o treabă primejdioasă ; cîţiva fură schilodiţi, iar aspiranţii trimişi să supravegheze executarea ordinului raportară că nu se putea face nimic, pînă nu se potolea furtuna.

Dar treaba cea mai îngrozitoare era strîngerea velei mari care, la începutul furtunii, fusese legată cu diferite saule, ca să stea cît mai cuminte. „Jack Nebunul" aşteptă cîtva timp să se domolească puţin furtuna, înainte de a da ordinul să se execute o manevră atît de primejdioasă. Căci pentru a strînge această velă enormă, pe o astfel de

furtună, era nevoie de cel puţin cincizeci de oameni pe vergă, a căror greutate, adăugată la aceea a lemnului, le primejduia şi mai mult vieţile. Cum furtuna nu promitea să se domolească, el dădu totuşi ordinul, tocmai cînd o ploaie cu grindină şi cu zloată se abătea asupra noastră ; greementul fu acoperit în scurtă vreme cu o pojghiţă de ghiaţă scînteietoare.

— Hei, cei de pe vergă, şi de pe gabierul mare ! Strîngeţi vela mare ! răcni „Jack Nebunul".

Trîntindu-mi pălăria pe punte, am ţîşnit din cojocul meu vătuit, mi-am lepădat ghetele din picioare şi m-am repezit spre greement, împreună cu o droaie de marinari. Furtuna se dezlănţuise năpraznic deasupra parapetelor (care, pe o fregată, sînt foarte înalte, pentru a-i feri pe cei de pe punte). Prin simpla lui forţă, vîntul ne turtea de greement în timp ce ne căţăram, şi simţeam că mîinile ne îngheaţă în contact cu sarturile de care ne agăţam.

— Sus, vitejilor, sus ! ne îndemna „Jack Nebunul", iar noi ne căţăram, care cum puteam, dibuindu-ne drumul pe braţele de vergi.

— Ţineţi-vă bine, băieţi ! strigă un tunar bătrîn, lîngă mine.

Răcnea cît îl ţinea gura, dar pe vîntul acela glasul lui suna ca o şoaptă ; eu însumi nu-l auzisem decît pentru că era drept în faţa mea, în bătaia vîntului.

Dar îndemnul lui era de prisos. Înfigîndu-mi unghiile în filierele de învergare [1], am jurat că numai moartea mă

---

[1] Vergea metalică fixată de o vergă, de-a lungul unui arbore, pentru a servi la legarea marginei unei vele.

va putea despărţi de ele, înainte de-a ajunge cu faţa înspre vînt. Deocamdată însă, era cu neputinţă să răzbesc ; abia de-l auzeam pe omul de lîngă mine, căruia vîntul părea să-i smulgă vorbele din gură şi să i le ducă spre Polul Sud.

În tot acest timp vela continuase să zboare, uneori drept deasupra capetelor noastre, ameninţînd să ne smulgă de pe verga pe care ne cocoţasem. Preţ de vreo trei sferturi de oră am rămas atîrnaţi aşa, deasupra talazurilor, ale căror creste clocoteau chiar sub tălpile cîtorva dintre noi, ca şi cum ar fi vrut să ne ia pe sus.

Deodată, pe vergă ni s-a transmis din om în om ordinul de a coborî, lăsînd vela să fluture-n vînt, de vreme ce nu putea fi strînsă. Se pare că un aspirant fusese trimis în arboradă de către ofiţerul de cart, pentru a ne comunica acest ordin, întrucît acolo unde ne aflam noi nu se putea auzi nici o goarnă.

Marinarii aflaţi în partea dinspre vînt a braţului de vergă izbutiră să se tîrască pe şcondru în jos, dar noi, care ne aflam la marginea de sub vînt, nu puteam cu nici un chip să facem acelaşi lucru ; ca să ajungem la sarturi, în partea dinspre vînt, ar fi trebuit să trecem peste o adevărată prăpastie ; şi apoi, verga era în întregime acoperită de gheaţă, iar mîinile şi picioarele ni-erau atît de amorţite, încît nu îndrăzneam să le încredinţăm viaţa noastră. Totuşi, ajutîndu-ne unii pe alţii, am izbutit să ne lungim pe vergă şi să ne ţinem de ea cu mîinile şi cu picioarele. Tangoanele [1]

[1] *Tangon*, bilă de lemn sau tub metalic, cu un capăt articulat pe-un catarg sau pe punte, care-i permite rotirea în plan vertical sau orizontal.

bonetelor ne-au ajutat mult să ne menținem în această poziție. Oricît de ciudat ar putea să pară, cred că în clipa aceea nici un om de pe vergă nu simțea măcar un fior de spaimă. Ne agățam de ea cu toate puterile, însă numai din instinct. Adevărul este că, în astfel de împrejurări, sentimentul fricii este anulat de priveliștile cumplite ce-ți umplu ochiul, și de sunetele ce-ți umplu urechea. Ajungi să te identifici cu furtuna ; nimicnicia propriei tale persoane se pierde în zbuciumul lumii furtunoase ce te-nconjoară.

Sub noi, nobila noastră fregată ni se părea de trei ori mai lungă decît era în realitate — o imensă pană neagră, înfruntînd cu muchea ei cea mai lată furiile îngemănate ale mării și vîntului.

În cele din urmă, furia dintîi a furtunii începu să se domolească și atunci am încercat să ne dezmorțim mîinile, spre a ne putea pune pe treabă, căci o echipă de oameni se cățăraseră în arboradă pentru a-i ajuta pe ceilalți să salveze ceea ce mai rămăsese din velă. Am izbutit astfel să o înfășurăm, și am coborît pe punte.

A doua zi, pe la amiază, furtuna se potoli de-a binelea, încît, scoțînd două terțarole din velele gabier, am izbutit să schimbăm murele și să ne îndreptăm spre răsărit, cu vîntul în pupa.

Astfel, vremea frumoasă întîlnită după prima ridicare a ancorei în largul plăcutelor coaste spaniole, nu fusese decît un preludiu la această noapte îngrozitoare ; mai ales calmul plat din ajunul ei ne indusese în eroare. Cum am fi putut însă ajunge acasă, fără a trece pe la Capul Horn ? Cum l-am fi putut evita ? Și deși unele nave au ocolit

Capul fără a înfrunta astfel de primejdii, cele mai multe dintre ele trebuie să le înfrunte. Din fericire, primejdiile astea se întîlnesc la jumătatea drumului de întoarcere, astfel încît marinarii au tot timpul să se pregătească a le înfrunta, şi să-şi revină după ce le-au lăsat în urmă.

Dar există un fel de Cap Horn pentru toţi muritorii, fie ei marinari sau oameni ai uscatului. Luaţi seama, băieţi ! pregătiţi-vă din vreme să-l înfruntaţi ! Oameni cărunţi, mulţumiţi-i Domnului cînd l-aţi trecut ! Iar voi, băieţi de viaţă, care-aveţi norocul rar de-a naviga pe-o mare placidă ca lacul Leman [1], nu vă amăgiţi cu gîndul că norocul vostru înseamnă înţelepciune şi prudenţă, fiindcă în ciuda baftei voastre, aţi fi putut să vă răsturnaţi şi să vă duceţi la fund, dacă geniul Capului Horn ar fi hotărît astfel.

CAPITOLUL XXVII

Unele gînduri în legătură cu ordinul dat de „Jack Nebunul" pentru a contramanda ordinul superiorului său

În clipele de primejdie, oamenii se supun de obicei aceluia care li se pare cel mai în măsură să comande, indiferent de rangul său ; supunerea lor e ca şi aceea a acului faţă de magnet. Acest adevăr s-a vădit şi în timpul furtunii, îndeosebi în momentul primejdios cînd „Jack

[1] Lacul Leman (sau Geneva), lac în Elveţia, situat între Alpii Savoiei şi munţii Jura.

Nebunul" a contramandat ordinul dat de căpitan la timonă. Dar fiecare marinar știa că ordinul căpitanului era absurd la culme, ba poate și mai rău.

Aceste ordine contradictorii, date de căpitan și de secundul său, le vădeau cît se poate de limpede caracterele diametral opuse. Poruncind ca timona să fie trasă *în sus*, căpitanul voia să fugă de furtună, pe cînd „Jack Nebunul" era de părere că trebuie să navigăm drept în ghearele furtunii. E de prisos să spun că această din urmă cale e mai sigură decît cealaltă, și e aleasă de cele mai multe ori, pe timp de furtună, deși atrage după sine neajunsuri aparent mai îngrozitoare.

Fuga de furtună te face un sclav al vîntului, care te mînă cum vrea el, pe cînd, navigînd contra vîntului, capeți, treptat, posibilitatea de a-l ține în frîu. Fuga de furtună expune pupa vasului, care e partea lui cea mai slabă, pe cînd calea contrară îi expune prova, care e partea cea mai rezistentă. Cu oamenii se întîmplă întocmai ca și cu navele : cel care se întoarce cu spatele la dușman îi oferă acestuia un avantaj, pe cînd pieptul vînjos este, la fel ca și prova masivă a unei fregate, un zid de nădejde, capabil să respingă atacul.

În noaptea aceea, în largul Capului Horn, căpitanul Claret a fost silit să-și lepede măștile și să-și arate, ca la un examen de bărbăție, adevărata față. În noaptea aceea a ieșit la iveală un lucru pe care fiece marinar de pe vas îl bănuia de multă vreme. Pînă atunci, privirile pe care le arunca oamenilor, cu ochii lui parcă înadins lipsiți de strălucire, precum și pasul încet, egal, inutil de metodic cu care se plimba pe punte, ca și întreaga lui ținută, de o fermi-

tate silită — deşi putea sugera unui observator superficial conştiinţa autorităţii şi dorinţa de a impune echipajului o supunere deplină, — toate acestea fuseseră pentru unii dintre noi nişte indicii ale hotărîrii căpitanului Claret de a se menţine într-un echilibru precar între sobrietate şi contrariul ei, evitînd cu grijă excesele, — care echilibru putea să se năruie la primul atac frontal al unor vicisitudini.

Şi deşi aceasta este doar o presupunere, Cojocel Alb, avînd oarecare experienţă a rachiului şi a oamenilor, se încumetă să afirme că, dac-ar fi fost un adept convins al temperanţei, căpitanul Claret n-ar fi dat niciodată acel ordin nesăbuit privitor la ridicarea timonei. El ar fi stat liniştit în cabina lui, întocmai ca măria sa-comandorul, sau ar fi anticipat ordinul lui „Jack Nebunul", poruncind : Cîrma jos !

Pentru a arăta cît de mică e influenţa reală pe care o au uneori legile cele mai stricte, şi cît de spontan e, în noi, instinctul prudenţei, se cuvine să adăugăm că, deşi „Jack Nebunul" contramandase făţiş, într-un moment de aţîţare impulsivă, un ordin al superiorului său — totuşi asprul regulament militar pe care-l călcase în felul acesta nu avea să fie niciodată aplicat împotrivă-i. Şi, după ştiinţa echipajului, căpitanul nu a îndrăznit nici măcar să-l admonesteze pentru această sfidare.

Se spunea că „Jack Nebunul" ar fi fost el însuşi amator de băuturi tari. Şi chiar era. Dar în cazul de faţă e vorba de altceva, şi anume, de onoarea de a fi pus într-un post, care cere în fiece clipă prezenţă de spirit şi nervi tari, precum şi de neşansa de a fi pus într-un post care *nu*

necesită în permanenţă aceste calităţi. Disciplina de pe fregată era atît de severă şi de metodică sub mai toate aspectele, încît căpitanul Claret se vedea, pînă la un punct, scutit de obligaţia de a interveni personal în multe din treburile curente, ceea ce îl făcea, poate, să se simtă la adăpost în umbra îmbietoare a paharului.

Cît despre „Jack Nebunul", trebuia să participe regulat la carturi, să se plimbe noaptea pe puntea de comandă, şi să scruteze atent orizontul, în direcţia vîntului. Iată de ce, pe mare, el se străduia să fie treaz, deşi, cînd vremea era foarte frumoasă, i se întîmpla să bea cîte un păhărel-două, peste măsura obişnuită. Dar în faţa Capului Horn, el îşi ţinuse făgăduiala de a nu bea, înainte ca primejdiosul promontoriu să rămînă departe în urmă.

Cele întîmplate la timonă, în timpul furtunii, ridică în chip irezistibil întrebarea : există oare ofiţeri incompetenţi în Marina americană — incompetenţi în ce priveşte împlinirea vreuneia din îndatoririle ce le revin ? Cum ar putea oare să existe, astăzi, ofiţeri incompetenţi în viteaza flotă care, în cursul ultimului război, s-a acoperit de atîta glorie ?

Întocmai ca şi în taberele de pe uscat, pe puntea de comandă a unui vas goarnele unei singure biruinţe acoperă tobele înăbuşite a o mie de înfrîngeri. Acelaşi lucru se poate spune şi despre acele întîmplări din război, care, neutre în esenţa lor, nu aduc nici faimă nici ruşine. Şi apoi, tot astfel cum un lung alai de cifre, condus de un număr solitar, devine, prin forţa agregării, o sumă aritmetică uriaşă — la fel şi un grup de ofiţeri, altminteri lipsiţi de merite personale, ajunge, în anumite bătălii stră-

lucite, să se distingă ca grup, sub conducerea vreunui Nelson sau Wellington. Iar faima unor astfel de eroi, supravieţuindu-le lor înşile, se transmite ca o moştenire subalternilor lor rămaşi în viaţă. Un om cu mintea largă şi inima generoasă are destulă forţă ca să magnetizeze o întreagă flotă sau o întreagă armată. Iar dacă toţi eroii care, de la începutul lumii încoace, au contribuit cel mai mult la victoriile sau la înfrîngerile militare ale naţiunilor, ar putea fi adunaţi laolaltă, am constata cu uimire că eroii aceştia sînt doar o mînă de oameni. Căci nu-i nici un eroism să tot alergi la un tun, printr-un nor de fum, ori să tragi cu puşca, la comanda unui ofiţer. Această vitejie pur fizică izvorăşte adesea dintr-o înfiorare a inimii. Nişte oameni fricoşi din fire pot ajunge, unindu-se cu alţii, să manifeste curaj. Ar fi totuşi greşit să tăgăduim că, în unele cazuri, soldaţii de rînd şi-au făcut datoria mai vitejeşte decît comandanţii lor. Adevăratul eroism nu sălăşluieşte în mîini, ci în inimă şi-n cap.

Există, aşadar, ofiţeri incompetenţi în viteaza Marină americană ? Pentru un american, întrebarea nu are o rezonanţă prea plăcută. Cojocel Alb se vede nevoit s-o ocolească din nou, referindu-se la un fapt din istoria unei flote înrudite care, tocmai pentrucă e atît de veche şi de mare, furnizează mult mai multe exemple decît propria noastră flotă. Acesta e de altfel singurul motiv ce mă face să mă refer mereu la ea. Nu am, slavă Domnului, nici un fel de prejudecăţi naţionaliste.

În arhivele amiralităţii engleze e consemnat faptul că în anul 1808 — după moartea Lordului Nelson — cînd

Lordul Collingwood, care comanda flota din Mediterana, a cerut un concediu de boală, nu s-a găsit, dintr-o listă de peste o sută de amirali, nici unul care să poată fi socotit capabil de a-l înlocui pe solicitant, în bune condiţiuni pentru ţara lui. Collingwood a plătit cu viaţa pentru această cinste, deoarece nemaiputînd spera să plece acasă, avea să moară curînd, la postul său. Dacă aşa stăteau lucrurile în cazul unei flote atît de vestite ca aceea a Angliei, ce-am putea spune în legătură cu propria noastră flotă ? Aici, însă, nu e vorba de nici o dezonoare specială. Căci adevărul este că, pentru a deveni un comandant naval destoinic şi priceput, e nevoie de însuşiri naturale ieşite din comun.

Se poate afirma chiar că, pentru a comanda o fregată, e nevoie de mult eroism, talent, discernămînt şi integritate, care nu-s la îndemîna celor mediocri. Iar aceste însuşiri nu sînt numai necesare, ci şi cerute în mod expres, şi nimeni nu are dreptul de a deveni căpitan de vas, dacă nu le posedă.

În legătură cu secunzii, trebuie spus că în Marina americană sînt destui oameni ca domnul „Boţ". Mulţi comandori ştiu bine că li s-a întîmplat rareori să-şi scoată în larg vasul de linie, fără a încerca oarecare nelinişte la gîndul că unii dintre secunzi sînt stăpîni pe punte, în timpul nopţii.

Potrivit ultimului recensămînt naval (1849) Marina americană numără astăzi 68 de căpitani, care primesc anual circa 300 000 dolari din visteria statului, 97 de comandori, care primesc aproximativ 200 000 dolari, 327 secunzi, care primesc circa o jumătate de milion de dolari, şi 451 aspiranţi (inclusiv cei calificaţi), care primesc la

rîndu-le circa o jumătate de milion de dolari. Avînd în vedere că, așa cum bine se știe, unii dintre acești ofițeri nu sînt decît rareori, sau chiar deloc, trimiși pe mare, din pricină că Departamentul Marinei își dă seama de incompetența lor, iar alții sînt detașați la observatoare în calitate de conțopiști, și la Biroul de ridicare hidrografică a coastei, în calitate de matematicieni familiarizați cu logaritmii, — în timp ce ofițerii cu adevărat merituoși, și pricepuți în arta navigației, sînt trimiși de pe-un vas pe altul fără să se bucure între timp de concedii prea lungi ; avînd în vedere toate aceste lucruri, nu e exagerat să spunem că o parte destul de substanțială din cei un milion și jumătate de dolari pomeniți mai sus este plătită anual unor pensionari camuflați, care trăiesc pe socoteala Marinei, fără s-o slujească.

Nimic de felul acesta nu poate fi măcar insinuat împotriva boțmanilor, tunarilor și altor „ofițeri de la prova“, sau împotriva șefilor de gabie și altor „subofițeri“, ori împotriva destoinicilor marinari din flotă. Căci dacă se întîmplă ca vreunul dintre acești oameni să fie găsit incompetent, el este numaidecît retrogradat sau demis.

E drept că, după cum ne învață experiența, în cazul oricărei mari instituții naționale, dotată cu numeroși slujbași, opinia publică trebuie să se resemneze a suporta destui oameni incompetenți, căci nepotismul și favoritismul care predomină în astfel de instituții sînt atît de răspîndite, încît vei găsi totdeauna în sînul lor niște incompetenți, admiși în dauna multora dintre cei capabili.

Totuși, într-o țară ca a noastră, care se mîndrește cu egalitatea politică a tuturor stărilor sociale, este regreta-

bil că ridicarea unui marinar de rînd la rangul de ofițer constituie un fenomen aproape inexistent astăzi, deși pe vremuri ofițerii proveniți din rîndurile marinarilor s-au dovedit în general deosebit de folositori în munca lor, aducînd uneori țării un spor substanțial de glorie. Se pot da exemple grăitoare în acest sens.

N-ar fi oare bine ca instituțiile noastre să fie mai omogene ? Orice american poate aspira să devină președinte al Statelor Unite — comandor al escadrei noastre de state. S-ar cuveni ca orice marinar american să fie pus în situația de a putea năzui nestingherit la comanda unei escadre de fregate.

CAPITOLUL XXVIII

Ne îndepărtăm tiptil

Cu vîntul din pupa, la drum ! Suflă, vîntule, suflă ! Cîtă vreme *tu* bați fără mînie, iar *noi* ne îndreptăm spre patrie, n-avem nici o grijă.

Merită să pomenim aici că, în nouăsprezece cazuri din douăzeci, trecerea din Pacific în jurul Capului este îndeobște mult mai scurtă, și mai puțin anevoioasă, decît trecerea din Atlantic. Motivul este că furtunile, ca și curenții, vin îndeosebi dinspre vest.

Dar, la urma urmei, a naviga cu vîntul din pupa, într-o furtună, e o treabă care, pe o fregată, își are neajunsurile ei. Greutatea disproporționat de mare a metalului care apasă pe spardec și pe puntea tunurilor, provoacă

un ruliu puternic, de care sînt scutite navele comerciale. Ne rostogoleam în drumul nostru, așa cum se rotește pămîntul pe orbita lui — despicînd talazurile verzui, în care bătrîna fregată dispărea uneori ca un clopot scufundător [1].

Gurile de magazie ale anumitor nave militare se închid prost pe vreme de furtună. Acest lucru se poate spune mai ales în legătură cu „Neversink" : gurile sale de magazie erau acoperite cu cîte o prelată veche și ruptă în toate părțile.

Pe vreme frumoasă, echipajul lua masa pe puntea tunurilor, dar întrucît aceasta era acum aproape tot timpul inundată, ne vedeam nevoiți să mîncăm pe puntea imediat inferioară. Într-o zi, oamenii din cartul de la tribord ședeau acolo la masă, în grupuri mici, de cîte doisprezece pînă la cincisprezece, aplecați asupra gamelelor și străchinilor lor, — cînd deodată vasul începu să se rostogolească atît de frenetic, încît tot ce se afla pe punte — gamele, străchini, marinari, bucăți de carne, coșuri de pîine, coșuri de rufe, și bărci — fu azvîrlit de-a dura, de colo pînă colo. Nu te mai puteai ține pe picioare și nu mai găseai nimic de care să te agăți, în afară de puntea însăși, care devenise lunecoasă din pricina lichidului vărsat din gamele, și care se legăna sub noi de parcă în cala fregatei ar fi fost ascuns un vulcan. În timp ce lunecam — așezați ! — pe punte, hublourile se deschiseră brusc, lăsînd

[1] Cameră de aer în formă de clopot, în care se introduce aer sub presiune; scufundată în apă, asigură condiții pentru executarea de lucrări subacvatice.

să pătrundă șuvoaie de bură ; în aceeași clipă, vasul se zgudui puternic în partea de sub vînt. Marinarii întîmpinară acest duș cu o furtună de urale, deși eu, unul, am crezut în clipa aceea că era cît pe ce să fim azvîrliți în mare — într-atît de uriașe erau cantitățile de apă ce se revărsau peste noi.

O zi sau două mai tîrziu, ne depărtasem îndeajuns de mult către est pentru a putea porni spre nord, ceea ce am și făcut, cu vîntul în pupa, ocolind astfel Capul, fără a ne încetini viteza. Deși nu văzusem uscatul de cînd plecasem din Callao, Capul Horn se afla, pare-se, undeva spre vest ; n-aveam nici o dovadă certă, dar vremea putea fi socotită drept un indiciu în acest sens.

Uscatul din preajma Capului Horn merită să fie văzut, mai cu seamă Țara lui Staten. Odată, vasul pe care mă îmbarcasem s-a apropiat de acest pămînt venind dinspre miazănoapte, cu un vînt prielnic, care bătea statornic ; era o zi luminoasă, cu aerul străveziu și aproape sonor în răceala lui. La tribord se înălța, ca un șir de ghețari elvețieni, această Țară a lui Staten, pustie și solitară în strălucirea ei de omăt. Nenumărați albatroși albi zburau razant deasupra mării, iar prin văzduh cădeau ca niște fulgi de nea o mulțime de zburătoare mai mărunte. Înfășurate parcă în turbane, piscurile înalte și ninse din interior se întindeau ca o graniță a unei alte lumi. Ziduri scînteietoare și metereze de cleștar păreau că străjuie, ca niște foișoare diamantine, frontiera și mai depărtată a cerului.

După ce-am ieșit din zona Capului Horn am avut parte de mai multe viscole ; într-o noapte, o cantitate uriașă de zăpadă ne-a troienit punțile, iar unii dintre

marinari s-au bătut cu bulgări, ca nişte copii. A fost vai şi-amar de aspiranţii care, în noaptea aceea, s-au aventurat dincolo de ghiuri, căci acolo deveneau o ţintă ideală pentru bulgări. Cei care-i azvîrleau n-aveau cum să fie identificaţi. În chip ciudat, bulgării păreau să fie azvîrliţi pe bord de vreo nimfă drăcoasă, într-atît de mare era dibăcia agresorilor.

În zorii zilei elevul-ofiţer „Dezgheţatu" se prezentă la chirurg cu o rană îngrijorătoare, căpătată în timp ce-şi făcea primejdioasa datorie la teuga. Ofiţerul de punte îl trimisese cu o misiune, şi anume, de a-i comunica boţmanului că e aşteptat în cabina căpitanului. Chiar cînd transmitea acest mesaj, domnul „Dezgheţatu" fu izbit în nas de un bulgăr uimitor de vîrtos. Aducîndu-li-se la cunoştinţă nenorocirea, ticăloşii îşi exprimară cea mai vie bucurie. Domnul „Dezgheţatu" nu se bucura de simpatia lor.

După un asemenea viscol, făcea să-i vezi pe oameni curăţind de zăpadă puntea superioară. Cu timpul, fiecare şef de tun avea să fie însărcinat cu curăţenia propriei lui porţiuni de punte ; drept care, el se apuca de treabă, cu un tîrn vechi, şi nu rareori ajungea să se certe cu cîte un vecin care-şi arunca zăpada în perimetrul lui. Ai fi zis că te afli pe Broadway într-o dimineaţă de iarnă, după un viscol, cînd băieţii de prăvălie ai unor firme rivale sînt puşi să cureţe trotuarul.

Din cînd în cînd, ca să mai schimbăm programul, aveam parte de-o ploaie cu grindină — o grindină atît de mare, încît trebuia să ne ferim capetele.

Comandorul avea un servitor polinezian, pe care-l angajase în Insulele Societății[1]. Acest Wulu era, spre deosebire de compatrioții săi, un om liniștit și serios, aplecat spre meditație. Cum nu mai ieșise niciodată pînă atunci din regiunea Tropicelor, atenția i-era absorbită de numeroase fenomene observate în largul Capului Horn, fenomene ce-l incitau, întocmai ca pe alți filozofi, să elaboreze teorii pe potriva minunilor contemplate. La prima zăpadă, cînd văzu puntea acoperită cu o pulbere albă, făcu nişte ochi cît cepele ; dar cînd cercetă ciudata substanță, hotărî că era vorba de un soi de făină suprafină, de felul celei din care se făceau „plăcintele" stăpînului său, și alte bunătăți. În zadar i-a explicat un filozof cu experiență de la gabierul arborelui trinchet că se înşela în această privință : Wulu a rămas neclintit în opinia lui, cel puțin cîtăva vreme.

Cît despre grindină, ea l-a entuziasmat ! Wulu a luat o găleată și a-nceput să culeagă boabele, ba a mai primit și de la alții, gîndindu-se să le ducă acasă la iubitele lui, în chip de mărgele ; dar cînd s-a întors la găleată, după ce-o lăsase un timp, a constatat că n-avea în ea decît niţică apă și atunci i-a acuzat pe cei din jur că-i furaseră pietrele prețioase.

Într-o zi, cînd i s-a dat pentru prima oară să mănînce o „plăcintă", același Wulu a fost văzut culegînd cu mare grijă stafidă cu stafidă și aruncîndu-le cu un gest de scîrbă supremă. Luase pasămite stafidele drept gîndaci.

---

[1] Insule în Polinezia, cunoscute și sub denumirea Tahiti. Capitala teritoriului lor, administrat de francezi, este Papeete.

Pe nava noastră de război acest semisălbatec, care se plimba pe puntea tunurilor în veşmîntul lui barbar, părea o ființă de pe altă planetă. Gusturile lui ne îngrozeau, iar ale noastre îl îngrozeau pe el. Wulu respingea crezul nostru, iar noi i-l respingeam pe-al lui. Îl socoteam un mocîrțan, iar el ne lua drept nebuni. Dacă lucrurile ar fi stat invers — dacă noi am fi fost nişte Polinezieni, iar el un american, opiniile noastre reciproce ar fi rămas aceleaşi. Ceea ce dovedeşte că nici noi nici el nu greşeam, ci aveam dreptate.

CAPITOLUL XXIX

Carturile de noapte

Cu toate că lăsasem în urmă Capul, continua să fie foarte frig, iar una din consecințele cele mai grele ale acestui ger era somnolența aproape incurabilă a marinarilor în timpul carturilor de noapte. Îi vedeai moțăind în mantalele lor, pe punți, între tunuri, lungiți pe afeturi sau în orice ungher pe care-l găseau; încremeniți într-un fel de transă, înghețau de vii, prea buimăciți ca să poată să se ridice şi să se scuture.

— În picioare, leneşilor! le striga prin porta-voce al treilea secund, un Virginian inimos din fire. Sculați-vă şi mişcați-vă!

Dar în zadar. Ei se ridicau o clipă, însă de îndată ce ofițerul le întorcea spatele, se prăbuşeau la loc, parcă împuşcați în inimă.

Am zăcut şi eu adesea în felul acesta, dar gîndul că dacă-aş mai fi zăcut multă vreme aşa, aş fi murit îngheţat, mă năpădea cu atita putere, încît mă sculam în picioare, rupînd vraja îngheţului, şi mă sileam să dau din mîini şi din picioare pentru a-mi pune sîngele în mişcare. De obicei, la prima aruncare a braţului mă pocneam în obraz, în loc să-mi izbesc pieptul, aşa cum aş fi dorit. Dar în asemenea clipe, muşchii fac ce vor ei, nu te mai ascultă.

Ca să-mi mişc picioarele, trebuia să mă ţin de ceva şi să sar cu amîndouă, căci păreau la fel de lipsite de articulaţii ca nişte pantaloni de pînză, puşi la uscat şi îngheţaţi bocnă.

Cînd ni se dădea ordinul de a braţa vergile — ceea ce presupunea efortul întregului cart, adică a vreo două sute de oameni — un spectator neavizat ar fi putut crede că toţi marinarii fuseseră loviţi de dambla. Treziţi din starea lor de transă, veneau şontîc-şontîc pe punte, se poticneau şi cădeau unii peste alţii, încît nu mai puteau, preţ de cîteva secunde, să mînuiască parîmele. Pînă şi cel mai mic efort li se părea insuportabil şi nu o dată se întîmpla ca vreun grup compact, de optzeci sau o sută de oameni, chemaţi să braţeze verga mare, să stea aplecaţi peste parîmă timp de cîteva minute, aşteptînd ca vreun matelot mai în putere să apuce parîma şi să le-o pună în mîini. Dar chiar şi atunci, trebuia să treacă mult pînă să poată face ei ceva. Făceau, ce-i drept, toate mişcările obişnuite în aceste ocazii, dar trecea o veşnicie pînă ca verga să se urnească din loc. În zadar îi suduiau ofiţerii, sau îi trimiteau pe aspiranţi să vadă cine erau „chiulangiii“ şi „marinarii ăia de apă dulce.“ Înfofoliţi în mantalele

lor, mateloţii nu puteau fi deosebiţi unii de alţii, pe întuneric.

— Hei, dom'le ! strigă domnul „Dezgheţatu", prinzîndu-l de poala mantalei pe-un bătrîn lup de mare şi încercînd să-l întoarcă spre el, ca să-l poată privi. Cine eşti, domnule ? Cum te cheamă ?

— Află singur, Papă-Lapte, răspunse omul, obraznic.

— Ticălos bătrîn ! O să pun să te bată pentru asta ! Ia, careva dintre voi să-mi spună cum îl cheamă ! adăogă el adresîndu-se celor din jur.

— Jambon, strigă unul, de la distanţă.

— A, ştiu cine eşti, afurisitule ! exclamă domnul „Dezgheţatu" şi se repezi spre glasul fără trup, lăsîndu-l în pace pe bătrînul necunoscut. Dar încercarea de a găsi trupul glasului aceluia se dovedi la fel de zadarnică precum strădania de a descoperi cine se ascundea sub manta.

În legătură cu această situaţie, se cuvine să amintesc de un lucru care mă întrista foarte. Mai toate mantalele marinăreşti sînt negre, pe cînd cojocelul meu era, repet pentru a nu ştiu cîta oară, alb. De aceea, în nopţile lungi şi întunecoase, cînd eram de cart pe punte, nu sus pe gabie, iar ceilalţi trăgeau chiulul şi moţăiau, fără să poată fi prinşi — identitatea lor neputînd fi descoperită — cojocelul meu nefericit dădea mereu în vileag numele posesorului său. Din pricina asta, eram pus la multe munci grele, de care altminteri aş fi fost scutit. Ori de cîte ori vreun ofiţer avea nevoie de-un om pentru o treabă anume — să zicem, pentru a-l trimite în arboradă cu vreun ordin către şefii de gabii — cît de uşor îi venea să-l identifice în acea mulţime de necunoscuţi pe Cojocel Alb

şi să-l trimită cu solia ! Degeaba aş fi încercat eu să mă dau înapoi.

În astfel de ocazii, eram nevoit să manifest o asemenea sprinteneală şi voioşie, încît eram adesea dat ca exemplu de hărnicie, menit să fie urmat de către ceilalţi.

— Trageţi, trageţi, puturoşilor ! Uitaţi-vă la Cojocel Alb ! Trageţi ca el !

O, cît îmi uram atunci nefericitul veşmînt ! De multe ori măturam puntea cu el, ca să-i dau o culoare mai intunecată ! Şi-l tot imploram pe neînduplecatul „Moş Periuţă", şeful magaziei de pituri, să-mi dea măcar de-un strat de vopsea ! Mă gîndeam uneori să arunc peste bord cojocelul, dar nu mă răbda inima. Să rămîn fără cojocel, pe mare ? ! Dezbrăcat, atît de aproape de Capul Horn ? ! Gîndul acesta era de nesuportat. Oricum, cojocelul meu era, măcar cu numele, un veşmînt, deşi nu-mi folosea la nimic.

În cele din urmă am încercat „un schimb".

— Hei, Bob, i-am zis eu cu glas mieros unui coleg de masă, luîndu-mi un aer de superioritate, dacă eu aş fi dispus să mă despart de mantaua asta a mea şi să o primesc în schimb pe-a ta, ce mi-ai da pe deasupra ?

— Să-ţi mai dau şi pe deasupra ? ! exclamă el, îngrozit. Păi, nu ţi-aş lua cojocelul ăsta blestemat nici pe gratis !

O, cum mai binecuvîntam fiece viforniţă ! Căci atunci mulţi marinari erau blagosloviţi cu cîte un cojoc alb ca al meu, şi toţi arătam ca nişte morari, din pricina fulgilor de nea.

Fiecare dintre cei şase secunzi de pe fregată, cu excepţia primului secund, conducea, pe rînd, carturile. Trei

dintre ei, inclusiv „Jack Nebunul", erau adepţi ai disciplinei celei mai stricte, şi nu ne permiteau niciodată să ne culcăm pe punte, noaptea. Ceea ce, ca să fiu drept, era mult mai bine pentru sănătatea noastră, fiindcă ne silea să stăm în picioare şi să ne mişcăm. Plimbarea pe punte era, de aceea, la mare preţ. Totuşi, pentru unii dintre noi, plimbarea asta era ca o plimbare în curtea unei închisori, deoarece, fiind obligaţi să rămînem la posturile noastre — unii la fungi, alţii la braţe, şi în alte locuri — nu aveam voie să ne plimbăm de-a lungul şi de-a latul vasului, ci doar într-un spaţiu redus la cîţiva paşi. În curînd, însă, aveam să scăpăm de partea cea mai rea a acestei situaţii. Schimbarea bruscă a temperaturii îndată după ieşirea din zona Capului Horn, şi faptul că navigam spre nord, cu o briză de zece noduri — iată nişte lucruri de mirare. Astăzi eşti asaltat de-un vînt care şi-a ascuţit parcă tăişul frecîndu-l de un iceberg, dar peste numai o săptămînă s-ar putea ca orice haină să-ţi fie de prisos !

Încă un cuvînt despre Capul Horn, şi vom isprăvi cu acest subiect. Peste mulţi ani, cînd un canal navigabil va străpunge Istmul lui Darien, iar călătorul va lua trenul de la Capul Cod[1] spre Astoria, va părea aproape de necrezut faptul că, vreme atît de îndelungată, navele pornite din New York cu destinaţia Coastei de nord-vest, îşi lungeau călătoria cu cîteva mii de mile, ocolind Capul Horn. „În acele vremuri întunecate (folosesc anticipat limbajul unui viitor filozof) o călătorie dus şi întors la

[1] Promontoriu şi golf în Statele Unite (Massachusetts).

Insulele Mirodeniilor, — actuala stațiune balneară a elitei elegante din Oregon, — lua adeseori ani de zile."

Iată ce înseamnă progresul nostru național.

Da, domnule, băiețașul dumitale îți va trimite într-o bună zi strănepotul în salubrul oraș Jedda [1], pentru a-și petrece acolo vacanța de vară.

CAPITOLUL XXX

O privire prin hublou înspre părțile subterane ale unui vas de război

În vreme ce ne depărtăm grabnic de țărmul vitreg al Patagoniei, luptîndu-ne din răsputeri cu greutățile nopților de cart — încă friguroase — te poftesc, cititorule, să te pui la adăpostul cojocelului meu alb, cît îți voi vorbi eu despre unele din lucrurile ce se pot vedea pe-o fregată.

Am mai pomenit, în treacăt, despre adîncurile subterane ale calei vasului nostru. N-avem încă vreme să vorbim aici despre „cămara cu băuturi", o cămară din magazia-pupa, unde e păstrat grogul marinarilor ; nici despre „magazia de parîme", unde sînt ținute garlinurile [2] și lanțurile mari, stivuite așa cum le vezi și-n depozitul unui negutător de furnituri navale, pe țărm ; nici despre cămările cu alimente, în care sînt rînduite frumos poloboace cu

---

[1] Oraș din Arabia Saudită, port la Marea Roșie.

[2] *Garlin*, denumire generală dată unor parîme vegetale lungi pînă la 180 m., folosite de nave ca parîme de legare.

zahăr, melasă, oţet, orez şi făină ; sau despre „magazia de vele“, plină ca aceea a unui meşter-velar de pe ţărm — cu tot felul de pînze, bine împăturite, aidoma jiletcilor albe în garderobul unui gentleman ; nu vom vorbi nici despre „pulberăria“ bucşită cu butoaie cu pulbere, gloanţe şi cartuşe ; nici despre enormele „parcuri de obuze“, numite şi „arsenale subterane“, doldora de ghiulele rotunde ca merele ; nici despre aşanumitul „grînar“, o încăpere spaţioasă, căptuşită cu tablă pentru a feri de şoareci pezmeţii depozitaţi aici, şi destinaţi consumului a cinci sute de oameni porniţi la un drum lung ; nu vom pomeni nici despre uriaşele cisterne de fier în care e păstrată apa de băut, — nişte rezervoare ce amintesc de lacurile de acumulare din Fairmount, Philadelphia ; nici despre „magazia de pituri“ unde sînt ţinute butoiaşele cu alb de plumb, bidoanele cu ulei de in, şi tot felul de borcane şi pensule ; nici despre „fierăria armurierului“, unde pot fi auzite în răstimpuri forjele şi nicovalele ; nu am vreme să vorbesc despre toate acestea, şi despre multe alte locuri interesante.

Există însă o magazie mare între toate, despre care se cuvine să vorbim, şi anume „magazia de materiale şi provizii“. Pe „Neversink“ aceasta se afla în fundul calei, sub puntea-dormitor, şi puteai ajunge acolo prin aşa-numitul „pasaj-prova“, un coridor strîmt şi întortocheat.

Dacă intri — să zicem la amiază — în magazia aceea, te pomeneşti într-o încăpere întunecoasă, luminată de un singur felinar. Într-o parte zăreşti nişte rafturi, încărcate cu

ghemuri de merlin [1], saulă de grijele [2], parîmă de înfășurări [3], comandă [4] și numeroase alte parîme de diferite grosimi. În altă parte a încăperii vezi niște lăzi mari, încărcate cu diverse articole, ce-ți amintesc de depozitul de materiale al unei cizmării — maiuri de înfășurare [5], pene, manele, sule de velar, cavile de matisit [6] ; într-un alt compartiment zărești un fel de fierărie — niște policioare încărcate cu tot soiul de belciuge, piroane, cuie, șuruburi și rodanțe [7] ; un al patrulea compartiment, plin de roți și de snopi de „gaiac“ [8], este folosit la confecționarea macaralelor.

Privind pe sub arcadele joase ale peretelui despărțitor, vezi în depărtare criptele și catacombele obscure, în care au fost depozitate gheme uriașe de parîmă nouă și alte obiecte grele, toate mirosind a catran.

Dar cel mai ciudat compartiment al acestor magazii misterioase este armureria, unde sînt atîrnate pe pereți

---

[1] *Merlin*, parîmă vegetală subțire.

[2] *Saulă de grijele*, parîmă vegetală din care se fac *grijelele* (trepte fixate orizontal între două sarturi).

[3] *Parîmă de înfășurări*, parîmă subțire folosită la împreunarea sau legarea a două parîme.

[4] *Comandă*, saulă subțire, făcută din fire neîmpletite.

[5] *Mai de înfășurare*, ciocan de lemn folosit la înfășurări de parîme.

[6] *Cavilă de matisit*, piesă de lemn folosită la desfacerea șuvițelor în operația de matisire (unire) a parîmelor.

[7] *Rodanță*, piesă metalică folosită ca întăritură și apărătoare pentru un ochi de parîmă.

[8] *Lignum vitae* (sau *„Guajacum officinale“*), arbore din America Centrală, folosit foarte mult în industrie și la construcțiile navale.

şi de grinzile tavanului lăncii, cuţite de abordaj, pistoale şi cingători, adică armamentul oamenilor în caz de abordare a unui vas inamic. Tot aici se pot vedea zeci de revolvere patent „Colt", care, deşi prevăzute cu o singură ţeavă, trag mai multe gloanţe fatale, aşa cum „pisica cu nouă cozi" agravează de nouă ori, cu o cruzime canibalică, loviturile date celor pedepsiţi, astfel încît, cînd aceştia sînt osîndiţi să primească douăsprezece bice, capătă de fapt o sută şi opt. Toate aceste arme sînt ţinute în perfectă stare, iar strălucirea lor se reflectă *la propriu* asupra magazionerului-şef şi a ajutoarelor sale.

Printre ofiţerii de rang inferior de pe un vas de război, magazionerul-şef nu este cel mai lipsit de importanţă. Răspunderile lui mari sînt vădite şi de simbria pe care-o capătă. Pe cînd şefii de tun, căpitanii de gabie şi alţi subofiţeri primesc doar cîte cincisprezece pînă la optsprezece dolari pe lună — ceva mai mult decît un marinar de rînd — magazionerul-şef de pe-un vas de linie american primeşte patruzeci de dolari, iar cel de pe-o fregată treizeci şi cinci de dolari pe lună. El răspunde de toate articolele pe care le are în grijă şi nu poate sub nici un motiv să livreze boţmanului sau dulgherului vreo bucată de parîmă ori vreun cui, fără o dispoziţie scrisă din partea primului secund. Magazionerul-şef stă toată ziulica în magazia lui subterană, gata oricînd să-i servească pe clienţii autorizaţi. Dar tejgheaua, în spatele căreia aşteaptă de obicei, nu are nici un sertar în care să poţi arunca vreo monedă, ceea ce răpeşte o bună parte din farmecul activităţii unui magazioner. Iar printre hărţoagele vechi

şi mucegăite de pe masa lui, în care-şi înregistrează toate operaţiunile, nu există nici bani, nici cecuri.

Magazionerul-şef de pe „Neversink“ era un soi de troglodit bizar. Măruntel, rotund în umeri, chel, cu nişte ochi mari şi holbaţi, care te priveau prin sticla unor ochelari groşi, ameninţători, vădea un uimitor zel în slujba Marinei, încredinţat pe semne că, ferindu-şi pistoalele şi cuţitele de rugină, păstra nepătată onoarea naţiunii. Era amuzant să-i priveşti faţa neliniştită în momentul cînd, după *mobilizarea generală*, subofiţerii îi restituiau armele folosite la exerciţiile marţiale ale echipajului. Cînd aceştia îi puneau pe tejghea pistoalele şi cuţitele, el le număra pe rînd, întocmai cum o bătrînă gospodină îşi numără furculiţele şi lingurile de argint din cămară, înainte de a se retrage în dormitorul ei. Putea fi văzut deseori inspectîndu-şi, cu un soi de felinar orb în mînă, cele mai depărtate cămări şi tainiţe, şi numărîndu-şi ghemele de parîmă, de parc-ar fi fost nişte damigene cu vin vechi de Madera.

Din pricina vigilenţei sale neobosite şi a ticurilor sale inexplicabile, de burlac, îi venea foarte greu să-i păstreze lîngă el pe marinarii care, din cînd în cînd, îi erau repartizaţi ca subalterni. El personal ar fi vrut să aibe totdeauna pe lîngă dînsul cel puţin un marinar tînăr, statornic şi destoinic, cu gusturi literare, care să-i supravegheze registrele şi să-i cureţe în fiecare dimineaţă armureria. Era îngrozitor să stai toată ziua închis într-o astfel de văgăună obscură, printre parîmele cu iz de catran şi armele acelea blestemate. Într-o zi am băgat de seamă, cu groază, că ochii holbaţi ai lui „Moş Pistol“, cum fusese poreclit magazionerul, erau aţintiţi asupră-mi, cu o căutătură duioasă

şi aprobatoare. Auzise pe semne că eram un tînăr foarte învăţat, capabil să citească şi să scrie cu mare uşurinţă, şi, pe deasupra, destul de modest şi de retras din fire. Ce-i drept, conştiinţa acută a poziţiei mele de marinar în flota de război mă făcea să mă ţin în umbră, dar n-aveam cîtuşi de puţin intenţia de a-mi ascunde în fundul vasului calităţile, fie ele cît de modeste. Privirile pe care mi le arunca bătrînul mă nelinişteau, — mă temeam să nu mă tîrască în iadul smolit al magaziei sale oribile. Dar am fost scutit de această soartă, datorită unor cauze misterioase, pe care nu le-am putut desluşi niciodată.

CAPITOLUL XXXI

Tunarul de sub bocaporţi

Printre numeroasele tipuri caracteristice, care puteau fi întîlnite la bordul fregatei noastre, şi dintre care unele se mişcau în chip misterios sub puntea cea mai de jos, ieşind în rare răstimpuri la iveală, ca nişte fantome, pentru a dispare iarăşi, săptămîni în şir — cîteva îmi trezeau cea mai vie curiozitate : căutam stăruitor să le aflu numele, meseriile şi adresele, ca să ştiu cît mai multe despre ei.

Prins în aceste căutări, adesea zadarnice, sau numai în parte răsplătite, nu puteam decît să regret faptul că nu exista nici un anuar tipărit al persoanelor de pe „Neversink", anuar care, aşa cum se obişnuieşte în marile oraşe, să conţină o listă alfabetică a tuturor membrilor echipa-

jului, cu adresele lor. De cîte ori mă rătăceam în vreun ungher obscur și depărtat din măruntaiele fregatei, în vecinătatea diferitelor magazii și ateliere, deplîngeam împrejurarea că nici un matelot întreprinzător nu se gîndise încă să întocmească un ghid al navei noastre, pentru uzul turiștilor.

Într-adevăr, se aflau pe vas mai multe compartimente învăluite în mister și complet inaccesibile marinarilor. Ușile lor bătrînești, miraculoase, zăvorîte și încuiate, se deschideau desigur spre niște zone pline de interes pentru un explorator care-ar fi avut norocul să treacă dincolo de pereții murdari străjuiți de ele.

Ușile acestea semănau cu intrările întunecoase ale unor cavouri de familie ; iar cînd vedeam din întîmplare vreun slujbaș necunoscut mie deschizînd cu o cheie o asemenea ușă și pătrunzînd în acele tainice încăperi cu o lanternă, pentru cine știe ce misiune oficială și solemnă, aș fi dat orice ca să mă scufund odată cu el în adîncurile acelor cripte, pentru a mă convinge dacă ele ascundeau sau nu rămășițele mucegăite ale unor comandori și căpitani de odinioară. Dar chiar reședințele comandorului și căpitanului fregatei noastre — cabinele lor spațioase și perdeluite — erau ca niște cărți cu șapte peceți ; treceam pe lîngă ele uluit, ca un țăran prin fața unui palat princiar. Zi și noapte sentinele înarmate le păzeau porțile sacre, iar dacă-aș fi cutezat să le ies în cale, m-ar fi sfîrtecat, ca pe-un dușman. Și astfel, deși mă aflam de peste un an pe această ladă de stejar plutitoare, numeroase lucruri din ea îmi rămîneau, și aveau să-mi rămînă pînă la sfîrșit, învăluite în mister ; aș fi putut, cel mult, să mă pierd în nesfîrșite

speculaţii asupra lor. Eram ca un evreu din Roma Evului Mediu, consemnat în cartierul evreesc al oraşului, din ale cărui limite i se interzicea să iasă. Sau ca un călător care poposeşte în zilele noastre în acel faimos oraş, dar e silit să-l părăsească fără a fi avut acces la locurile-i cele mai enigmatice — sanctuarul Papei şi temniţele şi celulele Inchiziţiei.

Dar dintre toate personajele şi priveliştile de pe fregată, cel mai mult mă uimea şi mă intriga tunarul — un omuleţ scund, îndesat şi ursuz, cu părul şi barba cărunte, parcă pîrlite cu praf de puşcă. Avea o piele de un cafeniu pătat, ca ţeava murdară a unei puşti de vînătoare, iar ochii lui duşi în fundul capului ardeau ca două faruri albastre. Tunarul avea acces la multe din încăperile misterioase despre care-am vorbit. Adeseori putea fi văzut strecurîndu-se în ele, împreună cu subalternii săi, de parcă-ar fi vrut să presare o dîră de praf de puşcă pentru a arunca în aer fregata. Amintindu-mi de Guy Fawkes [1] m-am interesat dacă tunarul e catolic, şi am răsuflat uşurat cînd mi s-a spus că nu-i.

Un fapt mărunt pe care mi l-a relatat unul dintre subalternii săi mi-a sporit interesul pentru acest personaj sinistru : la intervale regulate, el intra, însoţit de echipa lui, în marea magazie de sub „compartimentul tunurilor", a cărei cheie o ţinea în păstrare — o cheie aproape la fel de enormă ca aceea a Bastiliei ; înarmaţi cu nişte

---

[1] Aluzie la „complotul prafului de puşcă", pus la cale de un anarhist catolic, Guy Fawkes, care a încercat să arunce în aer Parlamentul englez, în seara zilei de 5 noiembrie 1605, dar a fost arestat în ajun.

lanterne care aduceau cu lămpaşele de mină ale lui Sir Humphry Davy [1], ei întorceau toate butoaiele cu pulbere şi lăzile cu cartuşe aflate în această cămară de explozibile, ai cărei pereţi erau căptuşiţi cu plăci de cupru. În vestibulul magaziei, pe peretele de lemn, se aflau mai multe rasteluri pentru papuci, iar oamenii din echipa tunarului trebuiau să-şi lepede încălţările, în tăcere, înainte de a purcede mai departe, pentru ca nu cumva ţintele de la călcîie să scapere vreo scînteie în atingere cu podeaua metalică. Umblînd în papuci şi vorbind numai în şoaptă, ei pătrundeau apoi în inima încăperii.

Această răsucire a butoaielor avea scopul de a păstra inflamabilitatea pulberei. Era, bineînţeles, o treabă cumplită, să stai îngropat acolo, atît de departe de soare, şi să mînuieşti nişte butoaie pline cu pulbere, care, la cea mai mică scînteie, ar fi putut arunca în aer o stradă întreagă.

Tunarul fusese poreclit „Moş Inflamache", poreclă pe care eu o socoteam nedemnă de un personaj atît de temut, în mîinile căruia se afla însăşi viaţa noastră, a tuturor.

Cît am stat la Callao, am primit de pe ţărm mai multe butoaie de pulbere. De îndată ce barcazul care le transporta a venit lîngă bordul fregatei, ni s-a dat ordin să stingem toate luminile şi focurile de pe vas, iar sergentul şi caporalii de bord au inspectat toate punţile, pentru a vedea dacă ordinul a fost îndeplinit — măsură de precauţie foarte înţeleaptă, desigur, dar care nu e luată în

---

[1] *Humphry Davy* (1778—1829), chimist şi naturalist englez, inventator al lămpaşelor de mineri.

alte flote, bunăoară în flota Turciei. Marinarii turci stau şi fumează liniştiţi pe afeturile lor de tun, în timp ce sub lulelele lor aprinse sînt rostogolite butoiaşele cu pulbere. Ceea ce dovedeşte cîtă linişte sufletească le oferă acestor fatalişti credinţa lor, precum şi uşurarea pe care o asemenea credinţă o aduce oamenilor, scutindu-i de unele spaime nervoase. Sîntem cu toţii fatalişti în adîncul sufletului nostru. Şi nu trebuie să ne minunăm de eroismul acelui ofiţer care l-a poftit pe duşmanul său să încalece împreună pe-un butoi cu pulbere — avînd între ei chibritul fatal — pentru a sări în aer amîndoi, căci este aproape sigur că întreg pămîntul e un butoi uriaş, plin cu materiale inflamabile, pe care stăm mereu călări ; nu degeaba toţi bunii creştini au credinţa că în orice moment poate veni ziua de pe urmă, cînd întreaga planetă va să ia foc.

Ca şi cum ar fi fost conştient de grozăvia funcţiei sale, tunarul nostru arbora întotdeauna o expresie solemnă, întărită de părul şi de barba lui sure. Dar ceea ce îi dădea un aer atît de sinistru, şi ceea ce mă impresiona atît de mult la omul acesta, era o cicatrice îngrozitoare, ce-i brăzda obrazul stîng şi fruntea. Se spunea că fusese rănit mortal de o sabie, în timpul unei bătălii date de fregată în ultimul război cu Anglia.

Tunarul era cel mai punctual şi mai tipicar dintre toţi ofiţerii de la prova. Printre altele, îi revenea sarcina de a face ca, în timpul şederii vasului în port, la o anumită oră de seară, unul dintre tunurile mari de la teuga să tragă o salvă — ceremonie care are loc doar pe un vas-amiral. În clipa sorocită, îl vedeai scăpărînd un chibrit şi aprin-

zînd şarja ; după care, se retrăgea în hamacul lui, cu bubuitul acela în urechi şi cu părul mirosind a pulbere. Ce vise îi vor fi tulburat somnul !

Tunarul manifesta aceeaşi precizie cînd i se ordona să *stopeze* vreo navă, printr-o lovitură de tun, căci toate vasele de război, care-şi merită numele chiar în timp de pace, sînt nişte mari bătăuşi, în largul oceanului. Ele tiranizează bietele nave comerciale, silindu-le, cu cîte o ghiulea fierbinte şi şuierătoare trimisă deasupra talazurilor, să se oprească din drum.

Ajungea să-l vezi pe tunar supraveghindu-şi subalternii cînd pregăteau bateriile de pe puntea principală, pentru salvele cerute de cine ştie ce eveniment naţional, — ca să rămîi toată viaţa un adept al spiritului metodic.

În perioada cînd ne aflam în port, a ajuns la urechile noastre vestea lamentabilului accident care-a costat viaţa unora dintre înalţii demnitari ai ţării, inclusiv a ministrului Marinei şi a altor cîţiva membri ai cabinetului Preşedintelui, veniţi cu toţii să asiste la experimentarea unei noi maşini de război. O dată cu această tristă veste, ni s-a transmis ordinul de a trage o salvă în memoria răposatului ministru al Marinei. Cu acest prilej, tunarul s-a arătat mai ceremonios decît oricînd, avînd grijă ca tunurile lungi, cu obuze de 24 de livre, să fie încărcate cum trebuie, apoi numerotate deasupra cu creta, pentru a putea fi folosite pe rînd, în ordinea stabilită, întîi de la babord, apoi de la tribord.

Urechile îmi vuiau, şi toate oasele dănţuiau în mine în ritmul canonadei, iar ochii şi nările mă dureau de atîta

fum, dar cînd l-am văzut pe tunarul acela aprig trăgînd cu un aer atît de solemn salvele, mi-am spus că acesta e un mod cam bizar de a cinsti memoria unui om măcelărit de un tun. Doar fumul care, după ce se răsuci prin saborduri, se depărtă repede spre partea de sub vînt și nu se mai văzu, părea să simbolizeze cu adevărat personajul astfel onorat, căci Biblia — această mare noncombatantă — ne încredințează că viața noastră e doar un abur ce se risipește grabnic.

CAPITOLUL XXXII

O mîncare specială

Pe un vas de război, spațiul din jurul arborelui mare, pe puntea superioară, servește drept comisariat de poliție, tribunal și loc de execuție ; acolo sînt aduse toate acuzațiile, judecate toate pricinile și executate toate sentințele. În limbajul oamenilor de pe-o fregată, „a fi adus în fața catargului" înseamnă a fi adus în fața marelui juriu, care va stabili dacă o acuzație serioasă va fi reținută sau nu împotriva ta.

Locul acesta este cunoscut de marinari sub denumirea de „arenă de tauri" denumire legată de împunsăturile inchizitoriale la care sînt supuși prea adeseori în fața catargului, cînd sînt acuzați de vreo abatere.

Arborele mare este, de asemenea, singurul loc unde marinarii pot comunica formal cu căpitanul și secunzii. Dacă vreunul dintre ei a fost jefuit, maltratat sau defăimat ; dacă

vreunul dintre ei are de făcut o cerere, sau de comunicat un lucru destul de important ca să fie adus la cunoştinţa conducerii vasului, — se duce glonţ la arborele mare şi stă acolo — de obicei cu pălăria în mînă — aşteptînd ca ofiţerul de cart să înainteze spre dînsul şi să-i asculte păsul. Uneori au loc atunci scenele cele mai absurde, şi se rostesc păsurile cele mai hazlii.

Într-o dimineaţă rece şi senină, cînd încă mai „fugeam" de Capul Horn, un marinar ciolănos şi cam scrîntit, originar din Noua Anglie, care lucra în echipa „mijlocaşilor", îşi făcu apariţia la catarg, cu o tingire înnegrită, pe fundul căreia se vedeau rămăşiţele unei plăcinte marinăreşti coapte în ea.

— Ce pofteşti ? îl întrebă secundul de serviciu pe punte, înaintînd spre dînsul.

— Mi-au furat-o, dom'le ! gemu marinarul, întinzîndu-i cu o mutră îndurerată tingirea. Mi-au furat bunătate de *dunderfunk* ! [1]

— *Dunderfunk* ? Ce mai e şi asta ?

— Da, dom'le, *dunderfunk*, o mîncare faină, cum nu s-a mai pomenit !

— Spune, omule, ce doreşti ?

— Păi, mi-au furat-o, dom'le ! mi-au furat bunătate de *dunderfunk* !

— Spune mai departe, nemernicule ! se răţoi secundul, furios. Sau de nu, încetează cu văicărelile astea ! Spune-mi, despre ce-i vorba ?

---

[1] Cuvînt compus din *dunder*, drojdia sucului extras din trestia de zahăr — şi *funk*, duhoare, putoare.

— Păi, dom'le ofițer, Dobs și Hodnose mi-au furát bunătate de *dunderfunk* !

— Te întreb încă odată, ce-i aia *dunderfunk* ?

— Păi, o bunătate de...

— Cară-te, dobitocule ! răcni secundul și, mormăind ceva despre *non compos mentis* [1], se depărtă de omul nostru, care bătu și el în retragere, izbind în tingire ca într-o darabană și scoțînd din ea niște sunete jalnice.

— Unde te duci așa ca un șobolan cu ochii-nlăcrimați ? îl întrebă un om de pe gabie.

— Păi, se-ntoarce-acas'la el în Noua Anglie, zise un altul. Acolo, în răsărit, soarele-i atît de aproape, încît oamenii îl dau jos cu furca !

Pentru a înțelege mai bine întîmplarea de mai sus, trebuie să spun că, în larg, marinarii încearcă în fel și chip să-și varieze monotonul meniu, alcătuit aproape exclusiv din carne conservată, de vită sau de porc, fiindcă altceva nu se prea găsește. De aici, diferitele „găluști marinărești", „plăcinte mediteraniene" și alte specialități, binecunoscute oamenilor din flota de război ; printre ele se află și pomenita *dunderfunk*, mai puțin cunoscută decît celelalte specialități.

Dunderfunk se prepară din pezmeți, pisați mărunt și amestecați cu seu de vacă, melasă și apă — toate puse la copt într-o tingire. Pentru cei care se află prea departe de delicatesele țărmului, această *dunderfunk* este desigur „o mîncare faină", vorba flăcăului din Noua Anglie.

---

[1] Nu-i în toate mințile (lat.).

La bordul fregatei „Neversink“, singurul mod de a pune la copt o asemenea *dunderfunk* — era să te duci la „Moș Cafea“, bucătarul vasului, și să-l mituiești ca să-i poți folosi cuptorul. Și întrucît se cam știa că în cuptor se găsea mai tot timpul cîte o mîncare dintr-asta, unii gurmanzi lipsiți de scrupule stăteau veșnic la pîndă, ca să o poată șterpeli la prima ocazie. De obicei, doi-trei marinari se vorbeau între ei și, în vreme ce unul începea o discuție interesantă cu „Moș Cafea“ despre nevasta și familia lui, un altul scotea din cuptor orice mîncare se nimerea și i-o „pasa“ repede unui al treilea, care dispărea numaidecît cu ea.

În felul acesta își pierduse flăcăul din Noua Anglie prețioasa plăcintă, și-și găsise mai apoi goală tingirea, undeva la teuga.

CAPITOLUL XXXIII

O bătaie cu biciul

Chiar dacă-ți începi ziua rîzînd, o poți încheia cu un oftat și-un suspin.

Printre numeroșii marinari amuzați la culme de discuția dintre secund și flăcăul din Noua Anglie, nici unul nu rîsese mai copios decît John, Peter, Mark și Anton — patru marinari din cartul de la tribord. În seara aceleiași zile, acești patru oameni se pomeniră închiși în temnița de bord, sub paza unei sentinele : erau învinuiți că încălcaseră o regulă bine-cunoscută, luînd parte la una din

încăierările ce se încing adeseori între marinari. Acum, nu se puteau aştepta la nimic altceva decît la o biciuire, din partea căpitanului.

Către seara zilei următoare, cei patru tresăriră la auzul îngrozitorului ordin strigat de boţman şi de ajutoarele lui lîngă bocaportul principal — un ordin ce-i înfioară pe toţi oamenii unei fregate, fie ei cît de curajoşi : „Întreg echipajul să se prezinte pentru a asista la pedeapsă !“

Ordinul acesta brutal, repetat la nesfîrşit — pentru a fi auzit în cele mai depărtate colţuri, pînă şi-n măruntaiele vasului — produce o impresie oribilă asupra oricărui suflet, dacă nu cumva a devenit nesimţitor printr-o obişnuinţă îndelungată.

Oricît ai dori să nu fii de faţă la scena care urmează, eşti silit să asişti la ea, sau măcar să stai pe aproape, căci regulamentul prevede ca mai toţi oamenii să fie prezenţi, de la căpitanul însuşi pînă la băieţaşul care trage clopotul.

„Întreg echipajul să se prezinte pentru a asista la pedeapsă !“

Pentru marinarul cu suflet simţitor, ordinul acesta răsună ca o osîndă. El ştie că legea care-l sileşte să asiste la pedepsirea marinarilor găsiţi vinovaţi — aceeaşi lege care-i face să sufere pe aceştia astăzi — îl poate face să fie la rîndu-i judecat şi osîndit, în orice moment. Iar obligaţia de a asista personal la această scenă, braţul puternic care-l împinge spre locul biciuirii şi-l ţine acolo pînă la terminarea ei, silindu-i ochiul şi sufletul să asiste, fără voie, la chinurile şi la gemetele unor oameni din propria-i tagmă, ale unor camarazi care iau masa împreună cu el şi lucrează în acelaşi cart — toate acestea îl fac să simtă

atotoputernica autoritate sub care trăiește. Într-adevăr, în sufletul unui astfel de om ordinul de a asista la biciuire stîrnește fiorii de spaimă pe care-i vor încerca poate viii și morții la auzul trîmbiței ce le va porunci tuturora să asiste, încolonați, la judecata de apoi a păcătoșilor neamului omenesc.

Nu trebuie să ne închipuim însă că acest ordin le stîrnește tuturor oamenilor din flota de război asemenea simțăminte sfîșietoare ; dar e greu de spus dacă se cuvine să fim bucuroși sau mîhniți din pricina asta — dacă e cazul să fim recunoscători că se evită, astfel, atîta suferință, sau dacă e și mai dureros gîndul că, fie ca urmare a răutății lor înnăscute, fie ca urmare a unei închistări întemeiate pe obișnuință, sute de oameni din flota de război ajung să nu mai cunoască sentimentul înjosirii, al milei, al rușinii.

Parcă în semn de compătimire pentru scena ce urmează, soarele — care în ajun strălucise pe tingirea neconsolatului flăcău din Noua Anglie — asfințea acum învăluit în neguri, deasupra apelor mohorîte. Vîntul sufla tare în greement, talazurile înalte se spărgeau de etravă, iar fregata, clătinîndu-se sub velele gabier, se opintea ca în agonie.

„Întreg echipajul să se prezinte pentru a asista la pedeapsă !"

Auzind ordinul acesta, oamenii se îmbulzeau în jurul arborelui mare, dornici să găsească un loc bun pe vreun ghiu, pentru a putea privi de sus scena ; mulți rîdeau și trăncăneau, alții comentau situația celor patru imprici-

nați ; fețele unora rămîneau însă triste și neliniștite, sau aveau în ochi o lucire de indignare, cu greu stăpînită ; cîțiva se țineau dinadins mai în fund, pentru a evita să privească ; într-un cuvînt, găseai printre acești cinci sute de marinari toate nuanțele posibile ale caracterului omenesc.

Toți ofițerii, inclusiv aspiranții, stăteau laolaltă în partea dinspre tribord a arborelui mare — primul secund în față, alături de chirurg, care e dator să fie prezent în astfel de momente.

Deodată căpitanul ieși din cabina lui și veni în mijlocul acestui grup solemn, cu o hîrtiuță în mînă. Hîrtiuța aceea era raportul zilnic al abaterilor, raport ce i se punea pe masă în fiecare dimineață sau seară, întocmai cum e pus ziarul pe masa unui burlac, la micul dejun.

— Să fie aduși prizonierii ! îi ordonă căpitanul sergentului de bord.

Trecură cîteva clipe, în timpul cărora căpitanul, înveșmîntat în cele mai înspăimîntătoare atribute ale sale, își aținti asupra echipajului privirea severă, cînd deodată o cărare se deschise în mijlocul mulțimii de marinari și cei patru prizonieri își făcură apariția — flancați de sergent, cu bastonul în mînă, și de un pușcaș marin înarmat — și se opriră în fața catargului.

— John, Peter, Mark și Anton, le spuse căpitanul, ați fost prinși ieri în timp ce vă băteați pe puntea tunurilor. Aveți ceva de zis ?

Mark și Anton, doi oameni de vîrstă mijlocie, așezați din fire, pe care-i admirasem adesea pentru seriozitatea

lor, răspunseră că nu ei începuseră cearta şi că răbdaseră mult pînă să se lase pradă mîniei ; recunoscînd totuşi că sfîrşiseră prin a se apăra, scuza lor fu respinsă.

John, un bătăuş notoriu, care era, pare-se, autorul real al încăierării, — se pregătea să înceapă o lungă pledoarie, dar căpitanul îi tăie vorba, silindu-l să mărturisească deschis că, indiferent de împrejurări, luase parte la încăierare.

Peter, un flăcău chipeş, de vreo nouăspreze ani, care lucra la gabierul arborelui artimon, părea livid şi tremura de frică. La locul lui de muncă era iubit de toţi, mai ales în „clubul" lui, alcătuit în bună parte din flăcăi de aceeaşi vîrstă cu el. În dimineaţa aceea, doi dintre ei se duseseră la sacul lui, îi scoseseră hainele cele mai bune şi i le dăduseră, cu permisiunea sentinelei, ca să le îmbrace în clipa cînd va fi adus la catarg. Ideea lor era de a-l îmbuna pe căpitan, căci se ştie că mai tuturor căpitanilor le place să vadă un matelot curat. Dar în cazul de faţă nu se prinse : căpitanul nostru se arătă surd la toate rugăminţile lui Peter. În zadar îi spuse acesta că fusese lovit de două ori, înainte de a se hotărî să întoarcă loviturile.

— N-are a face, îi răspunse căpitanul, fapt este că ai lovit pînă la urmă, în loc să-i raportezi unui ofiţer. Nu permit nimănui să se bată la bordul acestei nave. Numai eu am dreptul să mă bat aici...

Apoi adăugă :

— Şi acum, că v-aţi recunoscut vina, ştiţi ce pedeapsă vă aşteaptă. Dezbrăcaţi-vă ! Grătarele au fost pregătite, domnule intendent ?

„Grătarele“ sînt nişte rame de lemn, pătrate şi zăbrelite, care se pun uneori peste bocaporţi. Un astfel de „grătar“ fu aşezat acum pe punte, lîngă parapet, şi în timp ce se încheiau toate aceste pregătiri, sergentul de bord îi ajuta pe prizonieri să-şi scoată vestoanele şi cămăşile. Apoi tot el le acoperi umerii cu cămăşile.

La un semn al căpitanului, John păşi înainte, cu o căutătură obraznică, şi se opri pe „grătar“, în timp ce bătrînul intendent, cu capul descoperit şi părul sur fluturînd în vînt îi lega picioarele de zăbrele şi braţele de plasa de deasupra. Apoi bătrînul se dădu cu cîţiva paşi înapoi, şi rămase locului, fără a scoate o vorbă.

Boţmanul stătea solemn în cealaltă parte, ţinînd în mînă un sac verde, din care scoase patru bice, cîte unul pentru fiecare dintre ajutoarele sale, căci pe un vas de război vinovaţii au privilegiul de a fi biciuiţi fiecare de o altă mînă, şi de un alt bici.

La un alt semn al căpitanului, sergentul de bord se apropie de prizonier şi-i scoase cămaşa. În aceeaşi clipă un talaz se sparse de copastia fregatei, împroşcîndu-l cu spumă. Dar deşi văzduhul era rece, tăios, iar spinarea i-era leoarcă, John rămase neclintit, fără să tremure.

Căpitanul ridică deodată un deget şi atunci primul ajutor al boţmanului înaintă şi, după ce-şi pieptănă „pisica“, şi-o învîrti pe deasupra capului şi-i slobozi apoi, cu toată puterea, cele nouă cozi peste spinarea prizonierului. Repetă acest lucru de cîteva ori şi de fiecare dată dungile lungi şi roşii de pe spinarea lui John urcau tot mai sus. El, însă, stătea liniştit, cu capul plecat. Între

timp, unii marinari începuseră să şuşotească, exprimîndu-şi admiraţia pentru curajul camaradului lor ; dar cei mai mulţi urmăreau tăcuţi, cu răsuflarea tăiată, traiectoria harapnicului care şuiera prin văzduhul geros, şi cădea cu un zgomot metalic pe spinarea matelotului. După ce-i fură aplicate o duzină de lovituri, acesta fu dezlegat şi se întoarse printre marinari, cărora le spuse, zîmbind :

— Zău, e-o nimica toată cînd te-obişnuieşti ! Vrea careva să se bată cu mine ?

Următorul fu Anton, portughezul. La fiece lovitură, se zmucea într-o parte, slobozind fără voia lui un torent de înjurături, deşi pînă atunci nu-l mai auzise nimeni înjurînd. Cînd fu dezlegat, se întoarse în mijlocul echipajului, jurînd că-l va omorî pe căpitan. Ofiţerii nu auziră, fireşte, aceste vorbe.

Mark, al treilea prizonier, încercă zadarnic să se ferească de lovituri, tuşind mereu, căci suferea de plămîni. Avea să zacă multe zile-n şir după aceea, dar şi din pricina stării lui sufleteşti : era prima lui biciuire, iar jignirea îl mistuia mai tare decît durerea fizică. Avea să rămînă tăcut şi mohorît pînă la sfîrşitul călătoriei.

Al patrulea şi ultimul prizonier adus în faţa catargului fu Peter, flăcăul de pe gabie. El se lăudase adesea că nu fusese niciodată pedepsit. În ajun, obrajii lui fuseseră rumeni ca de obicei, dar acum era mai livid decît o stafie. În timp ce era legat de „grătar" şi tremura, lăsînd să i se vadă spinarea de un alb orbitor, îşi întorcea rugător capul, dar sclifoselile şi gesturile lui de căinţă nu-i folosiră la nimic.

— Nu l-aş ierta nici pe bunul Dumnezeu ! exclamă căpitanul.

Al patrulea ajutor al boţmanului păşi înainte, iar la prima lovitură de bici flăcăul se zmuci şi sări în sus, răcnind : „Doamne, Dumnezeule !“ Era cît pe-aci să mute din loc „grătarul“ şi să se încurce în cele nouă cozi ale „pisicii“. La următoarea lovitură începu să urle şi să se zvîrcolească de durere.

— De ce te-ai oprit ? îl admonestă căpitanul pe ajutorul de boţman. Dă-i mai departe !

Drept care, fură aplicate toate cele douăsprezece lovituri.

— Nu-mi mai pasă de ce-o să se-ntîmple cu mine, gemu Peter, întorcîndu-se şi el printre marinari, cu ochii roşii de plîns. Dacă m-au biciuit o dată, n-au decît să mă biciuiască şi a doua oară. Au să vadă ei !

— Lăsaţi gura ! răcni căpitanul.

Şi marinarii se risipiră cu încetul.

Cînd anumiţi căpitani de marină afirmă că lucrul de care li-e cel mai mult silă, în exercitarea a ceea ce consideră „datoria“ lor, este aplicarea pedepselor corporale, să avem îngăduinţa de a-i crede, aşa cum fac eu, deoarece omul care-ar fi în stare să asiste la astfel de scene fără să se cutremure, s-ar dovedi mai degrabă fiară decît om.

O fiinţă omenească e dezbrăcată ca un sclav şi biciuită mai avan decît un cîine. Şi pentru ce, mă rog ? Pentru nişte fapte care în sine nu sînt criminale, ci doar socotite astfel de o legislaţie samavolnică.

CAPITOLUL XXXIV

Despre unele dintre consecințele nefaste ale biciuirii

Din anume puncte de vedere, biciuirea nu este numai un rău, ci și o adevărată monstruozitate. S-ar putea da numeroase exemple pentru a o dovedi, însă ne vom mulțumi doar cu cîteva.

Unul dintre argumentele invocate de ofițerii de marină în sprijinul pedepselor corporale este că acestea pot fi aplicate imediat, și că nu iau timp, iar cînd prizonierul și-a pus din nou cămașa pe el, pedeapsa s-a sfîrșit ; pe cîtă vreme, dacă ea ar fi înlocuită cu alte sancțiuni, acestea ar provoca probabil o mare pierdere de timp și multă bătaie de cap, pe lîngă că i-ar da marinarului pedepsit sentimentul că-i o persoană importantă.

Oricît de absurd ar părea acest argument, el are un temei real și ți se poate înfățișa ca irezistibil, dacă pornești de la aceleași premise ca și ofițerii respectivi. Dar în virtutea acestui principiu, unii căpitani de vase ajung să aplice pedeapsa corporală — aflată oricînd la îndemîna lor — pentru aproape toate felurile de abateri. Niște delicte care nu intră în jurisdicția vreunei curți marțiale, sînt judecate fără discernămînt, ceea ce te trimite cu gîndul la legislația existentă în Anglia acum vreo șaizeci de ani, cînd Codul Penal considera o sută șaizeci de delicte drept infracțiuni capitale, astfel încît o servitoare care fura un ceas putea fi spînzurată în rînd cu ucigașul unei întregi familii.

Una dintre cele mai curente pedepse date pentru abaterile foarte mărunte săvîrşite de marinari este să li se „taie" grogul timp de-o zi sau de-o săptămînă. Cum mai toţi marinarii ţin la grogul lor, ei văd în asta o pedeapsă foarte aspră. Îi auzi uneori spunînd :

— Mai bine mi-ar lua aerul decît grogul !

Există însă printre marinari şi unii nebăutori, care ar prefera să capete bani în loc de grog — ceea ce legea permite — dar renunţă adesea, de teamă c-ar putea fi biciuiţi pentru cine ştie ce abatere măruntă, biciuirea urmînd să înlocuiască „tăierea" grogului. Acesta este un obstacol foarte serios în calea răspîndirii temperanţei printre marinari. Dar în multe cazuri, chiar cînd i se ia grogul, marinarul prudent din fire nu e scutit de samavolnicia autorităţilor ; căci, pe lîngă flagelările „la catarg" la care se expune săvîrşind vreo abatere măruntă, el poate fi în orice moment biciuit cu o „saulă de grijea", un fel de frînghie, cu care e bătut, fără să fie dezbrăcat, şi oriunde s-ar afla pe vas, la un simplu semn al căpitanului. Din ordinul acestuia, ajutoarele botmanului poartă în pălărie frînghia cu pricina, gata să se abată numaidecît asupra oricărui marinar ; cel puţin aşa stăteau lucrurile pe „Neversink". Şi pînă nu de mult, mai exact pînă în perioada administraţiei preşedintelui Polk [1], cînd istoricul Bancroft [2], ministru al Marinei, a interzis oficial aceste practici, mai toţi ofiţerii de cart obişnuiau să-i biciuiască

---

[1] *James K. Polk* (1795—1849), cel de-al 11-lea preşedinte al S.U.A.

[2] *George Bancroft* (1800—1896), istoric şi politician, ministru al Marinei americane între 1845—1846.

ei înşişi pe marinarii găsiţi vinovaţi, călcînd astfel regulamentul care acordă exclusiv căpitanilor şi tribunalelor de război dreptul de a hotărî biciuirea unui om. Nu rareori se întîmpla ca vreun secund, cuprins subit de furie, — poate sub înrîurirea băuturii, sau enervat de ideea că echipajul îl antipatizează ori îl detestă — să ordone ca toţi cei două sute cincizeci de oameni din cartul de noapte să fie bătuţi cu frînghia.

Se crede că unii comandanţi mai calcă şi în zilele noastre legea, împuternicindu-i pe subalternii lor să folosească frînghia. În orice caz e sigur că aproape toţi secunzii din Marină îl vorbesc de rău pe Bancroft care, în excesul său de zel, le-a micşorat atît de simţitor puterea, smulgîndu-le din mîini frînghia. La început, ei prorociseră că acest amestec nechibzuit şi pripit al ministrului va sfîrşi prin a distruge disciplina din flotă. Dar prorocirea lor n-avea să se adeverească. Acum, aceiaşi ofiţeri afirmă că, dacă va fi interzisă şi „pisica cu nouă cozi", profeţia lor se va adeveri.

În legătură cu abuzul de putere practicat de mulţi căpitani, în pofida legilor votate de Congres privitoare la conducerea Marinei, putem cita un caz flagrant. De peste patruzeci de ani încoace, există în Statele Unite o lege care interzice căpitanilor să aplice, din proprie iniţiativă, mai mult de douăsprezece lovituri de bici, pentru o singură abatere de la disciplina vasului. Numai o curte marţială are dreptul de a hotărî sporirea numărului de lovituri. Şi totuşi, timp de aproape o jumătate de veac, această lege a fost nesocotită frecvent şi cu o impunitate aproape absolută, deşi în ultima vreme, datorită eforturilor depuse de

Bancroft şi de alţii, ea a fost respectată în mai mare măsură decît în trecut, iar astăzi e pe deplin respectată, în linii mari. Cu toate acestea, în timp ce „Neversink“ era ancorat într-un port din America de Sud, marinarii de pe-o altă fregată americană ne-au informat că, uneori, căpitanul lor aplica, din proprie iniţiativă, cîte optsprezece-douăzeci de lovituri. Merită să amintim că fregata aceea era foarte admirată de doamnele de pe ţărm, pentru aspectul ei extrem de curat. Unul din oamenii de la teuga fregatei mi-a spus că tocise trei cuţite (puse în socoteala lui în registrele comisarului de bord) răzuind cavilele şi frecînd capacele gurilor de magazie.

E ciudat că, în timp ce ofiţerii de cart din flota de război a Statelor Unite au uzurpat vreme atît de îndelungată dreptul de a folosi frînghia, în Marina engleză s-au înregistrat foarte puţine abuzuri asemănătoare. Şi deşi căpitanul unei nave de război engleze este autorizat să aplice, din proprie iniţiativă, *mai mult* de douăsprezece lovituri (cred că pînă la trei duzini) mă îndoiesc totuşi că, în ansamblu, pe vasele britanice se practică biciuirea în aceeaşi măsură ca în flota americană. John Randolph din Roanoke, un virginian romantic, a declarat în faţa Congresului că, pe vasul de război american care-l ducea în Rusia ca ambasador, a asistat la mai multe biciuiri decît cele ce avuseseră loc în decurs de zece ani pe propria-i plantaţie, care număra cinci sute de sclavi africani. Din cele văzute cu ochii mei, m-am convins că ofiţerii englezi sînt, îndeobşte, mai puţin antipatizaţi de echipajele lor, decît ofiţerii americani. Motivul este, probabil, că mulţi dintre ei au căpătat, în mai mare măsură, prin poziţia lor

socială, deprinderea de a comanda ; de aceea, autoritatea pe punte e pentru ei mai firească. Un ins necioplit și grosolan, care se ridică întîmplător la un rang naval superior, prin manifestarea unor aptitudini de fel incompatibile cu grosolănia, se dovedește invariabil a fi un tiran față de echipajul său. Marinarii din flota de război americană au observat adeseori că ofițerii originari din statele sudice, descendenți ai Virginienilor de odinioară, sînt mult mai puțin severi și mult mai blînzi și mai generoși în posturile lor de comandă decît ofițerii din nord, luați în ansamblu.

Potrivit actualelor legi și uzanțe navale, un marinar, condamnat fără judecată, pentru vreo abatere măruntă, de care s-ar putea să nici nu fie vinovat, trebuie să îndure o pedeapsă, ale cărei urme le va purta pînă-n mormînt — căci pentru ochiul expert al omului din Marina de război semnele biciului rămîn toată viața vizibile. Cu aceste semne pe spinare, se va înfățișa el la Judecata de Apoi. Totuși, își păstrează în așa măsură demnitatea interioară, încît i se întîmplă să nu vadă nici o dezonoare în flagelarea lui „la catarg“, — deși cîte un ofițer hapsîn îl condamnă la biciuire pe marinarul care l-a înfruntat, tocmai cu gîndul ascuns de a-l umili și de a-i călca în picioare ultimul rest de mîndrie. Sentimentul acesta de demnitate, care rămîne îndeobște intact, chiar cînd, pe dinafară, trupul vădește urme menite să dăinuie toată viața, este îngropat adînc, printre cele mai sfinte taine ale sufletului ; el este ceva care-l privește personal, ceva între omul acela și Dumnezeu — un lucru ce scapă privirii semenilor lui, care văd în *asta* o înjosire, pentrucă așa apare în ochii trupești. Dar cîte chinuri e silit să îndure marinarul care, în timp

ce spinarea îi sîngerează, își simte sufletul mutilat de rușine! N-avem oare temei să denunțăm cu vigoare această stare de lucruri? Dați-mi așadar mîna și, în numele aceluia, după chipul și asemănarea căruia e făcut și marinarul biciuit, să le punem legiuitorilor întrebarea: cu ce drept îndrăzniți să profanați ceea ce însuși Dumnezeu socotește sacru?!

Este oare drept să biciuiești un cetățean al Romei? întreabă vrednicul Apostol, știind prea bine, ca cetățean al aceleiași Rome, că nu e drept. Iar astăzi, după optsprezece veacuri, este oare drept ca voi, compatrioții mei, să biciuiți un om care-i cetățean al Americii? — este oare drept să-l biciuiți pe fregatele voastre care fac ocolul lumii?

N-are nici un rost să invocați ca scuză corupția oamenilor din flota de război: corupția celor asupriți nu-i nici o scuză pentru asupritori, ci mai degrabă un stigmat în plus, căci este, în mare măsură, consecința, nu cauza și justificarea asupririi.

CAPITOLUL XXXV

Biciuirea nu este legală

Simpla denunțare a unei nedreptăți este aproape inutilă, în zilele noastre. De aceea alta va fi calea aleasă de noi.

Nimic nu poate fi mai contrar spiritului Constituției Americane, decît aceste trei lucruri: iresponsabilitatea la un judecător, puterea discreționară asumată de un organ

executiv, şi contopirea unui judecător iresponsabil şi a unui organ executiv, într-o singură persoană.

Totuşi, potrivit unei legi votate de Congres, toţi comandorii din Marina americană se fac vinovaţi de aceste trei abateri grave, în măsura în care îi pedepsesc pe mateloţi pentru pretinse infracţiuni, neprevăzute în Codul maritim militar.

Iată legea despre care vorbesc.

Articolul XXXII al Codului maritim militar stipulează : „Toate infracţiunile comise de personalul Marinei de război, care nu sînt specificate în articolele precedente, vor fi pedepsite în conformitate cu legile şi uzanţele curente în asemenea cazuri".

Acest articol, mai mult decît oricare altul, pune biciul în mîinile căpitanului, necerîndu-i nici o socoteală pentru mînuirea lui şi furnizîndu-i ample justificări pentru cruzimile practicate împotriva unor marinari de rînd, cruzimi ce i se par de necrezut unui om al uscatului.

Pomenitul articol îl transformă pe căpitan în legiuitor, în judecător şi-n organ executiv, lăsîndu-l să stabilească singur care anume fapte trebuie socotite infracţiuni şi care anume va fi pedeapsa, şi să hotărască dacă un acuzat este sau nu vinovat de faptele socotite a fi infracţiuni, precum şi unde şi cum să fie executată pedeapsa.

În Marina de război americană legea „Habeas Corpus"[1] e suspendată permanent. Nici o lege nu-l împiedică pe-un căpitan să bage la închisoare un matelot, acuzîndu-l pe nedrept de proastă conduită, şi să-l ţină acolo cît pofteşte.

---

[1] Lege votată în Anglia în 1679, potrivit căreia nimeni nu poate fi arestat fără o judecată care să-i stabilească vinovăţia.

În timp ce mă aflam pe „Neversink“, căpitanul unui vas militar american l-a ținut închis pe-un matelot mai bine de-o lună, numai pentru că-i purta pică.

Desigur, necesitățile Marinei de război impun reguli de conduită mai stricte decît cele care-i guvernează pe oamenii uscatului, dar aceste reguli trebuie să fie conforme spiritului instituțiilor politice ale țării respective. Ele nu trebuie să-i transforme în sclavi pe anumiți cetățeni ai unei națiuni de oameni liberi. Asemenea obiecții nu pot fi formulate împotriva legilor din Marina de război a Rusiei (care nu se deosebește în esență de propria noastră Marină) deoarece aceste legi, care-l investesc pe căpitan cu o putere absolută și cu dreptul autoritar de a biciui, sînt în spiritul legislației teritoriale a Rusiei țariste, țară ale cărei tribunale îi condamnă pe supușii autocratului la bătaia cu *cnutul*. La noi, însă, lucrurile stau altfel. Instituțiile noastre pretind că se întemeiază pe principiile largi ale libertății și egalității politice ; dar dacă un marinar din flota americană de război ar fi transferat la bordul unui vas rusesc și ar deveni supus al țarului, acest lucru nu i-ar schimba nici cu-o iotă condiția.

Ca marinar, americanul nu beneficiază de nici una din imunitățile noastre civile, legislația valabilă pe teritoriul Statelor Unite nu însoțește cîtuși de puțin lemnul plutitor extras din pădurile țării noastre și socotit de el casa lui. Pentru el, Revoluția noastră a fost zadarnică ; pentru el, Declarația noastră de Independență este o minciună.

Se trece, poate, destul de ușor peste faptul că, deși Codul maritim e integrat legii marțiale, totuși în timp de pace, Codul acesta prezintă, într-o oarecare măsură, ca-

racteristicile unei legislaţii municipale, mai ales în ce priveşte miile de probleme ce se ridică între oamenii de pe-un vas de război. Cu echipajul său de opt sute sau o mie de oameni, o navă cu trei rînduri de punţi este un adevărat oraş plutitor. Dar în mai toate aceste probleme ce se ridică între oameni, căpitanul este un dictator absolut şi, în loc să fie un magistrat care aplică legile, face şi desface legea, după cum îi convine lui.

Articolul XX al Codului militar prevede că, dacă vreo persoană din Marină îşi neglijează îndatoririle ce-i revin, ea va primi pedeapsa pe care o va hotărî o curte marţială ; dar dacă vinovatul este un marinar de rînd, el poate fi pus în lanţuri sau biciuit, după cum binevoieşte căpitanul. Inutil să spun că, în cazul cînd un ofiţer comite o încălcare flagrantă a acestei legi, curtea marţială e rareori, sau niciodată, convocată pentru a-l judeca ; dar în cazul unui marinar de rînd, acesta este condamnat numaidecît la biciuire. Astfel, o categorie de cetăţeni ai mării e scutită de rigorile legii, care ameninţă însă să se abată asupra unei alte categorii. Ce-ar gîndi oare oamenii uscatului dacă adunarea legislativă a statului New York ar adopta o lege împotriva unor anumite abateri, fixînd ca pedeapsă plata unei amenzi, şi ar adăoga apoi acelei legi un amendament care ar limita valabilitatea ei doar la muncitorii zileri şi la meseriaşi, scutindu-i pe domnii cu un venit de-o mie de dolari ? Şi totuşi, tocmai aşa procedează cei care aplică în practică legile navale, deducînd din ele legitimitatea biciuirii.

O lege cată să fie însă „universală“ şi să-l cuprindă în sfera ei de aplicabilitate pe însuşi judecătorul care ia ho-

tărîri în temeiul ei, ba chiar pe magistratul care-o interpretează. Dacă *Sir* William Blackstone [1] ar fi violat legile Angliei, el ar fi fost adus în fața tribunalului pe care-l prezidase, şi ar fi fost judecat, iar avocatul Coroanei i-ar fi citit, poate, dintr-un exemplar al propriilor sale „Comentarii". Iar dacă ar fi fost găsit vinovat, ar fi fost pedepsit „potrivit legii", întocmai ca ultimul dintre cetățeni.

Care-i situația pe o fregată americană? Vom da un singur exemplu. În virtutea *Codului maritim militar,* şi îndeosebi a articolului I, un căpitan poate să-i aplice unui matelot o pedeapsă aspră şi umilitoare — şi o face adeseori — dar el însuşi e scutit de posibilitatea unei astfel de umilințe şi chiar a oricărei sancțiuni, deşi s-ar putea face vinovat de aceeaşi abatere — bunăoară încăierarea cu egalii săi în grad. Şi totuşi, marinar şi căpitan sînt, în egală măsură, cetățeni americani.

Pentru a-l cita din nou pe Blackstone, există o lege „de-o vîrstă cu omenirea, dictată de însuşi Dumnezeu, şi superioară oricărei alte legi, iar împotriva ei nu poate fi invocată nici o lege omenească". Este vorba de Legea Naturii; printre cele mai mari principii ale acestei legi, Justinian [2] include ideea că „oricărui om trebuie să i se dea ce-i al său". Am văzut însă că legile care autoriză biciuirea *nu* îi dau fiecărui om din Marina de război ceea ce i se cuvine, de vreme ce în anumite cazuri aceste

---

[1] *William Blackstone* (1723—1780), celebru jurist englez, comentator al legilor țării sale.

[2] *Justinian I-ul,* împărat al Bizanțului între anii 527—565, şi autor al unui faimos cod de legi, cunoscut sub denumirea *Corpus Juris Civilis.*

legi îi scutesc indirect pe ofițeri de orice pedeapsă, iar în toate cazurile îi scutesc de biciuire, care i se aplică exclusiv marinarului de rînd. De aceea, potrivit lui Blackstone și lui Justinian, pomenitele legi n-au nici o validitate, și orice marinar din flota de război americană ar avea, moralmente, dreptul de a se împotrivi cu hotărîrile biciuirii ; o asemenea împotrivire ar fi justificată și din punct de vedere religios, mergînd pînă la ceea ce, în termeni juridici, se numește „un act de sedițiune".

Dacă, prin urmare, ați socoti că legile privitoare la biciuire sînt necesare dintr-un motiv sau altul, faceți ca ele să li se aplice *tuturor* contravenienților ; vrem să vedem cum un comandor integru, împuternicit de o hotărîre corespunzătoare a Congresului, îl condamnă la biciuire pe-un căpitan care s-a făcut vinovat de aceeași abatere, ce-l aduce pe-un marinar „în fața catargului". Iar dacă însuși comandorul se dovedește a fi vinovat, vrem ca un alt comandor să-l biciuiască pe *el*, întocmai cum subalternii boțmanului — care sînt executanții acestor pedepse — sînt puși adeseori să se biciuiască reciproc.

Veți spune cumva că un ofițer de marină e un om, pe cînd un cetățean american — înnobilat poate prin jertfa de sînge adusă de vreun străbunic de-al său la Bunker Hill, [1] veți spune cumva că, intrînd în slujba patriei sale ca simplu marinar, gata oricînd să lupte împotriva dușmanilor ei, își pierde prin asta demnitatea de om chiar în clipa cînd și-o afirmă în cel mai înalt grad ? Veți spune

---

[1] *Bunker Hill*, un deal din apropiere de Boston, unde în 1795 s-a dat o bătălie crîncenă între trupele coloniale engleze și răsculații americani.

cumva că, intrînd în Marina de război, se expune automat umilitorului flagel, pe cînd, dacă rămîne pe uscat în vreme de primejdie merită să fie scutit de această umilință ? Toate statele noastre unite, toate cele patru continente ale omenirii, condamnă într-un glas un asemenea gînd.

Invocăm, în legătură cu această chestiune, argumentul suprem. Independent de orice considerațiuni secundare, afirmăm că biciuirea este contrară demnității fundamentale a omului, pe care nici un legiuitor nu are dreptul s-o calce în picioare ; afirmăm că ea este o măsură represivă și flagrant inechitabilă prin felul cum e aplicată, afirmăm că ea este cu totul potrivnică spiritului instituțiilor noastre democratice și că perpetuează o stare de lucruri moștenită din cele mai odioase timpuri ale unei aristocrații feudale barbare ; într-un cuvînt, o denunțăm ca fiind absolut *nedreaptă* din punct de vedere religios și moral.

N-are importanță, așadar, ce consecințe ar putea avea abolirea ei ; n-are importanță dacă va trebui să ne dezarmăm vasele și să lăsăm ca negoțul nostru, rămas fără protecție militară, să cadă pradă jefuitorilor ; imperativele aprige ale justiției și omeniei cer abolirea neîntîrziată a acestor practici, — cer fără echivoc abolirea lor *astăzi*. Nu e vorba de o chestiune de bani, care poate fi expediată ușor, — întrebarea ce se pune este dacă e *drept* sau *nedrept* ? Iar dacă există vreun om care să declare, cu mîna pe inimă, în chip solemn, că biciuirea e un lucru drept, omul acela să simtă măcar o dată biciul pe propria-i

spinare : îl veţi auzi atunci invocînd cerul ca martor, precum că biciuirea e un lucru *nedrept.*

În numele nemuritoarei omeniri, fie ca orice om care-ar susţine contrariul să fie biciuit „la catarg" pînă se va căi !

CAPITOLUL XXXVI

Biciuirea nu este necesară

Dar Cojocel Alb e gata să coboare din arborada înaltă a principiilor eterne şi să se bată cu voi — comandori şi căpitani din flota de război — chiar pe puntea voastră de comandă şi cu propriile voastre arme.

Scutiţi voi-înşivă de şfichiul biciului, juraţi cu mîna pe Biblie că biciuirea este indispensabilă pentru alţii şi că, fără ea, n-ar putea fi păstrată pe nici un vas de război disciplina necesară. Ei bine, domnilor ofiţeri, vă înşelaţi amarnic !

— Trimiteţi-i la Collingwood, *el* o să-i domolească ! le spunea lordul Nelson ofiţerilor săi, cînd aceştia îi raportau faimosului amiral că anumiţi marinari erau cu neputinţă de stăpînit.

Dar cine era acest Collingwood care avea puterea de a-i domoli pe nişte răzvrătiţi băgaţi mai întîi la răcoare şi biciuiţi zdravăn ?

Cine anume era amiralul Collingwood, ca personaj istoric, vă va spune istoria însăşi ; iar steagurile capturate de el la Trafalgar vor fremăta, în sălile unde sînt atîrnate, ori de cîte ori va fi pomenit numele lui. Se cuvine însă

poate să spunem cine era Collingwood ca păstrător al disciplinei la bordul vaselor pe care le comanda. El era un ofițer care avea oroare de orice pedeapsă corporală și care, deși aflat în serviciul activ al Marinei de război de mai multă vreme decît oricare alt ofițer naval, nu a folosit niciodată biciul împotriva oamenilor săi, de-a lungul numeroșilor ani de serviciu.

Poate că oamenii lui or fi fost niște sfinți, niște mateloți exemplari, dacă s-au dovedit atît de supuși, sub o autoritate atît de binevoitoare. Au fost ei, oare, niște sfinți ? Răspundeți, voi, temnițe și aziluri pentru săraci de pe întinsul Marii Britanii, care, pe vremea lui Collingwood, ați fost golite de toți răufăcătorii și sărăntocii, pentru a popula corăbiile din flota Maiestății Sale.

Mai mult încă, în epoca aceea toate resursele Angliei au fost exploatate în chip sîngeros ; catargele numeroaselor ei corăbii îi duceau în larg aproape toate pădurile, transplantate de-a dreptul pe mare ; agenții recrutori își făceau treaba nu numai pe vasele străine, în largul mărilor, sau la danele unor porturi străine, ci și pe vasele de comerț britanice ancorate la vărsarea Tamisei ; ba, intrau chiar în casele de pe malurile fluviului, de unde-i scoteau cu de-a sila pe englezi și-i tîrau pe vasele de război, așa cum sînt duse vitele la tăiere, pricinuindu-le prin tot felul de provocări și chinuri, o furie deznădăjduită împotriva unui serviciu militar care le vîra astfel capetele în gura tunurilor inamice. Iată epoca, și iată oamenii pe care Collingwood îi conducea fără ajutorul biciului.

Știu că s-a spus că lordul Collingwood a început prin a aplica pedepse aspre, iar după aceea și-a stăpînit mari-

narii prin însăşi amintirea unei terori, pe care ar fi putut s-o reînvie, oricînd i-ar fi convenit ; conştienţi de acest lucru, ei se purtau bine, sub autoritatea lui binevoitoare. Dar, admiţînd că această afirmaţie e întemeiată, cum se face oare că, după ce-au aplicat pedepse la fel de severe ca acelea pe care le-ar fi putut autoriza vreodată Collingwood, mulţi căpitani americani n-au fost capabili să menţină disciplina fără ajutorul biciului, deşi îi demonstraseră echipajului cu ce artibute teribile erau investiţi ? Este însă notoriu — şi am avut eu însumi ocazia să o constat de mai multe ori, — că în Marina de război americană, pedepsele corporale sînt nu numai extrem de severe, dar şi aplicate cel mai frecvent.

Nu e de crezut, însă, că nişte oameni ca aceia recrutaţi de lordul Collingwood pentru echipajele flotei sale — alcătuite în parte din drojdia închisorilor — ar fi putut să fie conduşi prin simpla amintire a biciului. Pe semne că vreun alt factor îşi va fi făcut simţită influenţa, îndeosebi — sînt convins — o minte puternică şi o voinţă hotărîtă, capabile să ţină la respect o adunătură de nenorociţi. Se ştie prea bine că însuşi lordul Nelson era contra biciuirii ca metodă, mai ales după ce văzuse ce urmări avuseseră abuzurile autorităţilor în Marina de război — abuzuri necunoscute în zilele noastre — şi care, spre spaima întregii Anglii, duseseră la marea răzmeriţă din Nore [1], o răscoală care a pus în pericol, timp de mai multe săptămîni, însăşi existenţa Marinei britanice.

---

[1] Banc de nisip la gura Tamisei, unde, în 1797, a izbucnit o răscoală la bordul navelor engleze staţionate acolo.

Ne-am putea însă întoarce cu aproape două secole în urmă, căci istoricii au temei să se îndoiască dacă, pe vremea lui Robert Blake[1], marele amiral al lui Cromwell, biciuirea era un fenomen cunoscut la bordul victorioaselor sale corăbii. În această chestiune, nu putem merge în trecut dincolo de Blake ; iar în propria noastră epocă, nu putem merge mai departe de recentul război cu Mexicul, în care comandorul Stockton[2], şeful escadrei americane din Pacific, nu a folosit nici el biciul.

Dacă unul dintre cei mai celebri amirali englezi a avut oroare de bici, al doilea şi-a condus navele aproape fără a-l folosi, iar al treilea se poate presupune că nici nu l-a cunoscut, şi dacă un comandor american din zilele noastre s-a dovedit în stare a menţine disciplina unei întregi escadre în vreme de război, fără a avea la bord măcar un bici, — ce concluzii se cuvin trase în mod inevitabil din acest fapt ? Şi cum am putea oare ignora urmările dezastruoase pe care le are biciuirea asupra caracterului adepţilor folosirii ei în Marină, adepţi care se nimeresc uneori să fie ei înşişi ofiţeri ? !

Nu a scăpat, cred, spiritului de observaţie al nici unui cercetător al comportamentului uman, împrejurarea că, în prezenţa subalternilor, unii imbecili care deţin puterea încearcă adeseori să-şi ascundă imbecilitatea sub masca unei autorităţi suverane. Frecvenţa biciuirilor în flota de război americană este, în multe cazuri, proporţională cu

---

[1] Robert *Blake* (1599—1657), amiral englez.

[2] *Robert Field Stockton* (1795—1866), ofiţer naval american ; ales senator în 1851, a introdus un proiect de lege pentru desfiinţarea biciuirilor în Marina de război.

incapacitatea profesională și intelectuală a ofițerilor comandanți. În aceste cazuri, legea care autoriză flagelarea nu face decît să pună un bici în mîinile unui nerod, fapt dovedit în cele mai catastrofale împrejurări.

Istoria a înregistrat numele unor vase de război engleze care-au căzut pradă inamicului, din pricina nesupunerii echipajului, provocată de nesăbuita cruzime a ofițerilor — a unor ofițeri cărora legea le permitea să-și exercite această cruzime fără nici o rațiune. Nu puține au fost și cazurile cînd mateloții au fugit cu navele lor cu tot — bunăoară „Hermione" și „Danae" — scăpînd pentru totdeauna de urgia ofițerilor, prin masacrarea lor.

Evenimentele de acest fel au trezit atenția opiniei publice engleze din acea vreme. Era însă un subiect delicat, iar autoritățile se arătau nerăbdătoare să suprime orice agitație publică în jurul lui. Totuși, ori de cîte ori oamenii discutau între ei, despre aceste răscoale teribile și despre nesupunerea marinarilor din flota de război, ele erau atribuite aproape întotdeauna exasperantului sistem al biciuirii. Iar necesitatea biciuirii era socotită a fi nemijlocit legată de recrutarea silnică a unor oameni nemulțumiți. În sferele înalte se ajunsese la convingerea că, dacă flota engleză ar putea fi condusă fără a se recurge la măsuri de constrîngere, atunci necesitatea biciuirii ar dispare.

„Abolirea sistemului de recrutare forțată, ar atrage firesc după sine abolirea biciuirilor, și invers" scria *Edinburgh Review*, într-o perioadă și mai tîrzie, mai precis în 1824.

Dacă, prin urmare, necesitatea biciuirii în Marina de război britanică era atribuită exclusiv recrutării forțate a marinarilor, ce rațiune ar putea avea continuarea acestei practici barbare în Marina americană, căreia nu i se poate aduce cîtuși de puțin reproșul că-și recrutează cu de-a sila oamenii ?

Este adevărat că, vreme îndelungată, și chiar pînă-n zilele noastre, biciuirea a fost, și constituie încă, legea pe navele engleze. Dar în astfel de chestiuni Anglia nu trebuie să fie pentru noi nimic altceva decît un exemplu de evitat. Un legiuitor înțelept cată să nu se călăuzească doar după precedente, trăgînd concluzia că, de vreme ce biciuirea a dăinuit atîta, înseamnă că are oarecari merite. Nu e așa. Lumea a ajuns într-o eră cînd înțelepciunea se cuvine să aducă un omagiu perspectivelor de viitor, mai degrabă decît celor ale trecutului. Trecutul e mort și nu poate învia, pe cînd viitorul e înzestrat cu o asemenea viață, încît trăiește în noi chiar cu anticipație. Trecutul este, în multe privințe, dușmanul omenirii, pe cînd viitorul este, din toate punctele de vedere, prietenul nostru. În trecut nu există speranță ; viitorul însă, este și speranță și împlinire. Trecutul este manualul tiranilor, pe cînd viitorul e *Biblia* oamenilor liberi. Cei care se călăuzesc doar după trecut, împietresc întocmai ca femeia lui Lot[1], în clipa cînd privesc înapoi, incapabili să privească înainte.

---

[1] *Lot*, un nepot al patriarhului Avraam. Potrivit legendei biblice „femeia lui Lot s-a uitat îndărăt și s-a prefăcut în stîlp de sare“ cînd Dumnezeu „a turnat asupra Sodomei și asupra Gomorei ploaie de pucioasă și de foc“.

Să lăsăm, deci, trecutul să-i dicteze legi Chinei celei imuabile — să-l lăsăm în seama legitimiştilor chinezi din Europa. Noi, însă, vrem să fim conduşi de un alt comandant — de un căpitan care păşeşte mereu în fruntea oştilor sale şi le cheamă înainte, fără a zăbovi în urmă şi fără a le stăvili înaintarea cu furgoanele încărcate-vîrf. ale precedentelor, adică ale trecutului.

În multe privinţe noi, americanii, sîntem înclinaţi a respinge învăţăturile trecutului, deoarece vedem că se apropie vremea cînd vom ajunge în fruntea celorlalte naţiuni. Există ocazii cînd America este chemată să creeze precedentele, nu să li se supună. S-ar cuveni să fim, dacă se poate, un dascăl al posterităţii, şi nu elevul unor generaţii trecute. După noi vine un timp mult mai lung decît cel ce s-a scurs pînă acum ; omenirea n-a ajuns încă nici la vîrsta mijlocie.

Scăpaţi din robie, izraeliţii de odinioară nu au imitat obiceiurile egiptenilor ; li s-a dat chiar porunca, şi harul, de a săvîrşi lucruri noi sub soare. Noi, americanii, sîntem poporul ales al vremii de astăzi ; noi purtăm chivotul libertăţilor omenirii. Cu şaptezeci de ani în urmă am scăpat din robie, iar Dumnezeu ne-a dat, pe lîngă dreptul la viaţă — pe un întreg continent ! — şi o zestre pentru viitor : vastele domenii ale oamenilor păgîni din punct de vedere politic, care vor mai veni să se statornicească în umbra chivotului nostru, fără nici o vărsare de sînge. Dumnezeu ne-a predestinat, iar lumea aşteaptă de la poporul nostru fapte mari ; noi înşine le simţim în străfundurile sufletului nostru. În curînd vom lăsa în urmă cele-

lalte neamuri. Noi sîntem pionerii omenirii, avangarda trimisă de ea în deşertul lucrurilor încă necercetate, pentru a croi un drum nou în această Lume Nouă, care-i a noastră. Puterea noastră stă în tinereţea noastră ; în lipsa noastră de experienţă stă înţelepciunea noastră. Într-o perioadă cînd alte naţii abia şoptesc, vocea noastră se aude pînă hăt-departe. Destul am fost sceptici în legătură cu noi înşine, şi ne-am îndoit dacă Mesia a venit sau nu, în viaţa noastră politică. Dar el a venit *în noi*, şi trebuie doar să dăm glas îndemnurilor lui. Să nu uităm niciodată că, la noi, aproape pentru prima oară în istoria omenirii, egoismul naţional înseamnă o neţărmurită iubire de oameni şi că orice lucru bun pe care-l săvîrşim în America, este un dar făcut lumii întregi. [1]

---

[1] În nobila lui încercare de a-i convinge pe conducătorii Marinei americane să renunţe la practica inumană a biciuirilor, Melville foloseşte toate argumentele posibile şi chiar imposibile. Pentru a-şi „turti" adversarii, el nu se sfieşte să recurgă la argumentul „măciucă" pe care-l reprezenta, la vremea respectivă, ideea că americanii ar fi „poporul ales" al istoriei contemporane. Gruparea „Tînăra Americă", de care Melville era oarecum legat, pusese la baza programului ei această idee, împărtăşită dealtfel şi de către „transcendentalişti" (Emerson etc.). Pasajul de mai sus poartă aşadar pecetea vremii şi ar fi putut foarte bine să fie semnat de Cornelius Matthews sau de vreun alt scriitoraş mediocru.

Sub pana lui Melville se pot întîlni unele din aceste clişee, îndeosebi în primele sale opere ; ulterior, scriitorul avea să se lepede, sub presiunea evenimentelor, de un mesianism care nu-i şedea bine din nici un punct de vedere, mai ales că între timp se încărcase cu sensuri destul de sinistre (n. t.).

CAPITOLUL XXXVII

Un vin superior din cramele lui Neptun

Vremea devenise frumoasă în apropiere de Tropice, cînd deodată avu loc un eveniment care stîrni o vie ațîțare în rîndurile marinarilor, gîdilîndu-le plăcut cerul gurii.

Un om de pe verga trincei vesti că pe mare, cam la trei carturi [1] în partea de sub vînt a provei, plutesc vreo opt sau zece obiecte negre.

Căpitanul Claret îi porunci timonierului să îndrepte nava într-acolo.

Și astfel, marea noastră arcă, încărcată cu tunuri, cu provizii și cu cinci sute de oameni, fiecare cu calabalîcul și hamacul lui, porni drept spre obiectivul acela, prin simpla răsucire a unei roți de mahon, întocmai cum un băiat se întoarce la dreapta sau la stînga, urmărind pe cîmp vreun roi de fluturi.

Omul de pe verga trincei raportă în curînd că obiectele acelea negre erau niște butoaie. Toți oamenii de pe gabii își încordară privirile, nerăbdători să termine odată cu lunga perioadă de post, grație acestei întîmplări, care părea de-a dreptul miraculoasă. În chip ciudat, deși nu știau ce conțin butoaiele, păreau siguri că ele ascund băutura după care tînjeau.

Pînzele fură scurtate, nava încetă să înainteze și o

---

[1] Diviziune unghiulară egală cu 11°15', reprezentînd a 32-a parte din cerc.

barcă fu lansată la apă, cu ordinul de a aduce butoaiele lîngă bordaj. Oamenii se repeziră la rame cu hotărîre şi în curînd cinci poloboace dolofane începură să se legene pe apă, chiar sub lanţul de ancoră. Le-am scos cu ţapanele şi le-am adus pe punte.

Era o privelişte cu care Bachus şi bachanalele lui şi-ar fi desfătat ochii. Poloboacele erau, toate, verzui şi acoperite cu un strat atît de gros de crustacee, scoici şi alge marine, încît ne-a trebuit mult timp pînă să le găsim cepurile. Ai fi zis că-s nişte ţestoase venerabile. Cîte zile şi nopţi se rostogoliseră pe mare, navigînd parcă anume pentru a ameliora „buchetul" licorii din ele, nimeni n-ar fi putut spune. Probabil că alunecaseră în apă de pe vreun vas comercial; sau în vreme ce erau transportate cu pluta spre ţărm, aşa cum puteai bănui văzînd frînghiile cu care erau legate unul de celălalt şi care le făceau să semene cu un lung şarpe de mare. Poloboacele au fost aduse pe puntea tunurilor şi puse sub paza unor sentinele care nu-i lăsau să se apropie pe marinarii prea nerăbdători. Dogarul, chemat să vină cu uneltele sale, exclamă, plin de entuziasm, agitîndu-şi în aer ciocanul şi şurubelniţa :

— Culcaţi-le cu cepurile la vedere !

Îndepărtînd muşchiul verde şi scoicile, dogarul scoase la iveală un soi de crustaceu care se lipise de una din vranele polobocului. Crustaceul îşi făcuse desigur sălaşul acolo, înfigîndu-şi trupul în deschizătură, pentru a păstra mai bine preţiosul conţinut al butoiului. Marinarii aflaţi în preajmă rămaseră cu răsuflarea tăiată, în clipa cînd dogarul apleacă butoiul pentru a vedea ce curge din

vrana lui, sub care pusese o cană. Ce avea să curgă din ea ? apă sărată sau vin ? Un şuvoi purpuriu dădu în curînd răspunsul la întrebarea asta, iar ofiţerul chemat să guste, rosti, plescăind zgomotos şi satisfăcut din buze :

— Porto !

— Da, e Porto, fără nici o îndoială ! exclamă „Jack Nebunul".

Dar, spre uimirea, supărarea şi consternarea marinarilor, dinspre puntea de comandă veni ordinul ca butoaiele „să fie duse în cală" ! Această măsură prilejui tot felul de remarci critice la adresa căpitanului, căci de bună seamă că el o autorizase.

Se cuvine să spunem aici că, la plecarea noastră din patrie, „Neversink" se oprise la Madera, unde, aşa cum se întîmplă adesea cu navele de război, comandorul şi căpitanul încărcaseră o cantitate destul de mare de vinuri pentru propria lor masă şi pentru ospătarea vizitatorilor străini ai fregatei. Comandorul era ce-i drept un omuleţ sfrijit, care nu golea prea multe pahare, dar în schimb căpitanul Claret era un bărbat corpolent şi rumen la faţă, al cărui tată luptase în bătălia de la Brandywine [1], şi al cărui frate comandase celebra fregată botezată astfel în onoarea acelei bătălii. Întreaga înfăţişare a căpitanului Claret vădea că el însuşi dăduse numeroase asemenea bătălii pe uscat, pentru a cinsti memoria tatălui său, iar

[1] Un rîuleţ din Pennsylvania, care se varsă în rîul Delaware ; după greaua bătălie dată acolo împotriva trupelor coloniale engleze, armata americană, condusă de Washington, s-a retras (în septembrie 1777). În englezeşte *brandywine* înseamnă „rachiu de vin".

pe mare purtase multe bătălii de acelaşi fel, fără vărsare de sînge.

De aceea marinarii îl priviră cam chiondorîş pe căpitanul Claret, din pricina meschinei sale hotărîri de a se pune între ei şi Providenţă, care le scosese în cale o asemenea comoară, ce le-ar fi putut satisface dorinţele; cît despre căpitan, asigurat acum cu o cramă inepuizabilă, îşi putea goli în voie clondirele cu vin de Madera.

A doua zi, însă, toţi marinarii săriră ca electrizaţi la auzul vechiului şi familiarului răpăit de tobă — amuţit vreme atît de îndelungată — ce-i chema să-şi primească porţia de băutură.

După aceea, ni se servi vin de Porto de două ori pe zi, pînă cînd nu mai rămase nimic din el.

CAPITOLUL XXXVIII

Capelanul şi capela pe un vas de război

A doua zi era duminică — fapt trecut în calendar în ciuda maximei marinăreşti potrivit căreia „nu există duminici pe mare".

Ha! Nu există duminici pe mare? Nu există duminici la bordul unei nave? E ca şi cum ai spune că nu există duminici într-o biserică — şi oare nu-i nava făcută după tipicul unei biserici? nu are ea trei turle? iar pe puntea tunurilor n-are ea o clopotniţă şi un clopot care-i cheamă voios, în fiece dimineaţă de duminică, pe membrii echipajului la rugăciune?

În orice caz, pe fregata noastră existau duminici, după cum exista şi un preot. Acesta era un bărbat subţirel, între două vîrste, amabil din fire şi stăpîn pe o desăvîrşită artă a conversaţiei ; trebuie să spun, însă, că predicile lui nu prea erau făcute să fie de folos echipajului. Preotul nostru sorbise din izvorul mistic al lui Platon ; mintea lui fusese sucită de gînditorii nemţi şi eu însumi l-am văzut ţinînd în mînă *Biographia literaria* a lui Coleridge [1].

Imaginaţi-vi-l acum pe acest teolog transcendental stînd înapoia unui afet de tun pe puntea principală şi perorînd în faţa a cinci sute de marinari păcătoşi despre fenomenele psihicului omenesc şi despre necesitatea ontologică de a-l mîntui cu orice preţ. El vorbea pe larg despre eresurile filozofilor din vechime, făcea aluzii savante la *Fedon* [2] al lui Platon, dezvăluia erorile din comentariul lui Simplicius [3] asupra tratatului *De Coelo* [4] al lui Aristotel — opunîndu-i acelui inteligent autor păgîn mult-admiratul pamflet al lui Tertullian, *De Praescriptionibus Haeretico-*

[1] Autobiografia literară a poetului englez S. T. *Coleridge* (1772—1834), publicată de el în 1817. Un loc important în carte îl ocupă comentariile asupra filozofiei lui Kant, Fichte şi Schelling.

[2] *Fedon, sau despre suflet,* dialog în care Platon îl pune să discute pe filozoful Fedon din Elida cu un alt filozof, pentru a prezenta doctrina socratică privitoare la sufletul omenesc.

[3] *Simplicius,* filozof peripatetician din secolul al VI-lea, silit să ia calea exilului din cauza ideilor sale.

[4] Tratatul *Despre Cer* al marelui filozof grec *Aristotel* (384—322 î.e.n.).

rum[1], — și încheia printr-o invocație în limba sanskrită. Se arăta deosebit de vehement față de Gnosticii și de Marcioniții[2] din veacul al doilea al erei creștine, dar nu condamna niciodată, nici pe de departe, păcatele comise zilnic în secolul al nouăsprezecelea, păcate copios ilustrate în lumea de pe vasul nostru de război. Nu scotea un cuvînt despre beții și încăierări, despre biciuiri și persecuții — lucruri condamnate expres ori implicit de religia creștină. E drept că în fața lui stăteau comandorul și căpitanul cei temuți ; și în general, cînd într-o biserică slujba are loc în prezența unor monarhi, predica nu cuprinde prea multă pietate evanghelică. Iată de ce elucubrațiile inofensive și evazive ale capelanului nostru nu erau de mirare. El nu era un Massillon[3], ca să tune și să fulgere din amvon, chiar cînd Ludovic cel Mare se afla printre enoriașii veniți să-i asculte predica. Și nici capelanii care predicau pe puntea de comandă a lordului

---

[1] *Tertullian* (pe numele său adevărat Quintus Septimius Florens) teolog latin, autor al mai multor tratate celebre, printre care acest tratat *Despre învățăturile ereticilor.*

[2] *Gnostici*, filozofi eclectici, care au căutat să aplice creștinismului unele teorii filozofice ale antichității, și ale căror idei, răspîndite mai ales în secolul al II-lea al erei noastre, au fost combătute ca eretice. *Marcioniți* — adepți ai sectei întemeiate la Roma de Marcion din Sinope în secolul al doilea, care respingea Vechiul Testament ca sursă a creștinismului.

[3] *Jean-Baptiste Massillon* (1663—1742), predicator francez, admirat pentru curajul lui.

Nelson nu făceau vreodată aluzie la păcătosul Felix[1] sau la Dalila[2], şi nu propovăduiau despre dreptate şi cumpătare, ori despre judecata de apoi, cînd vestitul amiral şedea, încins cu spada, în faţa lor.

În timpul acestor predici duminicale, ofiţerii se aşezau totdeauna roată în jurul capelanului, şi-l ascultau cu un aer cît se poate de cuviincios şi atent. Îndeobşte bătrînul nostru comandor se străduia să pară că înţelege perfect totul, iar marinarii credeau că, într-adevăr, comandorul, fiind cel mai înalt în grad, era singurul care înţelegea frazele mistice, ce se revărsau de pe buzele capelanului.

Acesta împărţea cu comisarul de bord onoarea — tăgăduită celorlalţi ofiţeri din popotă — de a se întreţine în chip confidenţial cu comandorul, de ale cărui favoruri se bucura.

Ceea ce, cînd stăm să ne gîndim, nu era de mirare, avînd în vedere că, în orice orînduire despotică, e atît de eficace ca tronul şi altarul să meargă mînă-n mînă.

Capela noastră era mobilată foarte sărăcăcios. N-aveam altceva pe care să şedem, decît vergelele de tun şi manelele de cabestan, dispuse orizontal pe lăzile cu muniţii. Pe lîngă că erau foarte incomode, şi ne toceau atît nădragii cît şi nervii, „scaunele" astea împiedicau desigur comuniunea multor suflete.

---

[1] Autorul face, probabil, aluzie la Felix al II-lea, „anti-papă", uns papă în 355 de către împăratul Constantius al II-lea în locul papei Liberius.

[2] Femeia care l-a vîndut pe Samson filistenilor.

La drept vorbind, oamenii de pe-un vas de război alcătuiesc un auditoriu foarte mediocru în astfel de ocazii, pe care caută îndeobşte să le evite prin orice mijloace. Adeseori ajutoarele boţmanului se vedeau nevoite să-i mîne cu de-a sila pe oameni la slujbă, înjurîndu-i de mama focului şi cu acest prilej, ca şi cu oricare altul.

— Duceţi-vă la rugăciune, mama voastră de... ! La rugăciune, ticăloşilor !

La această somaţie se alătura de multe ori şi căpitanul Claret.

Jack Chase rîdea uneori pe chestia asta.

— Hai, băieţi, nu mai zăboviţi ! exclama el. Hai să mergem să-l ascultăm pe pastor vorbind despre Amiralul Platon şi despre Comandorul Socrate.

Odată, somaţia de a lua parte la slujbă s-a izbit de un refuz foarte grav. Un marinar excepţional de serios dar habotnic din fire — unul din „vechea gardă", despre ale cărui practici religioase vom vorbi mai încolo — s-a prezentat la căpitan şi i-a spus respectuos, cu mîna la pălărie :

— Domnule, eu sînt Baptist [1], iar capelanul e Episcopalian [2] — forma lui de cult nu este şi a mea. Eu nu-i împărtăşesc credinţa, şi ar fi împotriva conştiinţei mele să mă supun autorităţii sale ecleziastice. Îmi permiteţi,

---

[1] *Baptist,* adept al unei secte foarte răspîndită în Statele Unite şi derivată din puritanismul secolului al XVII-lea, reprezentînd aripa radicală a acestuia. Baptiştii recunosc o singură autoritate — aceea a *Bibliei.*

[2] *Episcopalian,* adept al unei secte religioase răspîndită în S.U.A., foarte asemănătoare ca doctrină Bisericii Anglicane.

domnule căpitan, să *nu* iau parte la slujba de pe semipunte ?

— Îți permit, domnule, să te supui regulilor de pe vas, îi răspunse căpitanul, cu trufie. Dacă vei lipsi de la slujba de duminică dimineață, cunoști pedeapsa ce te-așteaptă.

Potrivit *Codului maritim militar*, căpitanul avea perfectă dreptate ; dar dacă vreo lege îi cere unui cetățean american să ia parte, contra voinței lui, la o slujbă religioasă, înseamnă că, în această privință *Codul militar* este contrar *Constituției Statelor Unite*, care stipulează : „Congresul nu va edicta nici o lege privitoare la apartenența religioasă, sau la libera practică a religiei". Dar acesta este doar unul din numeroasele puncte în care *Codul maritim militar* contravine *Constituției* ; le vom examina ulterior pe celelalte.

Prezența unor capelani la bordul navelor de război are la bază un motiv care nu poate fi decît aplaudat de orice creștin. Dar asta nu înseamnă că, în actualul sistem, capelanii din flota de război pot face mult bine, sau că-l vor putea face vreodată, în oricare alt sistem.

Cum ne-am putea aștepta ca o religie a păcii să înflorească într-o fortăreață de lemn a războiului ? Cum ne-am putea aștepta ca un pastor, avînd la îndemînă în loc de amvon un tun de mare calibru, să-i convertească pe păcătoși la o credință ce-i îndeamnă să întoarcă și obrazul drept, cînd cel stîng e lovit ? Cum ne-am putea aștepta la așa ceva, cîtă vreme, potrivit articolului XLII al *Codului maritim militar*, „guvernul Statelor Unite va plăti (ofițerilor și echipajului) o recompensă de cîte douăzeci

de dolari pentru fiecare persoană aflată la bordul oricărui vas inamic scufundat sau distrus de o navă americană", — iar într-un paragraf următor (7) se prevede ca, pe lîngă alte alocații, capelanul să primească „două douăzecimi" din această recompensă oferită pentru scufundarea și distrugerea unor nave ticsite de oameni ? Cum ne-am putea aștepta ca un pastor, astfel răsplătit, să manifeste convingere în condamnarea faptei criminale a lui Iuda care, pentru treizeci de arginți, și-a trădat stăpînul ?

Deși, potrivit regulamentului naval, fiecare „club" marinăresc de pe „Neversink" primise cîte o Biblie, Bibliile astea puteau fi rareori văzute, de obicei doar duminică dimineața, cînd uzanța cerea ca ele să fie scoase la vedere de către bucătarii „cluburilor", cu ocazia inspecției făcute de sergentul de bord. În asemenea momente, Bibliile erau așezate de obicei pe cîte o tingire bine lustruită, plasată pe capacul lăzii cu alimente.

În ciuda acestei situații, se pune totuși bază pe evlavia creștinească a oamenilor din flota de război și pe bunăvoința lor de a contribui la operele caritabile. În cîteva din porturile în care s-a oprit „Neversink", marinarilor li s-au împărțit liste de subscripție, sub patronajul direct al capelanului. Una era pentru construirea unei capele marinărești în China ; altă listă era pentru plata salariului unui distribuitor de broșuri religioase în Grecia ; o a treia listă, pentru strîngerea de fonduri în folosul unei societăți pentru colonizarea Africii.

În cazul cînd căpitanul se nimerește să fie un om cu principii morale, el este pentru echipaj un capelan mult mai bun decît ar putea fi orice pastor. Așa se întîmplă

uneori pe șalupele și bricurile militare, care nu au dreptul să angajeze cîte un capelan. Am cunoscut personal un echipaj foarte atașat de un comandant vrednic de dragostea acestor oameni, care răspundeau cu promptitudine chiar la apelul de a merge la slujba duminicală ; iar cînd căpitanul lor le citea din cartea de rugăciuni anglicană, oamenii veniți să-l asculte alcătuiau o congregație care, prin seriozitatea și pioșenia ei, n-ar fi putut să fie întrecută nici măcar de Presbiterienii din Scoția. Ai fi zis că asiști la o rugăciune în familie, cînd stăpînul casei se destăinuie în fața Creatorului. Dar inimile noastre sînt cel mai bun lăcaș de rugăciune, iar capelanii care ne pot ajuta cel mai mult sîntem noi înșine.

CAPITOLUL XXXIX

Fregata în port. Bărcile. Primirea regească făcută comandorului

Am ajuns în curînd în dreptul portului Rio de Janeiro și, în timp ce ne apropiam de el, ceața s-a risipit. Zărind faimoasa „Căpățînă de zahăr“ [1], ne-am întors prova drept într-acolo.

Pe cînd lunecam spre locul de ancoraj, am fost salutați de fanfarele diferitelor nave de război aflate în port, care-și coborau în semn de bun venit pavilioanele. Nimic nu întrece politețea acestor nave, aparținînd tuturor națiilor,

[1] *Pao de Asucar,* deal de formă conică, înalt de 1.296 picioare, situat la intrarea în portul Rio.

cînd e vorba să-şi salute surorile. Duelgiii cei mai desăvîrşiţi sînt de obicei şi cei mai politicoşi dintre oameni.

Am rămas la Rio cîteva săptămîni, luînd provizii şi făcînd pregătiri pentru întoarcerea în patrie, dar fără să ne grăbim. Deşi Rio este unul dintre cele mai superbe golfuri din lume, iar oraşul însuşi e plin de lucruri interesante ; deşi s-ar putea vorbi mult despre „Căpăţîna de zahăr“ şi „Colina Semaforului“, despre insuliţa „Lucia“ şi insula fortificată numită „Ilha dos Cobras“, adică insula şerpilor (măcar că singurii şerpi anaconda şi singurele vipere ce se pot găsi acum acolo sînt tunurile şi pistoalele), despre „Nasul lordului Wood“ — un deal înalt, în care nişte marinari au văzut o asemănare cu nasul pomenitului lord ; despre frumoasa plajă botezată „Prays do Flamingo“ pentru că pe vremuri fusese sălaşul acelor splendide paseri ; despre fermecătorul golf Botofogo[1] care, în ciuda numelui său, este la fel de înmiresmat ca şi valea vecină Larangieros, adică Valea portocalelor ; despre muntele „Gloria“, încununat de clopotniţele nobilei biserici „Nossa Senora de Gloria“ ; despre clădirea cenuşie a mănăstirii benedictine din apropiere, despre frumoasa alee „Passeo Publico“, despre masivul apeduct cu arcade, numit „Arcos de Carico“, despre Palatul Imperial şi Grădinile Împărătesei, despre frumoasa Biserică zisă „Candelaria“ şi despre tronul daurit, pe rotile, tras de opt catîri îmbrăcaţi în mătăsuri şi împodobiţi cu clopoţei de argint, tron în care Majestatea Sa Imperială se plimbă, seara, pînă la vila-i maurescă din St. Christova — deşi

---

[1] „Care dă foc“ (span.).

s-ar putea spune multe despre toate acestea, mă văd nevoit să mă abţin, pentru a rămîne la subiectul ales de mine, adică *lumea pe un vas de război*.

Fregata „Neversink“ are, acum, o înfăţişare nouă. Cu bateriile sale, adastă în port, liniştită, în mijlocul unor nave militare engleze, franceze, olandeze, portugheze şi braziliene, ancorate în apa adîncă, verzuie, chiar sub acea lungă şi stîncoasă „Ilha dos Cobras“, care, cu ambrazurile şi cu prăjinile sale pentru steaguri, seamănă ea însăşi cu-o navă de război, bine ancorată în golf. Căci oare ce altceva este o insulă fortificată, dacă nu o limbă de pămînt prin care Gibraltarurile şi Quebecurile[1] lumii se prelungesc în mare ? Şi ce altceva este o fortăreaţă a uscatului, dacă nu un rînd de punţi ale unui vas de linie, transplantate pe ţărm ? Toate sînt la fel — adică nişte vase de război, încă din tinereţe, aşa cum regele David a fost un războinic încă de tînăr.

Da, priviţi fregata „Neversink“ : ancorată, ea pare în multe privinţe altfel decît atunci cînd naviga pe mare. Şi nici programul vieţii la bord nu mai e acelaşi.

Pe mare, mateloţii au mai mult de lucru, şi mai puţine ispite de a călca legea ; pe cînd în port, dacă nu-s ocupaţi cu vreo treabă anume, duc cea mai trîndavă existenţă, pîndită de toate seducţiile uscatului, deşi s-ar putea să nu mai treacă niciodată pragul acelui ţărm.

Pentru a-ţi umplè timpul, depinzi îndeosebi de propriile tale resurse, dacă nu eşti primit pe una din numeroasele bărci care fac mereu naveta între vasul ancorat

---

[1] Quebec, fortăreaţă pe fluviul Sf. Laurenţiu, în Canada.

şi port. Se întîmplă să stai zile întregi fără să ţi se ceară să ridici măcar un deget ; căci, spre deosebire de ofiţerii din flota comercială, care-i ţin pe oameni mereu ocupaţi cu cîte o treabă, un prim secund din Marina militară nu are suficientă imaginaţie pentru a da de lucru la cinci sute de mateloţi, cînd n-au nimic precis de făcut.

Fiindcă am pomenit de numeroasele bărci care fac naveta între vas şi port, se cuvine să mai spunem ceva despre ele. Fregata noastră avea o ambarcaţiune foarte mare — cam cît o şalupă —, numită „barcaz" şi folosită îndeobşte pentru transportul lemnelor, apei şi altor materiale voluminoase. De asemenea, dispunea de alte patru ambarcaţiuni, de mărimi descrescînde, numerotate de la 1 la 4. Exista şi o barcă a comandorului, o barcă a căpitanului şi o „mahună" cu un echipaj alcătuit din „muşi". Toate aceste ambarcaţiuni, cu excepţia „mahunei", aveau echipaje stabile, conduse de cîte un „şef de barcă", plătit suplimentar, peste solda obişnuită.

„Barcazul" era manevrat de bătrînii Tritoni de la teuga fregatei, care nu prea se sinchiseau de felul cum umblau îmbrăcaţi, pe cînd celelalte ambarcaţiuni — afectate unor scopuri mai nobile — erau manevrate îndeosebi de nişte tineri, foarte atenţi la ţinuta lor personală. Ofiţerii aveau grijă mai ales ca ambarcaţiunea comandorului şi cea a căpitanului să fie manevrate de nişte flăcăi prezentabili, care să poată face cinste ţării lor şi bucura ochii comandorului şi căpitanului, cînd, aşezaţi la pupa, aceştia erau duşi spre ţărm de tinerii vîslaşi. Unii dintre marinari sînt foarte mîndri de apartenenţa lor la echipajele acestor

ambarcațiuni, socotind că-i o mare cinste să vîslești pentru domnul comandor ; alții, însă, nevăzînd nici o onoare deosebită în această îndeletnicire, n-o caută cu tot dinadinsul.

A doua zi după sosirea la Rio, unul din oamenii de pe ambarcațiunea căpitanului îmbolnăvindu-se, am fost pus să-l înlocuiesc, ceea ce nu prea-mi convenea.

— Hai, Cojocele Alb, îmbracă-te, albul e astăzi culoarea uniformei echipajului acestei ambarcațiuni ! Hai, băiete, bucură-te că pășești pe ea !

Vestea, comunicată întîi de un matelot, mi-a fost confirmată oficial curînd după aceea.

Mă pregăteam să mă duc la primul secund și să-i spun că nu-s pregătit pentru o slujbă atît de aleasă, cînd l-am auzit pe gornist chemîndu-i pe marinari să lanseze la apă ambarcațiunea ; fără a mai sta pe gînduri, mi-am pus o bluză curată, luată cu împrumut de la un camarad și, nu peste multă vreme, m-am pomenit vîslind în ambarcațiunea măriei sale căpitanul, ce se îndrepta către o navă militară engleză.

În timp ce înaintam spre ea, șeful de barcă ne-a strigat deodată :

— Sus ramele !

Am ținut suspendate ramele în vreme ce ambarcațiunea comandorului luneca pe lîngă a noastră. La vederea comandorului, căpitanul Claret și-a scos pălăria, cu o plecăciune adîncă, în timp ce ambarcațiunea noastră stătea neclintită pe apă. Dar ambarcațiunea comandorului nu s-a

oprit, iar comandorul a răspuns printr-un salut vag la ceremonioasa plecăciune a căpitanului.

Curînd după ce am început din nou să vîslim, am auzit iarăşi ordinul „Sus ramele !", însă dintr-o altă ambarcaţiune — a doua — care îl ducea spre mal pe-un secund. De data asta, căpitanul Claret fu onorat cu un salut : ambarcaţiunea secundului încremeni pe apă, iar secundul îşi scoase pălăria, în vreme ce căpitanul îi răspundea cu o clătinare a capului, fără ca noi să încetăm să vîslim.

Acest ceremonial nautic seamănă leit cu eticheta care predomină la Sublima Poartă din Constantinopole, unde, după ce-i spală picioarele Sultanului, Marele Vizir se răzbună pe-un Emir care-i aduce acelaşi omagiu.

Cînd am ajuns la bordul navei engleze, căpitanul Claret a fost primit cu onorurile obişnuite, iar noi marinarii am fost poftiţi în cală, unde, din ordinul ofiţerului de cart, ni s-au servit băuturi.

Curînd după aceea, oamenii din echipajul englez au fost trimişi la posturile lor. Privindu-i pe aceşti britanici voinici şi bine hrăniţi, înşiraţi lîngă tunurile lor, pe puntea principală, am rămas surprins de deosebirea dintre ei şi camarazii lor de pe fregata „Neversink". Căci la bordul acesteia, puteai vedea, în astfel de momente, nişte flăcăi mai degrabă pirpirii şi sfrijiţi. N-aveam însă nici o îndoială că, într-o bătălie navală, băieţii aceştia cu obrajii scofîlciţi s-ar fi dovedit a fi nişte săbii de Damasc, tăioase şi mlădioase, pe cînd britanicii s-ar fi comportat, poate, aidoma unor spade grele şi late. Totuşi, să ne amintim

ce-au pățit Saladin și Richard[1] cînd și-au încercat săbiile : viteazul Richard a despicat în două o nicovală sau un obiect asemănător, iar Saladin a tăiat cu eleganță o pernă, astfel încît cei doi monarhi s-au dovedit egali — fiecare distingîndu-se în felul său — deși pînă la urmă Richard a învins oastea lui Saladin, ceea ce știrbește, recunosc, valoarea comparației mele.

La bordul navei engleze se nimerea să fie și un lord — feciorul mai mic al unui conte, pe cîte mi s-a spus. Era un tînăr chipeș. Mă aflam pe aproape cînd i-a pus unui șef de baterie irlandez o întrebare, iar cînd irlandezul i-a răspuns cu „domnule", lordului parcă i-au scăpărat pumnale în priviri ; atunci marinarul i-a spus, ducîndu-și de zeci de ori mîna la chipiu :

— Vă rog să mă iertați, înălțimea voastră, voiam să spun *my lord !*

Mi-a făcut multă plăcere să-l aud pe-un bătrîn muzicant cu părul alb, care stătea la bocaportul principal, cu o tobă enormă, în care bătea cu putere tactul imnului regal, fără pic de milă pentru toba aceea. Doi băiețași izbeau în niște talgere, iar un altul cînta dintr-un fluier, de i se umflau obrajii ca pudingurile dolofane din țara sa.

Cînd ne-am întors la fregată, la bordul ei a avut loc din nou acea ceremonie de primire a căpitanului, care mă amuza copios întotdeauna.

---

[1] E vorba de sultanul *Saladin* (1138—1193), fondatorul dinastiei ayubizilor, și de *Richard I* (1157—1199), poreclit „Inimă de Leu" din pricina curajului manifestat de el în Cruciade.

Atîta vreme cît vasul e ancorat în port, unul dintre timonieri este pus să cerceteze cu ocheanul, de pe dunetă, pentru a-i raporta ofiţerului de cart despre orice ambarcaţiune care se-apropie şi, eventual, despre oamenii aflaţi la bordul ei, — astfel încît să se poată face pregătirile cuvenite. În clipa cînd ambarcaţiunea noastră a atins bordajul fregatei, am auzit nişte fluierături stridente, ca şi cum o ceată de ştrengari ar fi celebrat ziua de 4 iulie cîntînd din trişcă. De fapt, fluiera un ajutor de boţman care, stînd pe pasarelă, cinstea în acest fel întoarcerea căpitanului după lunga şi primejdioasa-i absenţă.

Căpitanul urcă apoi încet scara şi, păşind solemn printre două rînduri de mateloţi — toţi îmbrăcaţi în straiele lor cele mai mîndre, dar hlizindu-se în spatele lui — fu primit de întreg corpul secunzilor, care, cu pălăriile în mîini, făcură risipă de plecăciuni, de parcă ar fi fost nişte proaspeţi absolvenţi ai unei şcoli franţuzeşti de dans. Căpitanul, încremenit într-o atitudine băţoasă, rigidă, îşi duse mîna la pălărie, apoi se îndreptă cu paşi ceremonioşi spre cabina lui, şi dispăru în spatele scenei, întocmai ca stafia de mucava din *Hamlet*.

Dar acest ritual nu e nimic în comparaţie cu ceremoniile organizate în cinstea comandorului, chiar dacă dumnealui ar pleca şi s-ar întoarce de douăzeci de ori. În astfel de ocazii, întreg corpul de gardă, cu excepţia santinelelor de servici, este chemat pe puntea de comandă, unde prezintă arma la onor în clipa cînd trece comandorul, căruia ofiţerul corpului de gardă îi dă salutul militar cu sabia, de parc-ar face nişte semne masonice. Între timp, boţmanul — nu vreun *ajutor* al lui — suflă într-una în

fluierul lui de argint, deoarece comandorul nu poate fi întîmpinat cu șuierăturile grosolane ale unui subaltern, — ar fi o insultă ! Toți ofițerii și aspiranții, ca și căpitanul însuși, stau aliniați, cu pălăriile în mîini, iar matelotii înșirați pe două rînduri — vreo zece sau doisprezece la număr — îi fac comandorului o primire impresionantă la pasarelă, în vreme ce întreaga fanfară, instalată pe dunetă, execută marșul „Sosește eroul victorios !". Cel puțin acesta era cîntecul pe care căpitanul nostru îl indica printr-un gest dirijorului, ori de cîte ori comandorul se întorcea pe vas ; cîntecul era un omagiu adus eroismului manifestat de comandor în ultimul război.

Să mă întorc, însă, la ambarcațiunea căpitanului. Întrucît nu-mi plăcea ideea de a fi sluga căpitanului Claret — căci matelotii din ambarcațiunea lui erau adesea chemați să-i frece podelele din cabină și să-i facă și alte asemenea servicii — am căutat să scap cît mai curînd de această slujbă ; chiar a doua zi după ce am primit-o am izbutit să găsesc un om în loc, un om bucuros să capete slujba pe care eu o disprețuiam atîta.

Și astfel, cu preferințele și antipatiile noastre, noi, oamenii din flota de război ajungem să ne potrivim binișor unii cu alții, alcătuind, prin înseși deosebirile ce ne despart, un ansamblu inteligent, întocmai ca părțile componente ale unui „puzzle" chinezesc. Dar, ca și în cazul unui „puzzle" chinezesc, multe piese sînt greu de plasat, iar unii marinari au ghinionul de a nu-și putea găsi locul potrivit, și astfel întreg jocul devine un adevărat „puzzle", ceea ce reprezintă însăși condiția acestei lumi de pe-un vas de război — cel mai mare „puzzle" din lume.

CAPITOLUL XL

Unele ceremonii inutile și păgubitoare practicate pe un vas de război

Merită să reflectăm puțin la ceremoniile de pe-un vas de război, dintre care unele au fost descrise în capitolul precedent.

Uzanțele precumpănitoare în Marina americană au la bază uzanțele existente cu peste un secol în urmă în Marina de război a Angliei monarhice, și n-au suferit vreo modificare de-atunci încoace. Cu toate că atît Anglia cît și America au trecut între timp printr-un proces de largă liberalizare ; cu toate că fastul din înalta societate a ajuns să fie privit de masele oamenilor mai inteligenți ca un fenomen absurd, ridicol, eroi-comic ; cu toate că președintele Statelor Unite — cea mai augustă dintre toate maiestățile de pe acest pămînt — poate fi văzut intrînd în reședința lui cu o umbrelă sub braț, fără a avea în spate vreo fanfară ori vreo gardă militară, sau luînd loc fără ostentație în vreun omnibus, alături de cetățenii de rînd — în ciuda tuturor acestor schimbări, în flota de război americană dăinuie încă eticheta pompoasă și fastul copilăros de la demodata curte spaniolă din Madrid. Într-adevăr, judecînd după aparențe, un comandor american pare un personaj mult mai important decît președintele a douăzeci de milioane de cetățeni liberi.

Dar noi, oamenii simpli ai uscatului, am fi foarte bucuroși să-i lăsăm pe acești comandori să-și stăpînească nestingheriți zorzoanele și fluierele daurite, după care se

dau în vînt, dacă toate acestea n-ar fi legate de nişte consecinţe deplorabile pentru oamenii aflaţi în subordinea lor.

Nimeni nu contestă că un ofiţer naval trebuie să fie înconjurat de atenţii, menite a scoate în relief importanţa rangului său, dar nu-i mai puţin adevărat că fastul excesiv ce-l înconjoară actualmente, trezeşte în chip firesc şi inevitabil un simţămînt de servilism şi de umilinţă în sufletele mai tuturor marinarilor, care-l văd necontenit pe-un semen de-al lor ridicat deasupră-le aidoma arhanghelului Mihail, cel cu-o mie de aripi. Şi cum acelaşi fast e impus de către toţi ofiţerii, de toate gradele, respectivilor lor subalterni, răul devine, proporţional, foarte mare.

Respectul cuvenit ofiţerilor, şi supunerea echipajului faţă de autoritatea lor nu s-ar micşora cîtuşi de puţin dacă s-ar renunţa la întreg acest fast parazitar — care nu foloseşte statului, ci doar ofiţerilor, sporindu-le aroganţa. Dar pentru asta, noi, alegătorii, care facem legea, nu trebuie să respectăm anumite persoane.

Se spune că *nivelarea trebuie făcută în sus, nu în jos,* şi vorba asta poate să le pară foarte înţeleaptă acelora care nu-i sezisează absurditatea. Adevărul este că, pentru a atinge nivelul dorit, în anumite domenii, trebuie *tăiat în jos* — căci altminteri, cum s-ar putea ca orice marinar să devină comandor ? sau, cum ar putea cineva să înalţe o vale, fără a o umple cu balastul rezultat din retezarea culmilor de deal ?

Este foarte de dorit o legislaţie democratică, dar prudentă, în această privinţă. Dîndu-i ceva mai jos pe ofi-

ţerii navali, măcar sub aceste aspecte, fără a le ştirbi cuvenita demnitate şi autoritate, îl ridicăm în mod corespunzător pe marinarul de rînd, fără a-l scuti de disciplina, pe care trebuie în orice caz s-o păstreze.

CAPITOLUL XLI

O bibliotecă de pe-un vas de război

Nicăieri nu trece timpul mai greu ca pe-un vas de război, cînd acesta e ancorat într-un port.

Unul din principalele remedii împotriva plictiselii de care suferearn mai toţi, la Rio, era cititul. Exista la bord o bibliotecă publică, finanţată de către guvern şi lăsată în grija unuia dintre caporali — un omuleţ pirpiriu şi uscat, dar cu oarecare gust literar. Întrucît fusese cîndva slujbaş la un oficiu poştal şi căpătase obişnuinţa de a înmîna scrisori adolescenţilor, era omul cel mai potrivit să distribuie cărţile. Le ţinea într-un butoi pîntecos de pe puntea-dormitor, iar cînd căuta un anumit volum, trebuia să răstoarne butoiul, ca pe-o ladă cu cartofi. Treaba asta îl făcea să fie foarte supărăcios şi nervos, cum sînt mai toţi bibliotecarii. Nu ştiu cine anume alegea cărţile, dar unele dintre ele fuseseră selecţionate desigur de capelanul nostru, care se fudulea atîta călărind iapa nemţească a lui Coleridge [1].

---

[1] Aluzie la preferinţele poetului englez pentru filozofia şi literatura germană.

Cartea Naturii de Mason Good[1], o carte excelentă, de bună seamă, dar nu tocmai potrivită cu gusturile marinarilor, era unul din volumele aflate în bibliotecă ; la fel *Arta Războiului* de Machiavel[2], o carte cam aridă ; apoi un exemplar din *Predicile lui Tillotson*[3] — o lectură ideală pentru preoți, dar prea puțin ademenitoare pentru oamenii de pe gabii ; mai găseai acolo și *Eseurile* lui Locke[4], niște eseuri incomparabile, după cum se știe, dar extrem de indigeste pe mare ; apoi *Viețile* lui Plutarc[5] — biografii excelente, care-i opun pe Greci Romanilor într-un stil splendid, deși, în opinia mateloților, viețile acestea nu se compară cu *Viețile amiralilor* ; o altă carte era ediția universitară a *Conferințelor* lui Blair[6], un frumos tratat de retorică, tratat care, din păcate nu spunea nimic despre „matisirea parîmelor", despre „nodul de terțarolă" și despre alte asemenea expresii din vocabularul nautic. Mai erau

---

[1] *John Mason Good* (1764—1827), scriitor și medic englez, autor al unei *Cărți a Naturii,* publicată în 1826.

[2] *Niccolo Machiavelli* (1461—1527), om politic și gînditor florentin, autor al celebrului tratat *Prințul* și al altor scrieri, printre care *Arta războiului.*

[3] *John Tillotson* (1630—1694), teolog englez, ajuns la un moment dat arhiepiscop de Canterbury, autor al unor predici celebre.

[4] *John Locke* (1632—1704), filozof raționalist englez, autor al unui *Eseu filozofic despre inteligența omenească* și al altor eseuri, cu puternic răsunet în epocă.

[5] *Plutarc*, scriitor grec (mort probabil în anul 120 e.n.), autor al *Vieților paralele,* biografiile a 23 de greci iluștri și a altor 23 de romani iluștri.

[6] *Hugh Blair* (1718—1800), teolog scoțian și dascăl de retorică.

acolo multe alte tomuri prețioase, dar ilizibile, dintre cele ce se pot cumpăra pe un preț ieftin la licitația bibliotecii vreunui profesor de colegiu.

Am găsit totuși cîteva cărți foarte interesante, ale unor autori clasici, — am dat peste ele în diferite colțuri ale vasului, unde fuseseră aduse de către unii dintre ofițerii mai mici în grad. Una din aceste cărți era *Istoria Algerului* de Morgan, un vechi și vestit tom *in-quarto*, plin de povestiri pitorești despre corsari, prizonieri, închisori și lupte navale; se vorbea în ea și despre un bătrîn și nemilos „Dey" [1] care, către sfîrșitul vieții, a fost cuprins de asemenea remușcări pentru cruzimile și fărădelegile sale, încît nu mai putea sta în pat după orele patru dimineața și se plimba pînă la micul dejun, ca să-și alunge gîndurile negre. Mai găsisem și un venerabil tom *in-octavo*, editat în 1681 și intitulat *Captivitatea lui Knox în Ceylon* cu un cuvînt înainte al lui Christopher Wren [2], care garanta autenticitatea acestei opere plină de povești despre Diavol, presupus a teroriza acea nefericită insulă; pentru a-l îmbuna, preoții îi aduceau în dar smîntînă, cocoși și cîrnați. Diavolul alerga cică prin păduri, înnebunindu-i cu zbieretele sale pe drumeți, astfel încît

[1] În turcește, unchi dinspre mamă *(dăi)*; aici, însă, e vorba de căpetenia ienicerilor din Alger, care, în 1710, l-a detronat pe sulțanul turc și i-a luat locul.

[2] *Sir Christopher Wren* (1631—1723) om de știință și arhitect englez. Lucrarea prefațată de el este atribuită lui John *Knox* (1505—72) reformist religios din Scoția.

locuitorii insulei i se plîngeau lui Knox[1] că țara li-e plină de demoni și că, prin urmare, n-aveau nici o speranță să se mîntuiască. Knox se jura că l-ar fi auzit cu urechile lui pe Diavol urlînd, deși nu-i văzuse coarnele ; era, cică, un urlet îngrozitor, ca lătratul unui buldog hămesit.

Mai erau acolo și *Scrisorile lui Walpole*[2] — foarte spirituale și elegant scrise — precum și cîteva volume răzlețe de teatru, fiecare din ele ca o casetă cu juvaeruri, conținînd piese adevărate, nu ca mofturile de astăzi — bunăoară *Evreul din Malta*[3], *Bătrînul Fortunatus*[4], *Doamna de la oraș*[5], *Volpone*[6], *Alchimistul*[7] și alte piese vechi și strălucite din epoca lui Marlowe și Jonson, și a magnificului cuplu Beaumont și Fletcher[8] acești Damon și Pythias[9] ai literaturii, a căror umbră prelungă se întinde, alături de aceea a lui Shakespeare, peste nesfîrșita vale a posterității. Fie ca această umbră să nu scadă

---

[1] *John Knox* (1505—1572), reformator religios din Scoția, adept al calvinismului.

[2] *Horace Walpole* (1717—97) scriitor englez, autor de „romane gotice". „Scrisorile" lui, îndeosebi, prezintă un mare interes documentar.

[3] Dramă în versuri de *Christopher Marlowe* (1564—93).

[4] Comedie de *Thomas Dekker* (1570 ?—1632).

[5] Comedie de *Philip Massinger* (1583—1640).

[6]—[7] Comedii de *Ben Jonson* (1572—1637).

[8] Francis *Beaumont* (1584—1616) și John *Fletcher* (1579—1625) dramaturgi englezi, care au scris — mai ales în colaborare — numeroase piese.

[9] Aluzie la piesa unui alt dramaturg elizabetan (R. Edwards) ai cărei protagoniști — Damon și Pythias — sînt doi greci pitagoricieni, prieteni de nedespărțit.

niciodată ! Dar umbra sfîntului Shakespeare să nu crească şi mai mult, pentru ca nu cumva să se ivească nelipsiţii comentatori şi, năpustindu-se ca lăcustele asupra textelor lui sacre, să le devore în întregime, fără a lăsa măcar un punct peste vreun i.

Mi-am îmbogăţit lecturile împrumutînd *Iubirile îngerilor* de Moore[1] de la „Apă de roze“, care mi-a recomandat-o drept „cartea a mai faină“ ; am mai luat cu împrumut, de la Broadbit— un matelot din „vechea gardă“ — o carte cu cîntece ale negrilor. Admiraţia bătrînului matelot pentru cîntecele acestea „vulgare“ era aspru criticată de „Apă de roze“, ale cărui preferinţe mergeau spre literatura mai rafinată — dovadă entuziasmul ce i-l stîrnea poemul *Iubirile îngerilor*.

Nu eram singurul cititor de cărţi de pe „Neversink“. Mulţi alţi marinari citeau cu osîrdie, deşi gusturile lor ocoleau domeniul literaturii. Autorii lor preferaţi erau dintre cei ale căror opere pot fi găsite în dughenele din jurul Pieţii Fulton, — nişte opere cam „fiziologice“ de felul lor. Experienţa mea de cititor la bordul fregatei mi-a confirmat un adevăr pe care orice iubitor de cărţi îl va fi descoperit înaintea mea, şi anume, că, deşi bibliotecile publice au ceva impunător şi conţin desigur volume preţioase, totuşi cărţile ce-ţi plac cel mai mult şi-ţi prilejuiesc cele mai mari satisfacţii sînt acelea pe care le găseşti ici-colo, din întîmplare, de parcă însăşi Providenţa ţi le-ar pune în mînă : nişte cărţi care, deşi lipsite de pretenţii mari, îţi oferă foarte mult.

[1] Poem de *Thomas Moore* (1779—1852), poet irlandez.

CAPITOLUL XLII

Cum se poate omorî timpul pe un vas de război ancorat într-un port

Lectura nu era cîtuşi de puţin singura metodă adoptată de camarazii mei pentru a-şi alunga plictisul lungilor ceasuri petrecute în port. De fapt, mulţi dintre ei nici n-ar fi putut citi, chiar să fi vrut, căci îşi cam neglijaseră abecedarele, în frageda lor tinereţe. Ei aveau, însă, alte preocupări : unii se pricepeau să mînuiască acul şi-şi petreceau timpul croind cămăşi complicate, pe gulerele cărora coseau vulturi, ancore şi toate stelele din drapelul Statelor Unite, astfel încît, cînd ajungeau să îmbrace aceste cămăşi, ai fi zis că arborează culorile americane.

Alţii erau experţi în arta tatuajului, sau a „împunsăturii", cum i se mai zice în flota de război. Doi dintre aceştia erau socotiţi, de multă vreme, nişte maeştri desăvîrşiţi în arta lor. Fiecare din ei avea cîte o lădiţă plină cu unelte şi substanţe colorante. Aceşti experţi cereau atît de mult pentru serviciile lor, încît la capătul călătoriei cîştigul lor avea să se ridice, pare-se, la peste patru sute de dolari de căciulă. Ei îţi gravau în carne un palmier, o ancoră, o cruciuliţă, o femeie, un leu, un vultur sau orice altceva le-ai fi comandat.

Marinarii catolici, în orice caz, îşi gravau pe braţe cîte o cruciuliţă — şi asta, dintr-un motiv bine întemeiat : dacă s-ar fi nimerit să moară într-o ţară catolică, s-ar fi bucurat în mod sigur de o înmormîntare cuviincioasă,

într-un pămînt binecuvîntat, deoarece pastorul ar fi observat negreşit simbolul Sfintei Biserici pe trupurile lor. Oricum, n-ar fi păţit ceea ce păţeau marinarii protestanţi care mureau la Callao, şi care erau îngropaţi în nisipurile de pe Sf. Lorenzo, o insulă vulcanică solitară, năpădită de şerpi — fiindcă trupurile lor eretice nu erau lăsate să se odihnească în ţărîna mai prielnică a oraşului Lima.

Mulţi dintre marinarii ne-catolici erau şi ei dornici să-şi graveze cîte o cruce pe braţ ; potrivit unei superstiţii ciudate, ei afirmau că dacă aveai braţele şi picioarele tatuate cu semnul crucii, puteai să cazi peste bord drept în mijlocul a mii de rechini albi, toţi hămesiţi, şi nici măcar unul dintre ei nu s-ar fi încumetat să se-atingă de-un degeţel de-al tău.

Un matelot de pe gabia arborelui trinchet îşi gravase pe talie, în tot timpul călătoriei, un lanţ ce-i încingea trupul, încît, dezbrăcat, arăta ca un cabestan cu un garlin înfăşurat de jur împrejur. Matelotul acesta plătea cîte optsprezece *pence* pentru fiecare ochi de lanţ tatuat pe trupul lui ; lasă că şi suferea cumplit, tot timpul, din pricina înţepăturilor la care se supunea fără încetare. Ce mai încolo-ncoace, plătea scump pentru lanţul lui !

Un alt mijloc de a-ţi trece vremea într-un port era să-ţi cureţi şi să-ţi lustruieşti „metalele“, căci trebuie spus că fiece marinar de pe-un vas de război posedă cîteva obiecte de aramă sau de oţel, pe care e dator să le ţină în stare bună, — întocmai ca nişte slujnice, a căror menire este să frece clanţele uşilor şi zăbrelele ferestrelor.

În afară de belciugele și de cavilele risipite pe punți, aceste „metale“ se găsesc îndeobște în preajma tunurilor : vergele, șuruburi și alte asemenea obiecte.

Eu, unul, îmi țineam într-o curățenie exemplară obiectele încredințate mie, dîndu-le un lustru care-ar fi putut rivaliza cu acela al celor mai bune cuțite „Rogers“. Ofițerii îmi aduceau elogiile cele mai extravagante — unul dintre ei zicea că m-aș putea măsura cu orice alămar din flota Maiestății sale britanice. E drept că mă consacram trup și suflet acestei munci, socotind că nici un efort nu-i prea anevoios, și nici o rîvnă prea mare, pentru a obține lustrul cel mai desăvîrșit cu putință pentru noi, sărmanii fii rătăciți ai lui Adam.

Odată, cînd zdrențele de lînă se împuținaseră, iar de la magazioner nu puteai căpăta nici o cărămidă arsă, mi-am sacrificat colțurile flanelei și o pastă de dinți, ca să am cu ce freca obiectele acelea. Pasta de dinți a fost grozavă ; grație ei, țeava muschetei mele a căpătat un luciu de parc-ar fi fost un șirag de dinți falși în gura unui lacom vînător de zestre.

Un alt mod de a-ți omorî timpul era să te îmbraci în „țoalele“ cele mai bune și să te plimbi de colo pînă colo pe puntea tunurilor, admirînd prin saborduri priveliștile țărmului, care, într-un amfiteatru ca golful Rio — înconjurat de dealuri, văi, pajiști, castele, turnuri, boschete, podgorii, apeducte, palate, scuaruri, insulițe și forturi — îți dau senzația că te plimbi în jurul unei panorame circulare, aruncînd în răstimpuri cîte o privire leneșă prin vitrinele ei. Da, chiar în lumea de pe-un vas de război

sînt lucruri pentru care merită să trăieşti ! Satisfacţia de a zări o boltă de viţă, la o distanţă de numai un cablu [1], aproape că te face să uiţi că la prînz ai mîncat doar un os cu puţină carne sărată pe el.

Plimbările astea erau îndrăgite de puşcaşii marini, mai ales de caporalul Colbrook, un tînăr deosebit de chipeş şi bine crescut. Era un tip foarte spilcuit, cu nişte ochi mari, frumoşi, cu obrajii de un roşu strălucitor şi cu o pereche de favoriţi de un negru lucios. Îmbrăcat în uniforma lui militară, obişnuia să se fîţîie ca un ofiţer din garda Coldstream [2] care se duce la clubul din St. James. De cîte ori trecea pe lîngă mine, scotea un oftat şi fredona cîntecul *Fata pe care-am lăsat-o acasă*. Acest caporal avea să devină mai tîrziu membru al adunării legislative a statului New Jersey : la vreun an după întoarcerea mea în patrie i-am văzut numele pe lista celor aleşi.

De fapt, nu prea era mult loc pentru plimbat, cel puţin pe puntea tunurilor, deoarece toată partea ei dinspre babord era rezervată, în timpul şederii vasului în port, ofiţerilor, ei înşişi mari amatori de plimbări şi, pe deasupra, convinşi că marinarii trebuie să se îmbulzească pe cealaltă parte a punţii, ca să nu-şi frece de fracurile ofiţereşti pantalonii mînjiţi cu catran.

Un alt mijloc de a-ţi omorî timpul este să joci „dame", bineînţeles cînd ţi se permite, fiindcă nu toţi căpitanii

[1] Unitate de lungime egală cu a zecea parte dintr-o milă marină (la noi, egală cu 185 metri).

[2] Unul din cele mai vechi regimente din corpul de gardă al casei regale engleze (a fost înfiinţat de generalul Monk la Coldstream, în 1660).

îngăduie astfel de distracții scandaloase. Dar deși îl cam plăcea să bea un păhărel-două de Madera și deși era neîndoios un urmaș al eroului bătăliei de la Brandywine, — dovadă, obrajii suspect de roșii cu care asista uneori la biciuirea vreunui matelot învinuit că ar fi băut, contrar ordinelor sale, — căpitanul Claret era, în general, destul de indulgent cu echipajul său, cîtă vreme acesta se arăta perfect docil. Îi lăsa pe oameni să joace „dame" cît pofteau. Nu odată l-am văzut trecînd cu grijă, în drumul lui spre teuga, printre zecile de pînze cadrilate întinse pe punte, ca să nu-i calce în picioare nici pe pioni, nici pe jucători ; într-un anume sens, și unii și alții erau la fel, căci așa cum marinarii își manevrau pionii, erau ei înșiși manipulați de către ofițeri.

Dar indulgența arătată de căpitanul Claret îngăduindu-le marinarilor să joace „dame" pe puntea vasului, se întemeia, poate, pe un mic incident, ce-mi fusese adus la cunoștință în chip confidențial. Curînd după ce fregata pornise la drum, jocul de „dame" fusese interzis, spre indignarea marinarilor. Într-o noapte, pe cînd căpitanul se plimba în jurul teugei, o cavilă de fier îi trecu pe lîngă ureche ; abia izbuti să se ferească de ea, că o alta țîșni, din direcția contrară. Fiind o noapte foarte întunecoasă, și neputîndu-i vedea pe vinovați, căpitanul socoti că-i mai nimerit să se întoarcă grabnic în cabina lui. Cîtva timp mai tîrziu — ca și cum cavilele acelea n-ar fi avut nici o legătură — începu să umble zvonul că jocul de „dame" poate fi practicat din nou, ceea ce, după cum remarcase un marinar cu înclinații filozofice, dovedea că domnul Claret era un om inteligent, capabil să înțeleagă spontan

o aluzie, chiar cînd aceasta era făcută cu ajutorul cîtorva kilograme de fier.

Unii dintre marinari erau foarte pedanţi în ce priveşte pînzele lor cadrilate, şi nu te lăsau să joci cu ei dacă nu-ţi spălai mai întîi mîinile, îndeosebi cînd se întîmpla să fi uns mai înainte cu catran vreo piesă din greement.

Un alt mijloc de a alunga plictiseala era să-ţi găseşti un locşor retras şi să te-aşezi acolo, pentru a da liber frîu unor reverii plăcute. Dacă nu puteai găsi un loc unde să te-aşezi — şi asemenea locuri erau îndeobşte greu de găsit — puteai să stai rezemat de parapet, într-o poziţie destul de comodă, şi să te gîndeşti la ai tăi şi la pîinea de-acasă, pînă ţi se umpleau ochii de lacrimi de bucurie, căci ştie oricine cît de agreabilă e suferinţa cînd găseşti un cotlon în care să te poţi deda ei în deplină singurătate, fără nici o iscoadă în preajmă. Mulţi dintre prietenii mei de pe uscat, cînd erau surprinşi de vreo nenorocire, dădeau buzna în cel dintîi restaurant şi se închideau într-o boxă, neavînd nimic altceva în faţa lor decît o farfurie cu stridii, nişte uscăţele, o salatieră şi un şip cu vin vechi de Porto.

Un alt mijloc de a-ţi omorî timpul, într-un port, este să te apleci peste parapet şi să te întrebi în ce loc sub soare te vei afla anul viitor în aceeaşi zi — un subiect plin de interes pentru orice muritor ; eu, bunăoară, ţin minte din fragedă copilărie o anumită zi dintr-o anume lună a anului, şi pot spune chiar acum unde mă aflam în acea zi, an de an, începînd de la vîrsta de doisprezece ani încoace. Iar cînd sînt singur, răsfoirea acestui calendar mintal este pentru mine la fel de distractivă ca lectura jurnalului meu intim, şi mult mai interesantă decît citirea unor table

de logaritmi într-o după amiază ploioasă. Sărbătoresc întotdeauna aniversarea acelei zile cu o friptură de miel cu mazăre, stropită cu vin de Xeres, căci ziua cu pricina cade în primăvară. E drept că pe „Neversink“ nu puteam face rost nici de miel, nici de mazăre, nici de vin de Xeres.

Dar poate că metoda cea mai eficace de a alunga plictisul este să te culci pe-o scîndură mai moale pe puntea tunurilor și să tragi un pui de somn. E un remediu strașnic, care dă rareori greș, — firește, dacă n-ai dormit douăzeci și patru de ore în șir mai înainte.

Ori de cîte ori aveam de omorît timpul în vreun port, mă rezemam în coate și-mi aruncam privirea în jur, întocmai ca mulți dintre camarazii mei — toți prizonieri deznădăjduiți ca și mine, aflați în puterea aceleași legi marțiale, hrăniți cu pezmeți și carne sărată, îmbrăcați în aceleași uniforme, toți obișnuiți să caște și să se întindă la fel. În clipele acelea simțeam pentru ei o anumită simpatie și dragoste, întemeiate, desigur, pe conștiința comunității noastre de destin.

Deși, în prima parte a acestei narațiuni, am afirmat că obișnuiam să mă țin oarecum departe de grosul marinarilor de pe „Neversink“, și deși aveam relativ puține cunoștințe printre ei, și încă și mai puțini prieteni intimi — totuși, ca să spun adevărul, e cu neputință să trăiești atîta vreme împreună cu cinci sute de semeni, chiar dacă n-ai face parte din cele mai distinse familii, și chiar dacă morala lor n-ar putea să se degradeze și mai mult printr-un spor de cultură — este, repet, cu neputință să trăiești laolaltă cu cinci sute de semeni, indiferent cine-ar

fi, fără să te simţi legat de ei printr-o simpatie ce nu te părăseşte cît timp te afli acolo, şi fără să nutreşti mereu după aceea un interes viu pentru soarta lor.

Adevărul acesta mi-a fost în chip ciudat confirmat de un personaj cam echivoc, pe care marinarii îl porecliseră „Tremurici", şi care lucra în magazia-prova, de unde ieşea uneori, în cîte o noapte întunecoasă, pentru a sta de vorbă, pe punte, cu cine se nimerea. Nu-mi plăcea mutra lui, şi susţin că doar printr-o întîmplare am făcut cunoştinţă cu el ; de obicei, însă, mă străduiam să-l evit, cînd se furişa din văgăuna lui, ca un ocnaş, în spaţiul larg-deschis al punţii. Totuşi povestea pe care mi-a istorisit-o într-o zi merită să fie notată, — mai ales că a făcut-o cu o sinceritate surprinzătoare, avînd în vedere natura întîmplării istorisite şi faptul că eu îi eram oarecum străin.

Iată despre ce era vorba : „Tremurici" fusese pe vremuri închis ani de zile în penitenciarul din Sing-Sing, al statului New York, fiind condamnat pentru un delict de care-mi jura solemn că era absolut nevinovat. După ispăşirea pedepsei, ori de cîte ori se întîlnea cu vreunul din foştii săi camarazi de puşcărie, intra cu el într-o cîrciumă, ca să-şi depene amintirile. Iar cînd îi mergea prost şi se simţea năpăstuit, şi supărat pe viaţă şi pe oameni, aproape că-şi dorea să fie iarăşi la Sing-Sing, unde fusese scutit de grija zilei de mîine, fiind ospătat pe cheltuiala statului, întocmai ca preşedintele Statelor Unite sau ca prinţul Albert[1]. Îmi spunea că avusese acolo o celulă micuţă şi

[1] *Albert, duce de Saxa şi prinţ de Saxa Coburg şi Gotha* (1819—1861), s-a căsătorit în 1840 cu regina Victoria a Angliei.

plăcută, unde nu cunoscuse niciodată teama de hoți, deoarece zidurile erau neobișnuit de groase, iar ușa celulei era bine zăvorîtă, și păzită necontenit de un gardian care se plimba de colo pînă colo pe coridor, în timp ce el însuși dormea buștean și visa. „Tremurici“ mi-a spus că-mi istorisise această poveste deoarece socotea că se potrivește perfect cu situația de pe „Neversink“, un vas de război nefiind altceva decît un fel de temniță plutitoare.

În legătură cu strania înclinație spre fraternizare și sociabilitate, socotită de „Tremurici“ a fi caracteristică deținuților eliberați din închisoarea Sing-Sing, se pune întrebarea dacă nu cumva un simțămînt asemănător, hrănit cu amintiri, ne va înfrăți pe toți, atunci cînd vom schimba această lume — penitenciar și vas de război — pentru o lume mai bună.

Din cele spuse mai înainte în legătură cu greaua problemă a omorîrii timpului într-un port, nu trebuie trasă încheierea că la bordul fregatei „Neversink“ n-am avut nici o muncă de făcut, cît am stat la Rio. La mari intervale, „barcazul“ aducea butoaie cu apă, care trebuiau deșertate în cisternele de fier din cală. În acest fel, potrivit registrelor primului secund, au fost deșertați în pîntecele vasului aproape 50.000 de galoni [1] de apă — cantitate suficientă pentru nouăzeci de zile. Cu acest enorm Lac Ontario la bord, fregata „Neversink“ putea fi comparată cu Europa și Africa, unite într-un singur continent al emisferei răsăritene, care-ar fi plutit pe ocean, avînd în măruntaiele sale o întreagă Mediterană.

---

[1] Măsură de capacitate egală cu 4,54 litri în Anglia sau 3,78 l. în S.U.A.

CAPITOLUL XLIII

Contrabanda pe un vas de război

Într-o oarecare măsură tocmai din pricina inactivităţii despre care-am vorbit mai înainte, marinarii de pe-un vas de război sînt pîndiţi, în port, de toate ispitele şi nimeresc în cele mai mari încurcături. Căci deşi vasul lor e ancorat la o milă de ţărm, iar bordurile sale sînt păzite zi şi noapte de sentinele, ei nu pot fi în întregime feriţi de ispitele uscatului. Cea dintîi sursă a încurcăturilor este străvechiul şi temutul duşman al marinarului — drăcescul zeu numit „grog".

Închis cum este, timp de trei ani, în această temniţă plutitoare, din care nu poate evada, nici prin acoperiş, nici pe dedesubt, marinarul de pe-un vas de război se repede prea adesea la clondir, pentru a căuta să scape de insuportabila plictiseală a unor zile cînd n-are nici ce face, nici unde se duce. Raţia obişnuită de alcool — cîte un sfert de pintă [1] pe zi — nu ajunge pentru a-i biciui simţurile amorţite ; omul se plînge de altfel că grogul i-e „botezat" şi „mai subţire ca borangicul", şi tînjeşte după o „porţie mai zdravănă", iar dacă ar putea căpăta şi opiu, mulţi s-ar lăsa învăluiţi în fumurile cele mai groase ale acestui drog dătător de uitare. Spuneţi-i marinarului că *delirium tremens* şi *mania-a-potu* [2] îi pîndesc pe beţivi, iar

[1] Măsură de capacitate, egală cu 0,568 l. în Anglia şi cu 0,473 l. în S.U.A.

[2] Patima beţiei (lat.)

el vă va răspunde : „Lasă să mă doboare ! Orice miroase-a viață e mai bun decît un capac de sicriu."

Matelotul e nepăsător ca o avalanșă și deși căderea îl poate distruge și pe el și pe alții, preferă totuși să se prăbușească, vuind, decît să înghețe într-o solitudine de neîndurat. Nu-i de mirare, așadar, că, pentru a-și procura băutura după care tînjește, ar fi în stare de orice ; nu-i de mirare că plătește prețurile cele mai exorbitante, calcă toate legile, și înfruntă chiar și biciul, decît să se lipsească de stimulentul necesar.

Regulamentul din flota de război condamnă cu cea mai mare asprime contrabanda de grog și beția. Pentru amîndouă aceste delicte se prevede aceeași pedeapsă : degradarea la pasarelă.

Mai toți ofițerii fregatei iau toate măsurile posibile de precauție pentru a preîntîmpina introducerea clandestină a alcoolului pe vas. În primul rînd, nici o ambarcațiune nu are voie să se apropie, într-un port străin, de-un vas de război, fără autorizația expresă a ofițerului de cart. Pînă și bărcuțele care aduc de obicei fructe, cumpărate cu banii marinarilor, sînt controlate înainte ca aceștia să poată intra în drepturile lor. Mai mult încă, fiecare din numeroasele ambarcațiuni ale vasului — trimise aproape tot timpul spre țărm și înapoi — este inspectată la rîndu-i, uneori de cîte douăzeci de ori pe zi.

Controlul acesta se efectuează în felul următor : îndată după ce timonierul-șef zărește de pe dunetă o ambarcațiune, el i-o semnalează sergentului de bord. Acesta se instalează atunci la pasarelă și, pe măsură ce oamenii din echipajul ambarcațiunii se prezintă, unul cîte

unul, la bord, el îi percheziționează personal, punîndu-i să-și scoată pălăria și să-și țină amîndouă mîinile pe cap, în vreme ce dumnealui își plimbă încet palmele pe trupurile lor, ca să dibuie orice umflătură neobișnuită. Dacă nu există nici o bănuială, omul e lăsat să treacă — și așa se procedează și cu ceilalți, pînă ce întregul echipaj, compus îndeobște din cîte șaisprezece marinari, este controlat. Sergentul de bord coboară apoi în ambarcațiune și, plimbîndu-se de la pupa la prova, o examinează atent, vîrîndu-și bastonul în toate ungherele și crăpăturile. După care, dacă nu găsește nimic suspect, se cațără pe scară, îi face semn ofițerului de cart, cu mîna la pălărie, și-i raportează că ambarcațiunea e „curată" ; atunci aceasta poate fi adusă în sfîrșit lîngă bordul vasului.

După cum se vede, e aproape imposibil ca un marinar să se întoarcă pe vas cu vreun obiect de contrabandă adus de pe țărm. Cei cărora li se îngăduie să se îmbarce fără să treacă prin aceste cazne, sînt niște oameni pe care ar fi absurd să-i percheziționezi — bunăoară comandorul, căpitanul, secunzii, precum și domnii și doamnele ce vin în vizită.

Prin sabordurile inferioare e foarte greu să azvîrli, noaptea, vreun obiect clandestin, deoarece vigilentul timonier-șef salută toate ambarcațiunile care se apropie, cu mult înainte ca acestea să se lipească de bordul fregatei, iar sentinelele postate pe platformele suspendate deasupra apei au ordin să tragă în orice ambarcațiune străină care-ar continua să se apropie, chiar după ce a fost avertizată să se retragă. Mai mult încă, deasupra etravei sînt prinse de parîme niște ghiulele grele, menite să ciuruiască și

să scufunde orice ambarcațiune care, în ciuda tuturor măsurilor de precauție, ar izbuti să ajungă, noaptea, sub etravă, cu o încărcătură de alcool. Întreaga forță a legii marțiale este mobilizată în acest scop și fiecare dintre numeroșii ofițeri ai navei, pe lîngă zelul depus în aplicarea regulamentului, manifestă un interes personal, deoarece cumpătarea marinarilor îi face viața mai ușoară, scutindu-l de necazuri.

Cum se face totuși, se vor mira unii, că oamenii din flota de război reușesc să-și aducă prin contrabandă băutura, sub nasul unei poliții cu ochi de argus și sfidînd chiar baionetele și gloanțele ? Ca să nu mă mai opresc la stratagemele mărunte — depistate o dată la cîteva zile și zădărnicite (ca de pildă înfășurarea într-o eșarfă a unui „burduf“ de grog, lung ca un cîrnat, și ușor de strecurat la bordul vasului cînd te-ntorci de pe țărm, ori aducerea pe față a unor nuci de cocos sau pepeni, umpluți cu alcool în loc de lapte sau apă) — voi menționa aici doar alte două-trei mijloace, observate de mine însumi.

În timp ce fregata era ancorată la Rio, un om de pe gabie, membru al echipajului celei de-a doua ambarcațiuni, a făcut un tîrg cu un individ întîlnit la debarcader. Potrivit învoielii, pe care marinarul a onorat-o numaidecît, cu bani peșin, individul trebuia ca, într-o noapte fără lună, să aducă trei burdufuri cu alcool, de cîte un galon fiecare, și să le lege de geamandura de ancoră, la oarecare distanță de fregata noastră — adăogîndu-le cîte o greutate, ca să nu iasă la suprafață. În noaptea sorocită, omul de pe gabie ieși din hamacul lui și, furișîndu-se pe punte, fără să fie văzut de sergentul de bord și de ajutoarele sale,

ajunse la un sabord şi coborî uşurel în apă ; între timp sentinelele continuau să se plimbe de colo pînă colo pe platforma atîrnată deasupra lui. Fiind un înotător perfect, omul nostru plutea sub apă, scoţîndu-şi din cînd în cînd capul şi întinzîndu-se puţin pe spate ca să respire ; nu i se vedea decît nasul. Odată ajuns la geamandură, tăie „burdufurile" şi, legîndu-şi-le la brîu, se întoarse cu ele la vas, cu aceiaşi dibăcie.

Stratagema asta e încercată foarte rareori, deoarece necesită cea mai mare prudenţă, pricepere şi dibăcie, şi doar un tîlhar cu experienţă, dublat de un înotător desăvîrşit, o poate duce la bun sfîrşit.

Prin înseşi privilegiile mai mari de care se bucură, „ofiţerii de la prova" — adică tunarul, boţmanul etc. — au mai multe posibilităţi de a face contrabandă, decît marinarii de rînd. Într-o noapte boţmanul nostru, „Moş Sfilaţă", venind cu o ambarcaţiune la vas, a izbutit într-un mod inexplicabil să strecoare cîteva burdufuri cu rachiu prin hubloul propriei sale cabine. Pe semne însă că manevra lui fusese observată de un membru al echipajului ambarcaţiunii, căci acesta, de îndată ce păşi pe punte, porni drept spre cabina boţmanului şi-i luă burdufurile, cu trei minute înainte ca posesorul lor „legal" să intre el însuşi în stăpînirea lor. Deşi bănuia, după anumite indicii, cam cine era hoţul, boţmanul nu putea spune nimic, de vreme ce călcase el însuşi legea. A doua zi, însă, „Moş Sfilaţă" avu satisfacţia de a-l vedea la pasarelă pe hoţ, care fusese găsit beat : se îmbătase chiar cu băutura adusă pe furiş de boţman, şi fusese condamnat la biciuire, sentinţa fiindu-i încredinţată spre executare, ca de obicei, boţmanului.

Asta îmi amintește de o altă întîmplare, care ilustrează și mai grăitor că, pe un vas de război, ticăloșia ajunge să fie un lucru complicat, ca o dobîndă compusă. Șeful ambarcațiunii comandorului îi luase la o parte pe membrii echipajului ei, unul cîte unul, sondîndu-le, prudent, lealitatea — nu față de Statele Unite, ci față de sine însuși. Fiind un personaj cu oarecare influență, el obținuse ca trei marinari, pe care-i socotea nesiguri — adică leali Statelor Unite — să fie înlăturați, și înlocuiți cu oameni aleși de dumnealui. Înainte de asta, avusese grijă ca nici un adept al temperanței — adică nici unul dintre marinarii care primeau bani în locul rației de grog plătite de guvern, să nu facă parte din echipajul său. Oamenii lui fiind acum „verificați", șeful de barcă îi puse la curent cu planul său și-i sili să jure solemn că-i vor păstra taina. Apoi, așteptă o ocazie de a-și pune în aplicare planul nefast. Prilejul i se ivi în cele din urmă. Într-o după amiază ambarcațiunea îl duse pe comandor de-a curmezișul golfului pînă la Praya Grande, o frumoasă așezare balneară pentru aristocrați : comandorul îi făcea o vizită unui marchiz portughez. Cei doi zăboviră mult la masă, servită în grădină, sub un umbrar. Între timp, șeful de barcă, avînd răgazul să se plimbe peste tot, căuta un loc unde să poată ascunde cele șase sticle de rachiu fin, pe care le cumpărase. În cele din urmă le ascunse într-un pîlc de copaci. Apoi, sub cuvînt că vrea să umple cu apă dulce butoiașul, care nu lipsește niciodată din ambarcațiune, pentru a astîmpăra setea marinarilor — el aduse butoiașul în crîng și, după ce vîrî înăuntru cele șase sticle, îl umplu cu apă și-i puse la loc capacul. După care, se

întoarse cu butoiașul la ambarcațiune și-l așeză ca de obicei în mijlocul ei, cu vrana la vedere. Cînd comandorul se urcă din nou în ambarcațiune, șeful acesteia îi ordonă, cu glas tare, unuia dintre vîslași să scoată cepul — să nu se strice. La sosirea ambarcațiunii lîngă fregată, vîslașii fură, ca de obicei, percheziționați la pasarelă, dar, negăsindu-se nimic asupra lor, fură lăsați să treacă. Sergentul de bord coborî apoi în ambarcațiune și, negăsind nimic suspect, raportă că aceasta este „curată", după ce-și vîrîse degetul în vrană și gustase apa din butoiaș. După care, ambarcațiunea fu urcată pe ghiuri, dar șeful ei așteptă pînă la miezul nopții, ca să scoată sticlele din butoiaș.

Din nefericire pentru acest contrabandist desăvîrșit, unul dintre oamenii lui era cam slab de minte și, întrucît băuse cam mult pe țărm, acum se fițiia pe puntea tunurilor, făcînd aluzii enigmatice la întîmplarea cu pricina, cum face orice bețiv. Un marinar din „vechea gardă", un om hîrșit și lipsit de scrupule, izbuti, punînd laolaltă crîmpeiele dezvăluite de bețivan, să dezlege misterul și se hotărî numaidecît să strîngă frumoasa recoltă semănată de șeful ambarcațiunii comandorului. Merse așadar la el și, luîndu-l de-o parte, îi vorbi astfel :

— Uite ce e, șefule, știu că ai adus pe vas niște rachiu, care în clipa de față se află în barca matale, pusă pe ghiuri. Află, șefule, că mi-am plasat doi dintre oamenii mei la sabordurile din partea aia a navei, iar dacă au să-mi raporteze că matale, sau vreunul din oamenii matale, ați intrat în barcă înainte de mîine dimineață, o să mă duc numaidecît la ofițerul de cart, ca să te torn c-ai făcut contrabandă.

Şeful ambarcaţiunii rămase cu gura căscată : dac-ar fi fost denunţat ofiţerului de cart, pentru contrabandă, s-ar fi ales în mod inevitabil cu o biciuire zdravănă, başca sfîrşitul carierei lui de subofiţer plătit cu patru dolari pe lună peste solda obişnuită. De aceea, şeful ambarcaţiunii încercă să-l mituiască pe celălalt, făgăduindu-i jumătate din cîştig ; dar cinstea bătrînului matelot era ca o stîncă. — Află că nu-s un mercenar, ca să mă poţi cumpăra ! îi răspunse el. Atunci şeful ambarcaţiunii fu nevoit să-i jure că nici el, nici vreun om de-al lui nu va intra în barcă pînă a doua zi dimineaţa. După care, bătrînul matelot se duse la oamenii lui, pentru a-şi pune la cale propriu-i plan. Într-un cuvînt, el izbuti să introducă pe vas cele şase sticle, dintre care cinci le vîndu cu opt dolari bucata, iar cu a şasea se delectă el însuşi, în taină, între două tunuri, împreună cu complicii lui, în vreme ce sărmanul şef de barcă, înăbuşindu-se de ciudă, îi privea de la distanţă, neputincios.

Iată, deci, că deşi se spune că în lumea hoţilor există cinste, printre contrabandiştii de pe-un vas de război există prea puţină.

CAPITOLUL XLIV

Un ticălos în exercițiul funcțiunii pe un vas de război

Întîmplarea cu care voi încheia acest capitol despre contrabandă a avut loc tot în timpul şederii noastre la Rio. Ţin cu atît mai mult s-o povestesc, cu cît ea constituie

cea mai curioasă dovadă a incredibilei corupţii care domneşte aproape în toate rangurile echipajului de pe unele vase de război. Numărul mare al matelotilor beţi înhăţaţi de sergentul de bord şi aduşi în faţa catargului pentru a fi reclamaţi ofiţerilor de cart — înainte de biciuirea la pasarelă — stîrnise uimirea şi indignarea căpitanului şi secunzilor. Căpitanul dăduse ordine atît de stricte în legătură cu suprimarea contrabandei de grog, şi insistase în aşa măsură pe lîngă secunzi şi pe lîngă ceilalţi ofiţeri subalterni să le aplice, încît nu putea pricepe cum de fusese introdusă pe fregată o cantitate atît de mare de alcool, în ciuda tuturor controalelor şi măsurilor de pază şi de precauţie.

Ca urmare, fură adoptate noi măsuri pentru depistarea contrabandiştilor, iar sergentul de bord, împreună cu caporalii săi, fură chemaţi în faţa catargului de către căpitan, care le ţinu un discurs, cerîndu-le să-şi dea toată silinţa pentru a suprima contrabanda. Marinarii, prezenţi în număr mare, îl văzură pe sergent ducîndu-şi mîna la chipiu, cu slugărnicie, şi-l auziră făgăduindu-i solemn căpitanului că va continua să-şi facă datoria din plin, cum şi-o făcuse, chipurile, şi pînă atunci ; în încheiere, sergentul îşi exprimă, în termeni pioşi, scîrba pe care i-o inspirau contrabanda şi beţia, şi hotărîrea neclintită — „aşa să m-ajute Dumnezeu !“ — de a sta treaz toată noaptea pentru a iscodi uneltirile fiilor întunericului.

— Am încredere în dumneata, domnule sergent, îi răspunse căpitanul. Şi acum, la datorie !

Sergentul de bord era unul dintre favoriţii căpitanului.

A doua zi dimineață, înainte de micul dejun, cînd ambarcațiunea trimisă zilnic să aducă provizii proaspete pentru ofițeri, se întoarse la fregată, sergentul o examină cu luare aminte, ca de obicei, percheziționîndu-i și pe vîslași și-i raportă ofițerului de cart că totul e-n regulă. Apoi fură aduse pe punte proviziile, printre care o ladă de lemn dolofană, purtînd pe capac adresa: „D-lui X, comisar de bord pe fregata „Neversink" a Statelor Unite." Un asemenea colet individual, destinat unui ofițer, era firește scutit de control, astfel încît sergentul îi ordonă unuia dintre caporali să ducă lada în cabina comisarului de bord. Dar cum întîmplările din ultima vreme îl făcuseră pe ofițerul de cart să-și ascută vigilența, el întrebă ce-i cu lada aceea, și cui anume i-era destinată.

— E în regulă, domnule, îl asigură sergentul, ducîndu-și mîna la chipiu. Sînt provizii pentru comisarul de bord.

— Să rămînă pe punte, îi răspunse secundul.

Apoi, adresîndu-se unui aspirant:

— Domnule Montgomery, întreabă-l pe comisarul de bord dacă așteaptă să-i sosească vreun colet azi dimineață.

— Am înțeles, domnule! zise aspirantul.

Peste cîteva minute, acesta se întoarse și raportă că domnul comisar se afla pe țărm.

— Foarte bine! Domnule Montgomery, ai grijă ca lada asta să fie pusă în temniță și ca sentinela să nu lase pe nimeni să se-atingă de ea.

— N-ar fi mai bine, domnule, s-o duc la popota noastră, pînă se-ntoarce comisarul? întrebă respectuos sergentul.

— Ordinele mele au şi fost date, domnule ! îi răspunse secundul, depărtîndu-se.

Cînd comisarul se întoarse la bord, se vădi că n-avea habar de lada aceea. Nici măcar nu auzise de ea. Drept care, lada fu adusă din nou la ofiţerul de cart, care-l chemă numaidecît pe sergent şi-i spuse :

— Deschide lada !

— Acuşica, domnule, zise sergentul şi zmulgînd capacul lăzii, scoase la iveală douăzeci şi cinci de carafe cafenii, dolofane ca nişte scroafe, culcate pe-un pat de paie.

— Contrabandiştii acţionează, domnule, spuse sergentul, ridicînd privirea.

— Destupă o carafă şi gustă ! îi ordonă ofiţerul.

Sergentul se supuse şi, după ce plescăi din buze cu o mutră mirată, spuse că nu era sigur dacă-i vorba de whisky american sau de gin olandez, adăugînd că nu prea era deprins cu băutura.

— E rachiu ! exclamă ofiţerul. Îl recunosc după miros. Lada să fie dusă înapoi în temniţă !

— Da, da, domnule ! răspunse sergentul, plin de zel.

Întîmplarea fu raportată numaidecît căpitanului care, iritat de îndrăzneala contrabandiştilor, luă măsuri drastice pentru depistarea lor. Cercetările întreprinse pe ţărm nu îngăduiră însă descoperirea persoanei care adusese lada la barca de aprovizionare. Un timp, lucrurile rămaseră în suspensie.

Cîteva zile mai tîrziu, unul din băieţii de la gabierul arborelui artimon fu biciuit pentru beţie şi, în timp ce era spînzurat de „gratii" mărturisi de la cine îşi procurase băutura. Omul fu adus — şi se dovedi a fi un matelot

bătrîn, un anume Scriggs, care gătea mîncarea pentru sergenții din marină și pentru sergentul de bord. Matelotul acesta era unul dintre cei mai hidoși oameni de pe vas — avea niște ochi cenușii, care te priveau chiondorîș, ca ochii unui borfaș, și un mers tîrșit, de nemernic dus la spînzurătoare. Cum de izbutise un asemenea vagabond să se strecoare în onorabila tagmă a corpului de marină, era un mister total. Individul era de mult cunoscut pentru murdăria lui și-și dobîndise, printre toți matelotii — fie ei de la pupa sau de la prova — faima unui zgîrcit bătrîn, care-și refuza puținele înlesniri și multe din lucrurile strict necesare vieții pe-un vas de război.

Nevăzînd nici o ieșire, Scriggs căzu în genunchi în fața căpitanului și-și recunoscu vina. Căpitanul socoti pesemne că era un bun prilej pentru a-i stoarce mărturisiri complete, căci omul părea paralizat de frică la vederea ajutoarelor botmanului și a bicelor lor. Și într-adevăr, Scriggs fu silit să mărturisească, în cele din urmă, că fusese un timp complice la o foarte complexă activitate clandestină, desfășurată de o rețea condusă de însuși neobositul sergent de bord. Acesta avea, se pare, pe țărm, niște oameni de încredere care-l aprovizionau cu băuturi, trimițînd lăzi, cutii și colete adresate, chipurile, comisarului de bord și altora, și livrîndu-le la debarcaderul unde trăgeau ambarcațiunile fregatei. De obicei apariția acestor obiecte nu stîrnea nici o surpriză, deoarece aproape în fiecare zi sosea cîte un colet pentru vreun ofițer, mai ales pentru comisar ; și, cum sergentul de bord era totdeauna de față în aceste ocazii, îi venea foarte ușor să scoată de sub ochii celorlalți băutura adusă prin contrabandă și s-o pună la adă-

post în propriu-i bîrlog, sub pretextul că duce lada sau pachetul în cabina comisarului.

Scriggs-zgîrcitul cu ochi sașii era omul care le vindea pe sub mînă alcool marinarilor, lăsîndu-l astfel pe sergent în umbră. Băutura era vîndută la prețuri exorbitante — odată ajunsese la doisprezece dolari sticla, în bani gheață sau treizeci de dolari sub forma unor polițe, plătibile la sosirea în patrie. Ar putea să pară de necrezut că astfel de prețuri erau plătite de marinari, dar cînd un om e mort după băutură, iar aceasta e greu de procurat, ar fi în stare să-și dea și zece ani din viață pentru un singur păhărel !

Marinarii care se îmbătau cu băutura adusă clandestin la bord de către sergent erau, mai toți, prinși de către acesta și biciuiți la pasarelă. Am arătat într-un capitol anterior ce rol important joacă sergentul de bord în astfel de ocazii.

Profitul uriaș dobîndit de pe urma acestei afaceri murdare era împărțit între toți complicii ; Scriggs căpăta o treime. Cînd fu adus pe punte dulăpiorul lui de bucătar, se găsiră înăuntru patru saci cu monede de argint, în valoare de sute de dolari.

Vinovații fură biciuiți, legați în lanțuri și ținuți mai multe săptămîni în temniță, sub paza unei sentinele ; sergentul de bord fu numai scos din funcție și întemnițat, cu cătușe la mîini. Cînd i se dădu drumul, el fu azvîrlit în mijlocul echipajului ; pentru a-l înjosi și mai mult, fu repartizat în echipa „mijlocașilor", cea mai de rînd echipă de pe vas.

Intr-o zi, l-am văzut așezat cuminte la propria-mi masă, și la început mi-a fost scîrbă să mănînc împreună

cu el. Gîndindu-mă însă mai bine, prezența lui nu mi-a displăcut — căci era un caz vrednic de a fi studiat. Mă uimea totuşi faptul că izbutise să se strecoare în „clubul" nostru, după ce atîtea alte „cluburi" declinaseră onoarea de a-l găzdui. În cele din urmă am aflat că-l convinsese pe-un coleg de-al nostru, rudă depărtată cu el, să intervină pe lîngă bucătar ca să-l primească.

Nici un alt „club" nu l-ar fi putut primi pe omul acesta, fără a-şi primejdui grav reputația ; dar „clubul" nostru, „clubul" A. nr. 1, era alcătuit din atîția oameni de ispravă — şefi de gabie şi timonieri, care se bucurau, toți, de stimă pe puntea tunurilor, încît ne puteam permite, nepedepsiți, multe lucruri dubioase, cu totul inadmisibile din partea „cluburilor" mai de rînd. Şi apoi, deşi aveam cu toții oroare de căpcăunul Păcatului, totuşi prin însăşi poziția noastră socială superioară şi prin educația aleasă primită în aerul rarefiat de pe gabii, eram, în bună măsură, feriți de prejudecățile pline de ură veninoasă împotriva *păcătoşilor* declarați — nu a *Păcatului* însuşi — prejudecăți atît de răspîndite printre oamenii înguşti la minte şi lipsiți de inimă, deşi îşi spun creştini. Nu, superstițiile şi dogmele privitoare la Păcat nu ne ofiliseră sufletele. Înțelegeam că Răul e doar Binele deghizat, iar un ticălos e un sfînt în felul lui, şi că pe alte planete ceea ce noi socotim că-i greşit trece, poate, drept lucru înțelept, aşa cum anumite substanțe îşi schimbă culoarea, în funcție de lumina proiectată asupra lor, fără a suferi în ele însele vreo schimbare. Înțelegeam că făgăduita epocă de aur trebuie să fi început chiar în dimineața cînd s-au făurit lumile dintîi, şi că, una peste alta, lumea noastră

de pe-un vas de război era la fel de bună ca oricare alta existentă în Calea Lactee. Şi ne închipuiam că, deşi unii dintre noi, cei de pe puntea tunurilor, eram osîndiţi cîteodată la pătimiri, spaime şi necazuri, totuşi doar felul nostru greşit de a le înţelege ne făcea să le luăm drept suferinţe în loc de plăceri supreme. Am visat, spunea Pinzella, despre o planetă pe care tragerea unui om pe roată este socotită de el drept cea mai mare bucurie, biruinţa unui om asupra altuia trece drept o mare dezonoare, iar aruncarea mortului într-o groapă şi acoperirea lui cu ţărînă rece e o osîndă aplicată doar celor mai notorii criminali.

Dar orice am fi crezut, şi în orice împrejurare ne-am fi aflat, noi nu uitam niciodată că fregata, aşa rea cum era, era în drum spre patrie. Acestea erau gîndurile noastre, deşi grav tulburate cînd şi cînd de anume întîmplări care ne întorceau pe dos filozofia. Căci, la urma urmelor, filozofia — adică înţelepciunea cea mai aleasă revelată vreodată lumii noastre de pe-un vas de război — nu-i decît o mlaştină, cu cîteva locuri trainice pe care poţi pune piciorul.

Se afla însă în „clubul" nostru un om care nu voia să aibe nimic de-a face cu filozofia aceasta — un tunar grobian, arţăgos, superstiţios şi lipsit de înţelepciune, care credea în Tofet [1] şi se pregătea s-ajungă acolo. Fusese poreclit „Moş Fitil" dar cred că am mai vorbit despre el.

[1] Localitate biblică, situată la sud de Ierusalim, nu departe de Gheena, unde păcătoşii erau trimişi după moarte; un fel de iad.

Bland, sergentul de bord, nu era un ticălos oarecare. În el, pentru a-l parafraza pe Burke [1], depravarea *părea*, dar părea numai, să-şi fi pierdut jumătate din urîţenia vizibilă, o dată cu întreaga lui vulgaritate exterioară. Era un ticălos curat şi dichisit, cu maniere alese. Întreaga-i ţinută vădea o anume şlefuire, iar felul lui de a vorbi avea ceva insinuant, aproape irezistibil. Omul acesta părea să fie cel mai agreabil, era cît pe-aci să spun cel mai sociabil, dintre comesenii noştri, bine înţeles cu excepţia nobilului meu patron Jack Chase. Doar gura lui — o gură mică, arcuită, parşiv gingaşă, precum şi ochii lui negri, de şarpe, care străluceau uneori ca nişte felinare aprinse noaptea în vitrina unui bijutier — îl vădeau pe ticălosul perfect ascuns înapoia lor. Vorbele sale nu trădau însă nici o urmă de ticăloşie, nimic echivoc ; evita cu grijă orice expresie vulgară şi nu înjura niciodată ; în schimb îi ieşeau din gură numeroase vorbe de duh şi observaţii spirituale despre contrastul dintre viaţa de pe uscat şi cea de pe mare, precum şi multe anecdote savuroase, spuse cu vervă. Pe scurt, — din punct de vedere psihologic cel puţin — era un şarlatan fermecător. Pe uscat, un astfel de om ar fi putut să fie un escroc ireproşabil, circulînd în societatea cea mai aleasă.

Era, însă, mai mult decît atît. Într-adevăr, revendic pentru acest sergent de bord un loc de cinste în calendarul Newgate al istoriei [2]. Firea lui întreprinzătoare, calculată,

---

[1] *Edmund Burke* (1729—1797), om politic şi gînditor englez.

[2] *Calendarul Newgate, sau cronica sîngeroasă a răufăcătorilor*, un fel de almanah, publicat începînd din 1774, vreme de peste o jumătate de secol, şi cuprinzînd relatări despre crimele celebre. Newgate era o închisoare vestită din Londra.

şi remarcabila stăpînire de sine vădită cu prilejul pierderii de către el a unei slujbe cu ajutorul căreia tiranizase cinci sute de oameni, atrăgîndu-şi ura şi dispreţul multora dintre ei, — întreceau orice închipuire ; acum luneca printre ei fără teamă, ca un peşte-spadă dezarmat printre nişte rechini albi fioroşi. Toate astea, repet, vădeau un om ieşit din comun. Unii dintre marinarii pe care-i adusese la pasarelă atentaseră adesea la viaţa lui, într-ascuns ; în cîte o noapte întunecoasă, aruncaseră prin bocaporţi proiectile menite „să-i strice rîşniţa de piper“ cum ziceau ei ; sau îi pregătiseră ştreanguri şi încercaseră să-l prindă „cu lasso-ul“ în vreun ungher întunecos. Iar acum, dumnealui trecea printre ei, pe lumină şi, deşi redus la o stare de supremă umilinţă, zîmbea mieros, îşi oferea politicos portţigaretul, sporovăia şi rîdea volubil şi exuberant, ca şi cum, înzestrat cu o conştiinţă angelică, ar fi fost convins că are de-a face numai cu prieteni buni, oriunde s-ar fi dus, în această viaţă ca şi în cea viitoare.

În zilele cît zăcuse legat în lanţuri în temniţă, îi auzise pe oameni vorbind în şoaptă despre primirea teribilă pe care aveau să i-o facă atunci cînd va fi pus în libertate. Dar cînd ieşise din puşcărie, îi uimise prin ţinuta lui demnă şi prietenoasă, prin purtarea lui deschisă şi binevoitoare. Acest poliţist implacabil, vigilent şi necruţător, în ciuda vorbelor sale politicoase, devenise un om de lume dezinteresat şi dezinvolt, capabil să simpatizeze cu orice abatere şi să rîdă cu oricine. Totuşi, la început, oamenii îl ocoliseră, răspunzînd cu priviri încruntate la zîmbetele lui. Dar cine se poate împotrivi la nesfîrşit Diavolului, cînd acesta li se arată sub masca unui domn

chipeș, vesel și deschis la vorbă ? Pioasa Margaretă a lui Goethe îl urăște pe Diavol cînd îl vede cu coarne și coadă, dar îi surîde cînd el îi apare sub înfățișarea cuceritoare, insinuantă și nevinovată a lui Mefistofel. Eu, însă, îl priveam pe acest sergent cu o scîrbă amestecată cu milă și admirație, ba chiar cu un soi de prietenie. Nu puteam decît să-l detest cînd mă gîndeam la comportarea lui, dar mi-era milă de necontenitele chinuri ce-i sfîșiau sufletul, sub măștile-i atît de surîzătoare. Îi admiram eroismul cu care se ținea drept în asemenea împrejurări vitrege. Iar cînd mă gîndeam cît de arbitrară e definiția dată de *Codul maritim militar* unui răufăcător, cîtă ticăloșie se poate ascunde, nepedepsită, sub baldachinul aristocratic al punții de comandă, cîți comisari de bord prosperi și distinși s-au bucurat de protecția legii deși jefuiau *poporul*, — nu puteam să nu-mi spun, în sinea mea : „Ei bine, la urma urmei, omul ăsta o fi el un ticălos fără pereche, dar nefericirea i-e mai mare decît depravarea“.

Și apoi, observîndu-l cu luare-aminte pe Bland, mă convinsesem că era un ticălos înnăscut, iremediabil, care săvîrșea răul așa cum vacile pasc iarba, căci răul părea să fie însăși legea întregii lui alcătuiri infernale. Ca să folosesc limbajul frenologiei, era lipsit de suflet. Este oare de mirare că diavolii sînt lipsiți de evlavie ? Și cine e de vină că așa stau lucrurile ? Eu, unul, nu vreau să mă substitui Judecății de apoi declarînd categoric că orice om din flota de război e un criminal înnăscut ; iar creștinismul m-a învățat că, în ziua cea de pe urmă, oamenii din flota de război nu vor fi judecați potrivit *Codului maritim militar,* nici potrivit legislației Statelor Unite,

ci în temeiul unor legi imuabile și inefabile, care depășesc înțelegerea onorabilului consiliu al comandorilor și ofițerilor de marină.

Dar, deși aș putea să fiu de partea unui hoț și să-l apăr împotriva primejdiei de a fi tîrît „la pasarelă“, — amintindu-mi că însuși Mîntuitorul a fost răstignit între doi tîlhari, — n-aș admite totuși ca, odată dovedit, hoțul să fie lăsat din nou să-i jefuiască pe matelotii cinstiți, umblînd slobod pe cele trei punți. Căpitanul Claret făcu însă tocmai acest lucru, așa cum voi arăta de îndată, deși s-ar putea ca lucrul să pară de necrezut.

Sergentul de bord circula liber printre membrii echipajului, de mai multe săptămîni, iar fregata se afla la numai cîteva zile distanță de patrie, cînd Bland fu chemat la catarg și repus oficial în funcția de șef al poliției vasului. Căpitanul Claret citise poate *Memoriile lui Vidocq* și credea în vechiul dicton : tîlharul tot de-un tîlhar poate fi prins. Sau, fiind, poate, un om foarte sensibil, înzestrat cu simțul gratitudinii, nu-l putea menține în dizgrație pe-un ins care, cu vreun an înainte, îi dăruise o tabacheră scumpă în formă de cașalot, — meșterită dintr-un dinte de balenă, și prevăzută cu o balama de argint, — precum și un superb baston, cioplit dintr-un lemn scump, brazilian, cu o măciulie de aur și cu o plăcuță, tot de aur, purtînd gravat numele și rangul căpitanului, ca și locul și data nașterii sale, iar dedesubt un loc liber, rezervat desigur pentru data morții căpitanului, ce urma să fie trecută de către moștenitorii săi.

Cu vreun an înainte de a cădea în dizgrație, sergentul îi dăruise aceste obiecte căpitanului, împreună cu oma-

giile-i respectuoase ; acum, căpitanul cobora rareori pe țărm fără bastonul acela și nu scotea niciodată tutun de prizat decît din tabacherea aceea. Alți căpitani, mai onești din fire, ar fi refuzat asemenea daruri, venite din partea unui om nevrednic să le dăruiască ; nu însă și căpitanul Claret, care n-ar fi putut cășuna o astfel de jignire vreunui ofițer, deși se obișnuise, printr-o îndelungă familiarizare cu „tradițiile“ flotei, să folosească biciul împotriva marinarilor de rînd.

Dacă s-ar fi socotit capabil să refuze orice daruri din partea subalternilor săi, sentimentul recunoștinței n-ar fi acționat în dauna spiritului său de dreptate. Și avînd în vedere că unii dintre subalternii căpitanului unui vas de război au obiceiul de a-i face cadouri, pentru a încerca să-i capteze bunăvoința și să-i slăbească vigilența, ar fi fost poate bine ca el să adopte atitudinea președintelui Statelor Unite, cînd a primit în dar din partea sultanului din Moscat niște lei și cai arăbești. Fiindu-i interzis de către stăpînul lui suveran, poporul, să accepte vreun dar din partea unei puteri străine, președintele a poruncit ca pomenitele animale să fie scoase la licitație, iar rezultatele acesteia au fost depuse la Trezorerie.

Tot astfel, cînd sergentul i-a oferit tabacherea și bastonul, căpitanul Claret ar fi putut să le accepte politicos și să le vîndă celui mai bun ofertant, poate chiar donatorului însuși care, în acest caz, nu l-ar mai fi ispitit niciodată cu vreun cadou.

La întoarcerea lui în patrie, Bland avea să-și primească solda pentru întreaga durată a călătoriei, fără să i se scadă

perioada cît fusese suspendat din slujbă ; de asemenea, avea să-și păstreze gradul în Marină.

Întrucît nu vom mai pomeni de această istorie, să spunem doar că, în foarte scurta perioadă dintre reintegrarea lui în funcție și primirea simbriei în patrie, sergentul de bord a avut o comportare extrem de prudentă, oscilînd cu dibăcie între orice slăbire a disciplinei — care ar fi stîrnit mînia ofițerilor — și orice exces de asprime — care ar fi trezit, cu o forță înzecită, toate vechile reproșuri ale marinarilor aflați sub comanda lui.

Niciodată nu vădise el mai mult tact și talent, decît în momentele cînd șovăia între aceste două atitudini ; și avea toate motivele să fie prudent și să manevreze cu cea mai mare dibăcie, căci dacă, ajunși în patrie, marinarii, redeveniți cetățeni liberi și independenți, l-ar fi socotit drept dușman, ci l-ar fi putut pîndi pe vreo stradă și s-ar fi răzbunat crunt pentru toate samavolniciile lui trecute, prezente și viitoare. Nu o dată s-a întîmplat ca un șef al poliției de bord să fie atacat, noaptea, pe uscat, de membrii echipajului său, care, exasperați, îi aplicau tratamentul aplicat sie însuși de către Origen [1], sau tratamentul aplicat lui Abélard [2] de dușmanii săi.

---

[1] *Origen* (185—254), gînditor creștin socotit eretic. La vîrsta de 18 ani, s-a automutilat, pentru a respinge calomniile răspîndite împotriva lui, la Alexandria, unde propovăduia printre femei și bărbați creștinismul.

[2] *Pierre Abélard* (1079—1142), teolog francez, ale cărui legături amoroase cu Héloise, nepoata unui canonic al catedralei Notre Dame, — i-au atras dușmănia autorităților ecleziastice ; indignate totodată de ideile lui eretice, acestea l-au persecutat, exi-

Dar cu toate că *poporul* de pe-un vas de război s-a dedat nu o dată la cea mai sălbatică răzbunare, cînd a fost supus unor provocări deșănțate — totuși, alteori, același *popor* se dovedește a fi cît se poate de pașnic și mărinimos, chiar față de cei care l-au prigonit ; s-ar putea cita numeroase exemple în acest sens, dar mă abțin.

Nu pot găsi o încheiere mai potrivită pentru această prezentare a sergentului de bord, decît expresia tare folosită de Jack Chase pentru a-l caracteriza : „un ticălos fără pereche".

Un ticălos atît de subtil n-ar fi putut fi prins nici măcar în cea mai fină plasă aruncată asupra Tofetului.

CAPITOLUL XLV

Cum se publică versurile pe un vas de război

O zi sau două după sosirea noastră la Rio, tînărul meu amic Lemsford, bardul de pe puntea tunurilor, a fost victima unei întîmplări destul de hazlii.

Tunurile grele de pe un vas militar au gurile astupate cu niște „tampoane" de lemn, vopsite în negru, menite să le ferească de spulberul valurilor. Aceste „tampoane" se pun și se scot foarte ușor, aidoma capacelor unor putineie de unt.

---

lîndu-l din mînăstire în mînăstire. Înainte de asta, Abélard a fost mutilat de oamenii canonicului.

Din îndemnul unui prieten, Lemsford, care era îngrijorat de soarta lădiței lui cu versuri, folosise în ultima vreme ca ascunzătoare pentru ea un anumit tun de pe puntea principală, în țeava căruia își vîra manuscrisele, făcute sul, după ce scotea „tamponul" și-l punea la loc cu cea mai mare grijă.

Într-o dimineață, după micul dejun, mă aflam cu el pe gabie — unde, cu permisiunea bunului meu patron Jack Chase, îl invitasem — cînd, deodată, am auzit un bubuit de tun, pe propriul nostru vas.

— A ! exclamă un matelot. Răspundem la salutul pe care cei de pe țărm ni l-au adus ieri.

— Dumnezeule ! strigă Lemsford. *Cîntecele* mele *de Sirenă !*

Și coborî în fugă spre baterii, dar chiar în clipa cînd păși pe punte, tunul numărul 20 — tezaurul lui literar — slobozi o ghiulea, cu un bubuit năpraznic.

Cînd Lemsford se întoarse, încet, în arboradă, Jack Chase îi spuse :

— Ei, Vergiliu al mării, ți-ai salvat poemele ? Nu e nevoie să răspunzi — văd că ai ajuns prea tîrziu. Dar nu face nimic, băiete. Nici un tipograf nu ți le-ar fi putut publica mai bine.

Apoi, adresîndu-mi-se mie :

— Așa trebuie publicat un poem — trăgînd drept la țintă ! Fiecare „canto" cu cîte o ghiulea ! Ca să străpungă bordajul capetelor pătrate ! Și nu uita, Lemsford, că atunci cînd ghiuleaua nimerește în plin, glasul dușmanului

se face cel mai puțin auzit. Un om mort nu-i în stare nici măcar să gîngăvească.

— Bunule Jack ! exclamă Lemsford, alergînd spre el și apucîndu-l de mînă. Mai spune o dată, Jack ! Privește-mă în ochi. Îți jur pe toți Homerii că mi-ai făcut sufletul să se înalțe ca un balon ! Sînt un poet nenorocit, Jack ! Cu vreo două luni înainte de-a mă îmbarca pe nava asta, am publicat un volum de poezii, foarte bătăioase la adresa lumii. Numai Dumnezeu știe cît m-a costat. L-am publicat, Jack, și blestematul de editor m-a dat în judecată pentru daune. Prietenii mei s-au purtat ca niște lași, pînă și cei cîțiva cărora le plăcuse volumul au refuzat să se pronunțe ; iar cît despre gloata celor fără minte, și-or fi spus că-s nebun ! Așa-zisul public e-un monstru, Jack, un monstru asemănător idolului pe care l-am văzut cîndva la Owhyhee[1], cu cap de șacal, trup de maimuță și coadă de scorpion !

— Nu sînt de acord, protestă Jack. Cînd mă aflu pe țărm, eu însumi sînt o părticică din public.

— Ba, să mă ierți, Jack, nu ești. Ești o părticică din popor, așa cum aici, ești o părticică din echipajul acestei fregate. Una e publicul, și alta poporul.

— Ai dreptate, răspunse Jack. Ești un juvaer, Vergiliu, o adevărată comoară. Publicul și poporul ! Da, da, băieți, să-l privim cu ură pe cel dintîi, și să-l slujim cu credință pe cel de-al doilea !

---

[1] Rîu în Oregon (S.U.A.).

CAPITOLUL XLVI

Comandorul pe dunetă. Un om din „popor" pe mîinile chirurgului

O zi sau două după „publicarea" *Cîntecelor de Sirenă* ale lui Lemsford, un coleg de „club", şef de gabie la arborele artimon, a suferit un accident grav. Era un scoţian mărunţel şi simpatic, poreclit „Chelbosu" din pricina cheliei sale premature. Această chelie se datora, desigur, în mare măsură aceleiaşi cauze care face să se rărească de timpuriu părul mai tuturor marinarilor din flota de război — şi anume, pălăriei aspre şi grele, de pînză gudronată, pe care, conform regulamentului naval, trebuie s-o poarte fiecare dintre ei, şi care, cînd e nouă, e destul de tare ca să poţi şedea pe ea ca pe-o laviţă.

Pentru comandorul unei escadre, nu există motiv de mîndrie mai mare decît repeziciunea cu care oamenii săi pot manevra pînzele. Măiestria lor se manifestă îndeosebi în port, cînd sînt pe aproape alte vase din escadră, ba poate chiar şi unele nave militare ale unor naţiuni rivale.

În aceste ocazii, comandorul — înconjurat de căpitanii de vase, fiecare din ei fiind ca un rege peste insula-i plutitoare — îi domină pe toţi, întocmai ca un împărat al întregului arhipelag lemnos. Ai zice că-i falnicul Sultan al Insulelor Sulu.

Dacă un împărat puternic şi temut cum era Carol al V-lea, marele domn al Germaniei, a ajuns, la bătrîneţe, să se distreze privind rotirile arcurilor şi rotiţelor dinţate ale unor ceasornice, tot astfel şi cîte un comandor mai în

vîrstă se distrează, în port, contemplînd așa-zisele „exerciții de tragere", precum și exercițiile de manevrare a pînzelor ; așezat pe-o ladă de arme pe duneta vasului-amiral, el asistă, ca un fel de rege Canut [1], la brațarea și la terțarolarea diferitelor vergi ale tuturor navelor aflate sub comanda lui.

Dar, mult mai imperial decît orice urmaș al lui Charlemagne, mai trufaș decît orice Mogul [2] oriental, și aproape la fel de misterios și de taciturn în autoritatea lui ca marele preot al celor cinci neamuri [3], comandorul nu catadicsește să-și exprime în cuvinte ordinele, preferînd limbajul semnelor.

Așa cum cărțile de joc împodobite în culori vesele au fost inventate pentru a-l distra pe bătrînul Carol al V-lea — de bună seamă că aceste mici pavilioane albastre și roșii au fost născocite pentru a-i înveseli pe comandorii ajunși la bătrînețe.

Alături de comandor poate fi văzut un aspirant, cu un sac verde pe umăr (așa cum un sportiv își poartă sacul cu echipament), ținînd într-o mînă codul de semnale, și în cealaltă luneta. Întrucît codul de semnale

---

[1] Rege al Angliei între 1016—1035, despre care o legendă spune că, așezîndu-se pe plajă, i-a poruncit mării în flux să stea pe loc, dar ea, bineînțeles, nu l-a ascultat și i-a udat picioarele.

[2] *Mogul*, de la *Mughal* sau *Mongol*, denumire dată imperiului mahomedan întemeiat în 1526 în India de către Baber, un descendent al lui Tamerlan. Într-un sens mai larg, un personaj temut.

[3] O alianță încheiată de cinci triburi irocheze din America, în secolul 16, cu puțin înainte de sosirea primilor coloniști albi.

conține semnele și simbolurile masonice ale Marinei, și ar putea avea un preț uriaș dac-ar încăpea pe mîinile inamicului, el este întotdeauna legat în cheotori de plumb, ca să se scufunde în cazul cînd vasul ar fi capturat. Nu-i singura carte căreia i-ar sta bine să fie legată în plumb, deși la multe dintre ele nu legătorul, ci autorul este cel ce furnizează metalul.

Pe cît îl duce mintea pe Cojocel Alb, aceste semnale sînt niște stegulețe diferit colorate, fiecare dintre ele reprezentînd cîte un număr. Să zicem că sînt zece steaguri, reprezentînd numerele cardinale — steagul roșu ar fi numărul 1, cel albastru numărul 2, cel verde numărul 3, și așa mai departe. Apoi, punînd steagul albastru deasupra celui roșu, am obține numărul 21 ; dacă am pune dedesubt steagul verde, ar însemna 213. E foarte ușor să multiplici diferitele numere, arborînd în vîrful catargului din mijloc măcar trei sau patru steaguri și combinîndu-le în fel și chip.

Fiecare număr are o anumită semnificație. Bunăoară, numărul 100 poate însemna : „Înapoi la locurile voastre“, numărul 150 : „Toți marinarii la grog“, numărul 2 000 : „Coborîți vergile-zburător“, numărul 2 110 : „Zăriți ceva în partea dinspre vînt ?“, iar numărul 2800 : „Nu“.

Fiecare vas de război e prevăzut cu cîte un cod de semnale, în care toate aceste numere sînt grupate sistematic, astfel încît două fregate americane — aproape străine una față de cealaltă — pot purta o conversație foarte bogată, chiar dacă-ar veni de la antipozi.

Cînd mai multe nave de război ale unei țări își aruncă

ancora într-un port și se strîng roată în jurul vasului-amiral, e foarte interesant să le vezi pe toate supunîndu-se ordinelor comandorului — deși acesta nu deschide niciodată gura.

Așa s-a întîmplat și cu noi la Rio, unde sărmanul meu coleg „Chelbosu“ a pățit cele ce urmează.

Într-o dimineață, ca răspuns la un semnal dat de vasul nostru amiral, diferitele nave din escadra americană aflate în port, și-au „molat“ simultan velele, pentru a le lăsa să se usuce. În seara aceleiași zile, s-a dat semnalul pentru strîngerea velelor. În astfel de ocazii, iese la iveală o mare rivalitate între primii secunzi ai diferitelor nave, care se întrec în executarea ordinelor. Această rivalitate se extinde la toți șefii de gabie, astfel încît oamenii de la gabierul arborelui mare ard de nerăbdare să-i întreacă pe cei de la gabierul arborelui trinchet, iar cei de la gabierul arborelui artimon ard de nerăbdare să-i învingă pe toți ceilalți. Stimulați de strigătele încurajatoare ale ofițerilor, marinarii din întreaga escadră muncesc din răsputeri.

— Oameni de pe gabii, strîngeți velele ! strigă primul secund al fregatei „Neversink“.

Auzind acest ordin, oamenii se repeziră spre cele trei catarge și se cățărară pe vergi, pentru a-l aduce cît mai grabnic la îndeplinire.

În munca de strîngere a velelor-gabier, partea cea mai grea și mai prestigioasă are loc la „burta velei“, adică la mijlocul ei ; munca asta îi revine șefului de gabie.

Primul secund îi muștrului aspru pe oamenii de la gabierul arborelui artimon, răcnindu-le prin porta-voce :

— Ce faceţi acolo, afurisiţilor ? Sînteţi neîndemînatici ca nişte urşi ! Nu vedeţi că ăi de la gabierul arborelui mare aproape c-au terminat ? Hai, daţi-i zor, daţi-i zor, altminteri vă opresc grogul ! Mă, Chelbosule, ce faci, dormi pe velă ?

„Chelbosu", în capul gol, cu faţa năduşită, muncea de zor, străduindu-se să lege la baza vergii faldurile grele ale pînzei şi aruncînd din cînd în cînd cîte o privire spre triumfătorul Jack Chase, care trudea pe verga mare, drept în faţa lui.

În cele din urmă, după ce pînza fu strînsă bine, „Chelbosu" sări pe vergă, ţinîndu-se cu o mînă de lanţ şi călcînd pînza, pentru a o netezi.

— De ce nu te mişti, Chelbosule, omidă tîrîtoare ce eşti ? ! răcni primul secund.

„Chelbosu" se lăsă cu toată greutatea pe pînza rebelă şi, în frenezia lui, scăpă din mînă lanţul de care se ţinea.

— Ţi-e frică să nu cazi, Chelbosule ? îi strigă primul secund.

În clipa aceea, „Chelbosu" se lăsă cu toată greutatea pe pînză, baiera de înfăşurare [1] a acesteia se rupse, şi o siluetă fumurie zbură prin văzduh ; peste cîteva clipe, „Chelbosu" se prăbuşi, fulgerător, pe punte, cu un zgomot oribil de oase sfărîmate.

La bordul mai tuturor vaselor de război se găseşte cîte o platformă pătrată din lemn de stejar, pe fiecare latură a punţii de comandă. Urci trei-patru trepte ca

---

[1] *Baieră de înfăşurare*, saulă lungă folosită la legarea unei vele strînse pe o vergă.

s-ajungi la platforma asta, înconjurată de niște bare de metal orizontale, și numită „suport pentru încălecat“. Acolo stă de obicei ofițerul de cart, cînd împarte ordine.

Tocmai una dintre aceste platforme curmase zborul bietului „Chelbosu“. Acesta căzu peste barele metalice, îndoindu-le, și zdrobind întreaga platformă, care, cu trepte cu tot, se prefăcu în mii de țăndări.

„Chelbosu“ fu scos de-acolo aproape mort, și dus la chirurg. Oasele lui semănau cu acelea ale unui om tras pe roată, și nimeni nu credea că va putea supraviețui peste noapte. Totuși, datorită tratamentului aplicat de chirurg, starea lui se îmbunătăți grabnic. Doctorul „Epidermă“ își consacră întreaga știință vindecării acestui pacient. Un cadru de lemn de o formă ciudată fu construit anume pentru sărmanul infirm, care fu vîrît înăuntru, cu brațele și picioarele bine întinse. Acolo zăcu, multe săptămîni, pe podeaua infirmeriei. La întoarcerea vasului în patrie, avea să poată păși pe țărm în cîrje ; dar, dintr-un bărbat voinic și voios, cu fața bronzată, devenise un adevărat schelet, cu obrajii livizi ; între timp, poate că oasele lui rupte s-au vindecat și s-au reîntregit în cel din urmă liman al marinarilor din flota de război.

Nu multe zile după accidentul suferit de „Chelbosu“, un matelot — înnebunit, ca și el, de zbieretele unui ofițer — căzu de pe verga rîndunică a unui vas de linie englezesc, aflat în apropierea noastră și-și lăsă oasele de la gleznă în punte, găurind-o, de parc-ar fi fost crestată cu o daltă de dulgher.

Verga rîndunică formează o cruce cu arborele ; a cădea de pe-acea cruce înaltă, pe-un vas de linie, este ca și cum

ai cădea de pe crucea catedralei Sf. Paul din Londra — sau cum a căzut Lucifer din fîntîna zorilor în Flegetonul [1] nopții.

Uneori se-ntîmplă ca un marinar, căzînd de pe-o vergă, să se prăbușească peste propriii săi camarazi de pe gabie și să-i tîrască spre aceeași pierzanie.

Rareori veți auzi despre vreun vas de război care să se întoarcă în patrie fără a-și fi pierdut pe drum cîțiva membri ai echipajului din arboradă ; pe cînd astfel de accidente sînt relativ puțin numeroase în flota comercială, deși aceasta folosește mult mai mulți oameni.

Ca să vorbim pe șleau, în mai toate cazurile, moartea acestor marinari din flota de război așterne o umbră neagră pe sufletele acelor ofițeri, care, stînd comod pe punte, nu se dau înapoi de la sacrificarea cîtorva oameni, pentru a dovedi disciplina desăvîrșită de la bordul navei lor. Iată cum pătimește *poporul* de pe puntea tunurilor, pentru ca domnul comandor de pe dunetă să poată fi ridicat în slăvi.

CAPITOLUL XLVII

O licitație pe un vas de război

Am mai pomenit despre plictiseala pe care-o încearcă marinarul de pe-un vas de război cînd acesta e ancorat într-un port ; sînt însă momente cînd această plictiseală

[1] *Flegeton*, unul din cele cinci rîuri de foc din Hades (infern).

dispare. În primul rînd, momentul cînd comisarul de bord organizează o licitaţie în port.

La cîteva săptămîni, sau poate cîteva luni, după moartea unui marinar la bordul unei nave militare, sacul lui cu efecte este scos la vînzare, iar banii astfel obţinuţi sînt transferaţi în contul moştenitorilor sau executorilor săi testamentari.

O asemenea licitaţie a avut loc la Rio, curînd după nefericitul accident suferit de „Chelbosu".

Era o după-amiază calmă, îmbietoare la reverie, iar marinarii tăndăleau, visători, cînd auziră deodată fluierul boţmanului, care strigă apoi :

— Hei, se-aude acolo, la pupa şi la prova ? Comisarul de bord ţine o licitaţie pe spardec !

Marinarii săriră în picioare şi alergară la arborele mare. Deodată apăru *steward*-ul comisarului de bord, precedat de vreo patru subalterni cu braţele încărcate cu mai mulţi saci marinăreşti, pe care-i depuseră la temelia arborelui mare.

Steward-ul comisarului de bord era un *gentleman*, în felul lui. Aidoma multor tineri americani din categoria lui, practicase tot soiul de meserii pentru a-şi cîştiga existenţa, trecînd de la una la alta cu dezinvoltura unui aventurier zglobiu şi isteţ. Fusese conţopist pe-un vapor de pe Mississippi, preţăluitor la Ohio, actor la Teatrul Olimpic din New York, iar acum era *steward*-ul comisarului de bord al unei nave de război. În cursul acestei cariere variate, inteligenţa şi spiritul de zeflemea i se ascuţiseră considerabil, dobîndind un spor de calitate ;

omul stăpînea acum cea mai dificilă artă a unui umorist, arta de a-şi lungi propria faţă, lăţind-o pe aceea a ascultătorilor săi, arta de a rămîne solemn în vreme ce-i făcea să rîdă în hohote. Era un personaj îndrăgit de marinari, mai ales din pricina acestui umor, dar şi datorită modului direct, irezistibil, teatral şi romantic în care li se adresa.

Cu un aer demn, *steward*-ul se sui pe binta[1] de sub gabierul mare şi ceru să se facă linişte, printr-un gest teatral ; între timp, subalternii lui scotoceau prin saci şi rînduiau lucrurile găsite de ei.

— Şi acum, vitejii mei, vom deschide această licitaţie oferind competiţiei voastre imparţiale o pereche de ciubote vechi, calitatea-ntîi ! grăi *steward*-ul, ridicînd în aer o cizmă de piele, mare cît o găleată de pompieri, — ca o mostră a perechii scoase la mezat.

— Cît oferiţi, bravii mei mateloţi, pentru această pereche de cizme marinăreşti extra ?

— Unde-i ailaltă cizmă ? întrebă un matelot bănuitor din fire. Îmi amintesc de cizmele astea. Erau ale lui moş Bob tunarul — avea două. Vreau să văz ailaltă cizmă.

— Scumpul şi drăguţul meu, îi răspunse preţăluitorul, cu un glas mieros, cealaltă cizmă nu-i deocamdată la îndemînă, dar îţi dau cuvîntul meu de onoare că ea este perechea bună a celei pe care-o vezi aici. Vă asigur, vitejii mei, că-i întocmai ca aceasta, adăugă el rotindu-şi privirea asupra marinarilor. Hai, rostiţi-vă, oameni buni ! Cît oferiţi ? Zece dolari, zici ?

---

[1] *Bintă*, piesă metalică fixată de puntea unei nave, servind la legarea unor parîme.

Şi se înclină ceremonios spre un individ din fund.

— Nu, zece cenţi, îi răspunse un glas.

— Zece cenţi ? ! Zece cenţi pentru această nobilă pereche de cizme ? ! exclamă preţăluitorul, prefăcîndu-se îngrozit. Dragii mei, mă văd nevoit să închid licitaţia. Nu se poate aşa ! Dar hai să mai încercăm o dată, adăugă el, pe un ton împăciuitor. La cît am ajuns ? La un dolar ? Bine, un dolar ! Ia uitaţi-vă ce frumos se bălăngăne !

Şi începu să legene cizma.

— C-un dolar nu plăteşti nici cuiele din tocurile lor, dar fie ! Le dau pentr-un dolar ! Ah, ce sacrificiu, ce sacrificiu ! oftă el, aruncînd o privire înlăcrimată spre găleata de pompieri, şi cerşind apoi din ochi simpatia ascultătorilor.

— Da, curat sacrificiu ! exclamă Jack Chase. Domnule *steward*, eşti ca Marc Antoniu bocind peste cadavrul lui Iuliu Cezar.

— Chiar că sînt, zise preţăluitorul, cu o mutră gravă.

Şi, apucînd cizma şi ridicînd-o în aer, adăugă :

— Priviţi-o bine, marinarilor, iar dacă aveţi lacrimi în ochi, pregătiţi-vă să le vărsaţi ! Cunoaşteţi cu toţii această cizmă. Ţin minte prima zi cînd Bob a încălţat-o. Era într-o seară de iarnă, în largul Capului Horn, între muschetele de la tribord — în ziua aceea i-a fost luată preţioasa raţie de grog. Uitaţi-vă la gaura asta — a făcut-o un şoarece, sau un şobolan pizmaş. Iar gaura astălaltă, a făcut-o un alt rozător, cu pila lui afurisită, de era să-i taie tureatca. Dar cui îi vor aparţine cizmele ? Dumitale ? sau dumitale ?

Nici un prieten al regretatului Bob nu se arătă.

— Mateloţi americani ! grăi preţăluitorul, pe un ton imperios. Cizmele acestea trebuie neapărat să fie vîndute. Într-un fel sau altul, trebuie să le vînd ! Cît daţi pe-un *funt* din această nobilă pereche de cizme vechi ? Acum le vindem la greutate, vitejii mei mateloţi ! Cît daţi ? Un cent ? Bine, un cent *funtul* — gata ! Ale cui sînt cizmele acum ? Ale dumitale, amice ? Bine, o să ţi le cîntăresc după ce vom încheia licitaţia.

Într-un fel asemănător procedă şi cu celelalte lucruri — printre care haine şi pantaloni vechi — iar sumele oferite pentru ele fură trecute în catastiful comisarului de bord.

Fiind de faţă la această licitaţie, fără însă a cumpăra ceva, şi văzînd cu cîtă uşurinţă erau vîndute veşmintele cele mai zdrenţuite, graţie inteligenţei preţăluitorului, mi-a venit o idee grozavă : dacă mă voi hotărî într-o zi să-mi vînd faimosul cojocel alb, o voi face numai în acest fel. Am reflectat îndelung.

La Rio era o vreme senină şi călduroasă, iar mie mi se părea aproape cu neputinţă să mai am vreodată nevoie de-un asemenea veşmînt căptuşit. Îmi aminteam însă de litoralul american şi de faptul că vom ajunge acolo probabil în toamnă. Deşi mă gîndeam la toate astea, îmi băgasem în cap ideea de a-mi jertfi cojocelul şi de a suporta consecinţele, fie ce-o fi. Şi apoi, nu era oare un veşmînt îngrozitor ? Şi nu mă vîrîse în atîtea necazuri, în atîtea belele ? Ba, îmi primejduise chiar viaţa ! Aveam presimţirea că, dacă l-aş mai păstra, mi-ar mai primejdui-o de multe ori. Destul ! îmi spuneam. Îl voi vinde !

Cu aceste gînduri în minte, mi-am vîrît mîinile la brîu și am pornit-o pe gabia mare, plin de o hotărîre neînduplecată. A doua zi, aflînd că în curînd se va ține o nouă licitație, m-am dus la *steward*-ul comisarului de bord, cu care eram în relații destul de amicale. După ce i-am dat a înțelege cam pentru ce venisem, am intrat în subiect, întrebîndu-l dacă n-ar putea să-mi strecoare cojocelul într-unul din sacii marinărești ce urmau să fie vînduți la licitație. El s-a declarat de acord.

În ziua sorocită, întreg echipajul a fost din nou chemat în fața arborelui mare; *steward*-ul comisarului de bord se urcă pe piedestalul lui și ceremonia licitației începu. Între timp, eu mă făcusem nevăzut, pe puntea de jos, de unde puteam însă privi și auzi întreaga scenă.

Întrucît a trecut mult de atunci, voi mărturisi deschis că mă înțelesesem în taină cu un prieten — un anume Williams, coropcar și pedagog yankeu — pentru ca acesta să stea în preajma prețăluitorului și să ofere bani pentru cojocel, în cazul cînd licitația ar fi lîncezit ; iar dacă s-ar fi ivit alți ofertanți, el să ofere prețuri tot mai extravagante, pentru a stimula concurența.

După ce fură scoase la mezat o seamă de lucruri, îi veni rîndul și cojocelului meu, pe care prețăluitorul îl ridică în aer, ținîndu-l între arătător și degetul gros, pentru ca publicul să-l poată aprecia.

Se cuvine să descriu aici din nou cojocelul meu alb, deoarece, întocmai cum un portret făcut într-un moment al vieții nu se mai potrivește cu o perioadă mai tîrzie, tot astfel acest cojocel alb, care a suferit atîtea schimbări,

trebuie să fie descris mereu și mereu, pentru a fi redat în adevărata lui înfățișare, din momentul respectiv.

Veșmîntul meu îmbătrînise prematur și vădea peste tot urmele jalnice ale buzunarelor, acum astupate, care-l brăzdaseră cîndva în diferite direcții. Unele părți ale cojocelului erau ușor mucegăite din pricina umezelii; într-o parte, îi dispăruseră mai mulți nasturi, iar alții erau sparți sau crăpați. Numeroasele încercări nesăbuite pe care le făcusem pentru a-l înnegri frecîndu-l de punți, îi dăduseră un aspect foarte murdar. Prețăluitorul îl arăta așa cum era, cu toate cusururile sale.

— Oameni buni, ce ziceți acum de acest cojocel strașnic, cu căptușală, mîneci și nasturi? Trebuie negreșit să fie vîndut astăzi. Cît dați pe el, vitejii mei mateloți? Spuneți, cît oferiți?

— Pe ochii mei! exclamă un om de pe gabie. Nu cumva țoala asta veche e a favoritului lui Jack Chase? Nu-i cumva *cojocelul alb*?

— *Cojocelul alb!* strigară într-un glas vreo cincizeci de oameni. *Cojocelul alb!*

Strigătul străbătu vasul ca o lozincă, acoperind vocea solitară a amicului meu Williams, în vreme ce toți marinarii priveau cu ochii încordați cojocelul, întrebîndu-se cum de nimerise printre efectele mateloților decedați.

— Da, vitejii mei, priviți-l bine, căci vă asigur că nu veți găsi un asemenea cojocel nicăieri de-a dreapta și de-a stînga Capului Horn! Da, uitați-vă la el! Cît oferiți? Spuneți un preț, dar nu vă aruncați la sume prea mari, fiți prevăzători, oameni buni, aduceți-vă fiecare aminte

de contul pe care-l aveţi în scriptele comisarului de bord, ca nu cumva să licitaţi peste puterile voastre.

— Eu unul n-aş da nici un ban pentru vechitura asta, decît dacă ne-ai oferi cinci kile de săpun odată cu ea, mormăi Grummet, un servant de tun, plimbîndu-şi de la o falcă la alta mestecuşul de tutun, rotund ca o pietricică.

— Nu luaţi aminte la vorbele acestui om, zise preţăluitorul. Cît oferiţi pentru cojocel, nobilii mei mateloţi ?

— Ce cojocel ? ! se zborşi un marinar spilcuit, care lucra în compartimentul tunurilor. Dacă ăsta-i cojoc, atunci a fost croit de meşterul velar ! Cîţi coţi de pînză o fi folosit ca să-l croiască, dom'le *steward* ?

— Cît oferiţi pentru acest cojocel ? repetă preţăluitorul, cu glas apăsat.

— Cojocel, zici ? exclamă un staroste de cală. De ce nu-i zici mai degrabă *schooner* [1] de război ? Ia te uită ce saborduri are, desigur pentru aerisire, în nopţile răcoroase !

— Ba, seamănă cu o setcă pentru scrumbii ! zise Grummet.

— M-apucă pandaliile cînd îl privesc ! strigă un om de la gabierul arborelui artimon.

— Linişte ! exclamă preţăluitorul. Hai, băieţi, licitaţi ! Oferiţi oricît vreţi, căci *trebuie* să fie vîndut ! Hai, cît oferiţi ?

— Păi, dom'le *steward*, strigă un marinar, înainte de-a încerca să-l vinzi unui fraier, ar trebui să-i pui nişte mîneci noi, şi o căptuşeală nouă.

---

[1] *Schooner* (sau *goeletă*), corabie cu pînze.

— Ce ne tot baţi capul cu zdreanţa asta ? răcni un matelot din „vechea gardă". Nu vezi că-i o tunică de paradă, ferfeniţită, cu trei nasturi pe-o parte şi fără nici unul pe ailaltă ?

— Linişte ! zbieră preţăluitorul. Cît oferiţi, vitejii mei, pentru acest cojocel straşnic ?

— Bine, zise Grummet, o să-l cumpăr eu pentru un cent, şi o să-l folosesc drept cîrpă de praf.

— Hai, oameni buni, faceţi o ofertă ! stărui preţăluitorul. Spuneţi ceva !

Îi răspunse tot Grummet, cuprins de o sfîntă indignare :

— Păi, dacă vrei să spunem ceva, aruncă peste bord zdreanţa asta, şi arată-ne o ţoală ca lumea !

— Nu vrea nimeni să facă o ofertă ? Prea bine ! Puneţi cojocelul de-o parte. Să scoatem altceva la mezat.

În vreme ce se desfăşura această scenă, iar cojocelul meu alb era luat în rîs, simţeam că plesneşte fierea-n mine ! De trei ori era cît pe-aci să ies din ascunzătoarea mea şi să fug cu el, ca să-l scap de batjocură, dar de fiecare dată m-am oprit, spunîndu-mi că totul se va sfîrşi cu bine, şi că veşmîntul va găsi în cele din urmă un cumpărător. Dar degeaba ! nu puteam să mă descotorosesc de el, decît atîrnîndu-i o ghiulea şi aruncîndu-l în mare. Dar, cu toate că, în deznădejdea mea, intenţionasem cîndva să procedez astfel, acum ajunsesem, în chip inexplicabil, adversarul acestei soluţii, din pricina unor gînduri superstiţioase. Dacă-mi arunc peste bord cojocelul, îmi spuneam, cu siguranţă că se va întinde în fundul mării, ca un culcuş în care voi nimeri eu însumi mai devreme sau mai tîrziu.

De aceea, neputînd să-i găsesc un alt stăpîn, şi nici să-l alung pentru vecie din faţa ochilor mei, m-am resemnat să-mi port cojocelul, lipit de trup aidoma tunicii fatale a lui Nessus. [1]

CAPITOLUL XLVIII

Comisarul de bord, *steward*-ul comisarului şi poştaşul de pe un vas de război

Steward-ul comisarului de bord, despre care am vorbit atît de pe larg în legătură cu licitaţia nereuşită a cojocelului meu, este un personaj foarte important la bordul oricărei nave de război. El este mîna dreaptă şi omul de încredere al comisarului, care-i încredinţează ţinerea tuturor socotelilor legate de echipaj, el însuşi rămînînd în vremea asta în cabina lui, pentru a citi în tihnă gazetele, în loc să-şi verifice registrele.

Dintre toţi membrii non-combatanţi ai echipajului unei nave de război, comisarul de bord este, poate, cel mai important. Deşi face parte din „clubul" celor care mănîncă în compartimentul tunurilor; uzanţele par să-i asigure un rang oarecum superior egalilor săi din Marină —

[1] Unul dintre centauri. Încercînd s-o violeze pe Deianira, soţia lui Hercule, Nessus a fost rănit de moarte de săgeata otrăvită a lui Hercule. Ca să se răzbune, Nessus i-a dat Deianirei tunica pătată de sînge, spunîndu-i că ea are darul de a-i dezvălui infidelităţile soţului. Potrivit legendei, Hercule a şi murit din cauza acestei tunici, trimisă de soţia lui.

capelanul, chirurgul și profesorul. Mai mult încă, el poate fi adesea văzut stînd de vorbă cu însuși comandorul, care, pe „Neversink“, glumea nu o dată cu comisarul nostru. Ba, în mai multe rînduri, fusese chemat în cabina comandorului, unde rămăsese minute în șir. Nu-mi amintesc să fi auzit vreodată de o întîlnire a secunzilor — acești baroni ai popotei — în cabina comandorului, întîlnire la care comisarul să nu fi luat și el parte. Desigur, însuși faptul că un comisar de bord are răspunderea tuturor chestiunilor financiare ale unui vas de război îi conferă o importanță deosebită. Într-adevăr, în orice formă de guvernămînt — monarhică sau republicană — personajul care conduce finanțele ocupă invariabil un loc de frunte. Astfel, în Statele Unite, secretarul Trezoreriei este considerat superior în rang celorlalți șefi de departament. Iar în Anglia funcția reală deținută de însuși premierul țării este, după cum se știe, aceea de Prim Lord al Trezoreriei.

Steward-ul acestui înalt slujbaș, care este comisarul de bord, conducea treburile financiare ale fregatei. El dispunea, pe puntea-dormitor, de un birou special, plin de registre și scripte. Masa lui de scris era la fel de împînzită cu hîrtii ca aceea a unui negustor de pe Pearl Street. *Steward*-ul își consacra o mare parte din timp socotelilor. Ore întregi îl vedeai, prin fereastra biroului lui subteran, scriind la lumina unei lămpi veșnic aprinse.

Steward-ul comisarului de bord este, pe mai toate vasele, și un soi de diriginte poștal *ex-officio*, biroul lui servind drept sediu al poștei. Cînd sacii de poștă destinați escadrei — saci aproape la fel de voluminoși ca și cei ai poștei

Statelor Unite — soseau la bordul fregatei „Neversink“, *seward*-ul comisarului se așeza la ferestruica biroului lui și-ți înmîna corespondența — dacă aveai vreo scrisoare. Unii marinari dezamăgiți se arătau dispuși să cumpere scrisorile primite de camarazii lor mai norocoși, cît încă mai erau închise în plicuri, — pretinzînd că lectura unei epistole lungi și tandre primite de-un om de la cei dragi, era de preferat unei lipse totale de corespondență.

În vecinătatea biroului *steward*-ului se află principalele magazii ale comisarului de bord, adăpostind mari cantități de mărfuri de toate felurile. La bordul navelor ale căror echipaje au voie să primească unele mărfuri și să le vîndă pe țărm, pentru a cîștiga ceva bani, în biroul *steward*-ului se încheie într-o singură zi liberă, mai exact într-o singură dimineață, mai multe tranzacții decît ar putea încheia într-o săptămînă întreagă toate prăvăliile dintr-un sat mărișor.

O dată pe lună, cu o regularitate de ceasornic, acest slujbaș are mai multă treabă ca de obicei, căci în ziua aceea echipajul primește niște bonuri speciale, în baza cărora poate căpăta orice-și dorește — tutun, săpun, pînză, stambă, ace, ață, cuțite, chingi, panglică, lulele, hîrtie, condeie, pălării, cerneală, pantofi, ciorapi, și cîte și mai cîte ; bunurile sînt aduse a doua zi în biroul *steward*-ului, care trece în contul fiecărui marinar costul mărfurilor primite de el.

Din fericire pentru oamenii din flota de război, impozitele arbitrare, pe care erau siliți să le plătească, pînă acum cîțiva ani, din pricina abuzurilor din acest sector și a cupidității multor comisari de bord, au fost în bună măsură

desfiinţate. Comisarii sînt remuneraţi acum cu solde fixate prin lege, în loc să se înfrupte în voie din cîştigul obţinut prin vînzarea mărfurilor lor.

În vechiul sistem, profiturile unora dintre comisarii de bord erau incredibil de mari. Într-o singură călătorie, pe Mediterana, comisarul de bord al unei nave de război americane a cîştigat, potrivit unor surse demne de încredere, suma de cincizeci de mii de dolari, după care a părăsit Marina şi s-a retras undeva la ţară. Curînd după aceea, cele trei fiice ale sale — nu prea drăgălaşe — s-au măritat extrem de bine.

Ideile pe care şi le fac marinarii despre comisarii de bord sînt întruchipate într-o vorbă a lor, cam neelegantă, dar expresivă : „Comisarul de bord este un vrăjitor — el poate face ca un mort să mestece tutun“, vrînd să spună prin asta că uneori contul unui marinar mort este încărcat cu socoteli post-mortem. Tot marinarii i-au poreclit pe comisari „roade-brînză“.

Nu-i de mirare că, la bordul vechii fregate „Java“, în drumul ei de întoarcere dintr-o călătorie de peste patru ani, optzeci de membri ai echipajului au primit ca soldă suma de o mie de dolari, deşi ar fi trebuit să primească vreo şaizeci de mii de dolari. Chiar şi în actualul sistem comisarul de bord al unei nave de linie, bunăoară, este mult mai bine plătit decît oricare alt ofiţer, în afară de căpitan şi de comandor. În timp ce un secund primeşte de obicei o mie opt sute de dolari, un chirurg doar o mie cinci sute, iar un capelan doar o mie două sute, comisarul de bord al unei nave de linie încasează trei mii cinci sute

de dolari. În judecarea salariului său, nu trebuie totuşi trecute cu vederea răspunderile pe care le are, răspunderi cîtuşi de puţin mărunte.

Există în flota de război comisari de bord pe care marinarii nu-i bănuiesc de matrapazlîcurile arătate mai sus şi care, în general, nu sînt atît de păgubitori ca ceilalţi din tagma lor ; bătrînul şi prosperul comisar de pe „Neversink“ — care era un om jovial şi aparent cumsecade, pentru că nu avea relaţii disciplinare cu marinarii, era simpatizat de mulţi dintre ei.

CUPRINS

COJOCELUL ALB